BESTSELLER *NEW YORK TIMES*

„Belfoure scrie
ca un viitor Ken Follett."
Booklist

CHARLES BELFOURE

ARHITECTUL PARIZIAN

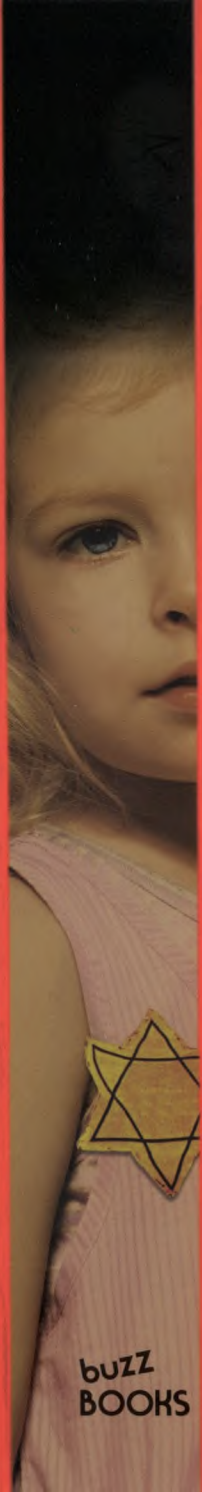

buzz BOOKS

Paris, 1942. Tânărul și talentatul arhitect Lucien Bernard acceptă o comandă care îi poate aduce o mare sumă de bani, dar care riscă să-l trimită la moarte. Misiunea lui este să proiecteze o ascunzătoare pentru un evreu bogat, un spațiu atât de puțin vizibil, încât nici chiar cel mai hotărât ofițer german să nu-l găsească. Lucien are mare nevoie de bani, iar posibilitatea de a-i păcăli pe naziștii care au ocupat Parisul, orașul său iubit, este o provocare căreia nu-i poate rezista.

Dar, atunci când o familie de evrei dintr-una dintre ascunzătorile sale sfârșește tragic, problema creării acestora devine o chestiune personală. *Arhitectul parizian* ne invită să reflectăm la ceea ce ne datorăm unii altora și la cât de departe suntem dispuși să mergem pentru a face ceea ce e corect.

„O poveste frumoasă și elegantă despre o serie de fapte de eroism neașteptate ale unui om obișnuit în vremea celui de-al Doilea Război Mondial."

Malcolm Gladwell

„Personajele lui Belfoure sunt bine conturate și complexe. Emoția, eroismul și arta se amestecă în acest roman tulburător și captivant."

Publishers Weekly

Tradiție din 1989
www.litera.ro
ISBN 978-606-33-1482-7
9 786063 314827
eBook disponibil

buzz
BOOKS

Cărțile despre care toată lumea vorbește!

O colecție cosmopolită, locul de întâlnire a celor mai noi opere de ficțiune contemporană – romane aflate în topurile internaționale, premiate, ecranizate sau în curs de ecranizare, traduse în zeci de limbi – cărți provocatoare, pe care abia aștepți să le citești

De profesie arhitect, **Charles Belfoure** a absolvit Pratt Institute și Columbia University și a predat la Pratt și la Goucher College, în Baltimore, Maryland. A publicat mai multe cărți de istoria arhitecturii, dintre care două au fost premiate de Maryland Historical Trust. A primit fonduri pentru cercetări în domeniul arhitecturii din partea Graham Foundation și a James Marston Fitch Foundation. Specialitatea sa este conservarea monumentelor istorice și are un blog pe care scrie despre acest subiect și despre arhitectură. A colaborat, de asemenea, cu *Baltimore Sun* și *New York Times*. Până în prezent, Charles Belfoure a publicat două romane care s-au bucurat de succes: *Arhitectul parizian* (*The Paris Architect*, 2013) și *House of Thieves* (2015).

CHARLES BELFOURE

ARHITECTUL PARIZIAN

Traducere din limba engleză
ALEXANDRU MANIU / GRAAL SOFT

LITERA²

The Paris Architect
Charles Belfoure
Copyright © 2013 Charles Belfoure

Editura Litera
O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România
tel: 021 319 6390; 031 425 1619; 0752 548 372;
e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Arhitectul parizian
Charles Belfoure

Copyright © 2017 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Florentina Nica
Copertă: Bogdan Mitea
Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Seria de ficțiune a Editurii Litera este coordonată
de Cristina Vidrașcu Sturza.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BELFOURE, CHARLES
Arhitectul parizian / Charles Belfoure;
trad.: Graal Soft - București: Litera, 2017
ISBN 978-606-33-1482-7
I. Soft, Graal (trad.)
821.111(94)-31=135.1

1

Lucien Bernard coti pe strada Boétie şi aproape se ciocni de bărbatul care venea în fugă din direcţia opusă. Distanţa dintre cei doi fu atât de mică, încât Lucien îi simţi parfumul.

În clipa în care îşi dădu seama că era acelaşi parfum pe care îl folosea şi el, L'Eau d'Aunay, se auzi o bubuitură puternică. Lucien se întoarse. Doi metri mai încolo, bărbatul zăcea întins pe caldarâm, iar sângele ţâşnea din ceafa lui pleşuvă de parcă cineva îi răsucise un robinet în creier. Firicelul purpuriu se scurse iute pe grumaz în jos, peste gulerul alb apretat şi în cele din urmă pe sacoul elegant, preschimbând bleumarinul acestuia într-un violet-închis.

Parisul fusese martor la multe crime în cei doi ani de ocupaţie germană, începând din 1940, dar era pentru prima oară când Lucien vedea un cadavru în carne şi oase. Spre surprinderea lui, nu trupul în sine îl fascina, ci culoarea petei de pe costum. La atelierele de pictură din liceu făcuse nenumărate exerciţii plictisitoare cu paleta de culori. Iată, dinaintea lui, dovada bizară că din roşu şi albastru se obţine într-adevăr violet.

– Nu mişca!

Un ofiţer german cu un Luger albastru metalizat se apropie în fugă de el, urmat de doi soldaţi înalţi, care-şi aţintiră numaidecât pistoalele-mitralieră spre Lucien.

– Nici un pas, nemernicule, dacă nu vrei să zaci lângă amicul tău! rosti ofiţerul.

Lucien era înlemnit de spaimă, şi nu s-ar fi clintit nici dacă ar fi vrut.

Ofițerul se duse să cerceteze cadavrul, apoi se apropie cu pas domol de Lucien, de parcă urma să-i ceară un foc. Bărbatul avea în jur de treizeci de ani, nas acvilin elegant și ochi căprui-închis, deloc arieni, care priveau adânc în ochii de un albastru-cenușiu ai lui Lucien. Lucien se pierdu cu firea. La scurtă vreme după cucerire, francezii redactaseră câteva broșuri privind comportamentul față de nemți. Fii respectuos, păstrează distanța, nu vorbi cu ei și, mai presus de toate, evită contactul vizual. În regnul animal, a te uita direct în ochii cuiva reprezintă o formă de agresiune. Dar Lucien era forțat să încalce această regulă, căci ofițerul îl privea de la o distanță de două palme.

– Nu e amicul meu, rosti Lucien cu glas scăzut.

Fața neamțului se deschise într-un rânjet larg.

– Jidanul nu mai e amicul nimănui, rosti ofițerul, care purta uniformă de maior în Waffen-SS.

Cei doi soldați râseră.

Deși groaza pusese stăpânire pe el, mai să se scape în pantaloni, Lucien știa că trebuia să acționeze iute pentru a nu împărtăși soarta nefericitului care zăcea pe caldarâm. Trase ușor aer în piept, ca să-și adune puterile și gândurile. Unul dintre cele mai stranii aspecte ale Ocupației era felul politicos și agreabil în care se purtau nemții cu supușii lor francezi. Ba chiar uneori le cedau bătrânilor locul în metrou.

Lucien încercă o tactică similară.

– Glonțul înfipt în scăfârlia domnului vă aparține cumva? întrebă el.

– Da. Un singur foc, rosti maiorul. Dar nu-i mare ispravă. Evreii nu-s foarte atletici. Sunt atât de înceți, încât e o nimica toată să-i nimerești.

Maiorul îl buzunări pe împușcat și scoase un portofel elegant din piele de crocodil, pe care-l vârî în buzunarul lateral al tunicii sale negre-verzui. Apoi zâmbi spre Lucien.

– Îți mulțumesc totuși că-mi apreciezi precizia.

Lucien se simți brusc ușurat: nu-i sunase încă ceasul.

– Pentru puțin, domnule maior.

Ofițerul se ridică în picioare.

– Poți să-ți vezi mai departe de drum, dar îți sugerez să mergi întâi la toaletă, rosti el cu preocupare în glas, ațintind un deget înmănușat spre umărul drept al sacoului cenușiu purtat de Lucien. Mi-e teamă că te-am murdărit. Mizeria s-a împrăștiat pe tot spatele. Apropo, îmi place mult sacoul dumitale. Aș dori să știu numele croitorului.

Lucien își întoarse privirea și zări mici pete de roșu pe umăr. Ofițerul scoase un stilou și un carnețel maroniu.

– Monsieur. Croitorul dumitale?

– Millet. Pe strada Mogador.

Lucien auzise de vestita pedanterie germană. Ofițerul notă numele și adresa, apoi vârî carnețelul în buzunarul de la pantaloni.

– Îți mulțumesc. Nimeni nu-și poate măsura măiestria cu croitorii francezi, nici măcar englezii. Dacă stau să mă gândesc, francezii ne depășesc în toate artele. Chiar și noi, germanii, recunoaștem superioritatea netă a culturii galice asupra culturii teutone – în orice domeniu, exceptând arta războiului, firește.

Ofițerul izbucni în râs, iar soldații îi ținură isonul.

Lucien le urmă exemplul și râse din toată inima. După ce râsetele se potoliră, maiorul îi adresă un salut scurt.

– Nu vă mai reții, monsieur.

Lucien înclină din cap și o luă din loc. Când se depărtă suficient, rosti în șoaptă „nemți împuțiți" și își continuă drumul fără grabă. Fuga pe străzile Parisului echivala cu o condamnare la moarte, așa cum aflase pe pielea lui bietul om care zăcea întins pe caldarâm. Crima îl înspăimântase, dar moartea bărbatului nu îl mâhnise, își dădu el seama. *Trăia*, iar asta era tot ce conta. Lipsa de compasiune pentru semenii lui îl îngrijora. Însă nu era de mirare: crescuse într-o familie unde compasiunea lipsise cu desăvârșire.

Tatăl său, un geolog cu studii superioare și oarecare prestigiu, privise viața ca pe o competiție sălbatică, nedeosebindu-se cu nimic de țăranii neștiutori de carte. Când nenorocirea îi lovea pe alții, vorba lui era: „Ghinion! Mai bine pe el decât pe mine". Din câte se pare, răposatul profesor Jean-Baptiste Bernard nu-și dăduse seama niciodată că semenii săi, inclusiv

soţia şi copiii, aveau sentimente. Îşi revărsase iubirea şi afecţiunea asupra obiectelor inanimate – roci şi minerale din Franţa şi din colonii – şi avea pretenţia ca şi cei doi fii ai săi să fie mistuiţi de aceeaşi pasiune. La o vârstă la care majoritatea copiilor nu ştiu să citească, Lucien şi fratele său mai mare, Mathieu, memoraseră deja denumirile tuturor rocilor sedimentare, vulcanice şi metamorfice din cele nouă regiuni geologice ale Franţei.

Tatăl lor îi verifica la cină, punându-i să numească rocile aşezate pe masă. Orice greşeală era aspru pedepsită: într-o seară, Lucien nu recunoscuse bertrandita, o rocă din familia silicaţilor, astfel că tatăl lui îl obligase să-şi vâre piatra în gură, ca să n-o mai uite vreodată. Gustul amar al bertranditei îi rămăsese bine întipărit în memorie.

Îşi urâse tatăl, dar acum se întreba dacă nu cumva îi semăna mai mult decât ar fi fost dispus să recunoască.

Lucien îşi continuă drumul prin arşiţa amiezii de iulie, înălţându-şi privirile la clădirile placate cu calcar (rocă sedimentară din familia carbonaţilor de calciu), cu minunate temelii rustice, ferestre înalte conturate în piatră şi balcoane cu balustrade din fier forjat, susţinute pe console de piatră sculptată. Pe alocuri, uşile masive ale blocurilor erau deschise, iar în curţile interioare se jucau copii, amintindu-i de propria copilărie. O pisică alb cu negru îi arunca priviri somnoroase de la fereastra joasă a clădirii.

Lucien adora toate clădirile din Paris, oraşul său natal, cel mai frumos oraş din lume. În tinereţe, străbătuse Parisul în lung şi-n lat, admirând monumentele, colindând bulevardele întinse, dar şi străduţele sau uliţele mizere din cartierele sărăcăcioase. Citea istoria oraşului în zidurile clădirilor. Dacă nemţălăul ăla împuţit ar fi greşit ţinta, duse ar fi fost minunatele clădiri, plimbările pe străzile pavate, precum şi aromele îmbietoare din dreptul brutăriilor.

Puţin mai jos, pe strada Boétie, vânzătorii aşteptau în spatele ferestrelor prăvăliilor – suficient de departe pentru a nu fi zăriţi din stradă, însă destul de aproape să vadă o crimă. Un bărbat corpolent îi făcu semn din pragul Café d'Été. Când

ajunse în fața ușii, bărbatul, care părea să fie proprietarul cafenelei, îi înmână un prosop umed.

–Toaleta e în spate, rosti el.

Lucien îi mulțumi și înaintă spre fundul localului. Era o cafenea tipic pariziană, îngustă, pardosită cu dale în alb și negru, cu măsuțe înșirate de-a lungul unui perete vizavi de barul prost aprovizionat. Ocupația reușise o ispravă de neînchipuit în Paris: îl lipsise pe francez de nevoile sale elementare: țigările și vinul. Dar cafeneaua era atât de adânc înrădăcinată în existența lui, încât Lucien mergea acolo zilnic să fumeze țigări făcute din ierburi și să bea o poșircă îndoită cu apă pe post de vin. Mușteriii cafenelei, care asistaseră probabil la cele petrecute, amuțiră și își coborâră privirile în pahare când Lucien trecu pe lângă ei, de parcă fusese contaminat de contactul cu trupele germane. Lucien își aminti un episod similar, când cinci militari germani dăduseră buzna într-o cafenea. O tăcere mormântală se lăsase brusc în local, de parcă cineva acționase butonul de oprire al unui aparat de radio. Soldații părăsiseră numaidecât cafeneaua.

În toaleta insalubră, Lucien dezbrăcă sacoul și începu să-l curețe. Câțiva stropi de sânge de mărimea bobului de mazăre erau presărați pe spatele costumului, și unul pe mânecă. Înmuie prosopul în apă rece și încercă să șteargă sângele evreului, dar petele nu ieșiră de tot. Asta îl scoase din sărite, căci era singurul lui costum de afaceri prezentabil. Lucien, un tânăr chipeș, înalt, cu păr castaniu, cârlionțat și des, era destul de scrupulos în privința ținutei vestimentare. Soția lui, Celeste, se pricepea însă la lucruri practice și urma, probabil, să curețe temeinic sângele de pe sacou. Se dădu îndărăt și se uită în oglinda atârnată deasupra chiuvetei, pentru a se asigura că nu avea urme de sânge pe față sau în păr, apoi privirea îi căzu subit pe ceas și își dădu seama că mai avea zece minute până la întâlnire. Îmbrăcă la loc sacoul și aruncă prosopul mânjit în chiuvetă.

Când ieși în stradă, ochii îi fugiră spre colțul unde fusese ucis evreul. Nemții dispăruseră cu tot cu cadavru, lăsând în urma lor o baltă de sânge. Erau incredibil de eficienți. Francezii s-ar fi strâns în jurul cadavrului, sporovăind și pufăind țigări. Leșul ar fi înțepenit până să-l ridice careva din stradă.

Lucien începu să alerge, dar se stăpâni iute şi-şi continuă deplasarea în pas vioi. Nu suporta să întârzie, dar nici n-avea de gând să se aleagă cu vreun glonţ în ceafă din cauza obsesiei sale pentru punctualitate. Monsieur Manet avea să înţeleagă. Totuşi, se întrevedea o oportunitate de lucru, şi nu voia să facă impresie proastă.

Lucien învăţase încă de tânăr că arhitectura era un amestec de artă şi afaceri, şi că oportunitatea oferită de un client nou nu trebuia privită ca o chestiune izolată, ci ca începutul unei colaborări îndelungate. Iar aceasta se anunţa foarte promiţătoare. Omul cu care-şi dăduse întâlnire, Auguste Manet, era proprietarul unei uzine, care până la izbucnirea războiului fabricase motoare pentru Citroën şi pentru alţi producători de automobile. Înainte de a se întâlni cu cineva pentru prima oară, Lucien se interesa mereu de situaţia financiară a clientului, iar monsieur Manet se scălda în bani. Bani cu vechime, provenind dintr-o familie distinsă, cu origini străvechi. Manet îşi încercase norocul în industrie, o ocupaţie disprețuită de aristocraţi. În accepţiunea lor, banii proveniţi din afaceri erau murdari, nedemni de statutul lor. Dar Manet se specializase în producţia de motoare şi sporise averea familiei de o sută de ori, profitând de pe urma isteriei automobilistice.

Manet se afla într-o situaţie excelentă pentru a furniza servicii nemţilor pe perioada Ocupaţiei. Exodul începuse înainte chiar de invazia din mai 1940, când milioane de oameni se refugiaseră în sudul ţării, căutând să scape de primejdie. Mulţi industriaşi încercaseră, fără sorţi de izbândă, să-şi mute întreaga producţie industrială în sud, cu tot cu muncitori. Dar Manet îşi păstrase cumpătul şi rămăsese pe loc în mijlocul acestei isterii, astfel că fabricile sale erau neatinse.

În mod normal, economia ţării învinse era pusă pe butuci, dar Germania continua războiul. Drept urmare, avea nevoie de arme în luptele purtate cu ruşii pe Frontul de Est, iar întreprinderile franceze corespunzătoare primeau contracte pentru fabricarea de armament. Iniţial, afaceriştii francezi văzuseră în cooperarea cu forţele de ocupaţie un act de trădare, dar puşi în faţa alegerii de a da întreprinderile pe mâna nemţilor, fără nici o despăgubire, sau de a onora contractele

oferite de aceştia, francezii, pragmatici, optaseră pentru a doua variantă. Lucien ar fi pus rămăşag că Manet era un om pragmatic şi că fabrica armament pentru Luftwaffe sau pentru Wehrmacht. Iar asta însemna noi spaţii de producţie, pe care Lucien putea să le proiecteze.

Înainte de izbucnirea războiului, când urma să întâlnească un client nou, Lucien se îmbăta cu perspectiva succesului, mai ales dacă noul client era bogat. Acum se străduia să-şi ţină imaginaţia în frâu şi să fie mai pesimist. Speranţele sale fuseseră spulberate de fiecare dată în ultima vreme. În 1938, de pildă, când se apucase de proiectarea unei prăvălii pe strada Tour d'Auvergne, clientul falimentase brusc din cauza unui divorţ. Mai era şi proprietarul conacului din Orléans, arestat pentru delapidare. Pe perioada războiului, trebuia să se mulţumească cu orice slujbă măruntă.

Lucien aproape că dăduse uitării păţania cu evreul, şi avea deja în minte schiţa unei fabrici adecvate pentru producerea oricărui tip de armament. O luă pe bulevardul Marceau şi zâmbi, aşa cum zâmbea mereu când se gândea la un proiect nou.

2

Lucien aruncă o privire la ceas şi deschise uşa masivă de lemn de pe strada Galilée numărul 28. Era încântat de faptul că sosise la întâlnire cu un minut mai devreme. Cine-ar mai fi fost în stare să traverseze oraşul, să se afle la un pas de a fi împuşcat de un neamţ, să cureţe sângele unui mort de pe propriul sacou şi să ajungă totuşi la timp? Aventura îi întări convingerea că era mereu indicat să pleci cu un sfert de oră mai devreme la întâlnirile cu clienţii. Preţiosul său ceas Cartier, primit în dar de la părinţi cu ocazia absolvirii facultăţii, arăta ora două după-amiaza, ora oficială a Germaniei. Primul decret al cuceritorilor fusese alinierea Franţei la ora oficială a Reichului. În Franţa era, de fapt, ora unu. După doi ani de ocupaţie, schimbarea de oră încă îl deranja pe Lucien, chiar mai mult decât svasticile şi hidoasele inscripţii cu litere gotice, pe care nemţii le amplasaseră pe toate monumentele din oraş.

Intră şi fu încântat de răcoarea din antreul întunecos. Îi plăceau foarte mult aceste clădiri de apartamente ridicate de baronul Haussmann în anii 1850, când reclădise Parisul modern, după ce demolase oraşul medieval. Admira zidăria şi liniile orizontale distincte, evidenţiate de împletirea rândurilor de ferestre cu balcoane din fier forjat. Lucien locuia într-o clădire asemănătoare de pe strada Caire.

Din 1931, Lucien renunţase la toate influenţele istorice şi clasice, devenind un arhitect pur modernist şi îmbrăţişând estetica Bauhaus, stilul fondat de arhitectul german Walter

Gropius, un pionier al designului şi arhitecturii moderne (singurul caz în care stilul teuton triumfase în faţa celui galic). Privea cu admiraţie aceste clădiri de apartamente ctitorite de Napoleon al III-lea. Admiraţia lui crescuse după vizita făcută fratelui său la New York, înainte de război. În comparaţie cu cele din Paris, blocurile americanilor erau nişte cocioabe.

Lucien se îndreptă spre cabina portarului, prima în stânga intrării. Uşa de sticlă se deschise cu un scârţâit, dezvăluind o măsuţă acoperită cu o pânză de un galben ţipător, cu modele florale, la care stătea o bătrână cu ţigara în gură. Lucien îşi drese glasul, iar bătrâna rosti fără să se clintească, cu privirea pierdută:

– E în 3B. Liftul nu funcţionează.

În timp ce urca treptele ornamentate şi unduitoare spre etajul al doilea, inima începu să-i bată cu putere, nu doar din pricina condiţiei fizice precare, ci şi a neliniştii. Oare Manet avea o propunere serioasă sau venise de pomană? Şi dacă era într-adevăr vorba de un proiect, urma să aibă ocazia să-şi arate talentul?

Lucien ştia că e talentat, fapt confirmat şi de câţiva arhitecţi de renume pentru care lucrase în Paris după absolvire. Cu nişte ani de experienţă în spate şi încrezător în sine, Lucien pornise pe cont propriu. Era greu să-ţi faci o clientelă solidă, mai ales ca modernist, căci arhitectura modernă de-abia începea să prindă la public. Majoritatea clienţilor încă preferau stilul tradiţional. Cu toate astea, câştiga suficient de bine. Dar aşa cum actorul are nevoie de un rol memorabil, care să-l propulseze la rang de vedetă, arhitectul are nevoie de un proiect care să-i lanseze cariera.

La cei treizeci şi cinci de ani ai săi, Lucien încă nu reuşise să spargă gheaţa. O singură dată fusese la un pas de reuşită, când ajunsese în finala concursului pentru o nouă bibliotecă publică, dar fusese surclasat de Henri Devereaux, căci cumnatul unchiului său lucra ca adjunct în Ministerul Culturii. Îndemânarea nu era suficientă. Aveai nevoie de relaţii, de care Devereaux nu părea să ducă niciodată lipsă... şi de noroc.

În timp ce urca treptele mari de marmură, îşi coborî privirea spre pantofi. Era perechea lui bună, pe care o purta numai

la întâlnirile cu clienţii. Deşi puţin uzaţi, îşi păstrau încă luciul şi aspectul plăcut, iar tălpile erau tot întregi. Pielea se găsea greu, astfel că odată ce pantofii se uzau, francezul folosea tălpi de lemn sau de hârtie presată, care nu erau foarte practice în timpul iernii. Lucien era bucuros să poarte în continuare pantofi cu talpă de piele. Nu suporta clămpănitul lemnului pe străzile Parisului, căci îi amintea de saboţii purtaţi de ţărani.

Lucien îşi ridică ochii şi tresări când văzu perechea luxoasă de pantofi maro-închis la al doilea etaj al imobilului. Se uită de jos până sus la pantalonii la dungă, privirea zăbovindu-i asupra sacoului şi poposind în cele din urmă asupra figurii lui Auguste Manet.

– Monsieur Bernard, încântat să vă cunosc.

Manet întinse mâna înainte ca Lucien să ajungă în capul scărilor.

Lucien se împinse de balustradă şi se opri lângă bărbatul uscăţiv şi cărunt, trecut de şaptezeci de ani, cu pometi parcă sculptaţi în piatră. Era înalt; mai înalt decât Lucien. Părea chiar mai înalt decât de Gaulle.

– Deopotrivă încântat, monsieur.

– Monsieur Gaston lăuda întruna clădirea de birouri pe care aţi proiectat-o, aşa că m-am dus s-o văd cu ochii mei. Splendidă treabă!

Bătrânul îi strânse mâna puternic şi cu încredere, aşa cum te-ai aştepta din partea unui milionar.

Un început minunat, îşi spuse Lucien, care-şi făcu pe dată o impresie bună despre acest afacerist bătrân şi manierat. Cu câţiva ani în urmă, în 1937, Lucien proiectase o clădire pe strada Servan, pentru Charles Gaston, patronul unei companii de asigurări. Avea trei etaje şi era construită din calcar, cu un turn din sticlă, cu scară exterioară. Lucien îl considera cel mai bun proiect al său.

– Foarte frumos din partea domnului Gaston să mă recomande. Cu ce vă pot fi de folos?

De regulă, Lucien schimba câteva politeţuri cu clienţii înainte să treacă la afaceri, însă acum era agitat şi dorea să afle în ce consta oferta.

Manet se întoarse către uşa deschisă a apartamentului 3B, iar Lucien îl urmă. Până şi spatele domnului Manet era impunător. Bărbatul stătea drept ca bradul, iar costumul său scump îi venea de minune – fără îndoială, maiorul german ar fi dorit să afle numele croitorului.

– Prea bine, monsieur Bernard, o să vă spun despre ce e vorba. În curând voi primi vizita unui oaspete, şi aş dori să facem câteva modificări în apartament, pentru ca şederea lui să fie plăcută, spuse Manet în timp ce se plimbau lent prin locuinţă.

Lucien nu-şi putea închipui la ce se gândea bătrânul. Apartamentul era gol, dar splendid, cu tavan înalt şi ferestre înalte, lambriuri de lemn frumos ornamentate, coloane uriaşe ce străjuiau intrările largi în încăperile principale, şemineuri superbe lucrate în marmură şi podele acoperite cu parchet. Băile şi bucătăria erau moderne, cu chiuvete din porţelan şi oţel şi căzi cu accesorii de crom. Apartamentul era spaţios după standardul parizian, pe puţin de două ori mai mare decât un apartament obişnuit.

Manet se opri şi îşi întoarse privirea spre Lucien.

– Am înţeles că arhitectul priveşte un spaţiu cu alţi ochi. Profanul vede o cameră aşa cum e, dar arhitectul îşi imaginează numaidecât cum poate fi îmbunătăţită. Aşa e?

– Desigur, răspunse Lucien cu mândrie. Omul obişnuit se uită la un apartament vechi şi dărăpănat şi strâmbă din nas, dar arhitectul îşi foloseşte imaginaţia şi întrezăreşte soluţii de renovare.

Lucien era tot mai încântat. Pesemne bătrânul dorea să-i reamenajeze complet apartamentul.

– Înţeleg. Spuneţi-mi, monsieur, vă plac provocările? îl întrebă Manet. V-ar plăcea să soluţionaţi o problemă cu totul neobişnuită?

– Fără îndoială. Ador să găsesc soluţii pentru orice problemă ce ţine de arhitectură, spuse Lucien. Şi cu cât mai mare provocarea, cu atât mai bine.

Trăgea nădejde că asta îşi dorea Manet să audă. Dacă bătrânul i-ar fi cerut să zidească un Arc de Triumf acolo, în mijlocul încăperii, ar fi acceptat numaidecât. Nu refuzai contracte în timpul războiului. Oricine ştia asta.

– Minunat. Manet străbătu încăperea şi-şi puse mâna părinteşte pe umărul lui Lucien. Cred că e timpul să vă dau mai multe detalii despre acest proiect, dar mai întâi aş vrea să discutăm onorariul. Mă gândeam la douăsprezece mii de franci.

– O mie două sute de franci e o ofertă cât se poate de generoasă.

– Am spus douăsprezece mii.

Se aşternu tăcerea. În mintea lui Lucien se iviră cifre, parcă scrise de un profesor pe tablă: întâi unu, apoi doi, apoi un punct urmat de trei zerouri. Verifică în minte suma încă o dată şi spuse:

– Monsieur, e mai mult decât generos, e de-a dreptul absurd!

– Nu şi atunci când e viaţa dumitale în joc.

Lucien găsi remarca amuzantă şi se simţi obligat să râdă, aşa că scoase genul acela de hohot de râs care o scotea din minţi pe soţia sa, însă o înveselea mereu pe amantă. Dar Manet nu râdea. Avea chipul împietrit.

– Înainte să vă ofer mai multe detalii, permiteţi-mi să vă adresez o întrebare personală, spuse Manet.

– Sunt numai ochi şi urechi, monsieur Manet.

– Ce părere aveţi despre evrei?

Lucien rămase înmărmurit. Ce întrebare mai era şi asta? Dar înainte să-i dea bătrânului un răspuns sincer – evreii erau nişte escroci ahtiaţi după bani –, trase adânc aer în piept. Nu voia să-l jignească în vreun fel pe Manet şi să piardă slujba.

– Bănuiesc că sunt şi ei oameni, ca noi toţi, rosti Lucien cu glas slab.

Lucien crescuse într-un mediu foarte antisemit, unde cuvântul „evreu" era mereu urmat de calificativul „ticălos". Tatăl şi bunicul său fuseseră ferm convinşi că Alfred Dreyfus, căpitanul evreu din comandamentul armatei franceze în anii 1890, îşi trădase patria, în ciuda dovezilor că un coleg al său pe nume Esterhazy fusese cel care vânduse secrete nemţilor. Totodată, bunicul lui Lucien se jurase că evreii erau vinovaţi pentru înfrângerea umilitoare a Franţei în Războiul Franco-Prusac din 1870, cu toate că nu avea nici o dovadă în acest sens. „Fie că oamenii îi urau pentru că-şi trădaseră ţara,

sau pentru uciderea Mântuitorului, sau pentru că-şi băgau nasul în afacerile lor, toţi francezii erau antisemiţi la urma urmei, nu?" îşi spuse Lucien. Aşa fusese dintotdeauna.

Lucien îl fixă cu privirea pe Manet, bucuros că nu-şi exprimase gândurile. În ochii bătrânului văzu o seriozitate îngrijorătoare.

– Aţi aflat probabil că din luna mai, toţi evreii cu vârsta peste şase ani sunt obligaţi să poarte Steaua lui David pe braţ, rosti Manet.

– Da, monsieur.

Firește, Lucien ştia că evreii trebuiau să poarte steaua de postav. Nu i se părea ceva rău din cale-afară, deşi mulţi parizieni erau scandalizaţi. În semn de protest, unii francezi începuseră să poarte stele, flori sau batiste galbene. Auzise chiar de-o femeie care prinsese o stea galbenă în blana câinelui ei.

– Pe 16 iulie, circa treisprezece mii de evrei au fost ridicaţi din Paris şi trimişi la Drancy, dintre care nouă mii erau femei şi copii.

Lucien auzise de Drancy. Era un complex neterminat de blocuri lângă aeroportul Bourget, la care lucrase un prieten al său, arhitectul Maurice Pappon. În urmă cu un an, complexul devenise centrul de detenţie principal pentru zona Parisului, cu toate că nu avea apă, curent electric sau instalaţii sanitare. De la Pappon aflase că prizonierii din Drancy erau suiţi în trenuri şi trimişi undeva în est.

– O sută de oameni au preferat să-şi ia viaţa pentru a nu fi deportaţi. Mame cu copii în braţe s-au aruncat de la fereastră. Ştiaţi, monsieur?

Manet devenea tot mai neliniştit. Lucien sesiză asta şi îşi spuse că trebuia să revină la discuţia despre proiect şi despre cei douăsprezece mii de franci.

– O tragedie, fără îndoială. La ce schimbări anume v-aţi gândit, monsieur?

Manet îşi continuă însă pledoaria, neabătut.

– Întâi, le-au preluat afacerile şi le-au închis conturile, iar acum le-au interzis să intre în restaurante, cafenele, teatre, cinematografe şi parcuri. Nu doar evreilor imigranţi, ci şi celor

cu filiație franceză, ai căror străbuni și-au vărsat sângele pentru Franța. Cel mai trist, urmă el, e că nu nemții fac arestările, ci guvernul de la Vichy și poliția franceză.

Lucien era la curent cu situația. Nemții îi asmuțiseră pe francezi împotriva francezilor. Când te trezeai cu un necunoscut la ușă, în miez de noapte, era de regulă un jandarm trimis de Gestapo.

– Toți parizienii au de suferit sub ocupația germană, monsieur, începu Lucien. Arestări se fac zilnic și printre neevrei. Chiar în drum spre dumneavoastră, un...

Lucien nu-și duse vorba la capăt când își aminti că mortul din stradă fusese evreu. Manet se uita țintă în ochii lui, dându-i o senzație de neliniște. Lucien își coborî privirea la parchetul elegant și la pantofii clientului său.

– Monsieur Bernard, Gaston vă știe de ani buni. M-a asigurat că sunteți un om cinstit și onorabil. Un om care-și iubește țara... și se ține de cuvânt.

Lucien nu mai înțelegea nimic. Unde naiba voia bătrânul să ajungă cu discuția? Gaston nu-l cunoștea decât ca arhitect. Nu erau prieteni. Gaston habar n-avea ce fel de om era Lucien. Ar fi putut să fie un criminal sau un gigolo, fără ca Gaston să bănuiască nimic.

Manet se duse la una dintre ferestrele înalte cu vedere spre strada Galilée și privi afară preț de câteva clipe, apoi se întoarse către Lucien, care fu surprins de mina gravă întipărită acum pe chipul bătrânului.

– Monsieur Bernard, *schimbările* despre care vorbesc au ca scop crearea unui ascunziș pentru un evreu urmărit de Gestapo. Dacă vor veni aici în căutarea lui, aș vrea să-i punem la dispoziție o ascunzătoare imposibil de descoperit de către Gestapo. Pentru siguranța dumitale, nu-i voi divulga numele. Însă Reichul vrea să-l aresteze pentru a pune mâna pe averea lui, deloc mică.

Lucien era de-a dreptul stupefiat.

– Ați înnebunit? Ascundeți un evreu?

În alte împrejurări, Lucien n-ar fi vorbit atât de necuviincios cu un client, mai ales cu unul putred de bogat, însă Manet încălcase un tabu. Acordarea de ajutor evreilor: nemții

îi spuneau *Judenbegunstigung*. Indiferent de averea lui, Manet putea să fie arestat şi executat pentru că ascundea evrei. Era singura nelegiuire din care nu scăpa basma curată nici un francez, indiferent de preţul pe care era dispus să-l plătească. Una era să porţi o stea idioată în semn de compasiune, dar să ajuţi un evreu urmărit de Gestapo era curată sminteală. În ce naiba intrase Lucien... sau mai degrabă, în ce îl băgase nemernicul ăla de Gaston? Câtă îndrăzneală pe Manet să-i ofere douăsprezece mii sau chiar şi douăsprezece milioane de franci pentru acest serviciu!

- Sper că sunteţi conştient că asta înseamnă sinucidere curată pentru mine.

- Într-adevăr, recunoscu Manet. Şi eu sunt în aceeaşi situaţie.

- Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, de ce faceţi asta? spuse Lucien.

Manet nu părea tulburat de întrebarea arhitectului. Dimpotrivă, părea dornic să-i ofere răspunsul. Bătrânul îi aruncă un zâmbet.

- Aş vrea să vă lămuresc în privinţa unui lucru, monsieur Bernard. În 1940, când s-a declanşat tot calvarul ăsta, mi-am dat seama că datoria mea de creştin este să-mi depăşesc egoismul şi să renunţ la orice confort, atât timp cât semenii mei sunt în pericol, fie ei evrei sau neevrei. Am hotărât pur şi simplu să nu le întorc spatele semenilor mei.

Puţin spus „să renunţe la orice confort" în condiţiile de faţă, gândi Lucien. Cât despre creştinism, îi dădea dreptate tatălui său: un ansamblu de credinţe lăudabile, care nu puteau fi însă puse în practică în viaţa reală.

- Prin urmare, monsieur Bernard, continuă Manet, vă ofer douăsprezece mii de franci să-mi proiectaţi o ascunzătoare ce nu poate fi zărită cu ochiul liber. Asta e provocarea în materie de arhitectură. Am muncitori unul şi unul, dar nu sunt arhitecţi. N-au ochiul format şi n-ar putea găsi o soluţie ingenioasă, ca dumneata. Tocmai de aceea vă solicit ajutorul.

- Monsieur, refuz categoric. E curată nebunie. Nici nu mă gândesc.

– Sper să vă răzgândiți, monsieur Bernard. Ceva îmi spune că putem ajunge la o înțelegere avantajoasă pentru amândoi. Și doar de data asta.

– Nici gând, monsieur. Nu pot să fiu de-acord...

– Îmi dau seama că o astfel de hotărâre, ce vă pune viața în primejdie, nu poate fi luată pe loc. Vă rog să mai chibzuiți o vreme la asta. Aș vrea totuși să ne vedem diseară la șase, la Café du Monde. Totodată, va trebui să cercetați mai îndeaproape apartamentul înainte să luați o decizie, așa că poftiți cheia și încuiați ușa când terminați. Vă las acum, monsieur.

Lucien încuviință din cap și dădu să vorbească, însă cuvintele refuzară să iasă.

– Mâine-dimineață la ora nouă voi semna un contract pentru fabricarea motoarelor pentru Uzinele Aeronautice Heinkel. Fabricile pe care le dețin la ora actuală sunt prea mici pentru acest proiect, așa că plănuiesc să mă extind lângă uzina din Chaville. Sper să găsesc un arhitect bun, spuse Manet, îndreptându-se spre ușă. Știți cumva vreunul?

3

Încăperea se învârtea cu el, iar Lucien, dezorientat de-a binelea, îşi pierdu echilibrul. Se aşeză pe podea şi îi veni să vomite.

– Doamne, ce zi! bombăni el.

În mod normal, Lucien nu s-ar fi dat în lături de la nimic pentru a obţine un angajament. Mai demult, se culcase cu soţia supraponderală a unui negustor de vinuri, pe nume Gattier, pentru ca femeia să-l convingă mai apoi pe soţul ei să-l aleagă pe Lucien pentru proiectarea vinotecii de pe strada Vaneau. Ieşise o prăvălie straşnică, fără nici o modificare adusă proiectului său.

Dar asta era cu totul altă mâncare de peşte. Era falit, ce-i drept, dar merita să-şi pună viaţa în primejdie pentru douăsprezece mii de franci şi-o slujbă garantată? La ce bun să ai bani, dacă eşti mort? La o adică, nu ideea morţii îl deranja, ci tortura dinainte, din beciurile Gestapoului. Lucien ştia din surse sigure ce păţeau cei care nu cooperau cu nemţii: zile în şir de chinuri cumplite înainte să-ţi găseşti sfârşitul sau, dacă ofiţerii Gestapoului se îndurau de tine, te trimiteau în lagăr.

Parizienii aflaseră destul de repede că nu toţi soldaţii germani erau la fel. Existau trei categorii diferite. Cea mai numeroasă era Wehrmachtul, din care făceau parte soldaţii de rând care luptau şi se purtau relativ cuviincios cu francezii. Urma Waffen-SS, trupele de elită ale Partidului Nazist, angrenaţi în luptă şi totodată însărcinaţi cu arestarea evreilor. Cea din urmă şi cea mai nesuferită era poliţia secretă, Gestapo, care tortura, ucidea şi mutila evrei – sau pe oricine, inclusiv germani, pentru

crime împotriva Reichului. Se zvonea că cruzimea Gestapoului depășea orice închipuire.

Oamenii se temeau până și să pronunțe cuvântul „Gestapo". Parizienii obișnuiau să spună: „*L-au* arestat". Sediul Gestapoului de pe strada Saussaies numărul 11 era în apropiere de Palatul Élysée, fosta reședință a președintelui Franței. Toți locuitorii Parisului cunoșteau și se temeau de acel loc.

Nu, nici gând, oricâtă nevoie avea de bani și oricât de mult își dorea un proiect nou, riscurile erau prea mari. Lucien nu se închipuise niciodată erou, fapt confirmat în 1939, când fusese chemat sub arme în grad de ofițer și campat timp de opt luni pe Linia Maginot, salba de fortărețe din beton ce avea să oprească neîndoielnic tăvălugul german, așa cum îi asiguraseră oficialii francezi. Dar, cum ciocnirile armate întârziaseră să apară după cucerirea Poloniei, Lucien își ocupase timpul citind revistele de arhitectură trimise de soția lui și schițând în minte proiecte. Un camarad ofițer, profesor universitar, se apucase să scrie o istorie a etruscilor.

Apoi, la 10 mai 1940 se declanșă invazia, însă nemții nu atacaseră „invincibila" Linie Maginot, ci pătrunseseră în nordul Franței prin regiunea împădurită din munții Ardeni. În tot acest timp, Lucien se instalase într-un buncăr de pe Linia Maginot, fără să dea ochii cu inamicul. În sinea lui se bucurase, căci gândul de a lupta cu nemții, pe care-i considera un soi de superoameni, îi dăduse fiori. Aceștia spulberaseră cu ușurință pe oricine le stătuse în cale: polonezi, belgieni, olandezi, precum și forțele britanice care le ținuseră piept la Dunkerque.

După semnarea armistițiului, la 22 iunie, Lucien devenise oficial prizonier de război, dar el și ceilalți ofițeri n-aveau de gând să fie târâți într-un lagăr de prizonieri din Germania. Unchiul Albert, fratele mamei lui Lucien, petrecuse patru ani într-un lagăr de prizonieri german în timpul Marelui Război, și de-atunci se smintise de-a binelea și alerga după veverițe prin parcuri, ca un câine. Mulți soldați francezi, printre care și Lucien, își lepădaseră uniformele, își distruseseră brevetele militare și se amestecaseră printre civili cu ajutorul unor acte false. Lucien se întorsese la Paris la soția sa înainte ca trupele

germane să intre în garnizoanele de pe Linia Maginot, la sfârşitul lui iunie.

Se trezise însă într-un oraş fantomă. Deşi britanicii declaraseră Parisul oraş deschis, deci scutit de bombardamente, peste un milion de locuitori din cei trei milioane fugiseră. Lucien şi soţia lui, Celeste, hotărâseră să rămână, gândind că era mult mai puţin periculos să înfrunte trupele de ocupaţie decât primejdiile pribegiei. O decizie inspirată: din cauza milioanelor de francezi care se îndreptau spre sud, drumurile deveniseră impracticabile, iar mulţi refugiaţi dispăruseră sau pieriseră din pricina vicisitudinilor. Acest exod uriaş, precum şi capitularea precipitată a forţelor armate în faţa Reichului umiliseră Franţa în ochii întregii lumi. Lucien îi ura din toată inima pe nemţi pentru această înjosire. În ziua capitulării, izbucnise în plâns. Până la urmă însă, important era că el şi soţia lui scăpaseră teferi.

Fără îndoială, Lucien nu era un erou, nici măcar un tip altruist, care să se ridice pentru drepturile asupriţilor. Manet, pe de altă parte, era exact genul acela de individ. Cum să-ţi pui viaţa în primejdie pentru un evreu? Tatăl lui Lucien i-ar fi râs în nas. Lucien copilărise în capitală, aşa că trăise de mic alături de evrei, fără să aibă totuşi prea multe tangenţe cu ei. Din ce ştia, în Paris locuiau vreo două sute de mii de jidani, cu toate că nu întâlnise vreunul la École Spéciale d'Architecture, unde-şi făcuse studiile. Nu erau mulţi arhitecţi evrei. Lucien considera că evreii aveau un talent înnăscut pentru negustorie, astfel că preferau să se apuce de afaceri sau îmbrăţişau profesii bănoase în domeniul dreptului sau al medicinei. Lucien aflase destul de repede că arhitectura nu aducea bani.

Manet avea însă dreptate în privinţa unui aspect. Evreii erau trataţi foarte aspru. Nemţii îi privaseră până şi de cele necesare nevoilor elementare: le deconectaseră telefoanele şi le confiscaseră bicicletele. Şi nu doar evreilor imigraţi din Polonia, Ungaria sau Rusia, care locuiau îndeobşte în arondismentele răsăritene ale Parisului, ci şi evreilor nativi francezi, care nu aveau acel aspect „jidănesc". Aveau de pătimit medicii, avocaţii şi profesorii universitari. Nu conta nici măcar renumele. Henri Bergson, laureat al Premiului Nobel, murise

de o pneumonie cu care se pricopsise în timp ce aştepta la coadă să fie înregistrat de autorităţile franceze. Dar soarta evreilor, deşi nedreaptă, ţinea de o decizie politică pe care Lucien nu putea s-o schimbe.

Cât priveşte presupusa lor inteligenţă, Lucien considera că evreii dăduseră dovadă de multă nerozie. Presa franceză publicase încă din 1933 articole despre chinurile la care erau supuşi evreii din Germania nazistă. Nu-şi dădeau seama oare că îi aşteptau aceleaşi suplicii şi aici? Unii trecuseră din timp Pirineii în Spania şi în Portugalia, sau fugiseră în Elveţia. Aceştia erau isteţii; ştiuseră ce primejdie îi paşte şi se salvaseră.

Pentru cei rămaşi nu mai era scăpare. Din toamna lui 1940 nu mai puteau părăsi ţara. Ba mai mult, le fusese oprită trecerea până şi în zona neocupată din sudul Franţei. Mulţi evrei fugiseră în provincie pentru a scăpa de arestări şi deportări. Lucien bănuia că mii de familii evreieşti se ascundeau la ţară, bunici şi copii deopotrivă. Oameni obişnuiţi cu un trai bun stăteau acum ascunşi prin poduri şi se mulţumeau cu câteva firimituri de pâine pe zi. Pe lângă o şură, ascunzătoarea lui Manet era un palat.

Lucien se ridică în picioare şi dădu roată apartamentului. Fără îndoială, era sinucidere curată să se implice în aşa ceva.

Dar... dacă o făcea cu cap, dacă reuşea să-l ascundă pe evreu, nimeni n-avea să afle de amestecul său în această treabă şi, mai mult decât atât, Lucien avea să se aleagă cu o căruţă de bani şi o comandă importantă. Pe deasupra, Manet era un bărbat viclean şi un afacerist de succes. Îşi asuma un risc, ce-i drept, dar nu era nesăbuit. Fără doar şi poate, bătrânul gândise operaţiunea până în cel mai mic detaliu.

Brusc, Lucien se văzu legat de-un scaun pe strada Saussaies numărul 11 şi lovit cu bestialitate. Dădu să plece, dar se opri. Cu puţină ingeniozitate, putea să ascundă un om aici, la vedere. Puse mâna pe clanţă, apoi îşi întoarse privirea către apartamentul pustiu. Clătină din cap şi crăpă puţin uşa imensă din lemn, ca să se asigure că nu era nimeni prin preajmă, apoi ieşi în coridor.

Totuşi, îşi spuse Lucien, o asemenea comandă merita riscul. Acest proiect gigantic îi oferea o şansă nemaipomenită, cu care

nu s-ar fi întâlnit în veci înainte de război. Pe deasupra, avea mare nevoie de bani; de când cu Ocupația, nu mai lucrase deloc. Economiile lui erau de mult duse, iar banii lui Celeste n-aveau să țină o veșnicie. N-ar strica să arunce măcar o privire. Intră din nou și inspectă încăperile.

Pentru început, Lucien scoase din calcul ascunzătorile bătătoare la ochi, de pildă în spatele bibliotecii (clișeul favorit al filmelor americane de suspans), sau într-o nișă din dosul unei debarale. Asemenea lentilei unei camere de filmat, ochii săi cercetară centimetru cu centimetru toate încăperile, oprindu-se asupra fiecărui detaliu. În tot acest timp, analiză intuitiv fiecare suprafață, căutând să înțeleagă construcția din spate, ca un aparat cu raze X. Cu toate că nu cunoștea dimensiunile „oaspetelui" lui Manet, plasă imaginar un om de mărime obișnuită în toate ascunzătorile posibile. Lucien examină lambriurile superbe care îmbrăcau pereții. Panelurile încastrate puteau fi îndepărtate, creând un spațiu suficient de mare pentru a găzdui un om. Dar nu era oare o ascunzătoare prea evidentă? Tot ce se poate. Era nevoie de un șiretlic. Fugarul putea să intre printr-o deschizătură în panel și să se strecoare de-a lungul peretelui până într-un compartiment ascuns. Chiar dacă nemții dădeau peste panelul detașabil, n-ar fi găsit nimic în spatele lui. Însă, în urma unei cercetări mai minuțioase, Lucien descoperi că pereții din spatele lambriurilor erau prea înguști pentru ca un om să încapă acolo.

Deodată, Lucien observă cât de înalte erau scândurile care acopereau podeaua. Cu ajutorul ruletei mici pe care o purta mereu la el, Lucien măsură aproape patruzeci de centimetri de la sol. Ar fi putut să prindă scândurile în balamale și să facă o ușiță, asemenea celor de la cutiile poștale, pe care fugarul putea s-o deschidă și mai apoi să se strecoare pe burtă în spațiul gol. Era, fără îndoială, soluția potrivită, dacă peretele ar fi fost suficient de gros. Mare păcat. Nemții nu s-ar fi uitat în veci acolo.

Lucien merse mai departe. Pe la mijlocul coridorului, peretele se curba în exterior, creând o firidă semicirculară unde, pe un soclu înalt de un metru, trona o statuetă de bronz a zeului Mercur. Un om de statură medie s-ar fi putut strecura

în interiorul soclului. Firește, pentru ca fugarul să intre acolo, statueta și placa de lemn din vârful soclului trebuiau ridicate și coborâte la loc, o sarcină deloc ușoară. Chiar dacă statueta era fixată de placă, dedesubt, iar placa prinsă în balamale de soclu, tot ar fi fost prea grea. Lucien ridică statueta: cântărea vreo cincizeci de kilograme. Oare oaspetele lui Manet avea forța necesară să deschidă și să închidă capacul?

Lucien traversă încăperea pentru a cerceta firida mai atent. Își aprinse o țigară și se sprijini de una dintre coloanele dorice din lemn, foarte înalte, care străjuiau intrarea din salon în sufragerie. Măsură coloana din priviri și descoperi că trunchiul ei canelat era executat dintr-o singură bucată de lemn, un castan splendid. Dacă ar fi stat pe un piedestal suficient de înalt, coloana ar fi putut găzdui un om în interiorul piedestalului. Apoi Lucien observă cât de mare era diametrul coloanei și luă numaidecât măsurile: aproximativ cincizeci și șase de centimetri. Un fior de încântare îi străbătu trupul. Folosind anvergura propriilor umeri ca reper, Lucien aprecie că pilastrul era suficient de voluminos pentru a găzdui un om de statură obișnuită, punând la socoteală și grosimea peretelui coloanei.

Era nespus de încântat. Cele două coloane erau, desigur, niște structuri ușoare, având un scop pur decorativ, și drept urmare, goale pe dinăuntru. Zâmbind, își plimbă mâna pe trunchiul coloanei. Ar fi putut să instaleze o ușiță cu balamale subțiri, verticale, mascate de caneluri. Nu putea monta balamale orizontale, pentru că balamaua de jos trebuia să fie în linie cu baza coloanei, iar balamaua de sus în linie cu capitelul. Cu toate că stâlpul coloanei măsura patru metri înălțime, Lucien ar fi putut să facă o ușă de înălțimea aceasta folosind balamale de pian. Mai demult, Lucien proiectase o ușă de trei metri cu balamale obișnuite. Dacă muncitorii erau atât de iscusiți pe cât îi lăuda Manet, proiectul putea avea sorți de izbândă.

Izbutise! Găsise o soluție sclipitoare, elegantă și ingenioasă. Avea să-i păcălească pe nenorociții de naziști.

4

Cu două ore înainte de întâlnirea cu Manet, Lucien era la al patrulea pahar de vin roşu, o poşircă, nu altceva. Entuziasmul de a-i păcăli pe naziştii îi pierise, iar în locul lui se instalase teama de a nu fi ucis de Gestapo pentru amestecul său în acel complot. Atâtea lucruri puteau să meargă prost. Ştia că parizienii îi vindeau zilnic pe evrei nemţilor. Dacă dădea cineva vreun pont poliţiei secrete despre evreul lui Manet, iar coloana nu funcţiona? Evreul l-ar fi denunţat pe Manet, iar Manet pe Lucien. Era nebunie curată să facă asta.

Înainte să plece din apartament, Lucien făcuse o schiţă detaliată a coloanei pe o bucăţică de hârtie. Acum începu să schiţeze pe verso uzina din Chaville, o suburbie la vest de Paris. Îşi închipui un acoperiş cu luminatoare, ce permitea luminii să pătrundă în interior, cu pereţi de sticlă despărţiţi, din metru în metru, de stâlpi de oţel. La fiecare zece metri, adăugă un zid de cărămidă. Intrarea consta dintr-un perete arcuit de cărămidă, ce ducea la o uşă de sticlă încastrată în clădire. Poate că întreg edificiul putea fi construit cu beton armat, pe nişte arcade interioare foarte solide. Desenă zâmbitor profilul arcadelor, prevăzute fiecare cu contraforţi ieşiţi în afară, care consolidau zidurile. Făcu patru schiţe diferite şi se opri asupra uneia dintre ele.

Lucien vizitase în anii '30 uzina Fagus din Germania, proiectată de Walter Gropius, şi fusese profund impresionat de designul aerodinamic şi elegant. Din acel moment, Lucien îşi pusese în cap să proiecteze un complex industrial. Deşi obţinută în împrejurări cu totul neobişnuite, comanda părea

să fie acea ocazie mult așteptată de a dovedi că era suficient de talentat să proiecteze o clădire mare și importantă.

Goli paharul de vin, iar privirea îi rătăci pe strada Kepler, acum pustie. Cel mai mare șoc resimțit la întoarcerea în Paris fusese pustietatea suprarealistă a capitalei. Bulevardul Saint-Germain, strada Rivoli, Place de la Concorde, pustii aproape tot timpul. Înainte de război, până și străzi precum Kepler forfoteau de trecători pe înserate. Lucien adora pe atunci să privească străzile în timp ce-și bea cafeaua sau vinul în cafenea, în căutare de chipuri interesante și mai ales de femei frumoase. Acum însă, lipit de geam, Lucien constata cu tristețe că străzile erau aproape pustii. Neamțul secătuise de viață Parisul lui iubit.

Totuși, Lucien nu avusese șansa să le-o plătească nemților. Deși îi ura de moarte, știa că nu s-ar fi descurcat în luptă: armele de foc îi dădeau fiori. Onoarea și lupta pentru țară erau idealuri apreciate de francezi, deși pentru Lucien erau doar demagogie patriotică. Dar, de când se întorsese în Paris, îl măcina sentimentul că era un laș. Acest sentiment era sporit și de numărul mare al femeilor din capitală, comparativ cu cel al bărbaților: majoritatea fuseseră uciși sau luați prizonieri în timpul invaziei. Lucien scăpase teafăr. Fiul unei vecine a lui, madame Dehor, fusese spulberat în timp ce încerca să oprească un blindat german. Șase luni mai târziu, jelania ei incontrolabilă răzbătea încă prin pereții groși ai apartamentului său. În sinea lui, Lucien se simțea rușinat de faptul că era atât de nefolositor patriei sale. Uneori, se simțea vinovat că trăia.

Lucien n-avea însă curajul să se alăture mișcării de Rezistență. Mai mult, nici nu credea în cauza lor. Nu erau decât o adunătură de comuniști fanatici, care puseseră la cale câteva acțiuni de sabotaj prostești și fără noimă, determinându-i pe nemți să ucidă zeci de prizonieri francezi, drept răzbunare.

Lucien examină schița fabricii. Una peste alta, târgul propus de Manet era excelent, dacă nu punea la socoteală posibila tortură și moarte în pivnițele Gestapoului. O ascunzătoare

pe care o proiectase în mai puțin de o oră în schimbul a douăsprezece mii de franci, cu care putea achiziționa o groază de produse de pe piața neagră. La asta se adăuga și proiectul cu uzina. Întoarse foaia pe partea cu desenul coloanei și nu-și putu reține zâmbetul. Entuziasmul și sentimentul de triumf resimțite în apartamentul bătrânului îi străbătură din nou trupul. Fusese nespus de încântat când își dăduse seama că ideea coloanei avea să funcționeze. Poate astfel reușea să își ia revanșa în fața nemților. Nu-și risca pielea trăgând în ei, dar și-o risca în propriul său stil. Și, pe deasupra, cât de mare putea fi riscul, când soluția găsită era atât de ingenioasă? Cei din Gestapo aveau să întoarcă locul cu susul în jos, fără să găsească nimic. Imaginea îi provoca fiori de plăcere.

Era un act sinucigaș, dar ceva îi dădea ghes să meargă înainte.

– Monsieur Bernard, dumneata ești un adevărat *mensch*, cum spun evreii, rosti Manet, sorbind puțin din vin.

Lucien se îngrijise să stea la o masă retrasă.

– Ce naiba înseamnă asta? întrebă Lucien.

Părea un fel de insultă, asemenea cuvântului evreiesc *shmok*[1].

– Înseamnă să fii om, un om cu coloană vertebrală, care luptă pentru dreptate.

– Înainte să lupt pentru dreptate, am câteva condiții.

– Vă rog, spuse Manet.

– Nu vreau să știu nimic, dar absolut nimic despre afurisitul ăsta de evreu al dumitale, spuse Lucien, aruncând priviri furișe în jur pentru a se asigura că nimeni nu trăgea cu urechea.

– Înțeleg perfect.

– Cum rămâne cu muncitorii? De unde știți că nu vor ciripi?

– Sunt angajații mei de peste douăzeci de ani. Dacă eu am încredere în ei, și dumneata poți să ai.

---

[1] Cuvânt în limba idiș, vorbită de evrei în Germania, însemnând „ticălos", „bădăran" (n.tr.)

– Chiriaşii vor fi curioşi în privinţa zgomotului. Cu toţii vor fi deportaţi dacă s-ar găsi un evreu în clădire. Dacă vor intra la bănuieli, ar da numaidecât de veste nemţilor, ca să-şi scape pielea.

– Într-adevăr, e un risc, dar femeia de la poartă a fost plătită să-şi ţină gura. Toţi chiriaşii sunt la serviciu peste zi. În plus, soluţia dumitale e ingenioasă prin simplitatea ei: nu va fi prea mult zgomot.

– Cum rămâne cu proprietarul imobilului? Dacă află de lucrări?

– Eu sunt proprietarul, monsieur Bernard.

Lucien se linişti în cele din urmă şi se lăsă pe spătarul scaunului. Acum, că temerile i se risipiseră, era momentul să treacă la afaceri.

– Aţi pomenit de douăsprezece mii de franci, monsieur Manet.

Manet scoase din servieta pe care o ţinea în poală o carte groasă cu coperte cartonate. O aşeză pe masă şi o împinse către Lucien.

– Vă place să citiţi? Iată un roman al scriitorului american Ernest Hemingway; e încântător, spuse el cu un zâmbet larg.

Lucien nu citea nimic altceva decât reviste de arhitectură. Mergea însă la cinematograf, unde văzuse toate filmele americane bazate pe romane celebre, astfel încât putea pretinde că citise cărţile.

– Desigur, Hemingway.

Gary Cooper jucase în *Adio, arme* în 1932. Un film al naibii de bun. Lucien ridică încet cartea şi cercetă coperta, apoi răsfoi paginile. Se opri însă imediat ce zări prima bancnotă ascunsă în cartea scobită pe dinăuntru.

– Pare foarte interesantă. O s-o încep diseară, înainte de culcare.

– Sunt convins că o să vă placă, spuse Manet.

– Bun. Spuneaţi parcă, la un moment dat, că vreţi să extindeţi uzina pentru noile contracte pe care le aveţi? întrebă Lucien, ţinând cartea în poală cu ambele mâini.

– Într-adevăr. Vă invit poimâine la birou să discutăm mai pe larg proiectul... pe la ora două. Veţi primi o listă cu toate

cerințele mele. Sunt convins că va trebui să vă întoarceți la apartament pentru măsurători, așa că păstrați cheia.

Brusc, zâmbetul de pe chipul arhitectului dispăru.

- Să fim bine înțeleși, monsieur, e ultima oară când fac așa ceva.

- Firește, vă înțeleg perfect.

O tăcere stingheritoare se așternu la masă. Lucien luă o înghițitură de vin. Ar fi vrut să ia cartea și să o șteargă numai-decât de acolo. Manet zâmbi și sorbi puțin din vin, de parcă avea tot timpul din lume.

- M-ați întrebat de ce fac un lucru care-ar putea însemna sinucidere curată.

- Da, iar dumneavoastră mi-ați spus că sunteți un creștin evlavios, care vrea să-și ajute semenii, spuse Lucien.

- Evlavios? Nicidecum. Merg de două ori pe an la biserică, de Paște și de Crăciun. Cred, într-adevăr, că ține de datoria noastră de creștini să luptăm pentru dreptate, dar asta nu-i tot. Povestea e mai complicată.

- Vorbiți serios?

- Monsieur Bernard, lumea crede că aristocrația, cu averea și privilegiile ei, are totul în viață, însă se înșală. Copiilor din această pătură socială le lipsește un lucru esențial: o mamă și un tată.

- Ați fost orfan?

- Nicidecum. Am avut părinți, dar ei, asemenea altor aristocrați, nu-și făceau niciodată timp pentru copiii lor: participau la nenumărate evenimente mondene, dădeau petreceri la oraș și la țară, se ocupau de proprietăți și investiții. Cred că n-am petrecut niciodată mai mult de o oră pe săptămână în compania părinților mei. Adesea, uitau de ziua mea de naștere. Când eram la internat, nu-i vedeam cu lunile, și nici nu-mi trimiteau scrisori. Erau mult prea ocupați ca să-și facă timp pentru mine sau pentru frații și surorile mele.

- Mare păcat, spuse Lucien.

- Nu chiar. Am fost crescut de madame Ducrot. Era dădaca mea, dar m-a iubit ca o mamă adevărată. Era evreică.

- Evreică? Dar cum...

– N-am idee ce i-a determinat să angajeze o dădacă evreică. Pesemne nu erau aşa de antisemiţi ca restul aristocraţilor. Desigur, am primit obişnuita educaţie catolică din partea preoţilor. Dar ea nu ne-a ascuns niciodată faptul că era evreică. Dimpotrivă, ne povestea îndelung despre sărbători, sinagogi, Exod... despre tot.

Lucien găsea subiectul fascinant.

– Înainte de război, am fost de câteva ori oaspetele lui Winston Churchill, la moşia sa din Chartwell, Anglia. O dată, i-am cerut să-mi ofere câteva detalii despre fotografia unei bătrâne, pe care o zărisem pe poliţa căminului, iar el mi-a zis că era doamna Everest, dădaca lui. Îi spunea „Woomany". Apoi mi-a povestit că moartea ei îi provocase nespusă durere şi mâhnire, mult mai greu de îndurat decât la moartea mamei sale, ce a survenit ulterior. La fel m-am simţit şi eu când mama mea „bună" a murit. Prin urmare, domnule Bernard, într-un fel, îi sprijin pe aceşti oameni cu gândul la doamna Ducrot.

5

Lucien ardea de nerăbdare să ajungă acasă şi să-i împărtăşească vestea soţiei sale, Celeste. Cel puţin în legătură cu uzina. O punea prea mult în primejdie dacă-i destăinuia afacerea cu apartamentul. Nimeni nu trebuia să ştie despre asta. Lucien se îndrepta spre casă cu cartea lipită la piept. Curând, îşi dădu seama că ţinând-o astfel l-ar fi dat de gol în ochii poliţiei germane, astfel că o luă într-o mână şi o purtă nonşalant pe lângă corp, cum era firesc. Cu toate astea, o strânse cu putere între degete, de teamă să nu-i alunece din mână şi să cadă pe trotuar, împrăştiind bancnote primprejur.

În timp ce trecea pe lângă o cabină telefonică, îi veni o idee. Ridică receptorul, vârî o monedă înăuntru şi formă numărul amantei sale, Adele Bonneau. De mult nu-i mai dăduse veşti despre proiectele sale, şi bănuia că avea să fie încântată. Adele, o consacrată creatoare de modă pariziană, se apropia de patruzeci de ani (treizeci, după propriile-i spuse) şi manifesta un interes sincer pentru munca lui Lucien. Îi cerea mereu să-i arate schiţele sale şi nu se ferea să-şi spună părerea, lucru pe care Lucien îl găsea adorabil, cu toate că nu-i lua în seamă sfaturile. Îi făcea nespusă plăcere ca, în urma unei partide de sex, în timp ce leneveau în pat, delectându-se cu vin şi ţigări, să dezbată cu Adele anumite aspecte pe care ea le găsea nepotrivite. Aceste discuţii îl stârneau la fel de mult ca preludiul. Cum se întâmpla adesea cu amantele, Lucien îşi spunea că Adele într-adevăr era genul de femeie cu care ar fi trebuit să se însoare. Era la curent cu evoluţia arhitecturii în capitală, spre

deosebire de Celeste, care considera că arhitectura e un domeniu masculin, în care nu trebuia să-şi bage nasul.

Telefonul sună de câteva ori până ce Adele răspunse. Lucien se însufleţi auzindu-i glasul senzual şi profund.

- Scumpa mea Adele, voi proiecta o fabrică pentru magnatul Auguste Manet, o înştiinţă Lucien.

- Fantastic, dragul meu Lucien! E o veste nemaipomenită, rosti Adele. Îmi place la nebunie când primeşti o comandă nouă: eşti ca un ţânc de cinci ani în dimineaţa de Crăciun. Mă bucur nespus pentru tine. Nu uita să-mi arăţi schiţele înainte să i le prezinţi lui Manet.

- Cum să uit, dulceaţă? Doar eşti colaboratoarea mea şi lucrăm împreună la toate proiectele, rosti Lucien.

Aşa le spunea întotdeauna şi clienţilor săi, că aveau să lucreze împreună la proiecte, dar erau doar nişte aiureli. El lua toate hotărârile, căci orice colaborare într-un domeniu creativ era sortită eşecului.

- Trebuie să ne întâlnim să sărbătorim, spuse Adele. Cel mai bine ar fi la Le Chat Roux[1].

Lucien strâmbă din nas, căci era şi cel mai scump local.

- Mai vedem, răspunse el.

- Îmi amintesc că atunci când părinţii îmi spuneau „mai vedem", însemna negreşit „nu", ripostă Adele.

- Bine, mergem. Promit.

- Ascultă iubire, tocmai a sosit Bette, managerul meu, şi trebuie să punem la punct următoarea prezentare de modă. A fost ca la balamuc aici cu toate pregătirile astea. Ţine minte, nu te iert dacă nu vii să-mi arăţi schiţele. Dă-mi mâine un telefon, să-ţi spun când am timp.

- Da, am de gând să pun nişte arcade uriaşe de beton care...

- Dragul meu Lucien, mă aşteaptă Bette. Sună-mă mâine, îl întrerupse Adele brusc.

Adele puse receptorul în furcă şi îşi întoarse privirea spre oglinda înaltă din salon, ce îi înfăţişa silueta goală. Pentru

[1] Motanul Roşcovan (n.tr.)

o femeie care se apropia de patruzeci de ani, era mulţumită de ceea ce vedea. Nici un strop de grăsime, sâni fermi şi picioare mlădioase (de departe cel mai mare atu al ei) cu pulpe superbe şi, mai presus de toate, glezne subţiri. Habar n-avea de unde le moştenise, căci maică-sa avea nişte glezne teribil de butucănoase. Îşi despleti părul lung, blond şi scutură din cap, apoi se întoarse să-şi admire dosul, care se îmbina armonios cu talia. Era limpede că nici unul dintre manechinele ei nu o întrecea în frumuseţe, iar asta îi dădea fiori de plăcere. Uneori, doar ca să le arate cine-i şefa, se dezbrăca înaintea unei prezentări şi defila goală-goluţă prin vestiarul unde se pregăteau fetele. Se oprea apoi în faţa măsuţelor de toaletă să schimbe câteva vorbe cu ele, pentru ca acestea să-i poată admira trupul în oglindă.

Adele îşi plimbă mâinile pe coapse în jos, apoi străbătu coridorul ce ducea în dormitor. Apartamentul ei fusese proiectat de Lucien în stil ultramodern, având un aer îndrăzneţ şi futurist, pe care Adele îl adora. În ciuda renumitului lor cosmopolitism, cei mai mulţi francezi erau de modă veche şi locuiau în apartamente parcă rupte din palatul Versailles. Puţini se aventurau să încerce noua estetică lansată în cadrul Expoziţiei de la Paris[1] din 1925. Adele considera că un creator de top trebuia să fie în prim-planul vieţii artistice. Aspectul atractiv şi ordonat al apartamentului, cu pereţi de sticlă şi mobilă de oţel inoxidabil, îmbrăcată în piele neagră, le tăia răsuflarea oaspeţilor, făcându-l un loc numai bun pentru petreceri. Firește, înainte de război.

Se opri la uşa din sticlă neagră, mată a dormitorului şi îl urmări pe colonelul Helmut Schlegal în timp ce acesta îşi dădea jos cămaşa, dezvăluind un trup bronzat şi viguros, ce-i dădu fiori lui Adele. Colonelul aşeză cu grijă cămaşa deasupra tunicii atârnate pe spătarul unui scaun. Adele adora uniforma

[1] Referire la Expoziţia Internaţională de Arte Decorative şi Industriale Moderne ce a avut loc la Paris în 1925 şi care a condus la dezvoltarea mişcării artistice Art Déco de la începutul secolului XX în artele decorative, mişcare ce a exercitat influenţe importante în arhitectură, sculptură, modă, decoraţiuni interioare şi arte vizuale (n.tr.)

neagră a ofițerilor Gestapo. Era elegantă și mult mai agreabilă decât uniformele odioase, de un verde-pământiu ale Wehrmachtului. Nici uniformele negre-verzui ale SS-ului nu erau atât de arătoase. Se dădea totuși în vânt după pumnalul decorativ, prins la brâul ofițerilor Wehrmachtului: era un accesoriu drăguț, pe care ar fi putut să-l adapteze pentru cureaua metalică a uneia dintre rochiile sale. Fără îndoială, ofițerii Gestapoului aveau cele mai frumoase uniforme, iar Adele era convinsă că negrul se potrivește oricărei ocazii, de la rochii de seară la paltoane de iarnă lungi până la genunchi. Schlegal începu să-și descalțe cizmele negre, lucioase, iar Adele se duse imediat pe covorul bej, gros, ca să-l ajute.

– Cine-a fost? Unul dintre numeroșii tăi admiratori? întrebă Schlegal.

– Un arhitect foarte talentat, dacă te interesează. Va proiecta o fabrică pentru unul dintre acei industriași care contribuie la efortul de război german.

– Va fi teribil de ocupat. În următoarele luni vor fi oferite multe contracte. Reichul are nevoie de toate resursele pentru a învinge în Rusia.

– Lucien va proiecta cele mai bune fabrici pe care germanii le-au văzut vreodată. Clădiri moderne, superbe din sticlă și oțel, adăugă Adele, scoțându-i cizma.

– E unul dintre arhitecții ăia moderni, decadenți, nu? În opinia Führerului, arta modernă e o jignire adusă spiritului german. Arhitectul lui personal, Albert Speer, ăla da arhitect. Să vezi ce schițe a făcut pentru noul Berlin; o cupolă uriașă întinsă pe patru sute de mii de metri pătrați. La fel de frumos ca în Roma antică.

– Fără doar și poate, dragostea mea, spuse Adele, scoțându-i pantalonii dintr-o singură smucitură.

Cizmele negre, înalte combinate cu pantalonii stil jodhpur[1] o dădeau pe spate. Ar fi dorit să introducă acest model în vestimentația feminină. Trebuia să-i vorbească neapărat cu Bette despre asta.

---

[1] Originar, pantaloni de echitație. Stilul a fost împrumutat și de ținuta militară. (n.tr.)

Adele se ridică în picioare și admiră goliciunea lui Schlegal.
– Dar, pentru moment, să lăsăm arhitectura.

– Nici să nu te gândești, ăsta e colaboraționism economic.

Lucien voia să azvârle ceașca de cafea în capul soției sale. Celeste se întoarse din balcon cu un iepure mort în mână. Doar un copilaș ar fi putut supraviețui cu rațiile alocate de guvernul francez, așa că oamenii se descurcau cum puteau. Până și cetățenii cu stare creșteau iepuri în balcon pentru a-și asigura aportul necesar de carne. Cine știe ce soartă ar fi avut pisicile, dacă guvernul n-ar fi avertizat populația să nu facă tocană din ele, din rațiuni de igienă. Și câinii scăpaseră de tigaie, dar fuseseră abandonați, căci oamenii nu aveau cu ce să-i hrănească. Din parcuri dispăruseră porumbeii și rațele.

Era o penurie generală. Francezul, care odinioară prepara o omletă cu minimum șase ouă, cu greu mai făcea rost de unul pe lună. Sistemul de rații limitase considerabil accesul la carne, lapte, ouă, unt, brânză, cartofi, sare și pește. Cafea naturală nu se mai găsea, așa că Celeste, asemenea tuturor parizienilor, încercase cu ghindă și mere uscate, însă în zadar. Nu se știe de ce, morcovi și castane coapte se găseau din belșug, astfel că erau prezente la fiecare masă. Adulții trebuiau să se mulțumească cu numai 1 200 de calorii pe zi și 140 grame de brânză pe lună. Cetățenii Parisului erau înfometați. Vorbeau și se gândeau numai la mâncare.

Soția lui Lucien tocmai ce-l pălise pe bietul animal în moalele capului cu o țeavă de plumb și începu să-l jupoaie deasupra chiuvetei. Era destul de îndemânatică pentru o fată crescută la oraș. După felul în care se destrăma căsnicia lor, Lucien se temea să nu se pricopsească și el cu o țeavă de plumb în cap în timp ce dormea.

Așezat la masa din bucătărie, Lucien o urmărea cu privirea pe soția lui. Fusese atât de mândru că se însurase cu o tânără drăguță și inteligentă, de familie bună. Majoritatea franțuzoaicelor nu mergeau la facultate, însă Celeste studiase matematica la prestigioasa École Normale Supérieure. Când se măritase cu Lucien, renunțase la slujba ei de profesoară la o școală privată de elită. După șapte ani de căsnicie, Celeste

avea în continuare un trup mărunțel și armonios, cu talie subțire. Neobișnuitul ei păr castaniu o făcea atât de ispititoare, un păr cafeniu-roșiatic bogat ce contrasta puternic cu ochii ei de un albastru-închis. Era normal ca un arhitect să-și aleagă o soție cu aspect plăcut. Se mândrise grozav cu ea când îl însoțise la petreceri.

Celeste era neschimbată fizic, dar devenise tare țâfnoasă. Într-un fel, era de înțeles. Pierderea celei de-a doua sarcini, în 1939, o doborâse complet, lăsând-o plină de mânie și rușine. Nefericirea ei plana deasupra amândurora, ca o ceață veșnică. Colac peste pupăză, tatăl ei, un negustor de vinuri înstărit, fugise, fără să sufle o vorbă, în Spania, în 1941. Rămasă orfană de mamă încă de la șase ani, Celeste nu-i iertase nici până acum această trădare mârșavă. Își iubise nespus tatăl și crezuse că acesta avea să îi fie mereu aproape.

Celeste fusese în culmea fericirii când Lucien se întorsese de pe Linia Maginot. Se temuse că soțul ei avea să fie ucis, iar ea avea să rămână singură-singurică. Dar fericirea ei se risipise curând. Când Lucien rămase fără clienți, se văzură nevoiți să intre în economiile ei pentru a nu muri de foame. Celeste nutrea resentimente puternice din această pricină, și își manifesta aproape zilnic nemulțumirile în fața soțului. Credea cu tărie că bărbatul trebuie să-și întrețină familia, fie că era pace, fie război. Atitudinea ei îl scotea din minți pe Lucien, care se achitase admirabil de îndatoriri până în clipa capitulării. Drept urmare, rușinat de situație, Lucien devenise și el nervos și plin de resentimente.

Iar acum, că primise o comandă nouă, tot nemulțumită era.

– Ai prefera ca afacerile lui Manet și ale altor francezi să fie preluate cu totul de nemți?

– Așa ar fi cel mai corect, după cum văd eu lucrurile, i-o întoarse Celeste. Și-un singur șurub fabricat pentru nenorociții ăștia e un act de trădare. O să vezi tu, după ce se sfârșește toată nebunia asta, o să le taie beregata tuturor colaboraționiștilor.

De doi ani încoace, cea mai dură jignire pe care i-o puteai aduce unui parizian era să-l numești „colaboraționist". Mai

bine-l înjurai de mamă sau îl făceai lepădătură. Era totodată o acuză gravă, ce putea echivala cu moartea, dacă Rezistența o lua în serios. La marginea Parisului fuseseră descoperiți mai mulți oameni, împușcați în cap. Însă cea mai odioasă formă de colaborare era când o franțuzoaică se culca cu un neamț. Aceste femei erau numite „colaboraționiste orizontale".

Lucien se pregătea să-și susțină punctul de vedere, când luminile se stinseră brusc, și bezna se așternu peste întreg apartamentul. Nu se mai deranjă să meargă la fereastră pentru a arunca o privire prin cartier. Serviciile de electricitate din Paris erau tot mai nesigure de la o lună la alta. Uneori, orașul zăcea cufundat în beznă ore în șir. Fără să se vaite, Celeste scoase trei lumânări din dulapul de lângă chiuvetă, le aprinse și continuă să jupoaie iepurele. În lumina gălbuie a lumânărilor, umbra soției sale tremura sinistru pe pereții bucătăriei.

– Te-ai gândit că uzinele alea ar putea ajuta Franța după război? întrebă Lucien.

– O să-mi umpli imediat capul cu mizeriile alea colaboraționiste: „Hai să arătăm că știm să pierdem, să ne vedem mai departe de treabă și să lucrăm împreună cu neamțul". În orice caz, acum, că s-au amestecat și americanii în asta, sute de bombardiere o să umple cerul Franței, și praful se va alege de capodopera ta.

Lucien roase un colț de pâine uscată. *Urma* să proiecteze clădiri de care Franța să beneficieze după înfrângerea Germaniei, care deocamdată nu se prea întrezărea. Dar Lucien credea cu tărie că avea să vină la un moment dat. Important era să rămână în viață până atunci.

– Mă întâlnesc cu Manet săptămâna asta, să discutăm despre proiect, spuse el.

Celeste se răsuci încet către Lucien, cu un cuțit însângerat în mână. Un zâmbet trist îi apăru pe chip.

– Pun rămășag că ai fi în stare să-mi ceri să mă culc cu un client ca să obții o comandă.

– Niciodată! strigă el. Cum poți să spui una ca asta?

– Dar vei proiecta clădiri pentru nemți.

– Suntem în plin război, și aș face orice ca să supraviețuim.

– Și ce se alege de onoarea ta?

Celeste azvârli cuțitul în chiuvetă și părăsi bucătăria, tocmai când becurile reveniră la viață.

Celeste intră în dormitor și se așeză pe fotoliul mare, tapițat de lângă fereastră. Era locul ei favorit. Îi plăcea să citească acolo sau să privească jocul copiilor din curte, după-amiaza. Fotoliul era moale și confortabil, deosebindu-se de mobila modernistă din camera de zi, după care Lucien se dădea în vânt. Celeste găsea liniile „moderne, drepte, simple" ale scaunelor și ale canapelei reci și neprimitoare. Lucien făcuse alegerile în privința mobilei. Era prețul plătit de orice femeie care se mărita cu un arhitect. Celeste fusese de acord cu propunerile lui, pentru că îl iubise și pentru că avea încredere în gusturile lui arhitecturale, cu toate că ea înclina mult mai mult spre stilul tradițional. Tapetele și covoarele înflorate și mobila din lemn de nuc sculptat din apartamentul în care copilărise îi erau mai pe plac.

Celeste scoase un fular din dulapul de oțel inoxidabil, încrustat cu lemn de abanos, aflat pe peretele opus patului. Zăbovi puțin deasupra sertarului de jos, cu privirea ațintită la obiectele de sub fular. Zeci de păturici pentru copii, de toate culorile. Își plimbă degetele peste lâna moale, apoi luă una și o lipi de obraz.

6

Un portar în vârstă îl conduse pe Lucien în biroul lui Manet, la fabrica lui din Chaville, unde, spre surprinderea arhitectului, câțiva ofițeri germani ședeau în fața biroului din mahon sculptat al bătrânului afacerist, fumând și discutând liniștit cu el. Lucien sperase la o întrevedere între patru ochi cu Manet, ce le-ar fi permis să discute amănunte legate de proiect. Își închipuise că bătrânul avea să-l invite apoi la un prânz cu vin adevărat și rață la cuptor. Firește, pe spezele lui Manet. De cum îl văzu pe Lucien, acesta îl întâmpină cu un zâmbet prietenos și se ridică numaidecât de pe scaun. Nemții își văzură mai departe de fumat, fără să pară interesați de nou-venit. Lucien sosise cu două minute mai devreme, dar, cunoscând punctualitatea germană, bănuia că ofițerii sosiseră cu vreo zece minute în urmă.

– Ah, Lucien, îți mulțumesc că ai venit, spuse Manet. Permite-mi să-ți fac cunoștință cu membrii echipei.

Lui Lucien îi displăcu imediat cuvântul „echipă". Nu-și dorea imixtiuni în procesul de creație, nici în alte probleme.

– Dumnealui e colonelul de armată Max Lieber.

Ofițerul voinic și lat în piept se ridică, pocni din călcâie și strânse cu putere mâna lui Lucien. Era prima oară când Lucien dădea mâna cu un neamț și, spre uimirea sa, ofițerul nu îi zdrobise oasele încă. Își închipuia că acesta era salutul tradițional al ofițerilor prusaci. Lieber era întruchiparea perfectă a soldatului german, cu frizura lui cazonă și grumazul acela de bivol de care râdeau francezii.

– Încântat, monsieur Bernard, rosti neamțul cu un glas blând, ce contrasta cu asprimea trăsăturilor sale.

– Iar dumnealui e maiorul Dieter Herzog, tot din Wehrmacht, de profesie inginer structurist și totodată șeful secției construcție și inginerie a fabricilor de armament din zona Parisului.

Maiorul, un bărbat în jur de treizeci și cinci de ani, de statură medie, avea o alură de vedetă de cinema. Stinse țigara în scrumiera de pe biroul lui Manet și se ridică încet în picioare. Îi strânse mâna cu aceeași forță ca Lieber. Pesemne, aceste forme de salut erau studiate la școala de ofițeri. Herzog îi cercetă privirea cu ochii săi albaștri și se mulțumi doar să zâmbească, fără să spună nimic.

Lucien era încă năucit de prezența nemților aproape de el, într-un spațiu atât de restrâns.

– Te rog, ia loc, Lucien, și putem începe, spuse Manet. Am aici planul de ansamblu, să ne facem o idee unde intră clădirea.

Manet desfășură o schiță pe o porțiune neocupată a biroului său. Lucien ar fi preferat să o agațe de perete.

– Monsieur Manet, am putea prinde schița asta pe perete, ca să vedem mai bine? rosti Herzog politicos. Ne va fi mai ușor să desenăm, dacă e nevoie.

Lucien era impresionat de purtarea lui Herzog, care luă schița și o prinse de perete cu câteva piuneze. Cei patru bărbați își traseră în tăcere scaunele în fața desenului. Herzog se apropie de schiță și o cercetă atent cu privirea, apoi scoase o mică riglă de calcul din buzunarul lateral al tunicii și o lipi de schiță. Era limpede că Herzog preluase frâiele întâlnirii și că de acum înainte Lucien trebuia să-i dea ascultare.

– Întrucât fabrica va fi pe un singur nivel, cu excepția mezaninului, să luăm o suprafață de 50 000 de metri pătrați, rosti Herzog, de parcă se adresa desenului.

Plimbă rigla dintr-o parte în alta, apoi scoase un creion din același buzunar și făcu câteva însemnări pe hârtie.

– Se potrivește perfect, și mai rămâne suficient spațiu în exterior pentru depozitarea utilajelor.

– Splendid, dom' maior, spuse Lieber.

– Poate va rămâne loc chiar pentru extinderi ulterioare, interveni Lucien, pentru a fi pe placul nemților.

Extinderile presupuneau că războiul se desfășura în favoarea germanilor.

– Întocmai, monsieur Bernard. Spațiu pentru o altă uzină sau pentru un corp adițional, spuse Herzog, care începu să deseneze pe hartă, apoi se opri și se uită la Lucien. Monsieur Bernard, ați putea să ne faceți o schiță aproximativă a amplasamentului, precum și a drumului de legătură? Ceva sumar, să avem un punct de plecare.

Îi înmână creionul arhitectului.

Lucien era încântat să preia conducerea discuției. Timp de două ore vorbi despre modul în care ar trebui amplasată fabrica, schițând conturul clădirii pe hartă, apoi ștergându-l și mutându-l în altă parte, și tot așa, până când toată lumea căzu de acord în privința amplasamentului. Discutară apoi despre intrări și ieșiri, despre producție și despre iluminat.

În vreme ce Manet trata cu nemții despre costurile construcției, Lucien, care ședea rezemat de spătar și asculta, simți un fior pe șira spinării. Era atât de prins în planificarea fabricii încât uitase complet de sarcinile sale clandestine pentru Manet. În acea clipă, amândoi aveau capetele vârâte în gura leului. Tulburat de această constatare, începu să transpire abundent. Scoase batista și se șterse pe frunte.

Herzog îl privi cu îngrijorare.

– Vă simțiți bine, monsieur Bernard? Doriți un pahar cu apă?

– Nu, mulțumesc. E foarte cald aici, atâta tot.

Nemții continuară negocierile cu Manet, iar Lucien asudă la fel de mult. Deodată, auzi cuvintele magice pe care orice arhitect visează să le-audă:

– Ei bine, Lucien, rosti Manet, dacă și domnii sunt de acord, ar trebui să te apuci numaidecât de proiect.

Cei doi ofițeri încuviințară din cap și se ridicară la unison.

– Monsieur Bernard, întrucât suntem presați de timp, ne așteptăm la niște schițe cât mai simple, rosti Herzog.

– Doriți să ne însoțiți la prânz, monsieur Manet? întrebă Lieber.

Lucien ştia dinainte răspunsul. Invitaţia era doar un gest de curtoazie. Una era să faci afaceri cu nemţii în particular, dar să te afişezi în public cu ei, în miezul zilei, era o infamie. Ei erau conştienţi de acest lucru, şi, cu toate că nu se sinchiseau de soarta colaboraţioniştilor, nu doreau nici să tulbure apele, punând în primejdie viaţa antreprenorilor francezi.

– Cu părere de rău, nu pot, domnule colonel, dar vă mulţumesc pentru invitaţie, răspunse Manet.

Herzog se apropie de Lucien şi îi strânse mâna.

– Mi-a plăcut foarte mult clădirea pe care aţi făcut-o pentru monsieur Gaston. Turnul de sticlă din jurul scărilor exterioare mi s-a părut un detaliu foarte inspirat.

Lucien auzi cuvântul „detaliu" şi ştiu numaidecât că Herzog nu era un amator, ci un membru al tagmei arhitecţilor.

– Sunteţi arhitect de meserie, domnule maior?

– Aşa mi-am început cariera. Mai precis, am fost ucenicul lui Walter Gropius la Şcoala Bauhaus din Dessau, pe la sfârşitul anilor douăzeci. Într-o bună zi, a venit tatăl meu în vizită şi, dezgustat de ceea ce văzuse, a pus capăt studiilor mele. Ulterior, m-am transferat la Universitatea Politehnică din Berlin, unde am urmat studii de inginerie structurală.

Lucien desluşi un regret profund în glasul ofiţerului şi îi înţelese suferinţa, dar, chiar şi aşa, era impresionat.

– Gropius e un geniu, spuse Lucien. Mi se pare o experienţă nemaipomenită să studiezi sub îndrumarea lui, chiar şi pentru o scurtă perioadă. Mare păcat că a fost nevoit să părăsească Germania!

– Führerul are alte gusturi în arhitectură. Consideră că stilul lui Gropius e subversiv.

Lucien se pregătea să-i dea o replică referitoare la gusturile lui Hitler în materie de arhitectură, dar se abţinu. O fi avut Herzog odinioară tangenţe cu arhitectura modernistă, dar era, la urma urmei, un ofiţer german. Lucien nu dorea să ajungă într-un lagăr de prizonieri.

– Totuşi, mare păcat că Herr Gropius a fost nevoit să plece în America, spuse Lucien cu înţelegere. Ce fel de om era?

– Un individ destul de aspru şi pedant, însă un vizionar, şi un talent nemaipomenit. Aţi văzut vreodată fabrica Fagus?

Lucien era nerăbdător să-i povestească lui Herzog că, pe la mijlocul anilor '30, fusese în pelerinaj pe la cele mai de seamă clădiri moderne din Germania. Pe biroul de lucru avea împrăştiate numeroase instantanee cu aceste clădiri, din care se inspira adesea când desena.

– Două luni m-am plimbat prin Germania ca să admir clădirile mele favorite, dar fabrica Fagus e fără îndoială o capodoperă. Aş spune că e chiar mai frumoasă decât Şcoala Bauhaus, pe care am vizitat-o de asemenea.

Un zâmbet înflori pe chipul lui Herzog. Maiorul luă chipiul şi mănuşile de pe o măsuţă şi se echipă, apoi păşi încet spre uşă.

– Abia aştept proiectul pentru domnul Manet. Poate va fi o nouă fabrică Fagus, rosti Herzog cu mâna pe clanţă.

Lucien zâmbi, clătinând din cap.

– Nu mă pot măsura cu Gropius, desigur. Dar voi proiecta o clădire la cel mai înalt nivel.

– Reichul vă va fi recunoscător, răspunse Herzog.

7

Lucien află destul de curând preţul pe care trebuia să-l plătească pentru bani, comandă şi pentru bucuria de a proiecta o ascunzătoare: trăia într-o eternă frică. Se opri la intrarea a trei magazine, pentru a verifica dacă era urmărit. Manet voia neapărat să se întâlnească cu el. Lucien nu credea că mai era necesar. Îi făcuse schiţele, şi cu asta, basta. Dar Manet voia să-i prezinte rezultatul final. Odată ajuns pe strada Euler, nu departe de blocul cu pricina, Lucien se opri în dreptul altei intrări pentru a studia împrejurimile şi dădu nas în nas cu trei soldaţi germani, toţi trei zâmbăreţi.

– Ne scuzaţi, monsieur, am dori să ştim cum putem ajunge la Notre Dame. Ne-am rătăcit de-a binelea, spuse un soldat chipeş cu părul blond.

Tovarăşii lui izbucniră în râs şi ridicară neajutoraţi din umeri. Lucien ştia că pe chipul său era întipărită o groază cumplită, dar soldaţii nu păreau să bage de seamă. Odată cu Ocupaţia năvăliseră şi o puzderie de soldaţi-turişti germani, asemenea celor trei din faţa sa. Înarmaţi cu aparate de fotografiat şi ghiduri turistice, aceştia luau la rând toate atracţiile Parisului, inclusiv Turnul Eiffel şi Mormântul Soldatului Necunoscut, unde insistau să se fotografieze cu toţii. De când Hitler vizitase oraşul preţ de două ore, după semnarea armistiţiului, toţi soldaţii germani se îmbulzeau să vadă Parisul, încurajaţi fireşte şi de armată. Într-un fel, prezenţa turiştilor era măgulitoare, căci în Germania nu aveau parte de atâta splendoare. Berlinul nu se putea compara în frumuseţe cu Oraşul Luminilor. Totuşi, nu era de joacă cu soldaţii, căci

dacă-i îndrumai greşit şi te întâlneai ulterior cu ei, puteai s-o încurci. Puştanii şi bătrânii le ofereau mereu instrucţiuni greşite – era deja o glumă încetăţenită –, dar mulţi parizieni în puterea vârstei lăsau deoparte ura pentru moment şi îi îndrumau respectuos pe nemţi. Lucien îşi înăbuşi dorinţa de a o lua la sănătoasa. Înghiţi puternic în sec şi zâmbi.

– Desigur, domnilor. Mergeţi drept înainte până la intersecţia cu bulevardul Marceau, faceţi stânga şi mergeţi tot înainte până ajungeţi la Sena, faceţi din nou stânga şi mergeţi de-a lungul fluviului cam un sfert de oră, până vedeţi catedrala. E pe o insuliţă în mijlocul Senei.

Un soldat cu părul roşcat-castaniu lua notiţe într-un carneţel. Blondul repetă o dată îndrumările lui Lucien cu glas tare, să se asigure că pricepuse corect.

– Vă sunt recunoscător, monsieur. Vă urez o zi nemaipomenită!

– Distracţie plăcută! Şi nu uitaţi, avem cea mai aleasă colecţie de ilustrate obscene din Europa.

Soldaţii râseră cu poftă, fluturară din mâini şi îşi văzură de drum. Lucien rămase locului până când cei trei se făcură nevăzuţi. Se rezemă de zidul unei clădiri şi îşi scoase ţigările din buzunarul sacoului. Oare erau ofiţeri Gestapo deghizaţi în soldaţi ai Wehrmachtului, aflaţi pe urmele sale? Cu mâini tremurânde, îşi aprinse o ţigară şi trase câteva fumuri înainte s-o arunce într-o gură de canal. Mai aşteptă cinci minute, apoi se îndreptă spre clădire, adresă un salut tăcut portăresei, care nu-l băgă în seamă, şi urcă treptele.

Se temea că agenţii Gestapo îl aşteptau în apartament. Urma să fie torturat şi ucis, fără să fi avut şansa de a se fi bucurat cu adevărat de bani, din care cheltuise doar şapte sute de franci pe ouă şi vin veritabil de pe piaţa neagră. Cu cât urca mai sus, cu atât mai mult îşi dorea s-o ia la fugă pe scări în jos, dar cu toate astea nu se opri din drum. Era în continuare uluit de iuţeala cu care se finalizaseră lucrările: doar câteva zile. Părea de necrezut. Era cumva vreo cursă?

Lucien isprăvise schiţa coloanei în câteva ore, apoi se apucase de fabrică. Era bucuros să realizeze din nou proiecte şi savurase fiecare clipă în care lucrase la planurile clădirii,

fiecare detaliu desenat, toate versiunile de fațadă încercate. Clădirea avea luminatoare superbe, care lăsau lumina să scalde podeaua în centrul fabricii, dar și trei intrări înalte de două etaje, prin care muncitorii urmau să treacă în fiecare zi. Mai avea de făcut un desen în perspectivă cu toată clădirea, văzută de sus, ca din avion. Voia să termine schițele până luni, pentru ca marți dimineață să le poată prezenta la întâlnire. Ardea de nerăbdare. Avea să-l lase pe Herzog cu gura căscată.

Nemții îi acordaseră doar o săptămână să termine proiectul. Oricărui alt client i-ar fi spus să plimbe ursul. Dar clientul pentru care lucra în prezent era în stare să-l lichideze, așa că nu protestase. Nu contestase nici onorariul modest – doar 3 000 de franci –, pe care-l primea pentru schițele sale. Important era că avea oportunitatea de a proiecta o clădire fantastică, și n-avea de gând să-i dea cu piciorul.

Lucien bătu discret la ușă. Nu voia să le atragă atenția vecinilor. Ușa se deschise larg, și Manet îl întâmpină cu o expresie satisfăcută pe chip.

– Poftește înăuntru să vezi roadele muncii tale, Lucien, exclamă el cu glas tare, care-l scoase din minți.

Lucien privi neliniștit în spate, apoi intră în apartament și îl urmă pe Manet în salon. Spre surprinderea lui, totul părea la fel ca la prima vizită din urmă cu o săptămână, însă își dădu seama numaidecât că acesta era un semn bun. Nimic nu părea schimbat. Se îndreptă spre coloană, dar se opri cam la trei metri depărtare și inspectă stâlpul căutând eventualele nereguli. Dădu apoi roată coloanei, privind cu atenție, dar totul părea în regulă. De la un metru distanță, lucrurile păreau neschimbate. În cele din urmă, se apropie la distanță de o palmă de coloană și cercetă stâlpul de sus până jos, căutând vreo imperfecțiune care ar fi putut să dea în vileag tot vicleșugul. Balamalele ascunse la marginea canelurii abia dacă se zăreau. Înainte de război, Lucien proiectase destule dulăpioare la comandă și văzuse lucrări executate cu foarte mare precizie, însă atâta măiestrie nu văzuse în viața lui. Balamalele erau extrem de subțiri, aproape invizibile. Asemenea precizie întâlneai doar în producția de piese sofisticate din oțel. Ca măsură

de precauție, ușa fusese instalată pe partea coloanei cea mai apropiată de perete, pentru a nu fi depistată.

Lucien se înălță și bătu iute în partea dreaptă a ușii cu două degete, la aproape trei metri de la podea. Ușa înaltă se deschise, dezvăluind scobitura din interior. Lucien păși înăuntru și închise ușa cu ajutorul mânerului de alamă. Își roti privirea în bezna atotcuprinzătoare. Fantele balamalelor nu lăsau lumina să pătrundă. Se aplecă și, cu mâna întinsă, dibui încet după zăvorul de la baza ușii, pe care îl trase. Își plimbă mâna de-a lungul marginii și găsi următorul zăvor, jumătate de metru mai sus. Unul câte unul, Lucien închise toate cele cinci zăvoare.

– Monsieur Manet, vreau să loviți ușa cu toată forța, strigă Lucien.

Manet își luă avânt și izbi ușa cu toată puterea, de trei ori la rând. Ușa nu se clinti nici un milimetru. De asemenea, coloana rămase neclintită. Datorită măiestriei muncitorilor, coloana era fixată cu strășnicie de podea.

– Încă de câteva ori, spuse Lucien.

Manet se depărtă patru metri, apoi se avântă ca un taur asupra coloanei. Osteni după a doua încercare, dar repetă operațiunea de încă două ori.

– Perfect, monsieur. O să ies.

După ce ieși, Lucien dădu roată coloanei, trecându-și degetele peste canelura minunatului stâlp de lemn. Chipul său radia de mândrie. Acel fior de încântare îi străbătu din nou trupul și îl purtă pe noi culmi.

– Sunteți un om de cuvânt, monsieur Manet. Execuția vădește o măiestrie extraordinară.

– Mă bucur că ești mulțumit. Muncitorii mei sunt de toată isprava, dar n-au imaginația ta. Ei doar fac ce li se cere.

– E de necrezut că au făcut așa o treabă de ispravă într-un timp atât de scurt.

– Gândindu-mă că s-ar putea să primesc mai mulți oaspeți odată, am hotărât să modific și cealaltă coloană.

Lucien se duse repede și examină exteriorul celeilalte coloane. Aceeași măiestrie.

– Și mai neverosimil, rosti Lucien zâmbind.

– O soluţie foarte ingenioasă, monsieur, spuse Manet, bătându-l prieteneşte pe umăr.

– Asta, în caz că oaspetele dumneavoastră nu se pierde cu firea şi nu începe să zbiere înăuntru, răspunse Lucien, înţelegând că succesul ideii sale ingenioase depindea de curajul ocupantului. Nu pot să izolez fonic coloana.

– Mi-e teamă că nu putem face nimic în privinţa acestui aspect.

– Sunt pregătit pentru prezentarea de marţi, spuse Lucien, încercând să ducă discuţia pe un făgaş mai plăcut.

– Maiorul Herzog e nerăbdător să-ţi vadă proiectul. M-a sunat ieri să verifice cum merge treaba.

– Maiorul şi dumneavoastră veţi fi deopotrivă încântaţi, spuse Lucien. Primează funcţionalitatea în...

– Ne vedem marţi dimineaţă la nouă? spuse Manet, în timp ce se îndrepta spre uşă, făcându-i semn arhitectului s-o ia înainte, întrucât nu puteau pleca împreună.

Lucien nu se simţea jignit de modul în care Manet pusese capăt discuţiei. Fără îndoială, bătrânul colaborase şi în trecut cu arhitecţi şi era obişnuit cu aiurelile pe care le îndrugau aceştia când îşi explicau detaliile muncii.

Pe măsură ce cobora scările, încântarea lui Lucien dispăru treptat. Ajunse la uşa din faţă şi zăbovi acolo vreo două minute, prea înspăimântat să iasă în stradă. Îşi închipuia că un Citroën negru, automobilul preferat al Gestapoului, îl aştepta la primul colţ. Trase adânc aer în piept şi deschise încet uşa. Se uită în stânga şi-n dreapta, apoi păşi pe trotuar şi porni grăbit pe strada Galilée. Ar fi vrut s-o ia la fugă, dar imaginea evreului mort în costum albastru îi reveni în minte, făcându-l să încetinească pasul.

8

– Ai avut dreptate, e ingenios. Mendel Janusky deschise uşa coloanei şi păşi înăuntru. O închise în urma lui, apoi ieşi. Bezna dinăuntru e foarte liniştitoare. Janusky se apropie de Auguste Manet. Putem avea încredere în arhitectul tău?

– Desigur, prietene. Eşti în siguranţă în ceea ce-l priveşte, rosti Manet.

– Sper să ai dreptate. Am obosit să tot fug, Auguste. Uneori, îmi vine să intru în biroul Gestapoului şi să mă predau. Să le spun unde-am ascuns banii şi să-i las să-mi facă de petrecanie.

Manet izbucni în râs. Îl cunoştea pe Mendel Janusky de aproape douăzeci de ani, şi era un om care nu se dădea niciodată bătut. Janusky nu s-ar fi predat în veci autorităţilor naziste şi nici în ruptul capului nu le-ar fi dat averea sa uriaşă. Cu ajutorul ei, Janusky cumpăra libertatea poporului său, şi nu doar în Franţa, ci pe întreg continentul european. Încă de la sfârşitul anilor '30, Janusky înfiinţase în Europa o reţea de agenţi însărcinaţi cu furnizarea de vize şi paşapoarte evreilor care doreau să fugă, cu precădere în Portugalia, Turcia şi America de Sud, unde funcţionarii se lăsau mai uşor mituiţi. Banii cumpărau libertatea, iar Janusky era dispus să cheltuiască sume uriaşe în acest scop. Chiar şi spre sfârşitul lui 1941, multe familii fugeau în continuare cu ajutorul său. Nu demult, din câte ştia Manet, prietenul lui ajutase şaizeci de evrei să intre clandestin în Turcia, de unde urmau să plece spre Venezuela la bordul unui vapor. Dar evreul nesocotise sfaturile prietenilor săi de a părăsi Franţa, şi acum graniţele erau închise, iar Gestapoul strângea laţul în jurul lui. Cu toate astea, îl înştiinţase

pe Manet că voia neapărat să fugă, pentru a-şi putea continua munca. Mulţi aveau în continuare nevoie de ajutorul său.

– Ce glumă bună! O să mă predau eu cu mult înaintea ta, Mendel.

Janusky zâmbi.

– Eşti un om de ispravă, Manet. Când majoritatea afaceriştilor ne-au întors spatele, tu ne-ai ajutat fără şovăire, punându-te pe tine şi familia în mare primejdie.

– E de datoria oricărui bun creştin să ajute.

– Hai că asta-i bună! Îţi mărturisesc că n-am avut niciodată încredere în neevrei. În faţă îţi zâmbesc, dar pe la spate te fac „jidan împuţit". Fac afaceri cu noi, dar atât. În afară de tine, câţi crezi că m-au invitat vreodată la ţară, în weekend? Nici unul. O fi Franţa prima ţară europeană care le-a acordat evreilor drepturi civile, dar e plină de antisemiţi. Ce neghiobie din partea mea să cred că ne-au acceptat într-un sfârşit!

– Cred că te înşeli.

– Asta, pentru că eşti un domn şi un adevărat creştin. Dar e o naivitate să crezi că toţi gândesc ca tine.

Pe Manet îl întrista să vadă schimbarea fizică a prietenului său. Cândva un bărbat înalt şi distins, cu ochii albaştri pătrunzători şi cu o personalitate plină de energie, Janusky era acum tras la faţă, iar ochii lui păreau goi şi lipsiţi de viaţă. Părul său grizonant devenise complet alb. Întorcându-se cu trupul încovoiat către coloană, Janusky îşi plimbă degetele în sus şi în jos pe canelura acesteia, simţind în mod evident plăcere la atingerea materialului neted.

– Astă-noapte l-am visat pe tatăl meu, spuse Janusky, aproape absent. De ani de zile nu l-am mai visat.

– Îmi aduc aminte de tatăl tău. A muncit pe brânci pentru familie şi a făcut avere din nimic.

– Din mai puţin decât nimic. A scăpat de pogromurile din Rusia în 1881. Aduna fier vechi de la bătrâni câte optsprezece ore zilnic şi îl vindea la un preţ de nimic. Un bănuţ de-aici, un bănuţ de colo, până s-a trezit cu cea mai mare companie de fier vechi din Paris. Apoi a cumpărat oţelăria.

– Cea mai bună din ţară.

– Știi, Auguste, după ce-am izbutit, ne-am considerat superiori tuturor evreilor care-au venit mai târziu. Praf în ochi. Tot imigranți eram, la fel ca evreii care sosiseră cu o zi în urmă. Când nemții au început să ne aresteze, primii trimiși la Drancy au fost evreii străini, indiferent de cât timp veniseră în Franța sau cât de prosperi erau.

Manet își aminti de prima lor întâlnire, prin anii '20, când Janusky participase la o licitație pentru furnizarea de oțel uzinelor lui de motoare. Fiecare participant fusese nevoit să îi prezinte lui Manet fabrica și să demonstreze că putea să respecte termenii contractului. Janusky îl plimbase pe Manet prin toate cotloanele uzinei, lăudând eficiența utilajelor sale moderne. Însă ceea ce-l uimise pe industriaș era faptul că Janusky părea să-l cunoască pe fiecare muncitor în parte, știind nu doar numele acestuia, ci informații personale. Pe unul îl întreba despre starea de sănătate a soției, pe altul, despre recitalul copilului, iar pe altul despre pescuit. Unui muncitor îi dăduse un franc pentru că se apropia ziua de naștere a fiului său. Când trecea pe lângă ei, muncitorii își înălțau fruntea, bucuroși să-l vadă.

Manet se considera un șef respectabil, însă nu știa mai nimic despre angajații săi. La sfârșitul turului, fusese mult mai impresionat de relația lui Janusky cu muncitorii decât de fabrică în sine. Până la urmă, Janusky câștigase licitația și din acel moment îi furnizase oțel lui Manet pentru motoare și pentru restul pieselor asamblate de fabrica sa. Asociații săi îl avertizaseră să nu facă afaceri cu evreii, care în opinia lor erau niște hoți înnăscuți, însă Janusky se dovedise a fi cel mai de încredere furnizor din câți cunoscuse. Un om de onoare.

– Vei rămâne aici o lună, Mendel, dar pe urmă va trebui să te ducem în altă parte. Nu e sigur să rămâi într-un singur loc.

– Am fost purtat dintr-o parte în alta, ca o piesă de șah, râse el.

– La timpul potrivit, când toate aranjamentele financiare vor fi gata, pot să te trec în Spania, apoi în Portugalia, spuse Manet.

– Și de-acolo în America. Trebuie să se afle ce se petrece aici.

– Da, în America. Dar momentan mi-e peste putință să te scot din țară. Sursa mea din Gestapo mi-a spus că taie și spânzură ca să pună mâna pe tine. Ți-l mai amintești pe Deligny?

– Deligny? Credeam că a scăpat. L-au ridicat?

– Nu știu dacă a dezvăluit ceva. Mai devreme sau mai târziu, vor veni și după oamenii mei. Aș vrea să cred că nu vor ceda, dar bestiile alea de la Gestapo au ac de cojocul oricui. În vremuri ca astea, oamenii n-ar trebui să se toarne unii pe alții, dar o fac oricum.

– Bietul Deligny. Totul din cauza mea. Nu-i corect, Auguste.

Manet schimbă vorba.

– Să nu scoți nici pâs cât stai aici, și nu te apropia de ferestre, nici măcar când sunt obloanele trase. Avem impresia că ascunzătorile noastre sunt sigure, dar cum-necum află de ele. Pretutindeni sunt informatori.

– Nici pâs nu scot.

– Vei fi aprovizionat cu mâncare o dată la trei zile, prin liftul mic din cămară.

– Ei bine, spuse Janusky, făcând privirea roată, apartamentul ăsta e un lux în comparație cu butoiul ăla de vin din beci.

– Da, am remarcat parfumul Pinot Noir cu care te-ai dat, spuse Manet, bătându-l pe umăr.

9

– Vai, dragă, ce surpriză nemaipomenită! Trebuie să fi costat o avere.

Lucien zâmbi, în vreme ce Adele admira şiragul de perle la lumina micuţei lumânări de pe măsuţa de cafea. Ştia că mulţi bărbaţi îi dăruiseră perle care de fapt erau nişte imitaţii ieftine. Ochiul ei format ştia să facă însă diferenţa, spre satisfacţia lui Lucien.

– Un lucru de calitate costă, dar o femeie stilată ca tine merită ce-i mai bun, rosti Lucien.

În realitate, perlele fuseseră un chilipir. Un prieten îi povestise despre un homosexual care era disperat să vândă bijuteriile familiei, pentru că i se ordonase să meargă la Drancy.

– Sunt superbe, Lucien.

Adele prinse şiragul în jurul gâtului ei lung şi mlădios.

Lucien o privi încântat din cale-afară. Pentru el, viaţa de noapte pariziană revenise la normal. În vreme ce francezii din oraş se mulţumeau cu resturi şi cafea de ghindă, Le Chat Roux avea şase sortimente de peşte şi stridii, tocană de peşte à la Provence, iepure, pui, salată de fructe şi, nu în ultimul rând, ananas cu coniac de cireşe. Era minunat să te scalzi în bani, îşi spuse Lucien. Colierul se potrivea de minune cu rochia neagră şi cu părul ei blond.

Spre mândria lui, bărbaţii din restaurant aruncau priviri furişe şi pline de admiraţie către Adele. În curând, aveau să ajungă la apartamentul ei, să facă dragoste şi să bea şampania scumpă, pe care Lucien o cumpărase pentru ea.

Adele era și ea conștientă de admirația și invidia celor din jur, și se juca obraznic cu perlele.

– Mă răsfeți, răule! Perlele, masa asta fantastică. Meriți o recompensă, rosti ea, îndreptându-și spre ușă ochii seducători de culoarea albăstrelelor, moment în care începu să fluture din brațe ca o școlăriță entuziasmată.

– Uite-o pe Suzy! exclamă ea. Bună, scumpo! strigă Adele după ea. Să treci pe la salon săptămâna asta. Nu te iert dacă anulezi din nou.

Lucien se întoarse și o zări pe actrița Suzy Solidor la o masă cu alte șase persoane. Suzy înălță paharul, și Adele zâmbi. Lucien întâlnise în acest restaurant mai mulți actori și vedete care nu fugiseră în 1940. Celebrități consacrate, precum Maurice Chevalier, Sacha Guitry, sau vedete în devenire, precum Edith Piaf sau Yves Montand își continuaseră carierele în Paris. Ba mai mult, păreau complet impasibile la urmările războiului, spre nemulțumirea unor compatrioți. Adele era mândră de cunoștințele ei din lumea filmului și se lăuda întruna cu ele. Era fericită că vedetele nu plecaseră. Dintre celebrități, doar pe Coco Chanel ar fi vrut s-o vadă plecată cu primul tren, căci n-o suferea deloc, pentru că parizienii credeau că Chanel era mai talentată și mai șic decât ea.

– Vine Suzy să arunce un ochi pe niște desene, și s-ar putea să o aducă și pe Simone Signoret. Încântător, nu? spuse Adele plină de entuziasm. Și *amândouă* mi-au promis că vor veni la prezentare. Sorbind cu măsură din vin, Adele privi admirativ în jur la atmosfera din restaurant, admirând clientela strălucitoare, ca un turist la poalele Alpilor. Cum spuneam, te așteaptă o recompensă la mine acasă, așa că hai să mergem, rosti Adele, sorbind din pahar ultimii stropi de vin.

În drum spre ieșire, trecură pe lângă o masă ocupată de șase ofițeri germani care se îmbuibau cu omlete, friptură de pui, friptură de miel și nelipsita șampanie, ca să alunece mâncarea mai bine. Spre ușurarea lui Lucien, nici unul dintre ofițerii prezenți la întâlnirea cu Manet nu era acolo. S-ar fi întrebat probabil cum de un arhitect prost plătit de Reich își permitea să cineze într-un restaurant de lux.

Lucien şi Adele înaintau agale pe strada Monsigny. Era o minunată seară de iulie. Înainte de război, parizienii obişnuiau să se plimbe pe străzi şi să admire vitrinele magazinelor, însă acum, din cauza lipsurilor, acestea erau pustii, şi n-avea rost să te opreşti în dreptul lor. În vitrinele prăvăliilor de vinuri se zăreau încă sticle, dar acestea erau goale. Ca de obicei, străzile erau aproape pustii; doar câţiva oameni care se grăbeau să prindă metroul până la miezul nopţii, când începea interdicţia de a ieşi din casă. Nemţii nu erau proşti, gândi Lucien. Interdicţia aceea nu era doar o măsură de siguranţă, ci şi o formă de control psihologic asupra parizienilor, mult mai eficientă decât violenţa. Oamenii se temeau să fie prinşi pe străzi după miezul nopţii. Lucien zărea spaima întipărită pe chipurile lor. Nici urmă de maşini pe străzi. Doar un velotaxi trecu pe lângă ei, un soi de ricşă ce transporta două femei, trasă de un tânăr biciclist. De la o vreme, acest tip de transport era la modă în Paris, pentru că nu necesita nici benzină, nici cai.

– Prietena mea, Jeanne, tocmai a făcut rost de o blană splendidă ce a aparţinut unei evreice, rosti Adele, jucându-se cu perlele. Îi vine până la genunchi şi e din nurcă veritabilă.

– Evreii au pierdut totul. Mulţi se ascund, din câte-am auzit.

– Pot să se ascundă şi-n gaură de şarpe, răspunse ea, că germanii tot o să-i găsească. Nu mă îndoiesc.

– Foarte puţini au reuşit să fugă din ţară înainte de capitulare, ceea ce înseamnă că cei mai mulţi se ascund pe undeva, opină Lucien. Am auzit că mii de evrei au fost deportaţi luna trecută.

– Francezii sunt în sfârşit stăpâni pe propria lor economie. Las' că ştiu eu cum au pus jidanii ghearele pe industria textilă şi pe modă. Porcii dracului!

Lucien era uimit de vorbele înveninate ale lui Adele. Nu cunoştea această latură a ei, poate pentru că nu discutaseră despre evrei până atunci. Ocupaţia, gândi Lucien, nu instigase doar la ură împotriva evreilor, ci scosese la iveală toată mizeria umană. Greutăţile şi privaţiunile stimulau egoismul, învrăjbind comunităţi, vecini, ba chiar şi prieteni. Oamenii erau în stare să-şi scoată ochii pentru o bucată de unt.

– Săptămâna trecută, Isabelle, un manechin cu care lucrez, a aflat că tatăl ei a fost arestat pentru că ascundea un evreu în podul casei lor de lângă Troyes, spuse Adele. Cum să-ți riști viața în asemenea hal?

Lucien își coborî privirea.

– Ce s-a ales de tatăl lui Isabelle? întrebă el.

– Biata fată nu știe unde e tatăl ei sau dacă mai trăiește. E limpede că l-au torturat până și-a dat duhul. Mare noroc că n-au săltat-o cei de la Gestapo. O fată atât de frumușică ar putea ajunge într-un bordel din Polonia sau naiba știe pe unde.

– Mare păcat de tatăl ei!

Adele se opri brusc și îl privi țintă în ochi.

– Păcat? Dobitocii care-și asumă asemenea riscuri merită să moară.

– Și, totuși, te întrebi ce l-a determinat să facă una ca asta.

– Lucien, scumpul meu, ești incurabil, spuse Adele, jucându-se cu părul lui.

Își continuară plimbarea, iar Adele nu conteni să îndruge verzi și uscate, însă Lucien n-o mai asculta. Toată emoția stârnită de gândul că urmau să facă amor se risipise în adierea caldă a nopții. Voise să dea uitării teama de a nu fi prins, măcar pentru o seară, dar istorisirea lui Adele îi curmase orice speranță.

Frica i se cuibărise din nou în suflet. Lucien adora să colinde străzile Parisului său drag, dar de la o vreme frica îi însoțea mereu pașii, făcându-l să arunce întruna priviri furișe în jur, după vreun Citroën negru sau după agenți Gestapo îmbrăcați în civil, gata să-l înhațe.

Cu o zi în urmă, când se plimba pe strada Louvre, aproape leșinase când cineva îi pusese o mână pe umăr, dar se dovedise a fi prietenul său, Daniel Joffre. În această seară era atât de înspăimântat, încât se îndoia că avea să izbutească să aibă erecție, chiar și privind trupul lui Adele, purtând doar colierul de perle și pantofi cu tocuri înalte. Glasul ascuțit al lui Adele îl trezi din visare.

– Ca să vezi, ce se mai bulucesc damele pe străzi în noaptea asta! rosti Adele către o femeie care se apropia de ei.

– Exact la asta mă gândeam şi eu când te-am văzut, dragă, i-o întoarse cealaltă.

Schimbul de replici îl nedumeri pe Lucien, care observă numaidecât că femeia care venea în întâmpinarea lor era extraordinar de frumoasă. Mult prea frumoasă pentru o prostituată.

Cei trei se întâlniră.

– Lucien Bernard, vreau să-ţi fac cunoştinţă cu Bette Tullard. Ţi-am pomenit de ea, fireşte. Mâna mea dreaptă la casa de modă şi o persoană indispensabilă. Mărturisesc cu tristeţe că dacă Bette ar pleca, toată afacerea s-ar prăbuşi în douăzeci şi patru de ore.

– Nu exagerează deloc, monsieur Bernard. Încântată de cunoştinţă.

– Asemenea, domnişoară, spuse Lucien, holbându-se prosteşte la chipul angelic al lui Bette.

– Nu uit niciodată un bărbat chipeş. Îmi amintesc că te-am văzut în magazinul nostru primăvara trecută.

– Păi... da, am trecut pe-acolo, spuse Lucien, măgulit că o femeie atât de atrăgătoare îşi amintise de el.

– Mi-a atras atenţia în mod special părul tău ondulat. Majoritatea bărbaţilor au părul lins.

– Îţi mulţumesc, spuse Lucien, trecându-şi mâna prin păr cu sfială.

– Într-adevăr, e una dintre nenumăratele lui calităţi. Lucien e arhitect, Bette, şi mi-a proiectat apartamentul.

– Aha, chipeş şi talentat. Îmi place la nebunie apartamentul lui Adele, chiar dacă n-am zăbovit niciodată mai mult de cinci minute acolo. Adele îmi face mereu vânt, spuse Bette, aruncându-i o privire încruntată prietenei sale.

– Unii mai trebuie să-şi administreze afacerea, dragă.

– Nu zău? Mereu am avut impresia că eu administrez afacerea, i-o întoarse Bette.

Adele pomenise adesea de Bette în discuţiile cu Lucien, însă fără s-o descrie. Motivul îi era acum limpede. Relaţia lor îl amuza pe Lucien. Ori de câte ori Adele o repezea sau o jignea, Bette îi răspundea cu aceeaşi monedă. Bette ştia, pesemne, că Adele nu avea s-o concedieze niciodată.

– Acum, că se apropie prezentarea, îmi închipui că vei lucra zi şi noapte la portofoliu, spuse Adele, zâmbind.

– Vai, ce colier minunat ai, Adele! spuse Bette, schimbând brusc subiectul.

Adele privi sugestiv către Lucien, iar Bette încuviinţă din cap.

– Nu te reţinem, draga mea, ai mult de lucru la noapte.

– Da, replică Bette, ceva îmi spune că şi tu vei fi destul de ocupată.

10

– Afurisitul naibii, ţi-am spus să nu aprinzi lumânarea! Noaptea se vede lumina prin obloane. Unde ţi-a fost capul?

Solomon Geiber sări în picioare, stinse lumânarea şi îşi înălţă privirea spre tavanul pivniţei, înjghebat din scânduri bătute în cuie şi susţinut de câteva bârne transversale. Deasupra lui se întrezărea chipul lui Maurier.

– Iertare, monsieur Maurier, n-o să se mai întâmple.

– Aici ai nimerit-o. Trebuie să plecaţi.

– Dar ne-aţi promis că putem rămâne.

– Ghinion. Trebuie să fiu nebun să ascund evrei. Ai idee ce-o să păţesc dacă veţi fi găsiţi?

– Şi unde să ne ducem? se văită Miriam, soţia lui Geiber.

– Cui îi pasă? Asta-i problema voastră, nu a mea. Vă dau răgaz până mâine-seară, răspunse Maurier, apoi plecă cu paşi apăsaţi.

Geiber se aşeză pe podeaua de lemn a pivniţei şi îşi lăsă capul în mâini. Lată de doi metri, lungă de trei şi la fel de adâncă, văgăuna în care trăiau slujise odinioară la depozitarea nutreţului. De patru săptămâni, era casa lui Solomon şi a lui Miriam Geiber. În pofida frigului, a umezelii şi a izului nelipsit de grăunţe mucegăite, pivniţa aceasta era un hotel de lux în comparaţie cu traiul de care avuseseră parte în săptămânile anterioare.

Într-o după-amiază, un prieten îi înştiinţase că cei de la Gestapo erau în drum spre apartamentul lor. Geiber şi soţia lui îşi luaseră la repezeală lucrurile şi economiile şi se făcuseră nevăzuţi pe străzile Parisului. După ce trei prieteni de nădejde

le trântiseră uşa în nas, soţii Geiber rămăseseră pe drumuri. Disperaţi, căutaseră ajutor la vechiul lor farmacist, un francez bonom, în care-şi puseseră nădejdea că avea să-i ascundă în pivniţa de sub spiţerie. Spre groaza lor, farmacistul îi refuzase politicos şi le oferise trei fiole de cianură pentru eventualitatea în care erau prinşi.

Complet abandonaţi, cei doi se furişaseră până la marginea oraşului. Înnoptaseră la adăpostul unui pasaj feroviar, în condiţii groaznice, apoi îşi continuaseră drumul prin sate, bătând pe la toate uşile, milogindu-se după mâncare şi un acoperiş deasupra capului. Ştiind însă ce pedeapsă îi aştepta pentru ascunderea evreilor, ţăranii le trânteau uşa în nas sau le ofereau resturi de mâncare şi îi alungau imediat, ca pe nişte câini vagabonzi. Ajuns în culmea deznădejdii, Geiber renunţase complet la mândrie şi ceruse ajutor în genunchi. Zi după zi, familia Geiber cutreiera ţinutul fără ţintă, trăind din pomană şi înnoptând în păduri sau în căpiţe de fân.

Din când în când, câte un om mai bun la inimă îi adăpostea peste noapte. Două arătări ciudate în inima provinciei: un bătrân într-un costum de tweed englezesc din trei piese şi cu baston, şi soţia sa îmbrăcată în haine elegante. Pentru a nu fi prinşi, cei doi evitaseră şoselele, preferând să bată drumurile de ţară. Amândoi se apropiau de şaptezeci de ani, şi, curând, efortul îşi spuse cuvântul, astfel că de la atâta umblat, picioarele lui Miriam se umflară, îngreunându-i mult deplasarea. Uneori, se gândiseră să se predea şi să pună capăt suferinţelor.

Într-un nesperat gest de omenie, un ţăran le oferise bicicletele fiilor săi, amândoi căzuţi prizonieri în mâinile nemţilor. Deşi trecuseră mai bine de zece ani de la ultima lor excursie, cei doi colindaseră de nenumărate ori Franţa şi Elveţia pe bicicletă, alături de copiii lor. Descoperiră, spre bucuria lor, că vechiul dicton era adevărat: odată ce înveţi să mergi pe bicicletă, nu mai uiţi în veci. Bicicletele le făcuseră deplasarea mai uşoară, dar nu găsiseră încă un adăpost permanent.

Într-o seară, cei doi zăriră lumină la fereastra unei ferme aflate cam la jumătate de kilometru de drum. Istoviţi şi înfometaţi, soţii Geiber porniră într-acolo şi bătură la uşă. Le deschise

un țăran cu barba măruntă, cenușie și părul scurt. Omul ascultă nepăsător la rugămințile lor. În ușă apăru și o fetișcană de șaisprezece ani cu păr lung, blond.

– Știm că sunteți evrei. N-o să vă facem rău. Intrați, vă rog, spuse fata.

Soții Geiber fură uluiți de vorbele fetei, de parcă tocmai se pogorâse un înger din ceruri. Dar când dădură să intre, țăranul le opri trecerea cu brațul său vânjos, apoi le trânti ușa în nas. Dinăuntru se auziră strigătele fetei, care se ruga de bărbat să-i primească. Țăranul zbieră la ea, făcând-o nătângă. Cearta continuă o vreme. Mâhniți, cei doi se îndepărtară, dar tocmai atunci ușa se deschise violent și țăranul ieși însoțit de fată.

– Vă ascund dacă mă plătiți, rosti țăranul, privind aspru spre fată, care se pregătea să protesteze.

– Nici o problemă, monsieur. Veți fi recompensat pentru generozitatea dumneavoastră, răspunse Geiber.

De când cu Ocupația, Solomon găsise un loc sigur pentru averea lui considerabilă, dar știind că urma să aibă nevoie de bani, păstrase o bună parte din ei acasă, în caz că erau nevoiți să fugă. Geiber o îndemnase pe Miriam să-și coasă bijuterii și monede de aur în căptușeala rochiilor.

Pentru cinci mii de franci, primiră adăpost în pivnița din șopron și o găleată pe post de oală de noapte. Duhoarea și umezeala le pătrunseră încetul cu încetul în pori și în oase, iar noaptea, șobolanii mișunau deasupra după mâncare. Însă cel mai groaznic era întunericul abisal în care viețuiau. În timpul zilei, cei doi abia se zăreau unul pe celălalt în lumina chioară ce se strecura printre crăpăturile scândurilor, peste care zăcea un morman de fân drept camuflaj. Noaptea, nu-și vedeau mâinile înaintea ochilor. Din când în când, aprindeau lumânarea de sabat în serile de vineri, până când Maurier îi prinse.

Își petreceau zilele povestind fiecare amănunt din viața lor: despre fiii și nepoții lor, despre cărțile, spectacolele, lucrările de artă și filmele pe care le văzuseră. În chip ciudat, această grea încercare punea în evidență trăinicia căsniciei lor ce durase patruzeci de ani. Puteau discuta despre orice, ore în șir, ca doi buni prieteni într-o cafenea.

Maurier nu le dădea voie să iasă din pivniţă, dar nu le păsa. Mai bine să trăieşti în măruntaiele pământului decât să te ucidă la suprafaţă. Marie, nepoata lui Maurier, le aducea zilnic mâncare şi le curăţa oala de noapte. Le spăla şi hainele. Marie era fără îndoială un înger. Geiber se jură că dacă scăpau cu viaţă, avea să o răsplătească regeşte pe fată.

Acum însă, soţii Geiber erau din nou pribegi, la mila oamenilor. Solomon râse în sinea lui. Geiber era fiul unui afacerist înstărit, patronul unei uriaşe uzine de aluminiu, astfel că nu dusese niciodată lipsă de bani, mâncare sau locuinţă. Se întreba acum dacă nu cumva Dumnezeu îi dădea o lecţie: acest iad nazist în schimbul zecilor de ani de huzur şi privilegii. Slavă Domnului că toţi fiii săi emigraseră în Anglia în anii '30. Ceea ce consideraseră un blestem se dovedise a fi o binecuvântare.

Geiber tresări la auzul paşilor. Trăia mereu cu spaima că dintr-o clipă în alta, soldaţii germani, în uniformele lor gri-verzui, aveau să smulgă scândurile şi să privească de parcă tocmai descoperiseră o comoară ascunsă.

– Monsieur Geiber, se auzi glasul lui Marie.

– Da?

– Mai de mult am fost servitoare în casa unui om foarte bogat. S-ar putea să vă ajute el.

11

– Aţi întrecut măsura. N-avem nevoie de atâta sticlă. Şi ce-i cu turnul ăsta la intrare? Pentru numele lui Dumnezeu, construim o fabrică, nu o catedrală!

Turbat de furie, Lucien se ridică pe negândite de pe scaun. Se pregătea să-şi apere proiectul în faţa colonelului Lieber, când maiorul Herzog se apropie agale de schiţele prinse pe peretele biroului lui Manet. Lucien se aşeză la loc, conştient că fusese pe cale să facă o nerozie. Îşi aminti că nu avea de-a face cu un client obişnuit, ci cu unul care putea să-l trimită într-un lagăr cât ai zice peşte. Îşi coborî ruşinat privirea, iar Herzog rosti:

– Domnule colonel, turnul conţine utilaje pentru uzină şi găzduieşte totodată intrarea unde muncitorii pontează. Sticla sporeşte luminozitatea. Conceptul e în întregime funcţional, şi toate elementele construcţiei ajută la creşterea productivităţii. Nu asta doreşte Reichul? Randament maxim într-un timp cât mai scurt?

Lieber, care nu părea foarte convins, îşi scoase tabachera de aur din tunică.

– Dacă zici tu, Herzog. Dar multe elemente de la exterior mi se par de prisos. Prefer o clădire simplă din beton, cu puţine ferestre. O clădire care să poată rezista unui bombardament american.

– Structura e în întregime din beton armat, special întărit pentru a rezista unui bombardament, rosti Herzog, de parcă dojenea un copil răzgâiat. Nu uitaţi, domnule colonel, că această fabrică va funcţiona şi după încheierea războiului.

Prin urmare, să nu facem o treabă de mântuială, ci să ne gândim la viitor şi să ridicăm o clădire frumoasă, ca toate uzinele germane.

Lieber flutură din mână, de parcă vâna muşte, dând de înţeles că afacerea era încheiată şi proiectul aprobat. Lieber nu părea să aibă habar despre construcţii şi producţia de armament. Constatarea îl nedumeri pe Lucien, care credea că nemţii, vestiţi pentru spiritul lor de organizare, numeau doar oameni capabili în funcţii de înaltă răspundere. Dar, asemenea francezilor, şi ei promovau imbecili care se bizuiau pe oameni precum Herzog să ducă o treabă la bun sfârşit. Cu toate astea, Lucien se considera norocos. Aceşti ofiţeri făceau parte din Wehrmacht, armata regulată, nu din Waffen-SS.

Lucien se simţea deopotrivă ruşinat şi măgulit de laudele lui Herzog. Era bucuros şi totodată deranjat de faptul că cineva îi luase apărarea, când el ar fi trebuit de fapt să-şi justifice alegerile. Fusese nevoit de multe ori să-şi apere stilul modern, însă fără prea mult succes. Inevitabil, proiectele sale erau modificate în spirit tradiţional, iar alegerea era simplă: faci modificările, sau poţi să-ţi iei adio de la bani şi de la comandă. Lucien era un susţinător al modernismului, dar nu din cale-afară de înflăcărat. Arhitecţii trebuie să mănânce şi ei şi să-şi plătească chiria.

În continuare, discutară despre alimentarea electrică a utilajelor, precum şi despre cele mai ieftine modalităţi de a încălzi clădirea. Lucien instalase în mod inteligent conducte de aburi în spatele stâlpilor orizontali din dreptul ferestrelor, detaliu ce nu scăpă atenţiei lui Herzog. Laudele primite îl făcură pe Lucien să uite că se afla în groapa cu lei.

După două ore, Lieber îşi drese glasul şi se ridică din fotoliul tapiţat pe care Manet i-l oferise, dând de înţeles că întâlnirea se încheiase. Toate privirile se întoarseră spre Herzog, care se ridicase şi el în picioare. Potrivit uzanţelor încetăţenite, maiorul urma să tragă concluziile întrevederii.

– Ei bine, sper că monsieur Bernard va face aceste mici modificări în schiţele sale, de care avem nevoie într-o săptămână, spuse Herzog, zâmbind larg. Ştiu că timpul e ridicol de scurt, dar am deplină încredere în forţele dumitale.

– Vă mulţumesc, domnule maior, spuse Manet. Oamenii mei sunt gata de lucru. Construcţiile pot începe numaidecât. Am înţeles că ne puteţi pune la dispoziţie măcar un buldozer. Ar fi mult mai eficient decât sute de muncitori cu târnăcoape şi lopeţi.

– Firește. De fapt, s-ar putea să vă fac rost de trei. Berlinul acordă prioritate sporită acestui proiect. Sunteţi mulţumit de efectivul muncitorilor pe care îl aveţi? Pot să vă pun la dispoziţie şi muncitori, rosti Herzog cu şarm, de parcă îi oferea industriaşului o umbrelă.

Lucien şi Manet ştiau desigur că forţa de muncă la care făcea referire Herzog consta din deţinuţi politici aduşi de la Drancy sau din alte lagăre din apropierea Parisului. Bărbaţi costelivi, care „se oferiseră" să muncească pentru Reich.

La începutul Ocupaţiei, Lucien se temuse că el şi ceilalţi francezi aveau să fie obligaţi la muncă silnică, dar, spre surprinderea lui, muncitorii erau plătiţi. Se învârtea astfel cuţitul în rana învinşilor, care deveniseră în bună măsură dependenţi de banii germani. Majoritatea lucrau direct pentru nemţi, mai ales în domeniul construcţiilor, unde două sute cincizeci de mii de francezi erau angajaţi la compania Todt, însărcinată cu ridicarea de fortificaţii de-a lungul coastei Atlanticului, în eventualitatea unei invazii a Aliaţilor. Mii de francezi, de regulă talpa clasei muncitoare, se oferiseră să lucreze ca voluntari în fabricile germane. Salariile erau mai mari decât în Franţa, dar munceau pe rupte şi riscau să piară în urma bombardamentelor Aliaţilor. Angajaţii lui Manet primeau lefuri mai mici, dar erau trataţi cum se cuvine.

– Nu-i cazul deocamdată, domnule maior.

– Construcţia trebuie finalizată în mai puţin de două luni, Manet. Va trebui ca muncitorii tăi să lucreze zi şi noapte, fără întrerupere. Asta aşteaptă Berlinul de la dumneata, rosti Lieber pe un ton ameninţător. Indiferent de câţi oameni e nevoie.

– Ei bine, spuse Herzog, întorcându-se către Lucien, e un început promiţător. Bănuiesc că domnul Manet a pomenit de noua lui fabrică de armament pentru Luftwaffe.

Lucien se uită la Manet, care-i zâmbi discret. Herzog îşi luă chipiul şi mănuşile, apoi ieşi în urma colonelului Lieber.

Manet îi urmări cu privirea, iar pe chipul său se citea dezgustul. Lucien era surprins, ţinând cont de reuşita întâlnirii.

– Lieber e un porc! exclamă Manet. O să ne facă viaţa grea.

– Dar întâlnirea a mers ca pe roate, monsieur. Ce vă îngrijorează?

Manet îl privi cu răceală pe arhitect.

– Într-adevăr, proiectul tău a fost acceptat, dar nemţii mă strâng cu uşa, atât financiar, cât şi în privinţa termenelor de finalizare. Nu se poate discuta cu Lieber. Ţine mereu să-mi aducă aminte că suntem cu toţii sub cizma nemţilor, acum şi pe veci. În final, voi fi nevoit să accept forţa lor de muncă pentru a finaliza proiectul la timp. Mi se-ntoarce stomacul pe dos când mă gândesc la nenorociţii ăia.

– S-ar putea să fie mai îngăduitori, odată începute construcţiile, opină Lucien.

– Monsieur Bernard, e limpede că nu ştii nimic despre nemţi.

Lucien coborî privirea în podea.

– Şi da, voi fabrica tunuri pentru Luftwaffe. Nemţii au pus mâna pe-un teren destul de mare în Tremblay. Mă gândeam că proiectul te-ar putea interesa. Însă aş vrea să-ţi cer întâi sfatul într-o chestiune măruntă.

– Cu siguranţă. Cu ce vă pot ajuta?

– O cunoştinţă a mea a hotărât să găzduiască nişte prieteni pentru o vreme în locuinţa sa din Le Chesnay. Dar s-ar putea să intervină anumite complicaţii cu nemţii. Trebuie luate câteva măsuri, în caz că apar nişte vizitatori nepoftiţi.

Zâmbetul de pe chipul arhitectului păli brusc.

– Uzina de la Tremblay se anunţă a fi de două ori mai mare decât cea pe care ai proiectat-o. Totodată, se va învecina cu un aerodrom unde avioanele de vânătoare vor fi echipate cu tunuri noi pentru teste, spuse Manet. Cu alte cuvinte, vei proiecta şi un aeroport micuţ. Sper că eşti interesat. O să trimit o maşină după tine.

Fără prea mare tragere de inimă, Lucien scoase carneţelul din buzunarul sacoului şi notă ora întâlnirii. Dar, în timp ce scria, schiţa deja în minte turnul de control al noului său aeroport.

12

Lucien se ridică brusc în capul oaselor, de parcă cineva-i turnase în cap o găleată de apă rece în toiul nopții.

Se frecă la ochi, să fie sigur că nu visează, apoi o împunse pe Celeste, care dormea dusă pe burtă.

– Ai auzit și tu?

Celeste gemu.

– Mi s-a părut că...

O bătaie puternică în ușă îi curmă vorba. Lucien începu să răsufle greu. Când bătăile se reluară, începu să tremure spasmodic. Își trase genunchii sub bărbie și îi cuprinse cu brațele, legănându-se înainte și-napoi. O scutură zdravăn de umăr pe Celeste, care se răsuci pe o parte.

– E cineva la ușă, șopti Lucien.

– Cât e ceasul?

– E aproape trei dimineața.

– Cine ar putea să fie la ora asta? mormăi Celeste, îngropându-și fața în pernă.

Lucien știa răspunsul la întrebare. Un singur oaspete putea fi la acea oră: poliția franceză sau, mai rău, Gestapoul. Se zvonea că dădeau buzna în case în toiul nopții, când victimele dormeau. Proaspăt treziți din somn, oamenii erau buimaci și dezorientați și, drept urmare, mai ușor de arestat. Lucien nu știa cum să procedeze. Să-i înfrunte sau să se strecoare afară, ca un șobolan, pe ușa servitorilor aflată în partea din spate a apartamentului? Îi era ciudă că nu se gândise la un plan de evadare, dar cum rămânea cu Celeste? Nu putea s-o lase acolo. Lucien o privi pe soția lui, care adormise la loc. Femeia

asta ar fi dormit tun chiar dacă nemţii intrau cu tancul în apartament.

Bătăile se reluară, de data asta cu mai multă putere şi nerăbdare. Lucien trase adânc aer în piept, îşi luă inima în dinţi şi se ridică din pat. O mână invizibilă îl împinse către uşă. Pe măsură ce străbătea cei şase metri care despărţeau patul de intrare, o imagine înfiorătoare îi bântuia închipuirea: o ţeavă de oţel despicându-i ţeasta ca un pe bostan.

Lucien ajunse la uşă, tremurând din toate încheieturile. Închise ochii pentru câteva clipe, apoi deschise uşa cu calm. În faţa lui stătea un bărbat între două vârste, purtând un costum gri-închis şi o pălărie neagră de fetru. Lucien era surprins să dea nas în nas cu un agent Gestapo, şi nu cu poliţia franceză, care făcea de regulă arestările. Pesemne că avea mari probleme dacă cei de la Gestapo se deplasau în persoană să-l salte. Lucien nu-i zări pe însoţitorii agentului pe coridor.

– Trebuie să veniţi imediat cu mine, rosti bărbatul cu glas tare.

– Pot să mă îmbrac întâi?

– Da.

Lăsând uşa deschisă, Lucien se întoarse şi porni spre dormitor. Nu voia s-o trezească pe Celeste, dar trebuia să-i spună. Era probabil ultima oară când avea s-o vadă, şi trebuia să-şi ia adio. Începu să plângă cu suspine.

– Să nu uitaţi geanta, strigă bărbatul din prag.

Lucien se opri şi aruncă o privire peste umăr.

– E nevoie şi de geantă?

Asta însemna că îl duceau direct la Drancy, nu pe strada Saussaies.

– Da, avem nevoie de ustensile. Starea soţiei mele s-a înrăutăţit. Trebuie să veniţi numaidecât.

– Ustensile?

– Sunteţi doctorul Auteuil, nu? Mi s-a spus că locuiţi la 4C. Vă rog, nu e timp de pierdut.

Lucien fu cât pe ce să leşine şi se sprijini de bibliotecă. Gâfâia puternic. Ar fi vrut să-i arunce o înjurătură, dar se abţinu. Când îşi mai recăpătă suflul, se îndreptă spre uşă.

– Doctorul Auteuil locuieşte la 3C.

Groaza se aşternu pe chipul bărbatului, care făcu stânga-mprejur şi ţâşni pe coridor în direcţia scărilor. Lucien închise încet uşa şi se rezemă de ea. Rămase cu privirea fixată pe covorul roşu-măsliniu din antreu, cu gândurile pierdute. Deodată, simţi ceva cald prelingându-i-se pe coapsă şi oftă adânc. Nu se mai scăpase pe el de treizeci de ani.

Istovit şi secătuit de emoţii, Lucien se duse ţintă la dulăpiorul din camera de zi, unde-şi ţinea băuturile, şi scoase un păhărel şi o carafă cu coniac. Se uită la pahar, apoi îl azvârli pe canapea şi bău direct din carafă.

Când adormi la loc, se visă proiectând o ascunzătoare pentru Manet. Era o cutie cu capac plasată în mijlocul camerei. Când apăsai pe un buton, capacul zbura în lături şi dinăuntru ţâşnea tatăl lui Lucien, ca un omuleţ pe arcuri. Purta veşmintele unui rabin tradiţional, cu broboadă şi kippă, şi râdea în hohote de fiul său.

13

– Bine, atunci te iau pe la opt. Nu, nimic extravagant, doar o serată restrânsă. Da, desigur, rochia de seară albastră-cenuşie e numai potrivită. Vei fi atracţia serii, draga mea Adele. Iartă-mă acum, am avut o zi lungă şi trebuie să mă întorc la treabă. Am aici un oaspete foarte răbdător. Pe curând, iubita mea.

Schlegal puse receptorul în furcă şi zâmbi. Gândul că avea să fie însoţit de Adele la petrecere îl umplea de bucurie. Avea să stârnească invidia tuturor ofiţerilor din subordinea generalului, ceea ce urmărea de fapt. Era recunoscător pentru şansa de a avea alături o femeie cu statutul lui Adele. Majoritatea franţuzoaicelor cu care intrau în contact germanii erau din păturile inferioare ale societăţii: chelneriţe, vânzătoare, servitoare, precum şi bucătăresele sau spălătoresele care lucrau în casele germanilor.

Deşi Înaltul Comandament dezaproba intimitatea dintre germani şi franţuzoaice –, excepţie făcând prostituatele cu patalama – soldaţii germani se culcau mereu cu aceste femei din clasa muncitoare. Sexul devenise limbajul comun al Ocupaţiei. Totuşi, existau câteva reguli. Germanilor nu li se permitea să se plimbe la braţ cu o franţuzoaică în văzul lumii, nici s-o ducă la cazarmă. Indiferent de rang, soldatul german nu avea ocazia să se culce cu o franţuzoaică respectabilă, din înalta societate, căci cele mai multe şi-ar fi luat viaţa înainte să se încurce cu vreun neamţ. Tocmai de aceea, Schlegal credea că numai un miracol i-o scosese pe Adele în cale.

Schlegal, care şedea pe un birou mare din lemn, se răsuci şi privi în direcţia opusă. Îşi întinse picioarele, pocni din

călcâiele cizmelor sale negre și lucioase și-și încrucișă brațele. Pe scaunul de lemn dinaintea lui ședea un bărbat în vârstă cu mâinile legate la spate. Capul bătrânului era lăsat într-o parte, iar din colțul gurii îi curgea saliva.

– Să vedem. Unde rămăseserăm? A, da. Te întrebam unde e Mendel Janusky, iar tu mi-ai spus că habar n-ai. Eu ți-am spus că ești un porc mincinos și afurisit și că dacă nu-mi spui, o să te-nvăț minte. Ai noroc, domnule Deligny. Diseară ies în oraș cu una dintre cele mai frumoase dame din Paris, așa că sunt mai înțelegător. Așa că îți mai dau o șansă. Unde e Janusky? *Știi* despre cine vorbesc, nu? Să-ți împrospătez memoria: Janusky e un domn din neamul lui Iuda, putred de bogat. Poate cel mai bogat om din Paris. Fostul proprietar al Uzinelor Madelin. Unde dumneata ai fost director până în 1932.

Schlegal ținu o fotografie lucioasă, alb-negru, în fața lui Deligny. Poza înfățișa un bătrân distins, îmbrăcat la costum, stând în picioare lângă o masă. Pe mâna dreaptă, pe care și-o ținea pe cartea de pe masă, purta un inel uriaș, bogat ornamentat.

– Îl recunoști, monsieur?

Bătrânul horcăi.

– Evreul ăsta împuțit are o avere de circa o sută de milioane de franci și deține una dintre cele mai impresionante colecții de artă din lume, una pe care mareșalul Hermann Göring o admiră foarte mult și ar dori s-o ia din mâinile domnului Janusky. Pentru că, odată ce punem mâna pe Janusky, nu cred că va mai fi preocupat de artă. Acest individ nu e doar un evreu viclean și bogat, ci un *dușman* al Reichului. Cu banii lui a ajutat sute de evrei să fugă din Europa. Pe câțiva evrei unguri i-a trimis în India, dacă-ți poți închipui. Nemaipomenit câte-a înfăptuit clientul tău. Abia aștept să-l cunosc. Prin urmare, spune-mi, te rog, unde pot să-l găsesc.

Bătrânul rămase tăcut.

– Atunci va trebui să te-nvăț minte.

Schlegal ridică o cutiuță pătrățoasă prevăzută cu o manetă și o cercetă cu atenție.

– Când eram copil în Leipzig, aveam o cutiuță ca asta, care acționa setul meu de trenulețe electrice. Mă dădeam în vânt după trenulețe și pierdeam ore în șir jucându-mă cu ele. Dacă-mi aduc bine aminte, avea o manetă exact ca asta, cu care porneam curentul electric, iar dacă trăgeam de manetă la dreapta...

Un urlet înfiorător străbătu încăperea și răsună clipe bune între pereții de ipsos ai biroului. Schlegal urmări cu privirea cablurile care ieșeau din cutie, traversau podeaua de lemn și se opreau între picioarele bătrânului, care stătea aplecat, de parcă primise un pumn în stomac.

– Heinz, rosti Schlegal, ești sigur că drăcia asta generează suficient curent?

– Desigur, domnule colonel, rosti agitat căpitanul Bruckner, care ședea pe un scaun de lemn din colțul încăperii, alături de alți doi ofițeri, căpitanul Wolf și locotenentul Voss. Mai încercați, vă rog, o dată, și nu uitați să trageți maneta până la capăt.

Un nou urlet zgudui încăperea, prelungindu-se parcă la nesfârșit. În tot acest timp, Schlegal nu-i dădea atenție oaspetelui său, ci se holba la cutie. Cu o smucitură violentă, trupul bătrânului se proptise de spătarul scaunului de care era legat. Când urechile începură să-i țiuie din cauza zbieretelor, colonelul Gestapo trase maneta la stânga, iar în birou se lăsă brusc tăcerea.

– Unde este Mendel Janusky, monsieur Deligny?

Tăcere.

– Îmi cer scuze, cred că n-am auzit bine, spuse Schlegal, trăgând iute de manetă la dreapta și înapoi la stânga, gest întâmpinat cu un urlet scurt de bătrân. Încă n-am auzit.

O manevră similară, urmată de un nou urlet scurt.

Pentru propriul amuzament, colonelul îl făcu pe bietul om să scoată o gamă întreagă de urlete în încercarea de a încropi un soi de melodie, spre încântarea ofițerilor prezenți la interogatoriu.

– Mi s-a părut mie, sau tocmai am auzit *Lili Marlene*? îi întrebă Schlegal.

Bruckner, Voss și Wolf râseră cu lacrimi și clătinară din cap.

– Păcat. Te mai întreb o dată, monsieur Deligny, unde se află Mendel Janusky?

Părul lung, alb şi plin de sudoare al bătrânului îi atârna peste ochi. Deligny îşi înălţă fruntea şi îl fixă pe Schlegal cu privirea, în timp ce acesta se apropie de el cu degetele pe maneta cutiei.

Ofiţerul Gestapo interogase multe persoane de când se instalase pe strada Saussaies, în 1941. În opinia lui, tortura scotea multe lucruri la iveală despre caracterul sau moralitatea unui om, fie el francez, german, evreu sau neevreu. Când se apucase de această meserie, se aşteptase să întâlnească persoane care nu aveau să cedeze nici în ruptul capului, rezistând celor mai crunte torturi, însă rareori se întâmpla astfel. Voia să întâlnească oameni curajoşi, dar, spre dezamăgirea lui, cu toţii clacau şi ciripeau. Ştia, prin urmare, la ce să se aştepte acum.

Bătrânul trase cu greu aer în piept, apoi rosti cu glas scăzut, aproape imperceptibil:

– Strada Touron, în prăvălia de vinuri a lui Gattier.

– Vezi că n-a fost aşa greu? făcu Schlegal.

Colonelul azvârli cutia pe birou, apoi îi făcu semn lui Bruckner, care părăsi numaidecât încăperea.

– Vai de mine, cum a zburat timpul! E deja ora prânzului? întrebă Schlegal, aruncând o scurtă privire la ceas. Sunt lihnit. Domnilor, luaţi prânzul cu mine la Café Daunou?

Ofiţerii săi schimbară priviri încântate şi îşi luară mănuşile şi chipiurile. Şeful lor era binedispus şi urma să achite consumaţia. În drum spre uşă, Schlegal luă cutia de pe birou şi trase de manetă până la capăt în partea dreaptă.

– Mă scuzaţi, monsieur Deligny, rosti el cu îngrijorare în glas. Ne întoarcem în câteva ore şi continuăm conversaţia.

Urletele bătrânului se auziră încă trei etaje mai jos.

14

– Ţi-am pregătit o ceaşcă de ceai natural.

Celeste fu uimită să-l găsească pe Lucien în bucătărie la primele ore ale dimineţii. Soţul ei îi întinse mândru ceaşca pe o farfurioară. Lucien îi spusese mai demult că, într-o vizită în Anglia, aflase că atunci când serveşti pe cineva cu ceai, trebuie să-i oferi întotdeauna şi o farfurioară. Gestul său îi aduse zâmbetul pe buze.

– Ceai natural? întrebă Celeste. Sigur n-ai fiert frunze de iarba mâţelor?

– Gustă.

– Sfinte Dumnezeule! E ceai adevărat, spuse ea, luând o gură şi savurând aroma înainte să înghită.

În vreme de război, Celeste ştia să fie recunoscătoare pentru micile plăceri ale vieţii. Nici cea mai scumpă şampanie n-ar fi avut atâta savoare în acele clipe.

De la o vreme, Lucien venea acasă cu alimente greu de obţinut, precum brânza, untul şi cafeaua. Celeste ştia că erau luate la negru, dar nu punea întrebări. Mai constatase că în timpul Ocupaţiei, cetăţenii de bună credinţă ai Parisului închideau ochii la tot soiul de nelegiuiri. Lucien, evident, era foarte mândru de aceste achiziţii.

– Mersi. E delicios.

– Bun, trebuie s-o întind. Am mult de lucru la birou, spuse Lucien vesel. O sărută scurt pe frunte şi înşfăcă sacoul de pe spătarul scaunului de oţel din bucătărie. Ce program ai azi?

– Nu am mai nimic de făcut. Am auzit că au băgat hârtie igienică la un magazin de pe strada Bretagne. O să-mi încerc şi eu norocul.

În timpul Ocupaţiei, femeile erau nevoite să stea la cozi interminabile, încercând să cumpere strictul necesar.

– Dacă s-a terminat, voi încerca să fac eu rost. Ne vedem diseară.

Celeste sorbi din ceai şi se uită lung la porţelanul alb, strălucitor şi la dulapurile de bucătărie din oţel inoxidabil. Ar fi preferat unele din lemn, dar cel puţin acestea erau uşor de curăţat. Lăsă ceaşca în chiuvetă şi merse în vestibul să-şi ia pălăria neagră de fetru, cu calotă ascuţită şi pană albă, în stil Robin Hood. Din fericire, în materie de modă feminină, ea şi Lucien aveau aceleaşi gusturi.

Era o dimineaţă răcoroasă de vară, iar vântul îi adia plăcut pe chip în vreme ce străbătea bulevardul Sébastopol. Nemţii secătuiseră oraşul de viaţă, gândi ea, însă nu aveau putere asupra vremii. Aruncă o privire la ceas şi coti spre Notre Dame. În faţa catedralei erau mult mai mulţi turişti germani în uniformă decât francezi sau porumbei. Trei ofiţeri de armată lăsară aparatele de fotografiat jos şi o urmăriră cu privirile. Schimbară câteva şoapte admirative şi zâmbiră, dar Celeste nu-i băgă în seamă. Biserica era plină de soldaţi germani care se plimbau printre rândurile de scaune ori se holbau în sus la bolţile înalte sau la vitralii. Spre uimirea lui Celeste, câţiva îngenunchează în strane şi se rugau. Îşi închipuise că oamenii aceştia nu aveau nici un Dumnezeu.

Celeste se aşeză pe o băncuţă, dar nu se rugă. Încetase să mai participe la slujbele de duminică, dar agrea aerul contemplativ al bisericii. Era un loc potrivit pentru reflecţie, o oază de alinare într-o viaţă plină de dezamăgiri. Ce rost mai avea să te rogi pentru fericire? Nu-i ajutase la nimic. Fusese pedepsită mai întâi cu pierderea sarcinii, apoi cu fuga tatălui ei. Nu mai putea îndura o nouă dezamăgire. Iar căsnicia ei era pe butuci. Într-o vreme, îl iubise din toată inima pe Lucien, dar dintr-un motiv sau altul, dragostea se evaporase ca apa dintr-un bol. Odinioară, fusese plin, dar acum nu mai rămăsese

decât o baltă micuță pe fund. Bolul nu fusese răsturnat, dar apa se risipise în timp.

Celeste ieși din biserică și traversă Petit Pont pe Malul Stâng. Înainte să ajungă la bulevardul Saint-Germain, coti pe strada Dante și intră într-o clădire de apartamente. Urcă la etajul întâi și sună la o ușă.

Ușa se deschise, și în prag apăru un bărbat înalt, între două vârste, care purta ochelari cu rame de sârmă.

– Mă bucur că ați ajuns, madame Bernard. Vă așteptam. Pe aici, vă rog.

– Vă mulțumesc, monsieur Richet.

La masa din sufragerie ședea o copilă de zece ani cu obraji pistruiați și păr bălai strălucitor, prins în cosițe lungi. Fetița se ridică în picioare și făcu o scurtă reverență.

– Bun, Sandrine, ce-am avut de pregătit la matematică pe săptămâna asta? Am rămas la fracții? întrebă Celeste, scoțându-și pălăria de pe cap și așezându-se lângă eleva ei.

– Da, doamna profesoară, dar încă nu știu să adun numere întregi și fracții.

– Stai liniștită, scumpete, într-o oră o să visezi adunările astea, o asigură Celeste, sărutând-o pe obraz.

La sfârșitul lecției, Richet se întoarse în sufragerie.

– Vă sunt profund recunoscător pentru ajutorul pe care ni l-ați dat în ultimele luni. Ultimul ei profesor a dispărut din senin.

– Mulți oameni au dispărut în Paris, spuse Celeste.

– Vă mulțumesc, doamnă Bernard, pentru lecție, rosti Sandrine cu o reverență.

– Repetă exercițiile alea cu fracții, și o să te descurci de minune la următorul test.

Richet se duse lângă fiica lui, o luă în brațe și o sărută pe creștet.

– Sandrine, nu vrei să ieși puțin la joacă, în parc? întrebă el.

15

– V-am spus deja, monsieur, că nu mai vreau să mă amestec în treburile astea.

Întins pe canapeaua tapițată cu catifea roșie, Manet îi zâmbi arhitectului care se plimba de colo colo prin fața impozantului cămin ce împodobea cabana de vânătoare din Le Chesnay.

– Am nevoie doar de câteva sfaturi.

– Sfaturile astea ar putea să mă bage în mormânt. La fel și pe dumneavoastră.

– Aruncă o privire în jur și spune-mi ce părere ai. Pun rămășag că un om talentat ca dumneata ar putea născoci o idee ingenioasă.

Lucien știa că bătrânul îl îmbuna cu vorbe dulci, și, cu toate astea se simțea măgulit. Se uită în jur, iar privirea i se lumină când văzu atâtea posibilități, mult mai numeroase decât în apartament. Era o clădire construită în stilul marilor cabane nobiliare din secolul al șaptesprezecelea. Ascunsă în mijlocul unui codru des, ce se întindea pe o suprafață de o sută de hectare, casa cu acoperiș înalt de ardezie și turnulețe la colțuri era suficient de retrasă pentru a nu atrage atenția Gestapoului. Astfel de proprietăți erau moștenite din generație în generație. Cabana avea cel puțin treizeci de încăperi și o bucătărie mai mare decât apartamentul lui Lucien.

Manet se apropie de Lucien. Îi puse mâna pe umăr, ca un bunic înțelegător, și vorbi cu glas șoptit, de parcă în cameră ar fi fost și alți oameni.

– Cei doi oaspeţi ţi-ar fi foarte recunoscători pentru ajutorul acordat: recunoştinţa lor valorează cincisprezece mii de franci. Şi eu ţi-aş fi deopotrivă recunoscător.

Inima începu să-i bată nebuneşte. Cei douăsprezece mii de franci se risipeau iute. Piaţa neagră era mult prea îmbietoare. Brânză, ouă, unt, vin veritabil, carne, ba chiar şi ciocolată, găseai de toate... la preţuri exorbitante. Lucien aflase că majoritatea produselor de pe piaţa neagră erau aduse din nordul Franţei, din zonele rurale. Se pare că ţăranii ieşiseră până la urmă mai bine din afacerea asta. Mâncau mult mai bine decât orăşenii şi îşi vindeau produsele pe piaţa neagră la preţuri de cincizeci de ori mai mari. Mare noroc pe orăşenii cu rude la ţară! Aveau dreptul să primească alimente prin poştă. Jaful nemţilor înrăutăţea şi mai mult situaţia. Se îmbogăţeau peste noapte datorită ratei oficiale de schimb dintre franc şi marca germană, iar soldaţii luaseră cu asalt Parisul ca lăcustele devorând un lan de grâne. Întâi puneau mâna pe produsele de lux, precum parfumul, apoi pe produsele de bază, precum vinul şi tutunul. La încheierea serviciului militar, ofiţerii germani se urcau în trenuri cu zeci de geamantane ticsite cu pradă. Fără îndoială, lui Lucien i-ar fi prins foarte bine cei cincisprezece mii de franci.

– Oaspeţii mei mi-au povestit de terenul pe care l-au cumpărat pe Coasta de Azur, spuse Manet. Un loc minunat să ridici o casă după război. Cu multă sticlă şi, cine ştie, cu un balcon lung în spatele casei. Priveliştea îţi taie respiraţia. Iar albastrul mării e de nedescris. Ar trebui să vezi cu ochii tăi.

– Coasta de Azur? făcu Lucien. Într-adevăr, mi-ar plăcea să merg acolo. Dar aş avea nevoie de documente de tranzit ca să călătoresc în sud.

– Nici o problemă. Se aranjează.

– Vorbiţi serios?

Manet îl luă de braţ şi îl conduse încet prin casă. Nu era puţin lucru să vizitezi treizeci de încăperi într-o după-amiază. Porniră din pod şi luară camerele la rând, pe măsură ce coborau. Pereţii căptuşiţi cu lambriuri, care se înălţau până la tavan, ofereau câteva posibilităţi. Zidurile cabanei erau suficient de groase ca să ascundă un om. Lucien căuta şi alte

soluții. În holul uriaș de la intrare se înălța un șir superb de trepte din lemn, mărginite de o balustradă sculptată. Treptele porneau din dreptul unui stâlp uriaș îmbrăcat în lemn, care-i amintea lui Lucien de soclul statuii lui Mercur din apartamentul de pe strada Galilée. Acoperișul putea fi prins în balamale și tras ulterior de doi oameni cu ajutorul unei chingi, însă locul era prea strâmt pentru doi adulți. Lucien își înălță ochii spre tavan, care era susținut pe grinzi solide de lemn, expuse vederii. Văzu numaidecât că structura etajului îi oferea mai multe soluții.

Grinzile principale susțineau o suită de grinzi mai mici, dispuse în unghiuri drepte, iar de acestea erau prinse scândurile care formau podeaua. Aceste grinzi secundare aveau o grosime de vreo treizeci de centimetri, suficient cât să adăpostească un om întins pe spate. Scândurile puteau fi scoase și prinse în balamale pentru a crea un soi de trapă. Totodată, structura trebuia consolidată cu alte scânduri, pentru a opri căderea respectivei persoane prin tavanul de ipsos dintre grinzile principale.

Din nefericire, în timpul unei percheziții, agenții Gestapo aveau să pășească la doar câțiva centimetri deasupra fugarilor. Aidoma apartamentului de pe strada Galilée, Lucien își dădu seama că nici cea mai inteligentă soluție n-ar funcționa dacă pe oaspeții lui Manet i-ar cuprinde panica și ar striga. Riscurile erau prea mari.

Lucien zări un foișor în dreptul unei ferestre de la etaj, suficient de lat și de adânc pentru a funcționa ca o ascunzătoare. Pe măsură ce străbătea camerele în căutare de soluții, entuziasmul îl cuprinse din nou. Lucien găsea provocarea de a-i păcăli pe nemți mai ispititoare decât cei cincisprezece mii de franci. Și-i închipuia pe soldații germani întorcând turbați casa pe dos, încercând în zadar să-i găsească pe fugari. În tot acest timp, evreii ar fi chiar sub nasul lor. Într-un târziu, un ofițer Gestapo ar suna retragerea, convins că evreii nu se ascundeau acolo. Aceste gânduri aveau asupra lui efectul unui pumn de amfetamine, iar Lucien grăbi pasul, obligându-l pe bietul Manet să se țină după el.

– De ce n-am încerca în spatele unui dulap? întrebă Manet când intrară în dormitorul principal.

– E primul loc în care ar căuta, rosti Lucien cu nerăbdare în glas.

Se opri şi văzu că bătrânul obosise. Lucien nu era pregătit să ia o decizie finală, astfel că trebuia să mai caute soluţii.

– Vă rog, monsieur. Mai bine mă aşteptaţi jos. Permiteţi-mi să vă ajut.

– Sunt bine. Să mergem mai departe.

Lucien îl luă pe Manet de braţ şi porniră în direcţia celor câteva trepte care urcau spre un birou mic. Dar tocmai când se pregătea să pună piciorul pe prima treaptă, Lucien alunecă şi se prăvăli înainte, lovindu-se la genunchi.

– Fir-ar să fie! strigă el, apucând strâns de genunchiul rănit.

Manet se aplecă să-i dea o mână de ajutor.

– Nu vă deranjaţi, sunt bine, spuse Lucien.

Manet se aşeză pe trepte să-şi tragă puţin sufletul.

– De ce au pus trepte aici? întrebă Manet.

– Pentru a înălţa nivelul podelei şi pentru a oferi mai mult spaţiu bibliotecii de sub noi.

– Aha. Ca să separe biroul de dormitor.

– Întocmai, doar patru trepte, spuse Lucien. Un amănunt drăguţ. Şi eu aş fi procedat la fel. Lucien îşi masă genunchiul, cercetând cu atenţie treptele. Aşteptaţi puţin. Mă întorc imediat. Lucien coborî şchiopătând scările, lăsându-l pe Manet cu o expresie de nedumerire întipărită pe chip. Se întoarse două minute mai târziu, vizibil încântat şi şchiopătând mai puţin. O să funcţioneze. O să funcţioneze! exclamă el în culmea fericirii. O să-i ascundem sub scări.

– Cum o să intre acolo?

– Nimic mai simplu. Voi monta balamale în capul scărilor. Fugarii vor ridica treptele şi se vor furişa înăuntru, trăgându-le în urma lor. Pe dinăuntru, vom fixa un zăvor, ca să nu poată fi trase din afară. Mocheta va acoperi în continuare treptele, pentru a ascunde deschizătura.

Scările erau mărginite de pereţi şi păreau că se contopesc cu interiorul dormitorului. Era posibil ca nemţii nici să nu le

observe. Luând în considerare calitatea execuției din apartamentul de pe strada Galilée, Lucien era convins că meșterii lui Manet puteau ascunde cu măiestrie balamalele. Treptele urmau să fie demontate cu grijă și reasamblate pe un cadru din lemn prevăzut cu balamale în vârf, apoi acoperite cu o mochetă identică cu covorul de la etaj. Lucien avea o expresie triumfătoare pe chip și radia de încântare, de parcă tocmai câștigase Prix de Rome[1]. Încântat la culme de propria-i ingeniozitate, se lăsă cuprins de euforia pe care-o încercase nu de mult în strada Galilée.

– Sclipitor, tinere. Dar pe ce vor sta oaspeții?

– Pe o saltea subțire. E loc suficient pentru două persoane lipite una de cealaltă.

– Eram convins că vei găsi o soluție, spuse Manet, bătându-l pe spate. Voi avea nevoie de schițe cât mai curând.

– Desigur, monsieur. Mă voi apuca numaidecât de treabă.

– Oaspeții mei vor fi încântați să afle vestea. O să...

– Suficient! Nu vreau să știu nimic.

– Desigur, monsieur Bernard. Îmi cer scuze. M-am lăsat luat de valul entuziasmului de moment.

– Și încă ceva.

– Da, monsieur?

– E ultima oară când fac așa ceva.

– Absolut, răspunse Manet.

---

[1] Premiu decernat anual de guvernul francez în cadrul unei competiții la care iau parte artiști din diverse domenii: sculptori, arhitecți, muzicieni (n.red.)

16

Adele nu glumise când îl ameninţase că nu avea să-l ierte în veci dacă va rata prezentarea de modă. Moda însemna totul pentru ea. Era una dintre trăsăturile pe care Lucien le aprecia cel mai mult la ea. Adele era la fel de ambiţioasă în carieră ca Lucien. Ba chiar şi mai ambiţioasă.

Lucien ajunse la salonul de prezentare de pe strada du Colisée la ora unu fără douăzeci şi se aşeză undeva în fundul sălii. Era locul ideal pentru a zări vedetele din lumea filmului. Paradele lui Adele reprezentau un punct de atracţie pentru celebrităţi, care nu întârziau niciodată să apară. O adorau pe Adele. Lucien era deopotrivă bucuros să-şi desfete privirile cu priveliştea manechinelor lui Adele. Atâtea femei frumoase la un loc! În această după-amiază însă, Lucien avea ochi numai pentru o singură femeie: Bette Tullard. De la prima lor întâlnire, în acea noapte, lângă Le Chat Roux, se gândise întruna la chipul ei frumos. Uneori, când desena la birou, mintea îi zbura la Bette. Ştia că avea să o întâlnească aici, pentru că fără Bette n-ar fi existat nici o prezentare.

Sala de prezentare se afla într-o clădire înaltă de două etaje cu pereţi tencuiţi şi podele de marmură neagră. Cu toate că nu proiectase clădirea, Lucien admira aspectul ei elegant. Încăperea începea să se umple îndeosebi cu dame bine îmbrăcate, unele însoţite de bărbaţi. Invitaţii erau poftiţi pe scaune pliante din metal negru, dispuse în semicerc în jurul unei splendide scări în spirală, ornamentată cu trepte de marmură neagră şi pereţi laterali albi, de ipsos, la care se adăuga o balustradă de crom. Lucien zări câţiva ofiţeri ai Wehrmachtului

printre spectatori. După doi ani de Ocupație, francezii și nemții participau deopotrivă la astfel de evenimente publice, fără pic de rușine. Firește, ofițerii nu erau interesați de rochii, ci de ce ceea se ascundea sub ele.

După cum era de așteptat, Suzy Solidor și Simone Signoret își făcură apariția cu câteva minute înainte de începerea evenimentului. Un murmur se auzi în toată sala. Spectatorii își lungeau gâturile pentru a le vedea. Ambele dive purtau rochii minunate, confecționate de Adele. Solidor purta o ținută de un albastru-închis, cu pălărie roșie, iar Signoret, un costum negru și pălărie de aceeași culoare. Actrițele făcură cu mâna către public, apoi se opriră la discuții cu niște cunoscuți. În cele din urmă, se așezară în primul rând, unde aveau locuri rezervate. Câțiva întârziați luară loc în spate, lângă Lucien, întrucât sala se umpluse deja.

Războiul aproape că îngropase croitoria de lux în Paris, iar multe case de modă dăduseră faliment. Spre cinstea ei, Adele nu se lăsase învinsă. Meșterii croitori care lucraseră în industrie, mulți dintre ei evrei, fugiseră în zona Vichy din sudul Franței sau fuseseră arestați și deportați. Recunoscând autoritatea francezilor în materie de modă, nemții doriseră să mute întreaga industrie de modă la Berlin, dar ulterior se răzgândiseră.

Materialele textile erau distribuite în rații, ca și alimentele. Lâna și pielea, alături de materiale mai scumpe precum mătasea, dantela și catifeaua, erau imposibil de găsit. (Din pricina restricțiilor privind cantitatea materialelor ce putea fi folosită – de exemplu, nu mai mult de un metru pentru o bluză –, hainele pe care Adele, și oricine altcineva, le prezenta erau acum mai simple și mai subțiri.) Lucien aflase de la Adele că, la începuturile Ocupației, toate creațiile de modă rămase în Paris fuseseră confiscate de ofițerii nemți și trimise în Germania la soțiile sau iubitele lor. Potrivit spuselor lui Adele, parizienceleː juraseră să rămână șic și elegante, în pofida lipsurilor și a privațiunilor generate de Ocupație. Pentru ele, era o chestiune de mândrie să-și păstreze eleganța în fața dușmanilor, să le demonstreze că nu puteau să le răpească frumusețea.

Neajunsurile scoseseră la iveală latura creativă a parizien-celor. Când saloanele de coafură îşi epuizau stocul de produse necesare permanentelor, femeile îşi acopereau capul cu pălării şi turbane confecţionate din petice de stofă. Florile şi penele se găseau pretutindeni, şi, drept urmare, deveniseră principa-lele elemente decorative ale pălăriilor – adesea foarte ţipătoare, gândea Lucien. Cea mai mare lovitură de teatru fusese rein-troducerea în tendinţe a saboţilor butucănoşi de lemn. Multe femei sfidau interdicţia de a afişa culorile drapelului francez pe stradă, purtând nasturi şi curele în roşu, alb şi albastru.

Câteva acorduri de jazz se auziră din gramofonul instalat în capul treptelor scării în spirală, anunţând deschiderea pre-zentării. Spectatorii se aşezară comod pe scaune, iar în sală se lăsă tăcerea. Spre încântarea lui Lucien, Bette coborî încet scările. Era superbă: purta pantofi negri cu toc, o rochie albă cu revere negre şi un şal negru, asortat.

Bette se opri pe antepenultima treaptă şi zâmbi către public.

– Doamnelor şi domnilor, bine aţi venit la Casa Bonneau! Veţi vedea astăzi câteva creaţii foarte şic, pe care sunt sigură că le veţi îndrăgi. Vă vom demonstra că, în ciuda vremurilor grele, frumuseţea franţuzească şi moda franţuzească încă desfată privirile.

Bette înălţă braţul spre capul scărilor, de unde coborî pri-mul manechin: o fată drăguţă, cu păr blond până la umeri, în fustă cloş neagră, bluză albă şi o pălărie neagră, cu boruri largi. Publicul o întâmpină cu aplauze furtunoase. Tânăra străbătu semicercul din faţa treptelor, oprindu-se în faţa celor două dive ale cinematografului, Solidor şi Signoret, apoi ieşi pe uşa din spatele scării. Bette se dusese în partea dreaptă a sălii pentru a urmări parada manechinelor. Unul după altul, coborâră şi restul manechinelor, purtând bluze, fuste cloş, jachete cu umerii bine definiţi şi pălării în stil lejer. Câteva prezentară rochii de seară fără bretele, cu mănuşi lungi până la coate şi eşarfe colorate înfăşurate în jurul taliei. Altele purtau rochii până la genunchi, cu mâneci scurte, asortate cu eşarfe şi genţi de postav. Lucien admiră o pălărie de soare îm-pletită, care etala creativitatea lui Adele – lejeră şi veselă.

Fetele erau mlădioase şi atrăgătoare, dar Lucien nu avea ochi decât pentru Bette. Când privirile li se întâlniră, Bette înclină din cap şi îi zâmbi larg. Lucien se simţi măgulit când câţiva dintre ofiţerii germani aruncară priviri invidioase în direcţia lui.

Lucien observă faptul că toate textilele - lână, dantelă, mătase - păreau autentice. Din câte îşi aducea aminte, Adele îi spusese că toate aceste materiale fuseseră exportate în Germania. Lucien studie cu atenţie vestimentaţia unui manechin, pentru a-i spune mai apoi lui Adele, cu entuziasm, cât de mult apreciase anume acea ţinută. Mai demult, în urma unei prezentări, se declarase încântat de toate creaţiile ei. Ea îi ceruse să-i dea un exemplu şi se înfuriase când Lucien nu reuşise să-şi amintească vreuna anume.

După ce ultimul manechin părăsi scena, Adele coborî scările încet şi maiestuos, într-un cor de ovaţii şi aplauze. Era limpede că adora să fie adulată de public. După ce flutură mâna către spectatori şi le trimise câteva bezele, Adele merse de îndată să le îmbrăţişeze pe Solidor şi Signoret. Spectatorii se strânseră în jurul lor ca s-o felicite pe creatoarea de modă şi să le privească mai îndeaproape pe cele două actriţe. Se deschiseră sticlele de şampanie, iar cei prezenţi băură cu entuziasm. Tipic pentru Adele să facă rost de şampanie autentică.

Lucien îşi croi drum prin mulţime şi ajunse în cele din urmă lângă Bette.

- Monsieur Bernard, mă bucur că aţi venit.

- Sunt măgulit că v-aţi amintit de mine.

- Nu uit niciodată un tânăr chipeş... şi creativ, rosti ea în timp ce dădeau mâna.

- Felicitări pentru această prezentare magnifică! Toate creaţiile au fost minunate.

- Îţi închipui că n-a fost deloc uşor să organizăm o prezentare aşa de bună, în împrejurările actuale.

- Lucien, Lucien, se auzi un ciripit din depărtare.

- Cred că şefa te doreşte. A fost o plăcere să te revăd.

Bette se făcu nevăzută printre spectatori, iar Lucien se duse la Adele, care era în continuare înconjurată de admiratori.

– Ia spune-mi, dragul şi talentatul meu arhitect, care dintre creaţiile mele ţi-a plăcut cel mai mult?

– Fără îndoială, fusta bleumarin cu jachetă asortată şi acea minunată pălărie de soare împletită.

17

– Cine e?

– Aubier. Ți-am adus de mâncare.

Cambon, căruia de două zile îi chiorăiau mațele de foame, se pregăti să deschidă, când, dintr-odată, își aminti că era joi. Aubier venea întotdeauna vinerea. În fiecare vineri, la ora opt seara, în ultimele șase luni, de când Cambon stătea ascuns în apartamentul de pe strada Blomet.

– Nu e vineri. Ce dracu' cauți aici?

– Nu pot să ajung vineri. Deschide, șopti Aubier prin ușa groasă de lemn. Vrei mâncare sau nu?

Cambon rămase nemișcat. Era într-adevăr ciudat ca Aubier să-și schimbe orarul. Dar stomacul îi dădu ghes să deschidă ușa. Poate Aubier îi adusese vreo conservă cu sardine sau vreo bucată de salam. În toate aceste luni de când stătea de unul singur în apartament, Cambon se gândise numai la mâncare. Odinioară, fusese unul dintre cei mai mari fabricanți de textile din Franța, cu palate ridicate în oraș și-n provincie. Pe-atunci se delecta cu tot ce-i dorea sufletul – fripturi din America, măsline din Grecia, chiar și carne de morsă de la Cercul Polar, dacă avea poftă. Acum, când murea de foame, orice bucățică mucegăită de pâine i se părea un ospăț.

– Așteaptă puțin, șopti el.

Gândul îi zbura deja la cină în timp ce descuia în tăcere ușa. Ce bună ar fi o sticlă de vin! Ultima oară băuse vin cu patru luni în urmă. Crăpă puțin ușa și dădu cu ochii de chipul aspru al lui Aubier, fostul său slujitor din casa de pe strada

Copernic. Aubier zâmbi larg, dezvăluindu-şi dantura îngălbenită, şi scoase un măr dintr-o pungă de hârtie. Cambon făcu ochii mari în faţa unei asemenea minunăţii: mai lesne găseai aur decât fructe pe străzile Parisului. Deschise uşa suficient cât să-i facă loc slujitorului să intre. Însă Aubier se prăbuşi cu faţa la podea, împins de trei ofiţeri Gestapo în civil, purtând paltoane cafenii de piele. Cambon împinse o măsuţă în calea lor şi ţâşni în dormitorul din spate, îndreptându-se direct către patul cu baldachin bogat ornamentat. Înşfăcă un revolver de sub saltea şi se aşeză pe pat. Când primul ofiţer Gestapo intră pe uşă, Cambon ţinti calm şi trase în coapsa bărbatului, care se prăvăli la podea ca un sac de cartofi. Ofiţerul din spatele lui se retrase la adăpostul peretelui de lângă uşă. Apoi intră în dormitor cu pistolul în mână şi descărcă patru gloanţe în Cambon, care nu schiţă nici un gest de apărare. Se prăbuşi pe spate, de parcă tocmai se pregătea să tragă un pui de somn.

După câteva minute intră şi căpitanul Bruckner, cu mâinile la spate, inspectând camera în tăcere.

– Paştele mamii lui de jidan! răcni ofiţerul care se zvârcolea de durere la podea. Ai văzut ce mi-a făcut? L-ai ucis pe ticălos?

Bruckner se duse la pat şi verifică pulsul lui Cambon.

– E mort. Ca să vezi. Nu s-a predat viu.

– Nici nu mă mir, dacă te gândeşti ce soartă-i aşteaptă pe jidanii trimişi în est, spuse al treilea ofiţer, aplecat deasupra camaradului său rănit. Dacă mă gândesc, e prima oară când un jidan opune rezistenţă. A murit luptând. Toată stima pentru afurisitul ăsta.

– Mai ducă-se dracului, urlă rănitul, în hohotele de râs ale tovarăşilor săi.

Cei doi îl ajutară să se ridice şi îl conduseră spre uşă, unde îi aştepta Aubier.

Rănitul îl fulgeră cu privirea pe francez, care îşi plecă imediat capul.

– Ţi-ai făcut treaba, poţi să pleci, spuse Bruckner.

Aubier strânse plasa de merinde la piept, apoi trecu iute pe lângă Bruckner şi se făcu nevăzut pe uşă. Bruckner era

întotdeauna uimit de uşurinţa cu care francezii îşi trădau semenii. Cei mai mulţi o făceau în schimbul alimentelor sau al vreunui favor, ca Aubier, însă unii o făceau din ură sau din pură duşmănie. La birou primea zilnic zeci de scrisori care începeau cu enunţuri de genul „Am onoarea să vă atrag atenţia asupra unei persoane care locuieşte la..." Scrisoarea, de regulă anonimă, făcea referire la vreun evreu bogat. „Are apartamentul ticsit cu obiecte preţioase." Mulţi îi rugau pe nemţi să păzească familiile creştine „de clevetirile jidanilor" sau să smulgă pe soţul cuiva din „ispita unei ovreice".

Şi nu erau denunţaţi numai evreii. Francezii, mereu înfometaţi din cauza raţiilor, îi urau pe semenii lor care se hrăneau mai bine şi, drept urmare, îi acuzau de uneltiri împotriva Reichului. Să fi fost un defect de caracter al întregii naţiuni? Firește, Gestapoul avea numai de profitat de pe urma denunţurilor şi le încuraja, însă oamenii aceştia nu aveau pic de mândrie. Francezii aveau şi o vorbă legată de denunţuri: „Mă duc şi le spun nemţilor". Nu se aşteptase la un asemenea comportament din partea lor. Era de-a dreptul scârbit, pentru că avea o stimă imensă pentru cultura şi istoria francezilor. Se întreba dacă poporul său s-ar fi purtat la fel de jalnic în condiţii similare. Francezii nu înţelegeau că aceste denunţuri adânceau dispreţul germanilor faţă de ei şi înlesneau folosirea violenţei împotriva lor.

– Duisberg, cheamă poliţia franceză şi pune să-i adune pe vecinii de la etajul ăsta, rosti Bruckner. Dacă nu sunt acasă, ia câţiva şi de la etajul de jos. Adu-i la parter la mine. Fără copii. Becker va avea grijă de Bloem.

Duisberg strigă ceva pe casa scărilor, şi patru poliţişti veniră în fugă pe trepte. Bătură la fiecare uşă de pe palier, urlând:

– Poliţia, toată lumea la parter, cu excepţia copiilor! Acum!

Vecinii se iviră din spatele uşilor, asemenea unor şoricei speriaţi ieşiţi din ascunzători. Bărbaţi şi femei între două vârste, un flăcău de şaisprezece ani, un moşneag pe la vreo optzeci şi cinci de ani, o femeie trecută de şaizeci, cu toţii se strânseră pe palier, lângă lift.

– Mişcaţi-vă odată!

Gloata o luă la fugă pe scări, inclusiv moşneagul. Duisberg venea în urma lor, suduind şi îmbrâncindu-i cale de patru etaje. Nimeni nu suflă o vorbă de împotrivire şi nici nu încercă să scape. Bruckner ştia că la fiecare etaj, locatarii priveau scena din spatele uşilor, ascultând şi rugându-se să nu bată nimeni la uşa lor. Duisberg conduse gloata prin holul elegant de la intrare, căptuşit cu lambriuri, şi o scoase în stradă. Venind în urma lor, Bruckner se duse la maşina lui parcată la bordura trotuarului şi aprinse o ţigară. După ce oamenii fură aliniaţi înaintea lui, Bruckner aruncă chiştocul neterminat şi începu să se plimbe de la un capăt la celălalt al rândului.

– Eu mă gândesc la un număr de la unu la douăzeci. Fiecare trebuie să ghicească, glăsui el voios. Merse până la capătul rândului şi i se adresă femeii de şaizeci de ani. Ce număr?

Femeia tăcu mâlc, spre iritarea căpitanului.

– Zi un număr, babornită!

– Unsprezece.

– Nu, nu-i ăsta.

Se opri în faţa băiatului de şaisprezece ani.

– Unu.

– Nu.

– Tu ce zici, frumuşico? întrebă o femeie drăguţă, între două vârste.

– Şapte.

– Ai câştigat! strigă el încântat, asemenea unui prezentator de concursuri la radio.

Cu o viteză uluitoare, Bruckner scoase pistolul Luger din toc şi o împuşcă în mijlocul frunţii. Femeia căzu secerată pe caldarâmul cenuşiu. Bruckner îşi vârî pistolul în toc, apoi se duse în mijlocul străzii şi-şi înălţă ochii spre blocurile dimprejur.

– Femeia asta locuia la etajul la care se ascundea un evreu, strigă el către ferestrele ambelor blocuri care mărgineau strada. Sunt convins că nici nu ştia de existenţa lui. Dar asta nu contează, prieteni. Dacă un evreu se ascunde în clădirea voastră, cu toţii veţi fi împuşcaţi. Dacă un evreu se ascunde

la etajul patru, iar voi locuiți la etajul întâi, veți fi împușcați. Simplu ca bună ziua.

Bruckner se plimbă câțiva metri cu mâinile încrucișate. Privirea sa cerceta fațadele blocurilor elegante. Nimeni nu stătea la fereastră, dar erau fără îndoială oameni în preajma lor, ascultând. Știa prea bine ce simțeau vecinii din spatele acelor ferestre. Cu toții priveau în altă parte. Nu voiau să asiste la nenorocirea oamenilor din stradă. Era tipic pentru purtarea francezilor în timpul Ocupației: cu toții închideau ochii. Important era să nu fie *ei* arestați.

Becker și Bloem ieșiră din scara blocului, iar Duisberg îi ajută să-l urce pe Bloem în Citroënul negru. Bruckner privi scena cu un aer indiferent, apoi se întoarse către locatarii rămași. Nici măcar nu se uitaseră la femeia moartă, ci priveau drept înainte. Căpitanul se plimbă din nou prin fața lor, privindu-l pe fiecare în ochi când trecea pe lângă el. Unul dintre cele mai interesante aspecte pe care le observase în cei trei ani de serviciu în slujba Gestapoului era reacția oamenilor înainte să fie împușcați. Spre uimirea lui, puțini erau cei care izbucneau în hohote de plâns sau se milogeau să le fie cruțată viața. Cei mai mulți erau resemnați și se purtau cu stoicism. Locatarii de pe strada Blomet făceau parte din cea de-a doua categorie. Asemenea tuturor parizienilor, știau că moartea îi pândește pe toți și că poate sosi la orice oră din zi. Ce straniu că francezii înfruntau moartea cu demnitate, însă, cât trăiau, se turnau unii pe alți ca niște lichele!

Oare la ce se gândeau? În locul lor, pus în fața morții, Bruckner s-ar fi gândit la cea mai fericită amintire din viața lui. La vara aceea superbă, petrecută în Bavaria, când își pierduse virginitatea cu mătușa lui Claus Hankel. Sau la clipa în care văzuse întâia oară sânii lui Trudy Breker. Sau atunci când primise cea mai înaltă distincție la atletism din partea universității pentru săritura în înălțime.

Se opri în fața unui bărbat de vreo patruzeci de ani, care purta un costum cenușiu ponosit și privea drept înainte. Poate că era în lumea lui acum, amintindu-și ceva amuzant din vremurile bune. Sau poate era convins că Bruckner intenționa să lichideze un singur locatar, pentru a se face înțeles.

Căpitanul se plimbă preț de un minut, apoi se întoarse la mașină, se rezemă de capotă și aprinse o altă țigară.

– E bine, doamnelor și domnilor, e târziu și nu vreau să vă mai rețin. Vă mulțumesc pentru timpul acordat. Noapte bună!

18

– A, monsieur Bernard, mă bucur să vă revăd. Vă rog, intraţi.

Maiorul Herzog arăta foarte ciudat în haine de civil. Smochingul lui verde-închis era destul de drăguţ, iar manşeta pantalonilor săi gri se îmbina perfect cu pantofii lustruiţi de culoarea castanelor. Încredinţat că nimeni nu-l zărise furişându-se în blocul de pe strada Pergolèse, Lucien intră iute în apartament şi trânti uşa în urma lui.

Gesturile sale îl amuzară pe Herzog. Ştiau amândoi că francezii erau într-o situaţie dificilă şi că nu era bine să fie văzuţi conversând cu cuceritorii lor. Tocmai de aceea, Lucien fusese invitat să ia cina cu maiorul german în apartamentul acestuia. Când maiorul îi făcuse invitaţia telefonic, Lucien rămăsese tăcut preţ de treizeci de secunde. În mintea lui întorsese situaţia pe toate părţile. Invitaţia îi fusese adresată şi soţiei sale, mai degrabă din politeţe. După câteva luni de serviciu în Paris, Herzog aflase fără îndoială că francezii amestecau foarte rar căsnicia cu plăcerea, care se combinau ca uleiul cu apa. Lucien acceptase pentru că, la fel ca înainte de război, era bine să socializezi cu clienţii. Ce mama naibii, îşi spuse Lucien, urma să se vadă cu Herzog o singură dată, şi cu asta, basta!

Ofiţerii germani erau cazaţi în partea vestică, mai prosperă, a oraşului, interzisă tuturor cetăţenilor francezi, cu excepţia rezidenţilor. Herzog aranjase ca Lucien să aibă acces acolo.

Arhitectul fu surprins de felul în care era decorat apartamentul neamţului. Se aşteptase să vadă draperii pline de svastici, busturi ale lui Hitler sau măcar un portret cu Führerul în

ipostază eroică, purtând eventual armură. În schimb, găsi picturi şi sculpturi moderniste şi mobilă modernă. Covoarele înfăţişau modele abstracte şi dinamice în combinaţii cromatice îndrăzneţe de măsliniu cu ruginiu, roşu şi negru. Lucien se apropie cu interes de o sculptură suplă şi aerodinamică din oţel lucios, inoxidabil.

– Într-adevăr splendid, domnule maior, spuse Lucien, atent ca nu cumva să lase urme de degete pe suprafaţa sculpturii.

– Interesant că te-ai dus ţintă la sculptura mea favorită, de Brâncuşi. Multe dintre creaţiile sale au un aspect aproape falic. Poşta americană a oprit mai demult pătrunderea în ţară a uneia dintre sculpturile sale, crezând că e un obiect sexual.

– Ce puritani! mormăi Lucien, apropiindu-se de o pictură ce înfăţişa forme rectangulare în culorile primare. Mondrian?

– Unul foarte mic, din nefericire.

Lucien se retrase câţiva paşi şi făcu privirea roată. Era un apartament elegant, de pe vremea baronului Haussmann, căptuşit cu minunate lambriuri din lemn de nuc, la adăpostul unui tavan alb din ipsos, realizat dintr-o zidărie de foarte bună calitate. Era unic tocmai datorită îmbinării mobilei şi a obiectelor de artă moderne cu fineţurile arhitecturii de secol nouăsprezece. Lucien era deopotrivă impresionat şi invidios pe faptul că neamţul avea gusturi mai rafinate decât ale sale.

– E incredibil apartamentul. Îmi închipuiam că ofiţerii germani locuiesc în...

– În cazărmi de piatră, cu pat de campanie, o măsuţă, un scaun şi un portret al Führerului pe perete? rosti Herzog, zâmbind. Nici vorbă. Avem dreptul să ne alegem locuinţele. Apartamentul ăsta a aparţinut unui evreu care a refuzat să colaboreze cu Reichul. Drept urmare, i-a fost confiscat.

– Şi unde locuieşte acum? întrebă Lucien, conştient numaidecât de naivitatea întrebării sale.

– Într-un loc mai puţin comod, răspunse Herzog, turnând coniac într-un pahar.

– Ah, spuse Lucien, când gazda îi întinse paharul.

Herzog turnă şi pentru el un pahar.

– Pesemne eşti uimit de gusturile mele artistice, zâmbi el. Prea avangardiste pentru un soldat german, nu?

– Păi, eu...

Parcă-i luase vorba din gură.

– Încerc să mă feresc de prejudecăţi când vine vorba despre colecţionarea obiectelor de artă. Hai să-ţi arăt un lucru de care sunt foarte mândru, spuse Herzog, conducându-l pe Lucien de-a lungul unui coridor întunecat.

Herzog aprinse lumina şi arătă spre două picturi mici, agăţate pe perete. Una înfăţişa un peisaj verde, luxuriant, de-a lungul malului unui râu, iar cealaltă era portretul unui bărbat robust, purtând veşminte negre şi pălărie.

– Am un Corot, spuse Herzog, făcând semn către peisaj. Şi un Franz Hals. Observi, monsieur Bernard, că nu totul trebuie să fie decadent şi modern?

– Sunt superbe. Câtă măiestrie în execuţia arborilor! exclamă arhitectul.

– Doi maeştri fără pereche. Hals surprinde expresiile chipului ca nimeni altul.

– Trebuie să fi costat o avere.

– Nici gând. Un domn urma să plece într-o călătorie lungă şi nu mai avea nevoie de ele. Prin urmare, au fost un chilipir.

Lui Lucien nu-i era greu să-şi închipuie în ce fel de călătorie plecase respectivul domn.

– Văd că deţineţi o colecţie pe cinste.

Herzog râse.

– Sunt de-abia la început. Dar sper să găsesc şi alte chilipiruri prin Paris. Un evreu pe nume Janusky are o colecţie fantastică. Cei de la Gestapo se dau de ceasul morţii să-l găsească. Aş da orice să pun mâna pe două portrete de Franz Hals, pe care se zvoneşte că le-ar avea. Dar fii convins că mareşalul Göring va da primul iama în colecţia de artă. În curând urmează să-mi parvină nişte gravuri superbe de Dürer.

Lucien privi tăcut în paharul de coniac. Bănuia că fostul proprietar urma şi el să plece într-o „călătorie".

Herzog ridică paharul.

– În cinstea arhitecturii de valoare şi a arhitecţilor care o realizează, rosti el.

Lucien ridică şi el paharul. Era un moment potrivit să-l linguşească puţin pe clientul său. La urma urmei, nu Manet, ci nemţii erau adevăraţii lui clienţi.

– În cinstea marii arhitecturi şi a iluştrilor clienţi care le permit arhitecţilor să creeze!

Herzog luă o gură de coniac, aparent amuzat de toastul francezului.

– Ia loc te rog, spuse el, făcându-i semn să se aşeze pe un scaun Barcelona, conceput de un german pe nume Mies van der Rohe.

Scaunul era destul de confortabil, iar Lucien se aşeză picior peste picior şi sorbi din coniac. Îi pria tot mai mult atmosfera întâlnirii şi se mai destinse puţin.

– Aţi achiziţionat toată mobila din Paris? întrebă el, lovind scaunul uşor cu degetele.

– Doar câteva piese de mobilier. Pe cele mai multe le-am adus din Hamburg, unde am locuit înainte de război. Gândind că va fi o şedere mai lungă, am vrut să mă simt ca acasă.

Aparent, se aştepta ca Lucien şi restul francezilor să se împace cu acest gând. Germanii aveau să rămână aici mult şi bine. Herzog se lăsă pe spătarul şezlongului şi se întinse după sticla de coniac, ca să-şi umple din nou paharul.

– Şezlongul dumitale e tare frumos. L-am cunoscut pe Le Corbusier în anii '30. Un talent uriaş, spuse Lucien, cu toate că în opinia lui, elveţianul era un înfumurat şi jumătate.

– Într-adevăr, nu de mult am fost la Villa Savoye. De mult îmi doream s-o văd. O clădire impresionantă! exclamă Herzog. Unde-şi mai face veacul Le Corbusier? În Elveţia?

– A trecut Pirineii în Spania, din câte ştiu.

– Arhitecţii care scapă azi proiectează mâine, nu?

– Aveţi gusturi rafinate în arhitectură, domnule maior, spuse Lucien, schimbând subiectul.

– Dieter. Spune-mi, te rog, Dieter.

– Dacă şi dumneata îmi spui Lucien.

– Tatăl meu voia să mă fac inginer, Lucien, dar n-a putut să-mi înăbuşe dragostea pentru arhitectură şi design.

Lucien era contrariat de faptul că un neamţ putea să preţuiască asemenea frumuseţi, aidoma unei maimuţe care

prețuiește un șirag de perle rare sau o amforă din Grecia antică. Erau niște bestii fără pic de omenie, și, cu toate astea, prețuiau aceleași lucruri ca francezii. Ceva nu era în regulă.

– Am adus cu mine câteva lucruri de pe vremea când eram la Bauhaus, dar pe majoritatea le-am achiziționat în decursul anilor. Au fost destul de ieftine. În opinia celor mai mulți compatrioți ai mei sunt doar niște mizerii decadente, și puțini oameni și-ar decora casa cu așa ceva.

– Preferă să atârne pe pereți peisaje romantice de prost gust. Sau să-și mobileze casa cu scaune în stil Ludovic al XIV-lea, spuse Lucien resemnat.

– Întocmai. Niște mizerii.

– În cinstea mizeriilor! rosti Lucien, dând paharul pe gât.

În timp ce coniacul îi uda gâtlejul, zări pe o măsuță de oțel cu sticlă o fotografie înfățișând o femeie și un copil. Nu o dată se întrebase dacă Herzog avea familie.

– Soția și fiica dumitale? întrebă Lucien, făcând semn către fotografie.

Herzog se ridică din șezlong, se duse la măsuță și îi înmână fotografia arhitectului.

– Da, soția mea, Trude, și fiica mea, Greta, care tocmai ce-a împlinit nouă ani.

– Frumos. Soția dumitale îți împărtășește înclinațiile moderniste? întrebă Lucien curios, căci Celeste avea gusturi complet diferite.

– O, da, e o graficiană foarte talentată, dar momentan proiectează materiale de propagandă pentru Reich.

– Sunt sigur că ți-e dor de ele.

– Nu le-am văzut de nouă luni, dar în câteva săptămâni plec în permisie. Abia aștept să-mi văd fiica, spuse maiorul cu tristețe în privire. Le-am luat multe cadouri.

Herzog așeză fotografia la loc. Majoritatea părinților și-ar fi plictisit oaspeții cu povești nesfârșite despre fiecare premiu școlar primit de odraslele lor în ultimii cinci ani, însă Herzog încheie discuția.

Îi întinse sticla lui Lucien să-și umple paharul.

– M-au impresionat schiţele tale pentru fabrică. Mi-au plăcut în special fâşiile orizontale de sticlă şi felul în care se îmbinau cu stâlpii de beton.

Lucien îşi goli paharul şi imediat îl umplu la loc. Senzaţia de căldură din piept creştea tot mai mult.

– Îţi mulţumesc... Dieter.

– Bolţile astea minunate parcă plutesc prin clădire şi, pe deasupra, susţin toate macaralele şi troliurile alea. Bună treabă!

Arhitecţii se dădeau în vânt după complimente peste măsură de linguşitoare. Nu conta că veneau din partea unui conaţional sau a unui nazist.

– Cred că vei aprecia şi următoarea mea clădire, bolborosi Lucien.

– Îmi place că stilul tău arhitectural îmbină magistral forma pură şi funcţionalitatea.

– Mi-aş dori ca domnul colonel Lieber să vadă lucrurile la fel.

– Nu-ţi face griji în privinţa lui Lieber. Lui nu-i pasă decât ca fabrica să fie construită la timp. Iar de asta mă ocup eu.

Două uşi glisante se deschiseră la capătul îndepărtat al camerei de zi, şi un tânăr caporal intră în cameră şi luă poziţie de drepţi.

– Domnule maior, cina e gata.

– Mulţumesc, Hausen. Poţi să te întorci la cazarmă. Hai, Lucien, ne aşteaptă friptura de miel.

Din cauza coniacului, Lucien se ridică cu dificultate din scaunul Barcelona şi i se alătură noului suflet pereche la cină.

19

– Sol, cred că am zărit o luminiţă la poartă.

Geiber ştia că soţia lui nu avea predispoziţii isterice. Dimpotrivă, o admirase mereu pentru calmul şi stăpânirea ei de sine. Drept urmare, de cum îi dădu Miriam de ştire, Geiber lăsă cartea din mână şi se puse pe treabă. Când Miriam îl văzu sărind din fotoliul de piele, trecu imediat la planul de urgenţă. Aveau doar câteva minute la dispoziţie. Orice ezitare le-ar fi adus negreşit moartea.

Mai întâi, Geiber dădu fuga în bucătăria aflată în spate, la parterul impunătoarei cabane de vânătoare. Deschise uşa din dos şi azvârli o pălărie veche de fetru pe aleea de piatră ce ducea în grădină. Lăsă uşa deschisă şi urcă iute pe scările de serviciu, pe cât de repede putea un om de şaizeci şi opt de ani. Se întâlni cu Miriam la intrarea dormitorului principal. Soţia lui ţinea strâns o geantă mică de piele, în care împachetaseră, cu câteva săptămâni în urmă, actele false, banii şi câte un schimb de haine pentru fiecare. Geiber o privi ţintă în ochii ei căprui-închis şi îi mângâie pielea aspră a obrazului.

– Eşti pregătită, scumpa mea?

– Să ne-ajute Dumnezeu! spuse Miriam.

Mâinile îi tremurau groaznic, iar genunchii i se înmuiaseră de-a binelea.

– După mine, şopti Geiber.

Cei doi traversară în grabă dormitorul şi îngenuncheară în faţa unui şir de patru trepte capitonate, care duceau într-un birou, de parcă urmau să se roage. Geiber apucă strâns de marginea treptei de jos şi ridică cu greutate întreg ansamblul de

scări, prins în balamale de podeaua biroului de la etaj. Se opinti din răsputeri să-i facă loc soției sale să se strecoare înăuntru cu tot cu geantă. Miriam se târî înăuntru și își lipi trupul plăpând de fundul ascunzișului, paralel cu treptele.

– Ai intrat? icni Geiber, căznindu-se să țină treptele ridicate.

– Pentru numele lui Dumnezeu, grăbește-te, Sol!

Geiber se strecură sub trepte, care se prăbușiră în urma lui cu zgomot înăbușit. Bătrânul își făcu loc alături de Miriam, apoi trase zăvorul ce fixa treptele în loc. Răsufla atât de puternic, încât credea că leșină. Se lipi cu spinarea de pieptul lui Miriam, simțindu-i bătăile inimii. Își puse geanta la piept, apoi o întoarse pe-o parte și o desfăcu. Miriam își petrecu brațul pe după soțul ei și îl ținu strâns de mână, apoi își îngropă chipul în părul lui. Preț de o clipă, Geiber uită de primejdia care-i pândea.

Ce senzație caldă și liniștitoare! își spuse Geiber, închipuindu-și că stăteau cuibăriți sub plapumă, în patul mare de acasă. Era beznă în spațiul înghesuit de sub trepte, iar aer nu era mai deloc, dar salteaua era destul de confortabilă, iar datorită faptului că treptele măsurau aproape doi metri în lățime, cei doi puteau să-și întindă picioarele în voie. Fața lui era atât de aproape de interiorul treptelor, încât izul de lemn îi pătrundea în nări. Nu făcură decât să aștepte, iar clipele treceau nespus de încet.

– Soarta noastră e în mâinile Domnului, șopti Geiber. Dintr-o clipă în alta vor da buzna în cabană, și trebuie să tăcem mâlc. Și, totuși, vreau să-ți spun ceva ce nu ți-am spus niciodată până acum.

– Chiar în clipa asta, Sol?

– Prima oară când te-am văzut, eram la Palatul Garnier[1]. Purtai o rochie albastru-deschis, și n-am putut să-mi dezlipesc ochii de la tine. După spectacol, te-am urmărit cu trăsura până în fața casei. Acolo l-am mituit pe lacheu să-mi spună numele tău, iar a doua zi ți-am trimis un buchet de trandafiri, anonim.

– Tu mi-ai trimis trandafirii ăia? Tatăl meu a făcut o criză de nervi.

---

[1] Opera Națională din Paris (n.red.)

– Da, eu.

– Te iubesc, bătrân neghiob ce eşti!

Un zgomot cumplit se auzi la intrare, ca de lemn despicat, urmat de strigăte. Ca la un semn, cei doi începură să tremure din toate încheieturile. Bărbaţi alergau prin toată casa, răcnind, înjurând şi tropăind cu cizmele pe podelele de lemn. Cineva răsturna mobila la parter: mese trântite la pământ, rafturi de cărţi smulse din pereţi, dulapuri golite de conţinut cu brutalitate. Apoi, ca o turmă de bivoli turbaţi, agenţii urcară pe scara principală, străbătură coridorul şi intrară în dormitoare. Lui Miriam i se întunecă mintea de spaimă. Strânse pleoapele şi începu să plângă înăbuşit.

Soldaţii dădură buzna în dormitorul principal, smulgând uşile dulapului din ţâţâni, scotocind prin sertarele măsuţei de toaletă şi întorcând giganticul pat cu susul în jos. După câteva minute, ieşiră iute din dormitor.

– Nu-i nimeni aici, dom' colonel, strigă cineva.

– Imposibil, răspunse un glas baritonal. Mai căutaţi, sunt pe aici pe undeva. Messier nu s-a înşelat niciodată până acum. Căutaţi în spatele dulapurilor după vreun perete fals. I-am mai găsit pe câţiva ascunşi în locuri din astea.

Zarva încetase cât timp vorbise colonelul, dar reveni în forţă.

Dintr-odată, cineva străbătu în fugă dormitorul principal şi tropăi în sus pe trepte, chiar deasupra lui Miriam şi a soţului ei. Scările se lăsară puţin sub greutatea paşilor, coborând la câţiva milimetri de nasul lui Geiber. Un val de panică îi cuprinse pe amândoi. Cu un efort supraomenesc, Miriam îşi înăbuşi un urlet, strângând cu putere mâna soţului ei. Geiber începu să tremure spasmodic, de parcă avea o criză de epilepsie. În micul birou, soldatul scotea cărţile de pe rafturile care acopereau pereţii, azvârlind câteva şi pe scări. Bătrânii tresăreau la fiecare pocnitură. Când rafturile fură golite, soldatul le smulse din pereţi, apoi coborî în grabă treptele, unde fu întâmpinat de alt soldat.

– Ai verificat în spatele bibliotecii? Din câte-am auzit, obişnuiesc să se-ascundă pe-acolo.

– Ce naiba crezi că am făcut până acum? răcni soldatul.

- Unde dracu' sunt jidanii ăia? Am crezut că o să fie floare la ureche. Marianne mă aşteaptă în oraş.

- Care dintre ele-i Marianne? Nu mi-ai spus nimic despre ea.

- Aia cu balcoane mari, care-a furat mai demult o lădiţă de vin pentru mine. Ţi-o aminteşti, nu?

- Ce vin? Ai avut vin şi nu mi-ai spus?

Unul dintre soldaţi se aşează cu fundul pe scări. Treptele se lăsară cu un scârţâit deasupra capetelor celor doi soţi. Aflaţi la numai două palme de soldatul german, spaima lor atinse culmi paroxistice. Miriam aproape că-şi pierdu cunoştinţa şi se rugă să leşine, ca să scape de chin. Amândoi îşi încleştară fălcile. Cel mai mic zgomot i-ar fi dat de gol.

- Dumnezeule, am obosit după toată goana asta pe scări. Casele astea sunt ca nişte afurisite de muzee. Aşteaptă puţin.

- N-ar fi bine ca Schlegel să te vadă stând în fund.

- Mai dă-l dracului pe Schlegel şi toate jigodiile din Gestapo.

- Ridică-te odată, dacă nu vrei să aterizezi în Rusia.

- Stai să-mi trag răsuflarea. Oricum, Schlegel e la parter.

- Grăbeşte-te. Mă duc pe coridor, aici, să mai verific o dată.

Soldatul nu se clinti de pe scări. Soţii Geiber auziră scăpăratul unui băţ de chibrit, apoi un iz discret de tutun le pătrunse în nări. Omul refuza să plece, iar aşteptarea deveni insuportabilă. Geiber îşi dădu seama, îngrozit, că se scăpase pe el. După un minut, o miasmă înţepătoare învălui ascunzătoarea. Brusc, auzi zgomotul izbăvitor al cizmei strivind mucul pe podea. Soldatul se ridică în scârţâit de trepte.

- Dumnezeule, tot aici eşti? Vine Schlegel pe coridor, anunţă un soldat.

- Simţi şi tu? Miroase a rahat.

- O să fii tu în rahat dacă te vede Schlegel aici.

- Nu, stai... am...

- Stauffen, imbecilul dracului! zbieră cineva. Mişcă-ţi fundul şi caută-i pe jidanii ăia! Ai verificat în pod?

- Nu, dom' colonel, tocmai ce...

- Dobitocule! Acolo trebuia să te uiţi mai întâi. Mişcă!

- Să trăiţi!

Zarva continuă pe coridoare şi în pod. După un sfert de oră, un grup de soldaţi se strânse la intrarea în dormitorul principal. Glasul colonelului străpunse tăcerea.

– Ușa din spate era deschisă. Probabil au traversat grădina până în capăt, unde-i aștepta o mașină. Dar nu vor ajunge departe. Răspândiți-vă și cercetați grădina metru cu metru. Găsiți haznaua și vedeți dacă nu cumva se ascund acolo. Să *nu*-i împușcați, s-a înțeles? Îi vreau în viață.

Soldații coborâră pe scara principală și ieșiră pe ușa din spate. În cabană se așternu tăcerea, dar soții Geiber rămaseră nemișcați. Conform planului, trebuiau să aștepte două ore până să facă vreo mișcare.

Acum se trezeau parcă dintr-un coșmar înfiorător, însă nu era un vis fantastic, născocit de subconștientul lor, ci o întâmplare cât se poate de reală. Erau complet epuizați emoțional, secătuiți de orice putere. Pe măsură ce își mai recăpătară suflul, amândoi constatară că erau leoarcă de sudoare, de parcă plonjaseră într-un iaz. Până și salteaua era îmbibată cu umezeală. Tot așteptând, durerea le cuprinse trupurile din cauza faptului că nu se clintiseră din aceeași poziție. Geiber zăcea în propriile fecale, dar nu se simțea rușinat; important era că supraviețuiseră. Scoase mâna din geantă și fu ușurat că nu avusese nevoie de revolver. Privind în urmă, îi părea rău că nu acceptase fiolele de cianură oferite de farmacist.

20

– Desenele tale sunt fantastice. Eu nu eram nici pe departe atât de priceput când am absolvit facultatea, spuse Lucien.

Alain Girardet își coborî privirea și încercă să-și înăbușe un zâmbet. Lucien era amuzat de reacția tânărului, care era conștient de valoarea lucrărilor sale, însă voia să pară cât mai modest în aceste împrejurări. Lucien ar fi procedat la fel. Era aproape imposibil să găsești de lucru ca arhitect în Paris, iar Alain era fără îndoială hotărât să obțină slujba. Cei doi ședeau la o masă în biroul pe care Manet, în mărinimia sa, i-l pusese arhitectului la dispoziție gratis. Era, totuși, un cadru mai profesional în care Lucien putea avea întrevederi cu nemții decât un birou în propriul apartament. Și pe deasupra, Celeste s-ar fi făcut foc și pară dacă nemții ar fi pus piciorul în casa ei.

– Vă mulțumesc, monsieur. Sunteți foarte amabil. Am muncit pe brânci în facultate, mai ales la schițe. La urma urmei, desenul e esența arhitecturii, nu? făcu Alain.

Puștiul era un lingușitor de primă mână, își spuse Lucien, dar vorbele lui îi merseră la suflet.

– Așa-i, răspunse Lucien, dându-și seama că, într-un final, după douăsprezece interviuri, găsise omul potrivit. Se învioră și rosti acea întrebare pe care toți candidații își doreau să o audă: Dacă te angajăm, când ai fi dispus să începi?

– Mâine, răspunse Alain, puțin cam nerăbdător.

Lucien ar fi spus poimâine, ca să nu pară atât de disperat Puștiul trebuie să fi fost falit.

Răsfoi încă o dată portofoliul cu schițe, pentru a se asigura că lua decizia potrivită. În trecut, angajase proiectanți fără să

stea prea mult pe gânduri, şi regretase mai târziu. Pe Michel, de pildă, un arhitect între două vârste, care venea mereu beat criţă din pauza de masă. Desenele sale, de altfel foarte bune, păreau mâzgălelile unui copil de grădiniţă la orele după-amiezii. Asta, dacă nu adormea pe masa de proiectare. Un alt angajat de pomină fusese Charles, probabil cel mai mare leneş din Franţa. Îi luase o lună să deseneze un pătrat.

Munca la fabrică devenea tot mai solicitantă, astfel că Lucien avea nevoie de un proiectant să-l ajute cu desenele. Cum singur nu se descurca, îl linguşise pe Herzog să-i mărească onorariul, ca să poată angaja pe cineva. Din fericire, putea să facă angajări pe bani puţini. Unde mai pui că puştiul îşi dorea o slujbă şi din alte motive. De când cu Ocupaţia, mii de tineri apţi pentru serviciul militar, în condiţii obişnuite, erau obligaţi să muncească timp de doi ani pentru Franţa. Dacă tânărul era şomer, era înscris automat ca „voluntar" în producţia de armament a Reichului.

Lucien îl măsură pe Alain din priviri, încercând să depisteze vreun defect de caracter vizibil. Părea un tânăr respectabil, abia trecut de douăzeci de ani, de statură medie, cu părul blond şi ochii căprui-deschis. Purta haine în ton cu moda şi pantofi îngrijiţi cu talpă de piele, care-l făceau prezentabil în ochii nemţilor. Un singur detaliu mai trebuia verificat.

– Eşti cu actele în ordine?

– Da, monsieur.

– Mi le arăţi, te rog?

Francezii erau obligaţi să poarte mereu asupra lor un act de identitate asemănător paşaportului, în care erau trecute toate datele personale pe care birocraţia franceză şi comandamentul german le considerau extrem de importante: data naşterii, semne distinctive, trăsături fizice şi adresa domiciliului. Spre surprinderea sa, Lucien găsi o „scutire de serviciul militar" în cartea de identitate a tânărului, adică fusese deja scutit de a efectua serviciul militar obligatoriu. Ceea ce însemna un singur lucru: că Alain avea relaţii sus-puse.

Îi înapoie cartea de identitate şi zâmbi.

– Pentru început, pot să-ți ofer două sute de franci pe săptămână.

– Sunteți foarte generos, monsieur Bernard. Mă simt onorat să lucrez pentru un mare talent ca dumneavoastră. Vreau să învăț meserie de la unul dintre cei mai promițători creatori moderniști ai Parisului, spuse Alain.

– În regulă, făcu Lucien, care era de părere că și lingușirea avea o limită. Vei pune umărul la proiectarea unei fabrici care produce armament pentru Luftwaffe. Făcu semn către schițele fabricii agățate pe peretele din spatele său. După cum vezi, e mult de muncă la birou. Și probabil va fi și mai mult. Dacă lucrurile merg bine, vei fi mâna mea dreaptă.

Era un discurs pe care Lucien i-l ținea oricărui angajat. Procesul de angajare dădea naștere multor speranțe, care nu se concretizaseră niciodată până la izbucnirea războiului. Diferența era că, acum, Lucien angaja un tânăr proaspăt ieșit de pe băncile facultății. Putea să-l modeleze cu ușurință, după bunul său plac. Alain avea toate cunoștințele necesare și înțelegea procesul de construcție al unei clădiri. Acest lucru reieșea din schițele sale detaliate, care aveau claritatea și precizia pe care o întâlneai la arhitecții cu experiență. Majoritatea absolvenților de facultate nu știau mare lucru despre construcții. Habar nu aveau cum se ridică o clădire.

– Abia aștept să încep, monsieur. Mâine e bine?

– Desigur.

– La șapte voi fi aici.

– Eu voi fi la nouă. La sfârșitul săptămânii, vei primi cheia de la birou, ca să poți intra oricând dorești.

Lucien aștepta întotdeauna să treacă o săptămână înainte să predea cheile, pentru a se asigura că noul angajat era un om de bună credință. Se învățase de când cu Hippolyte, care dispăruse fără urmă după numai o zi de lucru, cu toate ustensilele sale de proiectare.

Alain își strânse schițele de pe masă și le băgă în dosarul său de carton maro.

– Scrie în acte că locuiești destul de aproape, spuse Lucien, încercând să-l atragă pe tânăr într-o discuție mai puțin formală.

– Da, monsieur.

– Locuieşti cu părinţiii?

– Da, monsieur.

Tentativa fu sortită eşecului, dar Lucien se încredea în talentul tânărului, şi asta era tot ce conta. Îi puse prietenește o mână pe umăr şi îl conduse spre ieşire.

– La revedere, monsieur Girardet! Ne vedem mâine, spuse Lucien în timp ce-i strângea mâna.

– Vă mulţumesc încă o dată, monsieur. De-abia aştept să lucrez pentru dumneavoastră.

Alain nu aşteptă liftul, ci coborî în grabă cele trei etaje şi ieşi în stradă. Când coti pe strada Châteaudun, un Mercedes negru claxonă şi trase lângă trotuar. Portiera din spate se deschise, şi un ofiţer Gestapo îi făcu semn să urce. Alain se opri şi aruncă o privire înăuntru, apoi se supuse şi se aşeză pe bancheta din spate, lângă ofiţerul care trăgea din ţigară.

– Cum a mers? întrebă ofiţerul, oferindu-i o ţigară.

– S-a declarat încântat de schiţele mele. Încep de mâine, spuse Alain cu mândrie, deşi ştiuse de la bun început că portofoliul său avea să fie pe placul lui Bernard. Era într-adevăr foarte talentat.

– Minunat. Maică-ta va fi foarte încântată.

– N-aş fi reuşit fără ajutorul tău, unchiule Hermann, spuse Alain, aprinzându-şi ţigara.

– Prostii. Ai reuşit mulţumită priceperii tale. Eu doar ţi-am pomenit numele lui. Am aflat de el de la şeful meu, care i-o trage amantei lui, spuse neamţul, bătându-l admirativ pe umăr. E prins cu tot soiul de construcţii pentru industria de război, şi m-am gândit că are nevoie de ajutor.

– Şeful tău ştie că e amanta lui Bernard? întrebă Alain, mai preocupat acum de bârfele amoroase decât de noul său loc de muncă.

– Tot ce se poate, dar pun rămăşag că nu va rămâne amanta lui pentru multă vreme.

– Îţi mulţumesc, unchiule, pentru tot sprijinul acordat. Dacă pot să mă revanşez cumva...

– Stai liniştit, băiete. Dar dacă tot ai adus vorba, mi se pare că bărbatul ăla care locuieşte la etajul patru în blocul tău are mutră de evreu.

– Domnul Valery? Dacă stau să mă gândesc mai bine, parcă ai dreptate. O să mă interesez, dacă doreşti.

21

– Pentru mine?

– E a ta, monsieur Lucien, răspunse Manet, înmânându-i un set de chei prinse de un inel nou, lucios.

Lucien se holba uluit la Citroënul bleumarin, model Roadster din 1939, parcat la bordură. Îşi trecu duios degetele peste capotă, apoi pe acoperişul decapotabil de piele, de parcă dezmierda o femeie dezbrăcată. Propunerea lui Manet de a se întâlni pe strada Renard, la numărul 29, îl nedumerise. Manet pomenise ceva de o surpriză, şi într-adevăr, era o surpriză.

De la o vreme, parizienii se deplasau numai pe biciclete. Nimeni nu mai conducea în Paris. Automobilele dispăruseră aproape cu totul. Puteai să zăboveşti douăzeci de minute în plină zi pe strada Saint-Honoré şi nu vedeai mai mult de şase maşini. De asemenea, şuvoiul neîntrerupt de maşini ce ocolea Place de la Concorde dispăruse şi el. Permisele de conducere erau emise acum strict de autorităţi, şi numai anumitor indivizi cu ocupaţii specifice, precum medici, moaşe sau pompieri. Altminteri, ca să faci rost de un permis trebuia să ai mare trecere la nemţi, cum avea Manet, de pildă. Chiar şi dacă Lucien accepta cadoul şi obţinea permisul de conducere, maşina avea să zacă parcată acolo până la finele războiului din cauza lipsei de benzină. Era mai lesne să găseşti şampanie de calitate decât carburant.

– Poftim şi actele pentru raţia de benzină. Vei avea nevoie de maşină pentru slujba asta. Doar n-o să iei metroul până la Tremblay, spuse Manet, râzând cu poftă.

– Sunteţi nespus de generos, monsieur Manet. M-aţi lăsat fără cuvinte. Nici prin gând nu mi-a trecut că o să am vreodată maşină. Darămite una aşa de frumoasă.

– Citroën e maşina mea favorită. Ştiam eu c-o să-ţi placă. Ochiul tău de arhitect a sesizat numaidecât eleganţa liniilor. Atâta lucru îmi e limpede.

Lucien încuviinţă în tăcere. Dădu ocol automobilului, apoi urcă la volan. Tapiţeria de piele era elegantă şi atât de comodă, încât te îmbia la somn, iar bordul semăna cu carlinga unui avion. Motorul porni din prima şi toarse ca o pisică leneşă. Adele avea să-şi piardă minţile la vederea maşinii. Lucien voia s-o sune şi s-o roage să se uite pe fereastră. Urma să oprească în faţa blocului ei şi să-i facă semn să coboare. Adele avea să sară alături de el, pe locul pasagerului şi să-l acopere cu sărutări. Puteau chiar să petreacă un weekend întreg la hanul din Poissy.

Lucien ardea de nerăbdare să facă o tură cu Citroënul. Intenţiona să demareze în trombă, dar îşi aminti că Manet îl aştepta pe trotuar.

– Aş putea să vă duc undeva, monsieur? Sau aţi dori cumva să luăm prânzul pe bulevardul de l'Opéra? Putem ajunge în cinci minute, rosti Lucien, zâmbind larg.

– Mi-ar face mare plăcere. Dar ai un minut să-mi dai câteva sfaturi? E chiar aici, sus, în clădirea asta.

– Desigur, răspunse Lucien, oprind motorul.

Păşiră în holul blocului şi se îndreptară spre lift. Pe măsură ce colivia de metal urca, tot entuziasmul provocat de primirea maşinii se risipi. Lucien ştia ce avea să urmeze şi luă un aer posomorât. Îi aruncă industriaşului un zâmbet abătut şi fixă cu privirea podeaua de mozaic alb cu albastru a cabinei liftului. Prin minte i se perindară toate imaginile înfiorătoare legate de tortură şi moarte, care nu-i dădeau pace de la un timp. Însă gândul că avea să străbată ţara alături de Adele la volanul Citroënului era mai puternic, astfel că surâsul îi reveni pe buze. Liftul se opri la etajul patru, iar Manet îl conduse prin uşile duble ale apartamentului numărul opt. De cum intrară, Manet îşi puse mâna pe umărul arhitectului, în acea manieră părintească cu care Lucien era obişnuit deja.

– Mă tot chinui să găsesc o ascunzătoare, doar că îmi lipseşte ingeniozitatea ta în treburi de genul ăsta. N-aş vrea să te deranjez din nou, dar unde aş putea să găsesc un loc potrivit?

Preţ de aproape un minut, Lucien nu spuse nimic. Se apropie de o fereastră înaltă, îngustă cu vitralii şi privi în faţa blocului, unde soarele torid de august strălucea pe capota Citroënului.

– Staţi să arunc o privire. Sunt sigur că putem găsi ceva, dar e ultima oară, monsieur.

– Desigur, cum spui tu.

Era un apartament cu tavan înalt, cu şase camere, foarte bine mobilat şi cu lambriuri sculptate. Pe parchetul de culoarea mierii erau întinse covoare frumoase, canapele şi fotolii cu tapiţerii înflorate. Camerele principale erau luminate de două candelabre mari de cristal. Însă punctul de atracţie al locuinţei era fără îndoială şemineul gigantic din salon, înalt de peste doi metri şi lat de aproape trei. Avea un perete neobişnuit de gros în spate, construit în zidul ce dădea spre curtea interioară. După ce trecu prin toate camerele, Lucien se întoarse la şemineu şi îl cercetă cu atenţie preţ de câteva minute.

– Funcţionează?

– Da, dar nu e folosit niciodată, îl lămuri Manet.

– E o ascunzătoare temporară?

– Doar un refugiu, în caz că cei de la Gestapo ne fac o vizită. După ce trece primejdia, vor fi mutaţi în altă parte.

– Câte persoane?

– Două.

Lucien zâmbi.

– O să-i ascundem în spatele vetrei. Vom monta un perete fals, ce poate fi deschis şi tras la loc, odată ce intră fugarii. O să fixăm suporţii de fier în faţa peretelui fals, pentru a lăsa impresia unui şemineu autentic. Putem să punem şi lemne, rosti Lucien, mândru de ideea lui. Şemineul e suficient de mare ca să intre fără probleme şi să stea în picioare în spaţiul pe care-l vom crea. Sper că oaspeţii dumitale nu sunt la fel de înalţi ca dumneata.

Manet privi încruntat.

– Nu, dar aveam impresia că e un zid de cărămidă acolo.

– Aşa-i, dar are jumătate de metru grosime, suficient de adânc pentru a permite celor două persoane să stea una lângă alta după ce scoatem cărămizile ca să extindem spaţiul.

Manet nu părea deloc convins. Lucien privi în jur. Mai exista posibilitatea unei ascunzători mult mai lesne de construit: într-un perete interior destul de adânc să ascundă două persoane, în spatele lambriurilor. În opinia lui Lucien, şemineul reprezenta o soluţie mai inteligentă. Căuta un vicleşug cât mai ingenios, chiar dacă asta presupunea mai multă muncă. Cu cât soluţia era mai inteligentă, cu atât se entuziasma mai tare. Nemţii s-ar fi uitat pe coş în sus, dar nu s-ar fi gândit să verifice în spatele vetrei. Lucien începu să se vadă ca pe un soi de magician, capabil să facă oamenii să dispară fără urmă.

– O să funcţioneze, decise el. Partea exterioară a peretelui fals va fi placată cu cărămizi uşoare, prinse într-un cadru de oţel, ce va putea fi deschis şi închis cu uşurinţă. Apoi, ca să-i alunge temerile industriaşului, adăugă: Nu vă faceţi griji, monsieur. Îl voi proiecta astfel încât să fie complet sigur.

– Dacă tu zici. Mi se pare atât de anevoios. Dar dacă asta-ţi doreşti, aşa să fie. Am încredere în judecata ta.

– O să vă trimit poimâine schiţele. Înţelegerea rămâne în picioare.

– Desigur, Lucien. Nimeni nu va şti nimic. Oamenii sunt extrem de recunoscători pentru ajutorul primit, chiar dacă nu ştiu de existenţa ta. Ai salvat deja două vieţi.

Gândurile îl purtară din nou spre Citroën şi spre Adele, însă ultima remarcă a lui Manet îl trezi brusc la realitate.

– Am salvat viaţa cuiva?

– Întocmai. Îţi aduci aminte de treptele din cabana de la Le Chesnay? Alea care se ridicau?

– Le-a folosit cineva?

Până acum, toată afacerea i se păruse un joc în care el proiecta ascunzători pe care nimeni nu urma să le folosească.

– Agenţii Gestapoului au întors casa cu susul în jos, dar nu i-au găsit pe cei doi evrei. Au trecut pe deasupra lor, ba chiar s-au şi aşezat pe trepte, dar nu le-au dat de urmă.

– Şi ce s-a întâmplat cu...

– Stai liniştit, momentan se află într-un loc sigur. Dar mi-au trimis vorbă că ascunzătoarea i-a scăpat de la moarte şi mi-au lăudat ingeniozitatea. Aş fi vrut să le spun că a fost ideea ta.

– Mă bucur... că a funcţionat.

Lucien se duse lângă şemineu, luă o mică statuetă de jad în formă de pisică şi o examină îndeaproape. Se strădui să şi-i închipuie pe cei doi evrei pitiţi sub trepte, în vreme ce nemţii tropăiau deasupra lor, încercând să-i găsească. Trebuie să fi fost înfiorător. Apoi îşi dădu seama că izbutise cu adevărat să-i păcălească pe nemţi cu planurile sale arhitecturale ingenioase, şi un zâmbet îi lumină chipul. Scopul lor fusese atins. Soldaţii trecuseră milimetric pe lângă fugari, fără să-i găsească. Era chiar mândru de el. Mai demult, într-un acces de egolatrie, Lucien sperase că agenţii Gestapoului aveau să fie îndrumaţi spre una dintre ascunzători, doar pentru a-i pune inteligenţa la încercare. În minte începură să i se înghesuie idei despre faţada peretelui fals, până când Manet îl trezi din reverie.

– Lucien, Citroënul te aşteaptă.

Arhitectul porni la drum, iritat de faptul că nu se putea bucura pe deplin de noua lui maşină. Într-adevăr, gândurile îl purtau întruna la cei doi oameni pe care-i scăpase. Până la urmă, nu despre asta trebuia să fie vorba, ci despre crearea unei structuri de anumite dimensiuni într-un spaţiu închis, cu aprobările de rigoare, aşa cum împachetai, de pildă, un obiect şi-l trimiteai prin poştă. Douăzeci şi şapte de mii de franci, şi posibilitatea de a proiecta o fabrică uriaşă, arătând lumii întregi ce arhitect grozav era. Iar acum, şi maşina aceasta superbă. Şi bucuria nesperată de a-i fi păcălit pe nemţi.

Într-un fel, îşi dorea ca Manet să nu fi pomenit nimic de evrei. Nu voia să se gândească la ei.

22

Iniţial, Pierre îşi închipui că Jean-Claude răsturnase ceva de pe masa din bucătărie, cum îi era obiceiul. Băiatul alerga întruna ca un bezmetic, neatent la ce se petrece în jur. Apoi se-auzi un trosnet puternic, apoi încă unul, urmat de urletele copiilor. Pierre auzi strigăte de bărbaţi, contracarate de zbieretele doamnei Charpointier.

Dedesubt, bărbaţii urcară treptele casei ca o turmă de elefanţi furioşi, luând la rând toate camerele de la etajul întâi, urcând apoi la al doilea şi la al treilea. Răcneau unii la ceilalţi în timp ce răsturnau mobila şi deschideau uşile dulapurilor. Pierre fixă cu privirea trapa din podeaua podului, aşteptând să zboare în lături dintr-o clipă în alta, însă zarva se mută la etajul inferior. Jean-Claude, Isabelle şi Philippe plângeau în hohote. Pierre dădu să coboare iute treptele podului şi să le sară în ajutor, dar îşi aminti vorbele doamnei Charpointier şi rămase locului. Îngenunche, cu inima cât un purice, şi îşi lipi urechea de podea. Auzi frânturi din cearta adulţilor.

Madame Charpointier le tot spunea că acei copii erau catolici, botezaţi la biserica din Orléans, şi că ştiau rugăciunile pe de rost. Le porunci fraţilor şi surorii lui Pierre să spună o rugăciune. Cei trei începură să recite la unison Ave Maria, dar soldatul german le ordonă să tacă. Mezinul, Philippe, se puse pe zbierat, spre mânia neamţului, care răcni la el să închidă gura. Urletele lui Philippe răsunară şi mai tare, însă fură brusc curmate de o pocnitură. Madame se stropşi la neamţ pentru că îndrăznise să lovească un copil de patru ani. Urmă o nouă pocnitură, destinatarul fiind fără îndoială doamna Charpointier,

care nu se dădu însă bătută. Urletele continuară până când cineva deschise uşa de la intrare, şi toată zarva se mută în stradă. Pierre se ridică şi merse la fereastra cu vedere spre strada Dupleix. Doi poliţişti francezi îi târau pe fraţii şi pe surioara lui pe bancheta din spate a maşinii de poliţie, parcată la bordură.

Doi soldaţi germani o ţineau strâns pe madame Charpointier, care încă urla ca din gură de şarpe. Un ofiţer german în uniformă neagru cu verde se opri înaintea ei, iar cei doi soldaţi îi dădură drumul. Mâna ofiţerului se înălţă către fruntea femeii şi se auzi o împuşcătură puternică. Madame Charpointier căzu grămadă pe trotuar. Copiii, care asistaseră la întreaga scenă, se puseră pe urlat:

– Mătuşă Clare! Mătuşă Clare!

Ofiţerul băgă pistolul în toc, apoi se sui împreună cu ceilalţi soldaţi în altă maşină, care demară în trombă. Madame zăcea cu ochii negri larg deschişi, urmărind parcă în tăcere trecerea norilor.

Pierre se retrase îngrozit de la fereastră, se împiedică şi căzu pe spate. Îşi trase picioarele la piept şi le cuprinse strâns cu braţele, apoi se legănă pe podeaua podului în deplină tăcere, zdrobit de suferinţă. Strânse pleoapele cu putere. Durerea ce-i răscolea pieptul era insuportabilă. Se legănă în continuare până se izbi de un cufăr plin cu reviste vechi şi prăfuite, care i se prăbuşiră în cap. Zăcu o vreme întins pe spate, încercând să-şi recapete răsuflarea, apoi deschise ochii.

Întâi, zări o pelerină de ploaie veche, acoperită cu pânze de păianjen, ce atârna într-un cui de grindă. Stând acolo, cu privirea fixată asupra hainei, i se perindară prin minte zeci de lucruri minunate pe care madame Charpointier le făcuse pentru el. O minge de fotbal nouă. Un pulover bleumarin de ziua lui. Banii pe care li-i dăduse fraţilor şi surorii sale ca să meargă la film. Îl ajutase şi cu tema la aritmetică. Dădu să se şteargă la ochi, dar, spre uimirea lui, nu găsi nici o lacrimă. Poate pentru că trecuse prin ceremonia de Bar Miţva şi acum era bărbat. Lacrimilor le luară locul dureri cumplite care-i sfârtecau pieptul. Pierre voia să plângă din toată inima, dar ceva îl împiedica. Îşi spuse că plânsul nu durea atât de tare.

Pierre se ridică şi-şi îndreptă privirea spre fereastră. Dedesubt, zări o dâră de fum albicios, ce se înălţa spre căpriori. Era ţigara pe care o aruncase de cum începuse zarva. Ca de obicei, urcase în pod la orele târzii ale după-amiezii, ca să poată fuma în voie. Era un loc numai bun să-şi savureze ţigările Gauloises. Îi plăcea să stea la fereastră, cu ochii pierduţi la acoperişurile caselor vecine şi la cer. Madame îl certa mereu din pricina fumatului, spunând că un copil de treisprezece ani n-ar trebui să fumeze, că obiceiul ăsta avea să-i oprească creşterea şi că o să i se îngălbenească dinţii, aşa că Pierre avea nevoie de o ascunzătoare. Madame ştia, fără îndoială, de escapadele lui în pod, însă nu-i ceruse niciodată socoteală.

Un camion opri în faţa casei. Pierre merse de-a buşilea până la fereastră şi aruncă un ochi afară. Mai bine ar fi rămas la locul lui. Doi muncitori francezi urcară trupul doamnei Charpointier pe platforma camionului, cu o nonşalanţă cutremurătoare, de parcă manevrau un sac de cartofi. Rezemat de perete, sub fereastra îngustă, Pierre stinse ţigara. Închise ochii, iar imaginea fraţilor şi surorii sale aruncaţi în maşină îi reveni în minte. Urletele şi expresiile lor îngrozite aveau să fie ultima amintire cu ei. Un nou val de tristeţe, mai cumplit decât primul, îi răscoli măruntaiele. Se mai certaseră, se mai bătuseră, uneori chiar îi urâse pe cei trei fraţi ai săi, Jean-Claude, Isabelle şi Philippe, dar îi iubise din toată inima. Erau singura familie care îi mai rămăsese, dar Pierre ştia că n-avea să-i mai vadă niciodată. El era ultimul rămas din întreaga familie. Şi nu înţelegea de ce.

Imaginile grozăviilor petrecute cu câteva clipe în urmă i se învârtejeau în minte. Îşi prinse capul în mâini, încercând parcă să le scoată cu forţa afară. Brusc, îşi aminti că tatăl său prevestise toate aceste întâmplări. Când îl trimisese în grija doamnei Charpointier, ca presupus creştin, îl avertizase de primejdia care-i păştea pe toţi: anume că, într-o bună zi, puteau fi descoperiţi şi că atunci nemţii îl vor lua pe el, pe fraţii şi pe surioara sa, iar madame avea să fie arestată. Toate temerile lui se împliniseră. Singura deosebire era că, în loc să fie arestată şi torturată de Gestapo, madame fusese împuşcată pe loc. Pierre ştia că nemţii îi pedepseau în mod exemplar pe cei care

ascundeau evrei. Tatăl său îi explicase că francezii îi urau pe evrei, chiar şi pe cei stabiliţi în Franţa de sute de ani. Nu avea importanţă. Îşi denunţau vecinii fără nici o ezitare. Neevreii le zâmbeau şi îi tratau politicos, dar în final, le înfigeau pumnalul în spate. Să nu uiţi asta niciodată, îl povăţuise el.

Pierre se strădui să-şi dea seama cine o denunţase pe madame. Să fi fost monsieur Charles, care se certa întruna cu ea pe seama câinelui? Sau poate un vecin de peste drum, nedumerit de cei patru copii apăruţi ca din senin în casa doamnei Charpointier, în urmă cu un an. Povestea ticluită de madame, cum că ar fi copiii unei nepoate, i se părea trasă de păr chiar şi lui Pierre.

Băiatul aşteptă până la asfinţit, apoi coborî în camera lui şi vârî câteva lucruri de trebuinţă într-un rucsac voluminos. Se întristă gândindu-se la toate obiectele pe care nu le putea lua cu el. Era nevoit să lase în urmă mingea de fotbal şi macheta de avion, şi cărţile despre istoria Imperiului Roman. Înainte să urce din nou în pod, Pierre merse în camerele fraţilor şi surioarei sale şi luă câte o amintire: camionul de jucărie al lui Jean-Claude, pisica de pluş a lui Isabelle şi lopăţica de plajă a lui Philippe. Simpla lor atingere îi aminti de acele imagini îngrozitoare, şi durerea din inimă se înteţi. Poate la asta se refereau adulţii când vorbeau de „inimi frânte". Până acum i se păruse o expresie absurdă.

Ieşi din camera lui Philippe şi dădu peste Mişa, motanul cu blană în nuaţe de alb, roşu şi negru. Cu toate că madame se purtase foarte frumos cu ei, Mişa le oferise lui şi fraţilor săi mângâiere în primele săptămâni după despărţirea de părinţi. Cotoiul toarse şi se frecă de piciorul băiatului. Pierre se aplecă şi îl mângâie sub bărbie. Aruncă o privire rucsacului şi hotărî să ia şi motanul cu el. Mişa intră de bunăvoie şi se ghemui pe un pulover, iar Pierre închise rucsacul cu blândeţe.

Se duse în camera doamnei Charpointier şi găsi poşeta ei pe pat. Scoase banii din ea, apoi se apropie de măsuţa de toaletă şi deschise sertarul cu ciorapi, unde madame îşi ţinea ascunse economiile într-o desagă de stofă ecosez. Tatăl său îi mai spusese că în vremuri de restrişte, banii puteau să-ţi salveze viaţa, şi, cu cât mai mulţi aveai, cu atât mai bine. Încă

mai avea fişicul de franci pe care tatăl lui i-l îndesase în buzunarul pantalonilor când se despărţiseră. Pierre nu trăgea nădejde să-şi mai vadă vreodată părinţii, şi, cu toate că nu mai primise veşti de la ei după primele şase luni, el şi madame le vorbeau adesea celor mici despre ei: „Când se întoarce papa din excursie..."

Aruncă o ultimă privire în jur, apoi urcă în pod şi ieşi printr-o lucarnă. În timp ce traversa acoperişurile caselor învecinate, se întrebă când aveau să pună nemţii mâna pe el.

23

Serrault îl recunoscu pe arhitectul lui Manet.

Soarele apunea, iar în fundul apartamentului era întunecat, astfel că Serrault putea să-l privească fără să fie văzut. Serrault se plimbase prin apartament când, deodată, auzise pe cineva intrând, aşa că îşi găsise iute o ascunzătoare. Spre surprinderea lui, bărbatul era înalt şi elegant. Toţi arhitecţii cu care lucrase până atunci erau sfioşi şi prost îmbrăcaţi. Arhitectul îngenunche şi măsură vatra din şemineul gigantic, trecând toate dimensiunile pe un carneţel. Cel puţin n-avea să fie una dintre acele ascunzători făcute de mântuială, în care el şi soţia lui, Sophie, zăcuseră în ultimul an. O şură închisă deasupra unei cocini puturoase, într-o fermă, la sud de Paris. O nişă construită în grabă în spatele unei debarale, pe care agenţii Gestapoului o descoperiseră cu uşurinţă la nici o săptămână după ce plecaseră de acolo.

Serrault şi soţia lui nu aşteptaseră să primească mandatul de deportare, la fel ca majoritatea evreilor. Ştiuseră din timp că era cazul să dispară. Dar înainte să părăsească ţara, cei trei copii ai lor, precum şi cei patru nepoţi trebuiau salvaţi. Aceştia se ascunseseră când într-o casă, când în alta, până ce-şi găsiseră drumul spre sudul Franţei, ajungând în cele din urmă în Marsilia, unde, cu ajutorul lui Manet, se îmbarcaseră pe două cargoboturi spaniole cu destinaţia Palestina. Investise şapte luni de strădanii, precum şi o mică avere. Serrault era putred de bogat, dar şi-ar fi dat şi ultimii bani din buzunar să-i ajute, ba chiar şi-ar fi sacrificat viaţa. Familia însemna totul pentru el. Fără ea, viaţa nu avea sens.

Tot ce făcuse, făcuse pentru ei; de cincizeci şi trei de ani de când venise din Nîmes la Paris, cu o mie de franci în buzunar, ca să pornească o afacere. Însă bunul cel mai de preţ erau cunoştinţele arhitecturale ale tatălui său, pe care acesta le lăsase moştenire unicului său fiu. Convins că avea un dar pentru construcţii, Serrault îşi deschisese imediat o firmă şi avusese parte numai de succes, mai ales după ce se specializase în construcţii de beton armat - noua metodă structurală ce revoluţionase domeniul construcţiilor.

Putea să afirme fără modestie că, mulţumită clădirilor sale, printre primele de beton din lume, Franţa devenise lider în domeniu. Dar fiecare metru de beton fusese turnat de dragul soţiei şi al copiilor săi. Se bucurase din plin de fiecare clipă în care le oferise o haină, o bucăţică de mâncare, dar şi de fiecare sărbătoare. Credea cu tărie că rostul său pe această lume era să ofere familiei o viaţă cât mai bună. Şi fusese foarte bună: o vilă în oraş, moşie la ţară, o casă pe coasta Mediteranei şi cea mai aleasă educaţie pentru copii. Dar toate acestea se risipiseră. Acum, el şi soţia lui erau ca doi şoricei speriaţi, fugind dintr-o spărtură în perete în alta.

Serrault îl întâlnise pe Manet la o petrecere de weekend, găzduită într-un conac de ţară, pe la începutul anilor '30. Spre deosebire de mulţi membri ai aristocraţiei, Manet, şi el de viţă nobilă, se asocia în voie cu evreii. Serrault aprecia faptul că Manet încălcase regula de aur a nobilimii şi intrase în afaceri, lucru pe care majoritatea aristocraţilor îl respingeau, considerându-l sub demnitatea lor. Mai mult, Manet devenise extrem de prosper graţie talentului său înnăscut pentru afaceri, pe care Serrault îl admira. De-a lungul anilor, mai dejunase cu Manet din când în când şi o singură dată îi fusese oaspete industriaşului în casa acestuia din oraş. În anturajul lui Serrault se învârteau cu precădere evrei, iar Manet era unul dintre puţinii neevrei cu care avusese vreodată legătură. Cei doi nu se văzuseră de ani buni, astfel că atunci când industriaşul îl contactase în vederea unei ascunzători, Serrault fusese uluit.

După ce trăiseră o vreme în spatele unei debarale, Serrault şi soţia lui se mutaseră într-un pod, în cartierul Saint-Germain. Dar capul familiei care le oferise refugiu fusese arestat

de Gestapo şi întemniţat săptămâni la rând. Soţia respectivului individ fusese încredinţată că nemţii aveau să se întoarcă şi să scotocească apartamentul, iar dacă aveau să-i găsească pe soţii Serrault, ea şi copiii ei aveau să fie arestaţi. Erau nevoiţi să plece. Bărbatul îi primise fără să le ceară o leţcaie şi fusese foarte amabil, împărţind chiar şi mâncarea de prânz cu ei. Serrault nu dorea să le pună vieţile în primejdie. Dar într-o bună zi, Manet apăruse în pod şi le spusese că putea să-i ascundă o vreme şi să le aranjeze fuga în Elveţia. Gestapoul îi vâna pentru averea lor, şi nu avea să renunţe niciodată. Soţii Serrault habar n-aveau cum de aflase Manet de necazul lor.

Serrault îl urmări cu interes pe arhitect în timp ce acesta făcea măsurătorile. Lucrând în domeniul construcţiilor, Serrault admira ingeniozitatea arhitectului în a crea asemenea ascunzători. Nemţii aveau să scotocească apartamentul ore în şir, fără să găsească nimic. Totodată, era bucuros că el şi Sophie dispuneau acum de un apartament mobilat, recuperând puţin din confortul de altădată. După toate chinurile prin care trecuseră, vedeau viaţa cu alţi ochi, iar Serrault realizase că până atunci luase totul de-a gata. Spera însă că nu aveau să fie nevoiţi să zăbovească prea mult acolo.

În apartament se lăsase întunericul, dar arhitectul nu terminase măsurătorile. Se depărtă vreo trei metri de şemineu, pesemne imaginându-şi cum avea să arate peretele fals. Serrault zâmbi. Admira meticulozitatea lui. După încheierea războiului, avea de gând să-l umple de contracte. Momentan, nu putea să-i ofere decât un Citroën. Manet nu-i pomenise numele, iar Serrault nu dorea să-l ştie. La şaptezeci şi opt de ani, n-ar fi rezistat torturii Gestapoului şi l-ar fi denunţat. Arhitectul îşi puse carneţelul în buzunarul sacoului şi se întoarse către uşă, dar tocmai atunci Serrault se foi pentru a-şi dezmorţi puţin picioarele, făcând podeaua să scârţâie. În liniştea mormântală din apartament, zgomotul îi atrase atenţia arhitectului. Iniţial, rămase împietrit de spaimă, apoi se întoarse încet către bezna din fundul apartamentului.

– Cine-i acolo? strigă arhitectul înspăimântat.

Serrault hotărî să se arate.

– Nu vă temeți, monsieur, rosti bătrânul, ieșind încet din umbră.

Serrault găsi amuzantă expresia de ușurare de pe chipul arhitectului când acesta descoperi că nu avea de-a face cu un agent Gestapo cu pistolul ațintit spre el, ci cu un bătrân îmbrăcat elegant, cu barbă sură, care-i zâmbea înțelegător.

– Ce naiba cauți aici, unchiașule?

Serrault dădu să se apropie de arhitect, dar tânărul îi făcu semn cu mâna să rămână pe loc.

– E în regulă, știu de ce-ați venit aici, monsieur.

– Știi *pe dracu'*. Cară-te de aici!

Serrault nu fu tulburat de reacția arhitectului, continuând să-i zâmbească părintește.

– Știu ce faci pentru noi.

– *Noi?*

Serrault își trase deoparte mantia cenușie, dezvăluind steaua galbenă de postav cusută pe sacoul lui negru, în zona pieptului. Arhitectului i se înmuiară genunchii, fiind nevoit să se sprijine de șemineu pentru a nu se prăbuși la podea. Serrault îl înțelegea perfect. Era, probabil, pentru prima oară când tânărul stătea față în față cu unul dintre cei pe care-i ajuta. Întâlnirea lor era într-adevăr primejdioasă. Serrault îi punea viața în pericol doar stând alături de el în aceeași încăpere.

– Ești un om cinstit, spuse Serrault.

– Eu? Cinstit? Cred că glumești.

– Nu, monsieur, nu glumesc.

– Bătrân neghiob, de ce nu ți-ai luat tălpășița când aveai ocazia?

Întrebarea îl surprinse pe Serrault, însă era justă și merita un răspuns.

– Ai dreptate. Dacă aș fi fost mai prevăzător, în clipa de față aș fi luat cina în Elveția.

– Sunteți niște idioți cu toții. Poporul ales. Ce glumă bună!

Vorbele arhitectului îl amuzară. Serrault începu să se plimbe încolo și încoace, în spatele încăperii.

– De ce am rămas? O să-ți povestesc. Consider că meriți o lămurire, dat fiind riscul la care te expui. Familia mea s-a stabilit pe aceste meleaguri încă din vremea Revoluției. Toți

strămoşii mei au slujit Franţa, în războiul cu Prusia, iar eu am luptat în Marele Război. Ce-i drept, sunt evreu. Dar sunt evreu de obârşie franceză, şi sunt mândru să fiu francez. Am crezut mereu în măreţia Franţei, şi cred în continuare. După Armistiţiul din '40 am rămas în Paris din devotament pentru patria mea, ştiind că are nevoie de mine.

– Te-ai înşelat.

– Aşa e. Nici prin gând nu le-a trecut evreilor ce soartă îi aştepta sub ocupaţia germană. Însă, când ne-au obligat să purtăm însemnele astea, în mai, anul trecut, am înţeles că nici un evreu francez nu va scăpa de prigoană, nici măcar cei cu nume de familie franţuzesc. Am sperat că guvernul de la Vichy ne va proteja, dar m-am înşelat. Nu ne-am închipuit că guvernul francez va fi părtaş la asemenea crime.

– Bătrâne, pentru Gestapo e totuna dacă eşti evreu francez sau evreu polonez.

– Îmi pare rău că te-am întrerupt din lucru. Plec acum, spuse Serrault.

– Chiar te rog.

Bătrânul dădu să plece, dar se opri.

– Ai auzit vreodată de un englez pe nume Nicholas Owen?

– Nu.

– În vremea persecuţiilor elisabetane din secolul al şaisprezecelea, regina le-a interzis preoţilor catolici să mai oficieze liturghia. Catolicii erau nevoiţi să-şi practice credinţa în taină. Odată descoperiţi, preoţii erau torturaţi şi executaţi, prin urmare erau nevoiţi să se ascundă. Owen a proiectat şi construit ascunzători pentru preoţii iezuiţi în toate conacele din Anglia. Acestea purtau numele de vizuini preoţeşti, şi erau atât de bine tăinuite, încât soldaţii puteau scotoci casa vreme de-o săptămână fără să găsească nimic. A salvat multe vieţi.

– Şi ce s-a ales de el?

– A fost prins şi tras pe roată în Turnul Londrei.

– Minunată poveste, spuse arhitectul. Bănuiam eu că totul avea să se încheie cu bine.

– Şi, totuşi, a fost un om cinstit, ca dumneata, monsieur, spuse Serrault înainte să părăsească apartamentul.

24

– Tavanul va trebui mult înălţat. Berlinul a hotărât să monteze o macara în clădire. Prezenţa ei permanentă va uşura mult lucrurile, spuse Herzog, trăgând din ţigară.

Fumase un pachet întreg în cele două ore de când se afla în biroul lui Lucien, revizuind planurile pentru fabrica de armament din Tremblay.

Alain se ridică de la masa de proiectare şi veni alături de cei doi.

– Putem înclina acoperişul aici, ca să pară că se îmbină cu acoperişul principal, rosti el, indicând profilul frontal al fabricii. De altfel, cred că ar trebui să facem o deschizătură în tavan, ca să putem scoate macaraua dinăuntru într-o bucată, cu ajutorul altei macarale.

– Grozavă idee, tinere, spuse Herzog, oferindu-i o ţigară. E brici puştiul, Lucien.

Lucien îl străfulgeră cu privirea pe Alain, care îi luase vorbele din gură. Nu suporta când cineva – mai ales un proaspăt absolvent care făcea pe atotştiutorul – îşi dădea cu părerea despre desenele sale. Dar neamţul era plăcut surprins de Alain şi, prin urmare, de faptul că Lucien îl angajase, aşa că nu se aprinse prea tare. Nu era pentru prima oară când Alain îşi băga nasul iscoditor în proiectele sale. Puştiul era de părere că intrarea fabricii din Chaville trebuia micşorată, pentru a reduce dimensiunile faţadei principale, şi că ferestrele trebuiau să fie verticale, nu orizontale. Lucien fusese pe punctul de a-l sudui, dar se abţinuse.

Până la urmă, nu avea de ce se plânge. Alain era cel mai destoinic angajat pe care-l avusese vreodată. Proiecta cu multă îndemânare, era sclipitor și, mai presus de orice, știa cum se construiește o clădire. Lucien era însă iritat de atitudinea lui atotștiutoare. Toți absolvenții de arhitectură erau plini de sine, închipuindu-se mari arhitecți de la bun început. Alain avea să fie angajat model, dar nu era genul de ucenic care să lucreze sub îndrumarea unui mentor. În opinia lui, nu avea nevoie de nici o îndrumare.

– Ușile de la intrare sunt cam mici. Ar trebui să faciliteze fluxul mare al muncitorilor în trei schimburi, veni remarca lui Alain.

Lucien simțea că plesnește de furie.

– Am putea să lățim fiecare ușă cu jumătate de metru, să spunem, propuse Herzog, bătând cu degetele sale îngrijite pe schița ușilor. Ce spui Lucien?

Lucien îl săgetă cu privirea pe Alain. Tânărul îi zâmbi.

– Nu văd de ce n-ar merge. Avem suficient loc să le extindem, spuse Lucien.

– Perfect. Alain, ai putea să te apuci de modificări?

– Desigur, dom' maior. Vor fi gata până mâine.

Ce lingău nenorocit, gândi Lucien, care zâmbi prefăcut, în semn de încuviințare.

– Doriți să lărgim și ușa din spate, dom' maior? întrebă Alain.

– N-ar strica, răspunse Herzog.

Creionul din mâna lui Lucien se frânse în două.

– Alain, mă însoțești, te rog, în depozit pentru câteva clipe?

De cum intră Alain, Lucien închise ușa și îl înhăță de reverele sacoului.

– Ascultă la mine, rahat cu ochi ce ești, dacă mai faci vreo sugestie îți tai boașele și ți le vâr pe nări.

Alain îl fixă cu privirea, dar nu spuse nimic. După câteva clipe, Lucien îi dădu drumul. Regretă numaidecât cele întâmplate, dar nu-și ceru scuze. Cei doi se întoarseră în atelier.

– Noi trei formăm o echipă straşnică, nu-i așa? spuse Herzog. A sosit ora prânzului. Propun să luăm masa la Café Hiver, domnilor, fac eu cinste.

Din câte știa Lucien, Café Hiver era un local rezervat exclusiv germanilor, așa încât nu era în primejdie să fie zărit de francezi în compania lui Herzog.

– Ești foarte amabil, Dieter, dar, înainte să mergem, aș dori să-ți mai arăt câteva schițe pentru uzină. Nu durează mult. Alain, adu-le te rog de pe biroul meu.

Alain nu suporta să joace rolul băiatului de mingi și nu ezită să-i arunce o privire mânioasă înainte să meargă la birou. Nu-și bătu capul să găsească desenele potrivite, ci înșfăcă la întâmplare câteva foi cu schițe și se întoarse cu pași apăsați.

Lucien și Herzog luară la rând toate schițele până rămaseră cu una singură, făcută în creion. Herzog o luă în mână, înainte ca Lucien să-l poată opri, și o studie atent.

– De asta nu-mi aduc aminte, Lucien. E pentru atelier?

Un fior înghețat străbătu coloana lui Lucien, iar ochii săi se lărgiră puțin de spaimă. Luă cu delicatețe hârtia din mâna lui Herzog. Reacția arhitectului nu-i scăpă lui Alain.

– Pare un soi de cadru metalic fixat pe cărămidă. Nu mi-ai pomenit de detaliul ăsta. Mai trebuie să adaug ceva la schițe? întrebă Alain.

– E pentru alt client, nu pentru domnul maior, spuse Lucien. S-a amestecat din greșeală printre celelalte schițe de pe birou.

– Ce client? întrebă Alain.

– Ăă, nu contează, spuse Lucien. Am terminat treaba, hai să luăm prânzul.

Lucien se întoarse cu teancul de hârti la birou, dar pe una dintre ele o împături încet și o puse în sertarul de mijloc pe care-l închise apoi cu cheia.

25

Alain rememora întâmplările bizare din timpul zilei în timp ce învârtea briceagul în sertarul lui Lucien, în toiul nopţii. Lucien nu fusese în apele lui la masă: vorbise foarte puţin şi abia se atinsese de mâncare. Parcă văzuse o fantomă când Herzog fluturase foaia prin faţa lui. Supoziţiile îi fuseseră confirmate în clipa în care Lucien îl informase că nu se mai întoarce la birou şi îi dăduse liber până a doua zi. Alain se împotrivise, spunându-i că avea de făcut nişte revizuiri importante, dar Lucien se răstise la el, spunându-i să-şi trăiască viaţa şi să nu mai muncească atât.

Alain era încă furios în urma incidentului din magazie. Cum îndrăznea dobitocul ăsta lipsit de talent să pună mâna pe el şi să-l ameninţe? Fusese cât pe ce să-i dea un pumn în burtă, dar se stăpânise. L-ar fi pus într-o situaţie delicată faţă de nemţi şi ar fi putut chiar să-şi piardă slujba, fără ca unchiul Hermann să poată interveni. Dispreţul său faţă de Lucien creştea pe zi ce trecea, pe măsură ce insultele se adunau. Se purta cu el de parcă era un negrotei pe plantaţie. Lucien le ştia pe toate în arhitectură. Nu puteai să-i spui nimic. Oare şeful său nu vedea că toate sugestiile lui fuseseră acceptate de Herzog? Cu o zi în urmă se umpluse paharul. Dar mai devreme sau mai târziu, avea să-şi ia revanşa.

Ajuns acasă, încercase să-şi dea seama ce-l înspăimântase pe Lucien atât de rău. De ce-l tulburase atât de mult desenul acela cu cărămizi? Dilema continuă să-i dea bătăi de cap târziu în noapte. Trebuia să vadă schiţa încă o dată. Citi până la ora două, apoi se ridică din pat, se îmbrăcă şi merse la birou. Lucien

îi dăduse un set de chei după prima săptămână, ca să poată lucra şi serile, dacă dorea. Alain îşi asuma un risc uriaş colindând străzile după ora stingerii; putea să fie arestat. Dar perspectiva nu-l înspăimânta. În caz că îl luau nemţii la rost, nu trebuia decât să-l sune pe unchiul său şi să lămurească neînţelegerea.

Alain roti cu răbdare briceagul până ce auzi un ţăcănit. Sertarul se deschise, iar el scotoci prin mormanul de foi până ce găsi o hârtie împăturită. Biroul era cufundat în beznă, astfel că Alain luă lampa de pe birou, o puse pe podea şi o aprinse. La lumina becului recunoscu schiţa de dimineaţă: un cadru metalic pătrat, cu latura de un metru, în jurul unor cărămizi. Întoarse hârtia şi descoperi că acele cărămizi alcătuiau ceea ce părea a fi un şemineu cu suport metalic pentru lemne. Alain se holbă clipe îndelungate la desen, fără să priceapă mai nimic. Lucien nu pomenise de nici un contract legat de o locuinţă privată, iar schiţa era doar un detaliu curios, nicidecum întreg proiectul.

Alături erau şi câteva însemnări privind dimensiunile cadrului metalic. Într-una din însemnări scria că noul mortar trebuie să fie identic cu cel deja existent. Alain se aşeză pe podeaua de lemn şi se frecă la ochi. Oboseala îşi spunea cuvântul, şi, cum nu izbutise să dezlege încă misterul, hotărî să plece. Dar, tocmai când punea hârtia la locul ei, auzi liftul. Alain închise iute sertarul şi aşeză lampa pe birou. Se propti de uşa biroului şi ciuli urechile. Liftul se ascunse la etajul lor, iar Alain, ştiind desigur cine sosise, se piti iute în dulapul din magazie. Nici nu închise bine uşa, că auzi cheia în broască şi întrerupătorul.

Prin crăpătura uşii îl zări pe Lucien apropiindu-se grăbit de birou şi deschizând sertarul. Cu o mină gravă, arhitectul scoase cu grijă schiţa şi o despături. O examină cu atenţie, de parcă n-o mai văzuse niciodată până atunci. Apoi privi în gol preţ de un minut, după care o împături şi o bagă în buzunarul sacoului. Se aşeză pe scaun şi formă un număr de telefon.

– Ştiu că e târziu, dar trebuie să vorbesc cu dumneavoastră, spuse Lucien. Trebuie să amânăm lucrările la şemineu... Nu, nu s-a întâmplat nimic, aşa cred eu că e mai bine... Am nevoie

de mai mult timp... Știu că sunt și alții implicați... Și eu sunt unul dintre ei... Prea bine, desenul va fi gata până mâine... Nu, promit că va fi trimis în locul obișnuit... Aveți cuvântul meu, domnule Manet... Repet, nu s-a întâmplat nimic... Sunt doar puțin neliniștit... Nu, nu știu de ce, spuse Lucien și puse receptorul în furcă.

Lucien se așeză la birou și începu să deseneze pe o altă foaie albă. După douăzeci de minute, se ridică și aprinse un chibrit. Ținând prima schiță în mâna dreaptă, îi dădu foc și o urmări cu privirea până ce scrumul se împrăștie pe podea. Împături schița nouă și o ascunse în buzunar. Aranjă puțin biroul, apoi ieși pe ușă.

Pe măsură ce-l urmărea pe șeful său, o emoție puternică îl cuprinse pe Alain. Se dădea în vânt după romanele și filmele de suspans și mister. Iată un mister adevărat, care trebuia elucidat. Nu pricepea încă tâlcul schiței, dar era convins că, în timp, avea să afle mai multe. Amestecul lui Manet făcea lucrurile și mai interesante. Alain se duse la ușa de la intrare și trase cu urechea la lift, asigurându-se că ajunsese la parter, apoi se așeză pentru a chibzui la cele petrecute. Trebuia să fie ceva destul de periculos, date fiind toate acele mașinații. Ce era atât de important la un șemineu?

26

– O să-ţi dezleg batista. Eşti gata?

Adele adora jocul acesta. Era incitant şi erotic deopotrivă. După ce luase prânzul împreună cu Schlegal în micul han din Sevran, colonelul o legase la ochi imediat după ce se întorseseră la maşina lui şi îi spusese că dorea să-i facă o surpriză. Senzaţia de a călători cu maşina legată la ochi era minunată. Avea mirosul şi auzul mai ascuţite. Adele simţea fiecare trepidaţie, iar mireasma lanurilor de secară îi pătrundea în nări. Nu după mult timp, maşina se opri, iar amantul ei din Gestapo o conduse cu grijă pe aleea pietruită.

– Mor de curiozitate, răule.

– Doar câţiva paşi, spuse Schlegal, înainte să-i dea jos batista albă.

– Dumnezeule! E nemaipomenit! exclamă Adele.

– E numai a ta, iubito. Toate cele treizeci de camere. Până când Reichul hotărăşte cum s-o întrebuinţeze.

Înaintea ei se înălţa o cabană de vânătoare din secolul al şaptesprezecelea, străjuită în colţuri de turnuleţe ţuguiate ca nişte pălării de vrăjitoare. Pretutindeni în jur se întindea pădurea deasă cu arbori seculari, care acopereau aproape în întregime cerul.

– E la fel de frumoasă ca Château de Chambord. Mai demult, am luat cina acolo, ţi-am povestit?

– Da, de vreo sută de ori, scumpa mea, spuse Schlegal. Acum ai propriul tău castel, unde poţi să faci orice vrei.

– Abia aştept să-i arăt lui Bette, o să *crape* de invidie, chicoti ea.

Tropăind cu tocurile pe aleea pietruită, Adele se îndreptă în fugă spre uşile gigantice şi le deschise. Când Schlegal intră în urma ei, Adele alerga ca o bezmetică prin încăperile de la parterul clădirii.

– E complet mobilată, strigă ea.

– Până la ultima oală din bucătărie, care-i mare cât o sală de bal.

– Voi putea să dau petreceri pentru două sute de invitaţi, pe puţin.

– Pe puţin, o îngână Schlegal.

Adele văzu satisfacţia întipărită pe chipul amantului ei, care ştia că-i cucerise inima cu acest mic dar.

– De unde naiba ai făcut rost de locul ăsta?

– A fost proprietatea unui nobil francez. A ascuns nişte evrei aici, care ne-au scăpat printre degete.

– Îmi închipui cât de supărat ai fost, iubitule, îl tachină Adele.

– Într-adevăr, şi tocmai de aceea Reichul i-a pus sechestru pe casă.

– Şi ce s-a ales de nobil?

– A fugit în Elveţia, aşa că n-o să mai calce în veci pe-aici.

– Ce imbecil, să renunţe la tot pentru nişte evrei! spuse Adele.

– Ai fi surprinsă câţi francezi îşi riscă viaţa pentru ei, scumpa mea. Vorbim de familii cu tradiţie de sute de ani.

Adele, care găsea subiectul neinteresant, îşi întoarse privirea către scara maiestuoasă.

– Hai să explorăm şi restul cabanei! Întrecere pe scări! rosti Adele, azvârlind cât colo pantofii din picioare.

Schlegal o urmă pe treptele splendide, sculptate în lemn. Adele fugea înaintea lui, luând camerele la rând şi strigând de încântare la fiecare minunăţie întâlnită.

Apăru la capătul coridorului, sprijinindu-se seducător de tocul uşii.

– Cred că am descoperit dormitorul principal, Herr colonel, rosti ea, în timp ce-şi descheia încet bluza albă de mătase, dezvăluind sutienul negru, irezistibil în ochii lui Schlegal.

– Mm, permite-mi să studiez această descoperire, răspunse el.

Schlegal se frecă de Adele când intră în dormitor. Îşi azvârli chipiul pe pat şi se dezbrăcă de tunica neagră. Când se întoarse, descoperi cu satisfacţie că Adele era dezbrăcată. Mai demult, Schlegal îi spusese că nu cunoscuse o femeie care să se dezbrace atât de repede, gâdilându-i mândria. Colonelul îşi dădu jos uniforma şi o sărută prelung. Adele îl cuprinse de după gât şi îşi încolăci picioarele în jurul taliei lui. Schlegal continuă s-o sărute pasional în timp ce o purta prin dormitor.

Se opri în faţa unor trepte mochetate, care duceau către un mic birou, o aşeză pe scări şi o pătrunse. Amantei sale îi plăceau locurile neobişnuite – un vaporaş pe Sena, în vârful catedralei Notre Dame –, aşa că sexul pe trepte o stârnea la culme. Schlegal era în egală măsură excitat şi se împingea în ea cu furie. Stătea cu picioarele bine înfipte în podea, pentru a avea mai multă forţă. Dar ceva nu era în regulă, şi nu îşi dădea seama ce anume. Spre dezamăgirea lui Adele, Schlegal se opri în toiul actului şi se uită în jos la scări.

– N-ai simţit că se mişcă treptele sub noi? întrebă el. Se mişcau odată cu noi, în sus şi în jos, dar foarte uşor.

– Nu, scumpul meu, eram cu mintea în altă parte, şi aş vrea să fiu tot acolo.

Schlegal o pătrunse cu putere.

– Scările se mişcă, rosti el.

Colonelul se trase de lângă Adele, lăsând-o pe trepte cu picioarele desfăcute.

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce-are dacă se mişcă? Treci înapoi! strigă Adele.

– Coboară de pe scări, se răsti el, iar Adele se ridică şi veni lângă el.

Schlegal se aplecă, prinse de marginea treptelor şi trase. Izbuti cu greu să ridice întreg ansamblul de scări, dezvăluind salteaua de dedesubt.

– Ce dracu' mai e şi asta? strigă Adele. De ce-ar pune cineva o saltea sub trepte?

Schlegal mişcă treptele în sus şi în jos.

– În vârf sunt prinse în balamale, iar jos aici e un zăvor, rosti el.

Schlegal lăsă treptele să cadă cu o bufnitură, iar pe chipul său înflori un zâmbet. Brusc, izbucni într-un hohot de râs isteric.

– Câtă isteţime! spuse el. Asta a fost ascunzătoarea evreilor pe care-i căutam. Nu-i de mirare că nu i-am găsit pe afurisiţii de jidani. Au fost aici, sub nasul nostru, iar noi am crezut că au fugit prin spate!

– Şi-atunci de ce eşti atât de fericit? întrebă Adele, care începuse să tremure.

– Jos pălăria pentru ingeniozitate! Pun rămăşag că oamenii mei au trecut pe-aici de câteva ori în timpul percheziţiei.

Schlegal se aşeză pe scări.

– Să fie mâna francezului?

– Aristocraţii sunt prea nătângi să născocească asemenea ascunzători. Asta e opera unui individ inteligent şi abil.

– Amicul meu Lucien e arhitect. Ar putea el să se intereseze. Lucien cunoaşte o droaie de specialişti în domeniul construcţiilor.

– Amantul tău îndrăgostit de arhitectura modernistă?

– Fostul amant. Cel care proiectează multe clădiri importante pentru Reich.

Adele se aşeză lângă Schlegal, îl cuprinse cu braţele şi îl muşcă uşor de ureche, dar colonelul o respinse.

– Întrebarea e dacă avem de-a face cu un caz izolat... sau dacă mai există şi alte ascunzători similare. Oare în celelalte clădiri percheziţionate jidanii stăteau ascunşi chiar sub ochii noştri?

Adele oftă. Se duse lângă pat, luă cuvertura şi se înfăşură cu ea. Apoi se aplecă, scoase o ţigară din buzunarul tunicii lui şi o aprinse.

– Evreii sunt plini de bani şi pot mitui pe oricine. Oricine are un preţ, chiar dacă asta presupune să-şi rişte viaţa, prin urmare sunt cu siguranţă mai multe ascunzători în Paris. Cum de trecut graniţa nu se mai pune problema, cu siguranţă că se ascund. Pun rămăşag că erau chiar sub nasul vostru când aţi percheziţionat apartamentele, rosti Adele râzând.

Adele stătea întinsă pe pat, înfăşurată în cuvertură. Era limpede că ultima ei remarcă atinsese un punct sensibil. Îl urmări

amuzată pe Schlegal, care își punea cămașa pe el, în mod evident furios și rușinat. Fusese păcălit de evrei, o specie subumană în ochii lui, iar orgoliul său de arian era rănit. Din fericire, ei doi erau singurii care știau de această umilință. Schlegal era pe punctul de a-și încheia cămașa albă, când Adele se dezveli și își desfăcu picioarele.

– Herr colonel, cred că Reichul nu și-a încheiat treburile aici, rosti Adele cu glas de școlăriță.

Schlegal se întoarse și izbucni în râs. Se dezbrăcă pe dată și plonjă în pat. Făcură dragoste ore în șir, dar în tot acest timp, Adele știu că mintea colonelului Gestapo era în altă parte.

27

Lucien nu-l avusese niciodată la inimă pe Lieber, care îi critica mereu munca, dar în acea clipă îl ura din tot sufletul pe porcul acela de beţivan neamţ, în timp ce îl conducea pe străzile întunecate şi pustii ale Parisului. Lieber băuse fără încetare de la nouă seara şi se îmbătase criţă. Cafeneaua se închisese înainte de miezul nopţii din cauza interdicţiei, drept urmare Lucien, Herzog şi Manet încercau să găsească un local unde Lieber putea să-şi continue dezmăţul. Nici măcar un om nu era pe stradă. Toţi francezii trebuiau să fie în case, aşa că acum străzile erau luate în stăpânire de ofiţerii germani, pentru care ordinul de interdicţie nu era valabil. Parisul era cufundat într-o linişte mormântală, care dura de la miezul nopţii până în zori, la ora şase, şi care era întreruptă din când în când de tropăitul cizmelor cu ţinte ale patrulelor de cinci soldaţi ori de focuri de mitralieră auzite în depărtare. Trecerea în goană a unei maşini însemna că ofiţerii Gestapo mai arestaseră vreun nenorocit.

De regulă, Lucien îl evita cu orice preţ pe Lieber, dar în această seară fusese târât la petrecere de Herzog, care îl forţase să-l însoţească, pentru că şi el, la rândul său, fusese nevoit să meargă. Erau acompaniaţi de trei prostituate franţuzoiace bete turtă, care duceau, fiecare, câte o sticlă de vin, calitate superioară. Fetele erau dintr-un bordel rezervat exclusiv nemţilor, unul dintre cele şaptesprezece care împânzeau Parisul. Reichul descuraja sistematic sexul între soldaţi şi franţuzoaice, de teama bolilor venerice, astfel că nemţii aveau acces doar la

aceste prostituate care erau supuse în mod constant la controale medicale.

Lucien bănuia că cele trei prostituate făceau parte dintr-un val de ţărăncuţe care veniseră la oraş pentru a scăpa de sărăcie, după pierderea soţilor sau a iubiţilor. Céline, Jeanne şi Suzy (dacă acestea erau într-adevăr numele lor) aveau o înfăţişare plăcută şi sănătoasă, ce se deosebea vădit de aspectul fals şi ieftin al prostituatelor pariziene. Spre surprinderea lui, fetele aveau trecute serviciile şi tarifele pe cărţi de vizită bilingve, în franceză şi germană. Cărţile lor de vizită erau mai drăguţe dacât ale lui. Chicotele şi râsetele lor ascuţite îi făceau pe unii locatari să aprindă lumina şi să arunce priviri furişe în stradă, din spatele draperiilor. Nemţii aveau mereu automobile la dispoziţie, însă, din raţiuni nebănuite, în această seară erau pe jos, astfel că întreg alaiul purcese pe strada Rivoli. Aerul era neobişnuit de răcoros şi de umed pentru o noapte de septembrie, şi tocmai începu să burniţeze.

- La dracu', Bernard, trebuie să ne adăpostim. Le îngheaţă ţâţele sărmanelor fete. Aşa ceva nu se face. Găseşte-mi un local, porunci Lieber.

Fetele încuviinţară printr-un chiuit ascuţit, iar una dintre ele îl sărută pe obraz pe colonel.

Lucien observă că Herzog, care negreşit îşi dorea să fie în pat, ajunsese la capătul răbdării.

- Pe ce stradă suntem, Lucien? întrebă el morocănos.

- Pe Rivoli, se oţărî Lucien, care împreună cu Manet îl susţinea pe Lieber.

- Manet, nu cumva aveai un apartament pe strada Renard? întrebă Herzog. Parcă următoarea la stânga, nu?

Manet îşi luă brusc mâinile de pe Lieber, care s-ar fi prăvălit pe caldarâm dacă Lucien nu l-ar fi sprijinit cu putere. Manet privi surprins în jurul său, de parcă tocmai realiza unde se află. Cu toţii amuţiră, aşteptând răspunsul industriaşului.

Manet zâmbi.

- Cum de ştii, domnule maior? M-ai spionat cumva?

- Armata îşi verifică în amănunt contractanţii, mugi Lieber. Trebuie să ne asigurăm că nu facem afaceri cu evrei şi comunişti. Doar nu eşti evreu, nu?

La auzul întrebării, fetele izbucniră în râs. Suzy îl sărută pe obraz.

– Mie nu-mi pare a fi evreu, Maxie, spuse ea, mângâind nasul lui Manet.

– Păi ai sau n-ai un apartament pe strada Renard? îl zori Lieber.

– Hm, stai să mă gândesc. Da, suntem pe strada Rivoli şi...

– Ei drăcia dracului, nu ştii pe unde ai proprietăţile? Are atâât de multe, că sărmanul de el a uitat pe unde sunt.

Fetele râseră isteric la gluma colonelului.

Manet îi aruncă o privire lui Lucien, alertat acum şi el şi cuprins de panică.

– Hai, zi dom'le, insistă Lieber. Unde-i apartamentul?

– La... numărul 29, şopti Manet.

– Aţi zis cumva 29, domnule Manet? întrebă Herzog.

– Da, urmaţi-mă, spuse Manet.

Lucien ar fi vrut s-o ia la goană, dar îşi ţinu firea şi îl sprijini în continuare pe Lieber, care atârna ca un bolovan.

– E încă devreme, zbieră Lieber în aerul răcoros al nopţii. Vă rog, domnişoarelor, să nu vărsaţi licoarea magică, vom avea nevoie de fiecare strop la noapte.

Fetele îşi duseră sticlele la piept într-un cor de râsete.

Când ajunseră la numărul 29, Manet îi rugă să-l aştepte în hol, cât el o deştepta pe portăreasă. După ce bătu vreo treizeci de secunde, o femeie adormită şi furioasă ieşi la uşă. Era pe punctul să reverse o ploaie de sudalme asupra nenorocitului, când observă că venise proprietarul în persoană. Manet intră hotărât şi închise uşa în urma lui. Trecură minute bune, timp în care Lieber deveni tot mai agitat.

– Ce dracu' îi ia atât de mult? Nu are altceva de făcut decât să ia cheile.

Lucien ştia de ce Manet zăbovea atâta. Bătrânul le telefona evreilor din apartament, ca să-i pună în gardă. I-ar fi fost imposibil să urce în apartament înaintea lor. Într-un târziu, Manet apăru cu cheia în mână.

– Scuzaţi aşteptarea, dar madame Fournier a încurcat cheile.

– Ar trebui s-o concediezi pe curva aia tâmpită, spuse Lieber. Eu asta aş fi făcut în locul tău.

Herzog dădu ochii peste cap şi îl conduse pe colonel către lift. Din fericire, liftul era la etajul trei, astfel că fură nevoiţi să aştepte puţin. Lucien trăgea nădejde că Lieber avea să cadă în comă alcoolică, dar din păcate, colonelul avea rezerve nebănuite de energie.

Intrară cu toţii în lift şi urcară cu greu la etajul patru, din cauza gabaritului depăşit. Manet descuie uşa, moment în care Lucien rămase cu răsuflarea tăiată. Dar apartamentul era pustiu şi cufundat în beznă. Pesemne că nimeni nu-l folosea încă. În timp ce-şi dădea jos haina, aruncă o privire furişă spre şemineu, încercând să-şi dea seama dacă fusese deplasat. Totul părea la locul lui. Lucien zâmbi în sinea lui. Proiectul acesta era mult mai reuşit decât cel din cabană.

– Doamnelor, să curgă vinul! rosti Lieber. Manet, sigur ai nişte pahare prin apartamentul ăsta luxos. Nu ne-aduci câteva?

Apartamentul părea complet nelocuit. Nu se vedea nici o urmă de locatar. Dar când Manet se întoarse din bucătărie cu tava de păhărele, Lucien zări spaima întipărită pe chipul său. Evreii erau acolo.

Petrecăreţii se instalară comod pe fotoliile elegante, iar Lieber se întinse cât era de lung pe canapea. Céline se aşeză în capătul canapelei, ţinând picioarele colonelului pe genunchi, mângâindu-i cizmele şi lăudând calitatea pielii acestora. Herzog se aşeză pe un fotoliu capitonat în colţul opus al încăperii şi privi cu scârbă nedisimulată la superiorul său. Jeanne se aşeză pe braţul fotoliului, dar Herzog îi făcu semn să plece, aşa că fata se aşeză pe fotoliu lângă Lucien.

– Manet, nu ai ceva muzică pe-aici?

– O să deschid radioul, domnule colonel, spuse Manet, care se duse la splendidul aparat de radio, lipit de perete, şi îi dădu drumul.

O muzică agreabilă, numai bună pentru dans, învălui apartamentul spaţios. Postul de radio franţuzesc ce difuza cu precădere propagandă nazistă nu emitea pe timpul nopţii, dar puteai asculta oricând muzică la posturile elveţiene sau englezeşti, cu toate că era interzis.

– Manet, compania ta face o treabă minunată pentru Reich. Împreună vom clădi o industrie care va aproviziona armatele

noastre ani la rând. În cinstea ta, monsieur! strigă Lieber, ridicând paharul către Manet, care-i urmă gestul.

– Herzog, pentru serviciile aduse patriei, anul viitor vei fi avansat la gradul de colonel.

Herzog schiță un gest cu paharul și răsfoi mai departe cartea pe care o luase din biblioteca ce se înălța până la tavan. De pe brațul fotoliului capitonat cu piele, unde ședea Lucien, Jeanne își întinse picioarele lungi și subțiri în poala lui, apoi își turnă vin în pahar.

– Ce zici de astea, frumosule? rosti ea, mângâindu-și coapsele.

– Superbe. Nu multe fete din Paris au ciorapi de mătase, spuse Lucien.

– Trebuie să fii cineva... și să cunoști pe cine trebuie, spuse ea, aruncându-i o privire lui Lieber.

– Dată fiind ocupația ta, cunoști pe cine trebuie, îmi închipui.

Râsul strident al tinerei îi sparse timpanele.

– Maison de Chat[1] oferă servicii doar ofițerilor, nu și soldaților de rând, care n-au o lețcaie în buzunar. Iar ofițerii știu cum să se poarte cu fetele, adăugă Jeanne, ducându-i paharul la buze.

Lucien goli paharul dintr-o înghițitură, căci era vin veritabil. Îi zâmbi chipului frumos în formă de inimă. N-o condamna pe față că se încurcase cu nemții. Fetele de teapa ei, excluse în timp de pace din societate, își luau acum revanșa, asociindu-se cu dușmanul care era stăpân pe țară. Tinerele acestea doreau și ele să fie deasupra femeilor care le disprețuiseră înainte de război.

– Ooooo, da' cine-i însetat? Mai vrei?

– Deocamdată nu, frumoaso.

– Cu ce se ocupă un bărbat chipeș ca dumneata? întrebă ea, mângâindu-i părul castaniu, ondulat.

În curând, avea să-l invite în dormitor, unde avea să-i ofere servicii la un preț extrem de piperat.

– Sunt arhitect.

– Ce-i aia?

---

[1] Casa Pisicii (n.red.)

Întrebarea ei îl amuză pe Herzog.

- Proiectez clădiri.

- Ca un inginer?

- Nu chiar.

- Ca un decorator?

- Las-o baltă. Mai dă-mi niște vin.

Ce așteptări putea avea? își spuse Lucien. Dacă un membru distins al societății habar nu avea cu ce se ocupă arhitecții, de unde să știe o prostituată? Suzy, care ședea pe fotoliu lângă Lieber, își frecă energic palmele și se îmbufnă.

- Ți-e frig, scumpete, spuse Lieber. Manet, e frig aici. Voi francezii n-ați auzit încă de încălzire centrală. În Germania, toate locuințele sunt încălzite. E un frig aici de-ți îngheață ouăle.

- Nu-i atât de frig, protestă Lucien. Abia e sfârșitul lui septembrie.

- Cazanul care încălzește clădirea n-a fost pornit încă, îl lămuri Manet. Radiatoarele nu funcționează deocamdată.

- Prostii, uite niște lemn în vatră, spuse Lieber. Fă și tu focul, să nu înghețe fetele.

28

Manet înlemni cu paharul la buze. Preţ de o clipă, pe chipul lui se citi groaza. Îi aruncă o privire furişă lui Lucien, care-şi lăsă capul pe braţul lui Jeanne şi închise ochii. Deşi era turtă de beat, Lieber simţi tensiunea din încăpere şi lăsă paharul jos, fixându-l pe Manet cu privirea. Ca orice ofiţer de rang superior, nu era obişnuit să fie ignorat.

– Aţi auzit ce-am spus, monsieur Manet? întrebă el pe un ton neaşteptat de calm. V-am rugat să aprindeţi focul.

Manet lăsă paharul din mână şi se îndreptă încet spre şemineu. Preţ de câteva clipe se holbă la lemnele din vatră.

– Ai dreptate, Maxie, ar fi foarte romantic să avem un foc, spuse Céline, care-i făcea ochi dulci maiorului Herzog.

– Haideţi, dom' colonel, că nu-i chiar aşa de frig, rosti Manet cu glas scăzut. Poate vă mai încălziţi cu nişte vin.

– Rahat. Se poate face focul, nu? întrebă Lieber. Atunci ce dracu' mai stai pe gânduri?

– Îmi amintesc că era o problemă cu coşul. Urma să angajez un coşar, pentru că nu cred să fi fost curăţat vreodată.

Lucien privi furiş spre Herzog, care lăsase cartea din mână şi urmărea disputa cu viu interes. Din câte ştia, maiorul îl stima pe industriaş, ajungând să-l îndrăgească, şi fără îndoială nu-i plăcea să-l vadă tratat astfel. Herzog se ridică din fotoliu şi merse la şemineu.

– Mă scuzaţi, monsieur Manet, permiteţi-mi să fac focul. O să verific mai întâi coşul.

Herzog trase mânerul de fontă la dreapta, se lăsă pe vine şi aruncă un ochi pe coş.

– Se zăresc stelele, deci e curat, spuse el.

Aprinse cu multă îndemânare câteva vreascuri şi bucăţi de ziar, şi în câteva clipe focul trosnea în vatră. Fetele se strânseră în jurul şemineului, frecându-şi palmele şi picioarele. Céline îşi ridică fusta deasupra brâului, gest întâmpinat cu chiote de încântare din partea colegelor ei. Manet merse spre fotoliul din colţul camerei şi se aşeză abătut. Îşi coborî privirea în podea. Lucien se lăsă moale în fotoliu şi nu îndrăzni să privească spre şemineu.

– E mult mai bine aşa, spuse Lieber, dând pe gât încă un pahar de vin. Se pot încălzi şi fetele acum. Doar au treabă de făcut.

Cele trei prostituate râseră în hohote şi se sfătuiră în şoaptă în privinţa clienţilor. Lucien îşi închipuia că toate trei îl doreau pe chipeşul Herzog.

Serrault ştia că Manet nu avea să reuşească să-i împiedice pe nemţi să aprindă focul. Când auzi chibritul aprins, o luă în braţe pe soţia lui şi o strânse la piept. Sophie îşi culcă fruntea pe pieptul lui şi închise ochii.

– De ce, Albert? De ce? scânci ea.

– Draga mea, şopti el, îmbrăţişând-o.

Era o chestiune de timp acum: cât de mult aveau să zăbovească nemţii şi cât de iute aveau să ardă lemnele. Dormeau duşi când Manet îi avertizase telefonic, astfel că nu avuseseră vreme să se schimbe în hainele de zi. Ascunzătoarea lor era destul de spaţioasă. Puteau să stea perfect drepţi, având suficient spaţiu în faţă şi în spate. Nici prin gând nu le trecuse că aveau să folosească această ascunzătoare. În trei zile urmau să treacă graniţa în Elveţia. Serrault nici nu voia să-şi închipuie la ce se gândea Manet în acele clipe, în timp ce urmărea văpaia din vatră. Dacă bătrânul hotăra să le dezvăluie nemţilor faptul că cei doi oameni erau ascunşi în spatele şemineului, cu toţii urmau să fie arestaţi, inclusiv arhitectul, căruia Serrault îi recunoscuse glasul.

Ascunzătoarea era cufundată în beznă. Serrault nu deslușea chipul soţiei sale, dar îi simţea căldura trupului şi bătăile

inimii. Muzica de la radio se auzea destul de limpede. Serrault întinse mâna liberă şi atinse zidul fals.

- Albert, mor de frică. Ce ne facem?

- Îţi aminteşti de iarna petrecută în Maroc, la Rabat? Când a fost asta? şopti Serrault.

- În 1908. Ba nu, în 1909.

- Apartamentul nostru avea vedere la plajă, dar în prima seară n-am ieşit. Am rămas înăuntru şi am privit apusul. Îţi aminteşti ce nuanţe incredibile am zărit pe mare?

- Un roşu intens superb, aproape portocaliu. Da, ai dreptate, a fost incredibil. Nu văzusem niciodată asemenea culori.

- Ciudat cum reuşim să păstrăm asemenea amintiri, de parcă totul s-ar fi petrecut ieri. Sunt atât de vii în mintea mea.

- Cred că Marocul e cel mai frumos loc în care am fost vreodată. Nu crezi?

- Până şi pustietatea deşertului avea o frumuseţe aparte. Îţi tăia răsuflarea.

- Iar noaptea, bolta cerului era plină de stele, care parcă luceau chiar deasupra noastră.

- Aproape că puteai să le atingi, rosti Serrault.

- Şi să bagi una în buzunar, s-o iei acasă, completă Sophie, chicotind pe înfundate.

Pe măsură ce fumul se strecura prin marginile peretelui fals, un iz abia perceptibil îi pătrunse în nări lui Serrault, însă bătrânul recunoscu mirosul de frasin, un lemn pe care-l folosise adesea pentru a face focul acasă. După câteva minute, ascunzătoarea întunecată se umplu de fum, de parcă cineva scutura un covor plin de praf.

- Într-adevăr, dintre toate locurile unde am călătorit, Marocul a fost cel mai frumos, spuse Serrault, auzind hârâitul din respiraţia soţiei sale.

Sophie răsufla din ce în ce mai greu, iar pieptul ei se dilata tot mai mult. Deodată, Serrault simţi că se îneacă, de parcă înghiţise bumbac.

- Ce frumoase au fost... plimbările prin bazare, şi toate priveliştile şi... zgomotele minunate, luate parcă din... *O mie şi una de nopţi*, spuse Sophie cu mare dificultate.

Vorbele ei erau un şir de gâfâieli.

– Încă mai port la mine portofelul ăla din piele marocană, îți vine să crezi?

– Firește, pielea roșie... încrustată cu auriu... atât de frumoasă.

Aproape că nu mai aveau aer, iar ascunzătoarea se umpluse de fum. Ochii începură să le ardă și să le lăcrimeze. Sophie icni și tuși. Încercă să-și înăbușe tusea cu mâna, în zadar însă. Serrault începu și el să tușească, aproape fără oprire. Îi dibui chipul în beznă, se aplecă și o sărută îndelung.

– Nu mi-aș putea dori o soție mai bună.

– Iar Domnul n-ar fi putut să-mi dea un soț mai bun.

Serrault scoase batista din cămașa de noapte a lui Sophie și i-o băgă în gură, în vreme ce ea își ținea capul pe pieptul lui. Apoi, Serrault își băgă propria batistă în gură.

Flăcările se domoliră, iar lemnul arse mocnit în nuanțe de roșu și portocaliu. Petrecerea mai dură încă un sfert de oră, până când Lieber vomită pe superbul covor persan bej-stacojiu și își pierdu cunoștința. Herzog sună îndată la birou și chemă o mașină. Apoi, cu ajutorul lui Manet și al lui Lucien, îl târî pe Lieber în lift și le înghesui pe cele trei prostituate în urma lui. Lucien refuză politicos propunerea maiorului de a-l duce acasă și așteptă ca liftul să coboare la parter. Manet alergă într-un suflet în bucătărie, turnă apă într-o oală și stinse focul de tot, apoi, cu sprijinul arhitectului, trase peretele fals afară.

– Sunt în regulă, monsieur Manet, nu vă faceți griji, o să fie bine, îi spuse Lucien încrezător în timp ce trăgeau peretele.

În deschizătură se iviră două trupuri purtând papuci de casă și pijamale până la genunchi.

– Monsieur, madame, am venit, strigă Manet.

– Stați liniștiți, vă scoatem într-o clipită, spuse Lucien.

Cu chiu, cu vai, Lucien și Manet traseră afară trupurile lipsite de vlagă – o femeie măruntă, trecută de șaptezeci de ani, și un bătrân pe care Lucien îl recunoscu de la ultima vizită în apartament. Erau morți. Lucien constată îngrozit că amândoi aveau batiste băgate în gură. Manet rămase neclintit deasupra cadavrelor, dar imaginea sinistră îl năuci complet pe Lucien.

– Dumnezeule, e imposibil! se văită Lucien. Uite, ţeava asta de jos aspira tot fumul direct afară.

Spre baza peretelui din spate al ascunzătorii se zărea încorporată o gură metalică de aerisire, cu diametrul de şase centimetri.

– Ai cuvântul meu, curentul ar fi trebuit să aspire fumul, pentru că aerul cald circulă mereu în direcţia aerului rece. Uite!

Lucien îşi vârî mâna în gura de aerisire, dar dădu de ceva tare şi aspru.

– Ce dracu'? Lucien lovi obstacolul cu pumnul.

Manet îi trase braţul lui Lucien afară, scoase bricheta şi lumină înăuntru.

– E un cuib de păsări care blochează complet ieşirea, constată Manet.

– Un afurisit de cuib! spuse Lucien. Nici nu mi-a trecut prin minte când am montat aerisirea. Ah, dacă mă gândeam să pun o bucăţică de plasă metalică la capăt... Doamne, ce idiot sunt! I-am omorât. Din cauza unui nenorocit de cuib.

Lucien ieşi din şemineu clătinându-se pe picioare şi se rezemă cu braţele de poliţă.

– Trebuia să mă fi gândit la asta. Fir-ar să fie, trebuia să mă fi gândit.

Îşi coborî privirea la cei doi bătrâni fără viaţă. Se prăbuşi deodată în genunchi lângă bătrână. Pe negândite, începu să-i mângâie părul alb şi moale. Pentru vârsta ei, era o doamnă neobişnuit de drăguţă. Îi scoase batista din gură şi o mângâie pe obraz, preţ de vreo două minute. Manet îi puse mâna pe umăr, dar Lucien nu păru să bage de seamă. Îl scuturâ cu putere, iar Lucien se opri.

– Trebuie să dau un telefon, ca să rezolvăm problema, spuse Manet.

Lucien începu să plângă în hohote.

– Dumnezeule, ce-am făcut?

– Lieber i-a ucis, Lucien.

– Nu, spuse Lucien, ridicându-şi privirea. Eu i-am ucis.

– Te rog, nu te învinovăţi. A fost un accident nefericit. Voia Domnului.

– La naiba cu Dumnezeu, strigă Lucien, scoţând batista din gura bătrânului şi strângând-o în ambele mâini.

– Hai, Lucien, trebuie să pleci, spuse Manet. Mă ocup eu de tot. Te rog, du-te acasă.

– Cum îi cheamă?

– Nu ştiu dacă ar fi bine să...

– Fir-ar să fie, spune-mi numele lor!

– Albert şi Sophie Serrault.

– Cine erau? Prietenii tăi? răcni Lucien. Spune-mi, la dracu'.

– Da, îi cunoşteam. El a venit din Nîmes, pe când era un puştan, să-şi deschidă propria firmă de construcţii.

– Şi?

– E povestea clasică. Munceşte pe brânci şi devine un afacerist de succes. La cumpăna dintre veacuri, a fost suficient de inteligent să înţeleagă că betonul armat e materialul viitorului, aşa că s-a specializat în fabricarea lui şi a strâns o avere.

– Ştiai că Franţa a fost lider mondial în producţia de beton armat? întrebă Lucien cu mândrie în glas.

– Am auzit că a fost erou. Ar fi putut să evite înrolarea, dar a luptat în Marele Război şi a fost decorat în numeroase ocazii pentru bravură. Foch şi Clemenceau i-au oferit personal medaliile.

– Mi-a spus că a luptat în război.

Manet era nedumerit.

– L-ai cunoscut? Când?

– Când m-am întors să fac măsurătorile. Era în apartament. I-am spus că ar fi trebuit să părăsească Franţa. Nu credea că avea să păţească nimic rău.

– Toate cuplurile în vârstă îşi ajută copiii să fugă, iar ei rămân în ţară. De parcă au obosit să tot fugă. Într-un fel, îi înţeleg. Poporul ăsta fuge de două mii de ani.

– Uite ce drăguţă e! Se vede că în tinereţe a fost frumoasă.

Izbucni din nou în plâns şi se aplecă să-i sărute obrazul bătrânei. Manet îl lăsă în pace.

– Ceva îmi spune că au avut o căsnicie lungă şi fericită.

– E timpul să pleci, Lucien, spuse Manet, luându-l cu blândeţe de braţ.

– Ne-au salvat viețile, știi asta? Dacă Lieber i-ar fi descoperit, acum eram deja în drum spre Drancy, asta dacă nu ne-ar fi lichidat de la bun început, spuse Lucien, fixându-l pe Manet cu privirea.

– Da, știu prea bine.

– Serrault mi-a spus un lucru ciudat. A zis că sunt un om drept pentru ceea ce fac. I-am spus că vorbește prostii.

Manet se uită la trupul lui Serrault și zâmbi.

– Avea un talent formidabil în a citi oamenii.

Însoțit de Manet, Lucien se îndreptă spre ușă parcă hipnotizat. Se trezi brusc în aerul rece al nopții, deși nu-și amintea să fi coborât cu liftul. Se scurseseră multe ore de când intrase în vigoare interdicția, astfel că străzile erau complet pustii. Lucien se sprijini de zidul clădirii și scrută strada Renard dintr-un capăt în celălalt, în căutare de patrule germane. Nu auzi tropăit de cizme, așa că o luă orbește înainte, până ajunse la cheiul Gesvres, unde aproape că se prăvăli pe treptele ce duceau la Sena. Atât cheiul, cât și fluviul erau pustii. Lucien îngenunche pe malul apei și vomită, apoi se rezemă de peretele cheiului, la adăpostul umbrelor, și privi în gol. În noaptea ce-l împresura, emoțiile sale trecură de la vinovăție cruntă la ură oarbă împotriva nemților. Chiar și dacă evreii erau atât de răi pe cât îi considera lumea, erau totuși ființe umane și nu meritau un asemenea sfârșit. Nimeni nu merita să moară astfel. O patrulă de cinci soldați germani cu mitraliere atârnate de umăr trecu la mică distanță de Lucien, fără să-l observe. Lucien zăcu acolo până în zori, strângând în pumn batista luată din gura lui Serrault. Dar, în loc s-o arunce în Sena, o băgă în buzunarul sacoului și plecă acasă.

Timp de o săptămână, gândurile îi zburară întruna la chipurile încremenite ale soților Serrault și la batistele din gurile lor. Imaginile nu voiau să-i iasă din minte cu nici un chip. Nu trecea oră să nu se gândească la ei. Vinovăția îl măcina necontenit. Cei doi puseră stăpânire și pe visele sale. În fiecare noapte, soții Serrault se alăturau altor amintiri din viața lui într-un film suprarealist ce se derula în mintea lui. O dată, visă că era în dormitorul copilăriei sale, unde ținea un cufăr

la piciorul patului, iar când îl deschise, cei doi erau înăuntru, la fund, luând cina la o masă, ca două păpuşi, în timp ce în jurul lor zburau sute de păsărele. Lucien strigă la ei, dar cei doi îl ignorară. În alt vis, se afla într-o maşină necunoscută. Alături de soţii Serrault, în maşină se aflau Lucien, tatăl său şi Celeste, care ţinea un iepure mort pe bancheta din spate, şi împreună străbăteau un peisaj ce-i amintea de Africa de Nord. Pe toată durata călătoriei, tatăl său îi zbiera ceva în ureche.

Lucien se zvârcolea violent în pat şi se trezea scăldat în sudoare, apoi se plimba prin apartament în toiul nopţii, fumând ţigară după ţigară. Până şi arhitectura, care era totul pentru el, nu mai avea mare importanţă, astfel că nu se apropie zile în şir de masa de desen. Lăsă toate proiectele în sarcina lui Alain şi rareori mergea la birou. Cum nu suporta să stea în casă, îşi petrecea zilele colindând străzile şi zăbovind pe malurile Senei. Nu avea rost să meargă la cinema, întrucât nu reuşea să se concentreze la filme. Pe deasupra, nu avusese curaj să dea ochii cu Manet din seara acelei grozăvii. Purta mereu batista la el şi o atingea de fiecare dată când chipurile soţilor Serrault îi apăreau în minte, punând parcă sare pe rană pentru a-şi pedepsi vanitatea.

29

Lucien recunoscu bătrâna căsuţă de piatră şi hambarul dărăpănat în timp ce conducea Citroënul său pe drumul şerpuitor. Şi hanul micuţ de pe dreapta îi părea cunoscut. Lucien era convins că străbătuse cândva acest drum, dar nu-şi amintea împrejurarea. Era greu să-şi adune gândurile când Adele sporovăia întruna lângă el. Nu-i tăcuse gura de când ieşiseră din Paris. După cum era de aşteptat, Adele se înveseli numaidecât la vederea Citroënului parcat în faţa ferestrei sale. Coborâse într-o suflare şi se aşeză în dreapta lui, de unde îi dădu indicaţii. Lucien plănuia să petreacă o după-amiază romantică în Saint-Denis, dar Adele ţinuse morţiş să călătorească la sud-est de Paris, tocmai în direcţia opusă. Nu-i dezvăluise decât că voia să-i arate noua ei reşedinţă de weekend. Cu îndemânarea unui navigator, Adele îi dădea indicaţii în timp ce cutreierau drumurile de ţară.

– Fă aici la dreapta, iubitule, îi porunci ea. Încă cinci minute. O să rămâi mut când o să dai cu ochii de casa micuţei tale Adele.

Lucien n-o mai asculta însă, deoarece îşi concentra atenţia asupra aprozarului dărăpănat de pe stânga. Când mai trecuse oare pe lângă el?

– Casa e complet mobilată, şi are şi aşternuturi, dacă-ţi vine să crezi. Am dat deja o petrecere acolo. A fost de vis, exclamă ea.

– Şi nu m-ai invitat? întrebă Lucien, sincer dezamăgit.

Adele îşi dădu seama numaidecât de eroarea comisă şi bătu în retragere.

– Au fost doar oameni din lumea modei. Foarte plicticoşi, iubitule. O să venim des aici, îţi promit. Şi vor fi petreceri în *doi*, îl îmbie ea, mângâindu-i interiorul coapsei.

Gestul ei de afecţiune îi stârni poftele. Era bucuros că-şi revenise din depresie şi că o sunase pe Adele să-i arate noua lui maşină. Nu strica să iasă puţin la aer, să se distreze şi să facă sex. Însă toată buna dispoziţie a arhitectului se risipi când văzu poarta semeaţă de piatră şi fier forjat ce se înălţa înaintea lor. Brusc, fu cuprins de panică, de parcă cineva îl sugruma.

– Am ajuns! exclamă Adele. Nu că-i superbă? Probabil te gândeai la vreo căbănuţă sărăcăcioasă. Hai, fii sincer, n-am dreptate?

Lucien opri maşina imediat după ce trecu de poartă şi se holbă la clădire, nevenindu-i să-şi creadă ochilor. Era cabana de vânătoare din Le Chesnay, cea cu ascunzătoarea de sub trepte. Totul căpătă sens în mintea lui. Nu era de mirare că peisajul îi păruse atât de familiar, căci nu era pentru prima oară când venea aici. Şi cu toate că în ambele dăţi venise noaptea, câteva elemente din peisaj îi rămăseseră întipărite în minte. Primul impuls fu să întoarcă maşina şi să demareze în trombă. O voce interioară îi spunea: „Nu te panica, nu te panica", pe când alta îi spunea: „Ia-o la sănătoasa".

Zâmbind forţat, Lucien se întoarse către Adele.

– E superbă, scumpa mea.

Expresia de uluire de pe chipul arhitectului, ce vădea, firesc, o admiraţie neţărmurită, o făcu pe Adele mândră şi veselă din cale-afară. Tânăra ţopăi în scaun de încântare şi îl luă în braţe.

– Hai să mergem, să-ţi arăt interiorul.

– Desigur, spuse Lucien cu glas scăzut.

Adele îl trase afară de mâneca sacoului şi îl conduse spre cabana impunătoare, unde-i făcu vânt pe uşă, care nu era încuiată.

– Ce părere ai?

– E... fantastică, răspunse Lucien, întrebându-se dacă se putea întâmpla ceva şi mai rău.

Adele îl luă de mână şi îi făcu turul parterului, apoi îl conduse la etaj, prezentându-i pe rând camerele pe care Lucien le vizitase deja. La urmă, îi prezentă dormitorul principal.

– Iar aici, dragul meu, vom face un mic popas, spuse Adele, privind sugestiv către patul uriaş. Dar înainte să dăm drumul festivităţilor, aş vrea să-ţi arăt un lucru ciudat, pe care l-am descoperit din întâmplare.

Lucien se străduise din răsputeri să-şi ferească privirea de la treptele care duceau în birou. Dar acum, spre groaza lui, Adele îl prinse de mână şi îl trase către scări. Lucien se lăsă târât asemenea unui copil tras de maică-sa la chiuvetă pentru a fi spălat cu săpun la gură.

– Trage de prima treaptă şi vezi ce se întâmplă, spuse Adele.

Lucien se holbă la trepte, întrebându-se în sinea lui de ce viaţa îl tot pedepsea în asemenea moduri. Întâi nenorocirea de la şemineu, din urmă cu câteva săptămâni, iar acum treptele. Se aplecă, aşa cum îl rugase Adele, şi trase cu toată forţa de scări, dezvăluind salteaua.

– Ce spui? întrebă Adele. Mă gândeam că s-ar putea să cunoşti pe cineva capabil să născocească asemenea lucruri.

Lucien lăsă treptele să cadă cu zgomot, făcând-o pe Adele să tresară.

– De unde curiozitatea asta faţă de... trepte?

Adele căzu pe gânduri.

– Pur şi simplu mi s-a părut o ascunzătoare foarte ingenioasă şi am rămas impresionată, atâta tot.

– Într-adevăr, e... foarte isteaţă, dar nu-mi închipui cine-ar fi putut s-o facă. Poate a fost clădită odată cu cabana. Sau poate a construit-o cineva în timpul Revoluţiei.

– Mă îndoiesc. Balamalele şi zăvorul sunt destul de noi. Uită-te şi tu.

– Şi cum ai descoperit-o? întrebă Lucien.

– A descoperit-o un servitor, în timp ce curăţa covorul.

– Aha, făcu Lucien, după care merse şi se aşeză pe pat. Şi cum ai ajuns în posesia acestei căbănuţe sărăcăcioase? Ceva-mi spune că depăşeşte cu mult posibilităţile tale.

Adele îşi desfăcu nasturii laterali ai fustei negre, lăsând-o să cadă la podea, apoi dezbrăcă puloverul bej.

– Ce prostuţ eşti! Un client al meu a pus mâna pe ea şi mi-a dat-o în folosinţă până la sfârşitul anului, absolut gratis. Nu că-i drăguţ din partea lui?

– Îmi închipui că e un client foarte special, la cât de generos se arată. Îl cunosc?

– Doamne fereşte, nici gând! E unul dintre bătrânii ăia amorezaţi din lumea modei.

Cunoscând istoria recentă a acestei cabane, Lucien bănuia că respectivul client purta o uniformă gri cu verde. Totodată, bănuia că nu era singurul ei amant. Adele era o femeie lacomă şi oportunistă, dispusă să se folosească de oricine ca să-i meargă bine. Acest aspect al personalităţii ei îl fascinase mereu. Însă, dacă era realmente în pat cu duşmanul, atunci Adele nu numai că era o trădătoare, ci şi o ameninţare directă la adresa lui.

Adele îşi dădu jos sutienul şi îl împinse pe Lucien în pat. Privirile lui Lucien nu se dezlipiră de trepte cât dură partida de amor. Însă, în mod ciudat, nu era un lucru rău, îşi spuse el. Această coincidenţă nefericită îi abătuse gândurile de la soţii Serrault. Un lucru înfiorător era înlocuit de altul. Cel puţin n-avea să se mai gândească la soţii Serrault ceas de ceas. De acum era nevoit să înfrunte cea mai mare spaimă a sa: de a nu fi asociat cu taina treptelor. Cine mai ştia de ele?

30

– E o clădire superbă. Ar trebui să fii mândru de ea.

Lucien era mândru. Atât de mândru, încât visa cu ochii deschişi la clipa în care avea să-i fie acordată cea mai înaltă distincţie a Academiei Franceze de Arhitectură pentru fabrica de motoare din Chaville. Admira alături de Herzog fiecare detaliu al clădirii: fermitatea liniilor orizontale ale ferestrelor care acopereau suprafaţa clădirii, înălţimea pronunţată a intrării de cărămidă, curbele minunate ale acoperişului boltit şi destul de solid pentru a face faţă unui bombardament din partea Aliaţilor. Nu avea copii cu Celeste, însă Lucien îşi închipuise mereu că la finalizarea unui proiect de anvergură avea să se simtă ca la naşterea propriului său copil.

– Ştiam că sunt capabil să proiectez o clădire pe cinste, dacă mi se oferă ocazia, spuse Lucien, vorbind ca pentru sine.

– Acesta e doar începutul, vor veni şi altele, îl asigură Herzog, bătându-l prieteneşte pe spate cu mănuşa sa elegantă. Proiectul tău pentru fabrica din Tremblay e chiar mai bun decât acesta.

Lucien radia de bucurie. În ultimele trei luni, ajunsese să-l privească pe neamţ ca pe un prieten, ca pe o rudă apropiată. Orice frământare privind fraternizarea cu duşmanul se risipise. Lucien era încă supărat că Celeste îl trata ca pe un colaboraţionist, când, de fapt, era un arhitect în căutare de lucru. Întâmplarea făcea că nemţii îi dăduseră această oportunitate. Herzog avea nevoie de fabrici, iar Lucien le proiecta. La urma urmei, lucra pentru Manet, care coopera cu nemţii ca să nu-i pună sechestru pe afacere. Era cea mai înţeleaptă cale. Manet

nu era un speculant perfid, îmbogăţit peste noapte. Şi, cu toată munca pentru Reich, nici Lucien nu se îmbogăţea prea tare.

– Chiar crezi că fabrica din Tremblay va fi mai bună? întrebă Lucien, dornic să audă laudele maiorului.

– Mult mai bună. Structura de beton armat e chiar mai dinamică decât cea de aici. Funcţionalism la cel mai înalt nivel.

Lucien nu-şi mai încăpea în piele de mândrie. Dovedise, într-un final, că putea să proiecteze. Nu avusese nevoie decât de o oportunitate. În acea clipă, se simţea capabil să facă orice design arhitectural. Abia aştepta să primească noi contracte.

Lucien şi Herzog dădură ocol clădirii, în pas lejer, admirând fiecare detaliu. În fabrică intrau deja camioanele să descarce utilajele necesare producţiei care avea să înceapă săptămâna următoare. Deşi Manet îşi zorise muncitorii să termine clădirea mai repede, aceştia respectaseră cu sfinţenie proiectul lui Lucien, fără a face rabat de la ceva. Lucraseră ca la carte. Asta nu s-ar fi întâmplat în veci pe timp de pace. Clienţii aveau obiceiul să renunţe la câte un detaliu pe care-l considerau de prisos, dar la care Lucien ţinea cu sfinţenie.

– O să-ţi spun un secret, rosti Herzog. Se pregăteşte o nouă fabrică de muniţie la sud de Paris, în Fresnes. Săptămâna trecută am fost plecat în permisie şi am stat de vorbă cu ministrul Speer, în Berlin. Proiectul e abia în fază incipientă, dar te asigur că va fi aprobat. Iar realizările tale de aici te fac principalul candidat pentru acest contract.

– Cât de mare va fi? întrebă Lucien, aproape salivând.

– Peste cincizeci de hectare. Un complex industrial gigantic, cât un oraş.

Lucien căzu pe gânduri. Uită numaidecât de clădirea din faţa lui. În nici zece secunde, schiţă proiectul în minte. Clădirile urmau să fie lipite una de alta, alcătuind un complex uriaş. Adâncit în jocul închipuirii, Lucien nu băgă de seamă apropierea colonelului Lieber.

Herzog îşi drese glasul şi salută, aducându-l pe arhitect cu picioarele pe pământ.

– Fără îndoială, o construcţie corespunzătoare, Herzog, spuse Lieber. Are câteva înfloriturі inutile, dar e ceea ce trebuie.

Felicitări, domnule maior! Berlinul e foarte mulţumit de activitatea mea... a noastră de-aici.

– Mulţumesc, domnule colonel, dar e proiectul domnului Bernard. Proiectul lui fără cusur ne-a garantat o uzină extrem de eficientă, spuse Herzog, făcând semn către arhitect.

Lieber abia dacă-i aruncă o privire.

– Într-adevăr, o clădire interesantă, monsieur.

Când clientul spunea despre clădire că e interesantă, de regulă nu-i plăcea, dar nu avea curajul să recunoască făţiş. Îi zâmbi colonelului şi înclină uşor capul. Ura pe care o resimţea faţă de acest individ crescuse exponenţial de la incidentul de pe strada Renard. Dar, aşa cum îi amintea mereu Manet, nu era nimic de făcut în privinţa lui. Lieber nu avea să plece niciunde.

– Un arhitect adevărat e ministrul Speer, exclamă Lieber. Arhitectul *personal* al Führerului. A proiectat nişte clădiri fantastice. Marele dom berlinez va găzdui două sute de mii de oameni. Noua clădire a Reichstagului e nespus de frumoasă.

În spatele lui Lieber, Herzog îşi dădu ochii peste cap, iar Lucien îşi coborî iute privirea, încercând să-şi înăbuşe zâmbetul. Proiectele mamut cu care Speer voia să umple Berlinul erau expresia vie a egolatriei şi a vanităţii naziste. Pe când era tânăr student la Viena, Hitler ratase de două ori admiterea în Academia Regală de Arte, astfel că dorinţa de a fi arhitect nu-l părăsise niciodată. Drept urmare, se implica personal în proiectarea noului Berlin. Lucien nu-l învinovăţea pe Speer pentru că încerca să-i facă pe plac Führerului. Poate că, în sinea lui, Speer dispreţuia stilul neoclasic atât de îndrăgit de Hitler. Toţi arhitecţii îşi linguşeau clienţii pentru a primi contracte. Făcea parte din profesie. Lucien văzuse, mai demult, câteva dintre creaţiile artistice ale lui Hitler, şi în opinia lui, omul avea un talent înnăscut. L-ar fi angajat negreşit să-i facă un desen în perspectivă pentru una dintre clădirile sale. Oare ce curs ar fi luat istoria dacă Hitler ar fi fost admis la Academia de Arte? se întrebă Lucien.

31

– Cum adică nu ești interesată să-mi vezi clădirea?

Celeste stătea cu spatele la Lucien, frecând de zor o farfurie în chiuvetă. Lucien se apropie de ea și îi vorbi în ureche. Odinioară, obișnuia s-o sărute pe gâtul ei delicat, dar vremurile acelea erau de mult apuse.

– Am spus... cum adică...?

– Cred că ai înțeles foarte bine, spuse Celeste.

Lucien se întoarse și se așeză la loc la masă, unde începu să-și facă de lucru cu un mic cântar emailat alb, cu care obișnuiau să-și cântărească porțiile de mâncare. Toți parizienii aveau asemenea cântare, pentru a-și doza cât mai bine rațiile. Lucien își lăsă degetul pe cântar, iar acul sări la două sute de grame. Era tot mai furios, dar hotărî să nu-și piardă cumpătul.

– Am înțeles, nu vrei s-o vezi. Dar ai putea măcar să-mi dai un motiv pentru refuzul tău?

– Nu vreau să fiu văzută în compania unui colaboraționist.

– Mă faci colaboraționist?

– Tu și Manet ăla profitați de pe urma suferințelor acestui popor. Îi ajutați pe nemți să ne ucidă aliații. Și mai grav e că o faceți cu zâmbetul pe buze. Te-ai dedicat trup și suflet acestor proiecte afurisite. Și îl pupi întruna în fund pe maiorul ăla. Petreci atât de mult timp cu el, încât încep să cred că ești pe invers.

– Nu știu dacă ai observat că mâncăm trei mese pe zi, avem haine bune și nu trebuie să umblăm de colo colo după strictul necesar, ripostă Lucien, ținându-și în continuare mânia sub control.

– Dar cu ce preț, Lucien?

– Mă faci trădător?

Celeste lăsă cârpa de vase din mână și șovăi câteva clipe înainte să răspundă, ceea ce-l mânie și mai tare pe Lucien. Ar fi vrut ca soția lui să nege imediat această acuză.

– Nu, trădător nu e cuvântul potrivit. Ești un fel de Faust al arhitecturii, care a făcut un pact cu Mefistofel. Ți-ai vândut sufletul diavolului ca să poți proiecta.

Lucien nu spuse nimic, cugetând în schimb la cuvântul „Mefistofel" și rostindu-l de câteva ori în gând. Nu știa ce să zică în apărarea lui.

– Așa că nu-mi cere să-ți văd clădirile. Nu merg să le văd.

– Nu-ți face griji, n-o să te mai deranjez cu asta. La o adică, nu ți-ai dat interesul nici înainte de război, așa că tot un drac e.

– Să zici mersi dacă Franța nu te acuză de colaboraționism după război. Ce rușine!... Ar putea să te spânzure.

– Lasă teatrul. Nimeni n-o să fie spânzurat, pentru că nu-i ajut pe nemți. Proiectez clădiri care vor ajuta la reconstrucția Franței după război.

– Ce frumos le potrivești! Păcat că sunt doar închipuirile tale. Nu uita, clădirile tale au svastici pe ele.

– Habar n-ai despre ce vorbești, femeie. Să știi că lupt contra naziștilor.

– Tu? Bună glumă.

– Am salvat francezi de la moarte.

– Ție îți pasă doar de pielea ta.

– Rahat! Am salvat doi evrei, rosti Lucien cu tărie.

O tăcere stânjenitoare se așternu în bucătărie. Lucien știa că făcuse o prostie teribilă. Pe chipul soției sale se citea tot mai limpede dezgustul. Celeste veni la masă și se așeză pe scaunul de vizavi, înghițind în sec.

– Ai înnebunit, Lucien? Spune-mi că n-ai ajutat nici un evreu. Nu-ți dai seama că ne-ai semnat condamnarea la moarte? Spune-mi că m-ai mințit.

– Nu pot să-ți divulg mai multe.

– Familia Gaumont de pe strada Rousselet a fost împușcată pentru că a ascuns un băiețel evreu, susținând că era o rudă creștină de-a lor. Mama, tatăl, bunicii și toți copiii lor

sunt morți. Doar din cauza ideii ăsteia stupide cu ajutorarea aproapelui.

- Poate că nu-i așa stupidă.

- Pe timp de război, creștinii ar face bine să-și salveze propria piele. Poate nu e cel mai nobil sau mai frumos lucru de pe lume, dar ăsta-i adevărul gol-goluț.

- Nu de asta am făcut-o.

Celeste zâmbi.

- Mă întrebam eu de unde vin banii ăștia. Știam că nu de la naziști, pentru că nu-și plătesc colaboratorii atât de bine. Îmi închipui că te-a mâncat palma după toți banii ăia. Să poți cumpăra lucruri drăguțe pentru tine, pentru mine și pentru amanta ta.

Lucien, care își ținuse până atunci capul în palme, își înălță privirea spre Celeste.

- Idiotule, spuse Celeste. Soțiile știu *întotdeauna*.

- Am făcut-o pentru noi, chiar dacă nu mă crezi.

- *Nu* te cred. Dar sunt impresionată că ai jucat la ambele capete. Că ai luat bani de la evrei și ți-ai făcut îndrăgitele proiecte pentru nemți. Uite că poți să fii și cu slănina în pod, și cu sufletul în rai. Însă așa o să ți-o iei din ambele direcții. Fie o să te lichideze Gestapoul pentru ajutorul acordat evreilor, fie o să sfârșești ucis pentru colaboraționism. Nu știu exact în ce te-ai băgat... și nici nu vreau să știu. Ți-am acceptat relația cu târfa aia, dar peste asta nu mai trec. Nu vreau să sfârșesc într-o cameră de tortură sau deportată în cine știe ce lagăr din cauza tâmpeniei tale.

- Și ce-ai de gând să faci?

- Te părăsesc.

- Poftim?

- M-ai auzit bine. Căsnicia noastră era oricum terminată. Nu ne-am potrivit de la bun început. Ca să folosesc una dintre metaforele tale idioate din arhitectură, această căsnicie a fost clădită pe fundații proaste și s-a prăbușit.

- Ai dreptate. În război trebuie să iei decizii dificile. Eu...

- Iar tu ai luat deciziile greșite. Din orice unghi privești situația, ai dat-o-n bară. Nu-ți mai face iluzii, Lucien, nu ești

un om cu principii morale solide. Cum spuneam mai devreme, eşti un Faust al arhitecturii.

Lucien merse la fereastra înaltă ce dădea spre curtea interioară. Cu excepţia unei pisici negre, slabe moarte, care umbla după pradă, spaţiul era pustiu.

– Mai e ceva.

– Ce? întrebă el iritat, întors cu spatele la ea, adunându-şi puterile pentru alte ofense aruncate la adresa lui.

– Am cunoscut pe cineva, spuse ea pe un ton blând, scăzut.

Lucien se simţi de parcă cineva l-ar fi izbit în moalele capului cu o lopată. Mai că se prăbuşi. Îşi puse mâinile pe ramele ferestrei şi îşi lăsă capul în jos.

După un minut, ieşi din bucătărie, merse la dulapul din antreu şi îmbrăcă jacheta din tweed. Trânti uşa în urma lui şi fugi pe scări în jos, fără să mai aştepte liftul. Atât de furios era, încât trecură cinci minute până să-şi dea seama că străbătuse vreo zece intersecţii pe bulevardul Saint-Denis. Trei ore mai târziu, când se întoarse în apartament, Celeste dispăruse, la fel şi hainele ei.

32

– Nu-mi vinde mie gogoşi, Gaspard. Ştiu că nu mă părăseşti pentru alta.

– O studentă a mea. Ne-am...

Juliette Trenet se apropie de soţul ei şi îl privi în ochi. El îşi feri imediat privirea.

– Ce n-aş da să fie una dintre studentele tale. Aş putea să suport mai uşor durerea.

Gaspard rămase tăcut, cu privirea aţintită la covorul oriental din vestibulul apartamentului lor.

– Nu-i aşa că profesorul Pinard te-a chemat la el în birou?

– Nu, nu-i chiar...

– Şi că te-a pus să alegi între mine şi... slujba ta?

– Juliette, te rog.

– Iar tu ai ales să predai în continuare literatură medievală.

Gaspard, un bărbat scund, dar chipeş, cu păr castaniu-deschis, făcu un pas înapoi.

– Asta doar pentru că guvernul de la Vichy şi naziştii au hotărât că dacă bunică-mea – pe care n-am cunoscut-o niciodată – a fost evreică, şi eu sunt acum oficial evreică. Juliette merse la cuier şi înşfăcă sacoul din flanelă verde-închis, pe care era cusută o stea galbenă de postav deasupra buzunarului de la piept. Deşi n-am intrat în viaţa mea într-o sinagogă şi nu ştiu o iotă de ebraică.

– Felul în care clasează evreii e absurd, clătină Gaspard din cap. Un preot dintr-o parohie din Ménilmontant a fost declarat evreu.

– Am fost concediată dintr-o slujbă pe care o îndrăgeam pentru că sunt evreică. Iar acum, singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată mă părăsește pentru că sunt evreică.

– Nu...

– Te rog, Gaspard, spune-mi că nu-i adevărat, zbieră Juliette. Că e un coșmar groaznic. Pentru numele lui Dumnezeu, ajută-mă să mă trezesc.

Juliette puse mâna pe reverul jachetei sale de tweed. Gaspard se retrase și rămase lipit cu spatele de ușa căptușită cu lambriuri a apartamentului.

– Știi, m-am îndrăgostit de tine din clipa în care te-am văzut la petrecerea lui Jean, spuse Juliette. Erai atât de chipeș. Și când am început să vorbim, mi-am dat imediat seama ce minte sclipitoare ai. Îți mai aduci aminte?

– Firește că-mi amintesc. Și tu mi-ai căzut atunci cu tronc. Nu mi-a venit să cred că o fată atât de drăguță avea doctorat în bacteriologie și făcea cercetare la universitate, răspunse Gaspard. Am fost atât de fericit să te întâlnesc.

– Și toate călătoriile minunate și momentele plăcute pe care le-am trăit în ultimii cinci ani. Petrecerile pe care le-am organizat.

– Da, așa-i, rosti Gaspard, zâmbind.

– Atunci te rog, iubitule, rămâi. Putem să răzbim împreună, îl imploră Juliette cu lacrimi în ochi.

Zâmbetul de pe chipul soțului ei se ofili, înlocuit de o expresie îndurerată.

– Pur și simplu nu pot, Juliette. Nu pot.

– Ți-e teamă că vom rămâne fără bani? Sau că o să-ți pierzi postul? Juliette făcu un pas înspre el, dar se opri. Ți-e teamă că vei fi deportat alături de mine la Drancy?

Răspunsul lui Gaspard fu o tăcere agonizantă.

Juliette se luă cu mâinile de cap.

– *Te implor*, nu face asta, rosti ea.

Ar fi vrut să fugă la el, să-l strângă în brațe și să-și cuibărească fața la pieptul lui vânjos, așa cum făcuse adesea când era supărată sau tristă.

Chipul frumos al lui Gaspard se înroșise de rușine. Bărbatul se întoarse și puse mâna pe clanță. Fără să mai spună

nimic, Juliette îl înşfăcă de mânecă, însă Gaspard îşi scuturã braţul şi deschise uşa. Cu o smucitură violentă, îşi eliberă în final mâneca şi trânti uşa în urma lui.

– Vino înapoi! strigă Juliette după el. Te rog!

Rămase cu privirea aţintită la uşă, în timp ce lacrimile îi scăldau obrajii. Apoi se duse în salon, unde plânse în hohote, zgomotos, fără să-i pese dacă o auzea cineva.

„Dumnezeule, m-am măritat cu un laş", gândi ea. „Dar nu contează. Încă îl iubesc!"

Juliette se aşează într-un şezlong, încercând să se liniştească. Îşi mângâie cu gingăşie pântecul. De acum înainte, ea şi copilaşul ei erau singuri pe lume.

Şase săptămâni mai târziu, Juliette stătea într-o fostă cuşcă de lei, rememorând obsesiv evenimentele din acea zi nefericită. O podideau lacrimile de fiecare dată când se gândea la trădarea neaşteptată a soţului ei. Durerea nu se domolise odată cu scurgerea timpului. Îl iubise atât de mult... şi, într-o bună zi, acel bărbat chipeş şi inteligent se preschimbase într-un băieţel înfricoşat, care fugise cu coada între picioare.

Totul se petrecuse atât de repede. Mai întâi, Juliette îşi pierduse postul de la universitate, unde lucrau amândoi, apoi descoperise că e însărcinată. Gaspard nu fusese prea încântat la aflarea veştii, dar de dragul ei încercase să mimeze fericirea. La scurt timp după capitulare, trecând pe lângă un cuplu cu cărucior, Juliette îşi amintise vorbele lui, că nimeni n-ar trebui să aducă un copil în acest iad al Ocupaţiei. Ştia că nu era cel mai bun moment să aibă un copil, dar cu toate astea era în culmea fericirii. Pentru ea, copilul avea să fie mereu mai important decât cariera, indiferent de succesul pe care avea să-l obţină.

Gaspard era pasionat de munca la catedră. Nu era doar o slujbă, ci un mod de viaţă. Dacă era concediat, pierderea prestigiului şi a locului său în cadrul elitei intelectuale avea să-l afecteze mult mai mult decât reducerea veniturilor. La doar treizeci şi doi de ani, Gaspard era profesor plin, iar lucrarea sa asupra epopeii medievale era foarte apreciată. Era admirat şi respectat în întreaga universitate, chiar şi de către cei

din afara departamentelor de istorie și literatură. Strălucea ca o stea pe bolta universului academic. Juliette nu realizase niciodată ce importanță avea cariera pentru Gaspard. Mult mai mare decât soția lui... sau decât propriul său copil.

Juliette nu se considera evreică, astfel că nu-și găsea alinare în faptul că mii de evrei de pe tot cuprinsul Franței fuseseră dați afară din universități. Sau că sute de bărbați neevrei își părăsiseră soțiile în situații similare. Nici ei nu voiau să îndure lipsurile, sărăcia și primejdia pe care le atrăgea brusc faptul de a fi căsătorit cu o evreică.

Pe lângă obișnuita greață de dimineață, Juliette trebuia să suporte și duhoarea urinei de leu ce persista în cușcă. Cu toate acestea, avea mare noroc că găsise această ascunzătoare. La numai o săptămână după plecarea lui Gaspard, monsieur Ducreux, proprietarul imobilului, venise la ușa ei și îi poruncise să plece pe dată. Un bărbat care-i arătase mereu respect și amiciție în cei cinci ani petrecuți acolo se purta acum cu ea de parcă era o străină. Ducreaux fluturase o hârtie cu aspect oficial prin fața ochilor ei, susținând că are dreptul s-o evacueze. Juliette nu se împotrivi, rugându-l însă, cu glas scăzut, să-i acorde o oră ca să-și strângă lucrurile, apoi închise cu calm ușa. Odată evacuată, Juliette se mutase o vreme în micul apartament al fostului ei asistent laborant, Henri Leroy, alături de familia lui. După câteva zile, un vecin de pe coridor venise la ușă să pună niște întrebări, iar Juliette înțelesese că era momentul să plece.

Timp de șapte ani, Henri îi fusese un coleg devotat, și nu dorea ca familia lui să aibă de suferit din pricina ei. Când îi mărturisise că nu avea unde să se ducă, Henri îi spusese că n-avea de gând s-o lase de izbeliște. În disperare de cauză, îi ceruse ajutorul vărului său, Michel Dauphin, care se văzuse nevoit să refuze. Soția lui nu și-ar fi riscat pielea pentru nimeni, cu atât mai puțin pentru o evreică. Însă Dauphin era un om milostiv și îi oferise o soluție temporară.

Dauphin, care era îngrijitor la grădina zoologică, îi spuse vărului său că doamna profesor Trenet putea să stea ascunsă o vreme într-una din cuștile nefolosite din secțiunea dezafectată a parcului. În ciuda penuriei de alimente, grădina

zoologică rămăsese deschisă pe timpul Ocupației, cu precădere ca loc de agrement pentru soldații germani. Animalele erau mai bine hrănite decât majoritatea parizienilor. În prezent, Juliette locuia într-o cavernă de beton, amplasată în spatele cuștii leilor. Era un spațiu închis, unde leii obișnuiau să doarmă și să mănânce, atunci când nu se plimbau prin cușcă, în fața vizitatorilor. „Până și leii aspiră la intimitate, din când în când", își spuse Juliette. Femeia îi oferise lui Dauphin 5 000 de franci din economiile ei, cu toate că omul nu ceruse nimic. Dar Juliette insistase, având în vedere că dacă era descoperită, îngrijitorul avea să fie arestat.

Scund, plinuț și trecut de șaizeci de ani, Dauphin îi aducea negreșit mâncare și apă în fiecare seară. Era limpede că folosea cei 5 000 de franci ca să-i poarte de grijă. Dauphin avea trei fiice în toată firea, după câte aflase Juliette, astfel că știa să recunoască o femeie însărcinată și că aceasta se hrănea pentru două persoane. Îngrijitorul punea mult suflet în pregătirea bucatelor. Juliette mânca pui, carne, cartofi, morcovi și sfeclă, temeinic gătite și servite pe o tavă metalică acoperită. La fiecare cină primea câte o cană mare cu lapte. Totodată, Dauphin îi făcuse rost de o saltea groasă și de așternuturi de pat.

Bacteriolog de profesie, Juliette știa cât de important era să se ferească de microbi pentru sănătatea lui Marie sau a lui Pierre (copilul urma să poarte numele eroinei sale, madame Curie, sau al soțului ei și, firește, avea să se facă om de știință). Dauphin îi punea la dispoziție apă și săpun la discreție, pentru ca Juliette se facă baie. Obișnuit să curețe mizeria leilor și a elefanților, Dauphin golea cu dragă inimă găleata lui Juliette în fiecare zi. Din nefericire, ascunzătoarea era prea joasă pentru a sta drept în ea, astfel că Juliette ședea pe jos cât era ziua de lungă și se plimba prin cușca de afară doar pe timpul nopții.

Într-o seară, când Dauphin îi aduse cina și câteva haine curate, Juliette îl întrebă de ce-și punea astfel viața în pericol. Răspunsul lui o lăsă cu gura căscată.

– Madame, nici n-aveți idee ce bine mă simt că pot să ajut un om în aceste vremuri tulburi, în care moartea pândește la tot pasul.

Îngrijitorul, care probabil nu avea prea multă şcoală, era înzestrat cu un simţ al moralităţii mult mai dezvoltat decât mulţi dintre oamenii de ştiinţă cu studii înalte cu care lucrase.

Stând de una singură în cuşcă, zile în şir, Juliette găsea uneori singurătatea insuportabilă. Îşi mângâia adesea pântecul şi îi vorbea pruncului său nenăscut despre copilăria ei fericită din Lyon. Uneori îi cânta melodiile ei preferate. În timpul zilei, deschizătura bârlogului era acoperită cu o pânză groasă, iar Juliette aprindea lumânări pentru a putea citi şi scrie. Încerca să-şi ţină mintea ocupată, închipuindu-şi că petrece o perioadă de cercetări asidue. Nota idei şi formule pe caietele primite de la Dauphin, privind adesea în gol şi cugetând. Spera că, într-o bună zi, cercetările ei preliminare aveau să stea la baza unei lucrări ştiinţifice.

Juliette tocmai aranja salteaua ca să citească ziarul primit de la Dauphin puţin mai devreme, când toate luminile din cuşcă se aprinseră. Femeia tresări şi strigă: „Monsieur Dauphin", dar îşi aminti numaidecât că îngrijitorul nu aprindea niciodată lumina, preferând să folosească lanterna după lăsarea întunericului. În faţa cuştii se auziră bombănelile unui beţiv. Apoi, sub privirile ei îngrozite, cineva dădu pânza în lături şi, câteva clipe mai târziu, un soldat german se târî în patru labe în cuşca ei, trăgând pe cimentul podelei o sticlă de rachiu.

Soldatul imită răgetul unui leu şi se uită lacom la Juliette.

– Ce leoaică drăguţă avem aici... sau eşti cumva tigroaică? Rrrr!

Juliette se trase de pe saltea şi se piti într-un colţ, dar soldatul se întinse după ea şi o înşfăcă de gleznă, apoi începu s-o tragă spre el. Bâjbâi după nasturii de la şliţ, apoi, cu o smucitură, o aduse sub el şi îi ridică fusta. Răsuflarea lui puturoasă îi pătrunse lui Juliette în nări, dar brusc, soldatul căzu lat într-o parte. Deasupra lor stătea Dauphin cu o lopată în mâini.

– A intrat pe uşa laterală.

Juliette se ridică în coate.

– Mai sunt şi alţii?

– Nu, doar el, slavă Domnului. O să-l arunc în şanţul din cealaltă parte a grădinii, unde o să-l găsească probabil camarazii în zori, cu o durere cruntă de cap.

- Dar crezi că...

- Nu, madame, n-o să-şi amintească nimic.

Juliette tremura de spaimă, iar Dauphin îngenunche lângă ea şi o luă în braţe. Juliette îl cuprinse de gât.

- Nu cu ăsta trebuie să ne batem capul, madame, spuse Dauphin, mângâindu-i părul castaniu şi bătând-o uşor pe spate. Am fost înştiinţat oficial ieri că nemţii o să aducă nişte animale din Berlin, aşa că o să fie nevoie de cuştile astea. Nu mai e sigur să staţi aici.

Vorbele lui o înspăimântară şi mai mult decât intrarea soldatului. Nu mai avea unde să meargă.

- Dumnezeule, ce-o să mă fac? rosti ea, cuprinsă de panică.

- Vărul meu zice că ştie pe cineva care ar putea să vă ajute.

33

– Ştiam eu că vei veni.

Lucien se aşeză pe şezlong şi luă paharul de coniac din mâna lui Manet, dându-l gata dintr-o înghiţitură. Ajunsese la căsuţa de piatră în jurul orei nouă. Era o cocioabă cu un singur etaj şi pod cu lucarne, amplasată în apropierea unui drum de ţară, la marginea Parisului, lângă Épinay. Negreşit nu era casa lui Manet, întrucât era prea modestă şi sărăcăcios mobilată pentru un om de teapa lui.

– Aşa mai zic şi eu mic dejun, rosti Lucien. Spune-mi, de unde ştiai că voi veni azi?

– Aşa mi-a spus intuiţia, răspunse Manet.

– Pentru că m-am simţit vinovat de moartea domnului şi doamnei Serrault?

Manet se încruntă.

– Termină cu prostiile, Lucien. Nu din vina ta au murit. Cine s-ar fi gândit că nemţii aveau să urce în apartament în seara aia? Ce să mai zicem de cuibul păsărelelor? Un ghinion teribil. Lieber i-a ucis, nu tu.

– Era de datoria mea să iau în calcul toate posibilităţile, indiferent cât de ridicole erau. I-am pus în pericol din clipa în care am ales şemineul.

– Prostii.

– Aş fi putut să le găsesc altă ascunzătoare, dar era prea uşor aşa. M-am crezut deştept.

– Te-am chemat să mă ajuţi din nou. Ce zici?

Lucien îşi coborî privirea la paharul din mână. Ultimele săptămâni fuseseră un adevărat calvar. După ce Adele descoperise

treptele, în urmă cu trei săptămâni, sentimentul de vinovăție pentru moartea soților Serrault nu dispăruse, așa cum nădăjduise. Apoi Celeste îl părăsise. Era realmente măcinat de suferință. În ultimele nopți urinase sânge. Când nu cugeta la soții Serrault, gândurile îl purtau la treptele buclucașe, astfel că era cu nervii la pământ.

– Avem o problemă, spuse Lucien. Treptele de la cabana din Les Chesnay au fost date în vileag. Mi-a spus o cunoștință care a primit cabana în folosință.

– Adele Bonneau, replică Manet.

Lucien fu surprins că Manet îi știa numele, apoi încuviință încet din cap.

– Cred că nemții i-au dat casa.

– Mai precis Gestapoul, spuse Manet.

Dezvăluirea lui Manet îl tulbură vizibil pe Lucien, care se înfurie apoi la gândul că o bestie ca aia pusese mâna pe ea. Să te încurci cu un neamț mai era cum era, dar să te cobori la asemenea nivel era de neconceput. Cum putea o franțuzoaică să facă una ca asta?

– Adele ți-ar putea asocia numele cu treptele.

– Știu.

– Ar fi mai bine pentru amândoi s-o eviți de acum înainte pe domnișoara Bonneau.

Lucien consimțise la această întâlnire anume ca să-și încheie definitiv colaborarea cu Manet. Nu mai rezista. Sosise clipa să iasă din această încurcătură. Altminteri, se descurcase bine în toată afacerea: o căruță de bani, o mașină și două contracte. Pe drum înspre Manet exersase în gând discuția cu industriașul, revizuind și încercând să-și închipuie răspunsul acestuia. Ca un bun creștin ce era, bătrânul avea să se îndure de el și să-i accepte decizia, dat fiind că Lucien făcuse tot ce era omenește posibil pentru industriaș. Dar când îl privi în ochi pe Manet, care era gata să-și înceapă discursul, cuvintele i se înțepeniră în gâtlej. Nu avea tăria s-o facă. Avea un milion de motive să fugă de toată încurcătura aceasta, dar nici unul nu-i veni la gură. Era ca într-un vis în care se afla în tren și nu putea să sară. Știa că trenul avea să lovească un zid

de cărămidă la capătul şinelor şi că trebuia să sară, dar pur şi simplu nu era în stare.

Moartea soţilor Serrault îl făcuse pe Lucien să vadă lucrurile altfel. Imaginea celor doi bătrâni lipsiţi de suflare, cu batiste în gură, îl tulburase profund. Muriseră salvându-l pe el, când, de fapt, el ar fi trebuit să-i salveze. Lucien, ca de altfel majoritatea francezilor, nu era câtuşi de puţin preocupat de soarta evreilor, ci doar de pielea lui. Înţelesese între timp că nu mai putea să ignore ura şi bestialitatea cu care erau trataţi aceşti oameni. Pedeapsa pentru faptul de a fi evreu pe teritoriul Reichului friza barbaria. Erau vânaţi ca nişte jivine sălbatice. Ba încă şi mai dezgustător, făptaşii nu erau nişte sălbatici îmbrăcaţi în piei şi lipsiţi de educaţie, ci cetăţenii unei naţii renumite pentru cultura şi inteligenţa sa, naţiunea care-i dăduse lumii pe Goethe şi pe Beethoven.

Ateu convins, Lucien nu voia să-şi justifice schimbarea de opinii invocând vreo bazaconie religioasă, de genul că e de datoria oricărui creştin să apere „poporul ales". Nici nu voia să aibă o epifanie şi să devină evreu. Nu credea că universul e guvernat de un set de reguli morale, făcând distincţie între bine şi rău (precum cele Zece Porunci din Biblie, care erau nişte prostii). Luase această decizie pentru că mai toţi francezii întorseseră spatele acestor oameni, iar laşitatea lor îl umplea de scârbă.

Lucien ştia că nu putea să rămână nepăsător. Trebuia să ducă la capăt ceea ce începuse. Descoperise că nu-şi risca viaţa pentru bani, fabrici ridicate sau bucuria de a fi la înălţimea unei provocări. Îşi punea viaţa în joc pentru că aşa era firesc. Trebuia să-şi depăşească pe cât posibil condiţia şi să-i ajute pe acei oameni. Probabil că tatăl său îl privea din iad (cu siguranţă nu din rai), blestemându-l şi râzându-şi de el, dar nu-i păsa.

În cele din urmă, Lucien înghiţi în sec şi vorbi:

– Ce-avem de făcut, monsieur?

– E nevoie urgent de-o ascunzătoare, spuse Manet. Oaspetele nu va poposi mult aici.

– Staţi să arunc o privire, spuse Lucien. Găsesc eu ceva.

– Oaspetele pe care-l ajuți e dispus să-ți ofere douăzeci de mii de franci pentru serviciile dumitale, spuse Manet, în timp ce străbăteau parterul căsuței.

– Nu.

– Atunci cât dorești?

– Nimic. Nu mai vreau bani.

Manet se opri și îl privi drept în ochi.

– Ai devenit patriot, monsieur?

Lucien izbucni în râs.

– Nu chiar, dar nu pot să iau banii.

Manet îi puse mâna pe umăr în maniera aceea părintească, deja bine cunoscută.

– Foarte nobil din partea ta, Lucien, dar e o nerozie. Ce înseamnă douăzeci de mii de franci când salvezi o viață? Nu uita la ce riscuri te expui. Te rog, dragul meu prieten, ia banii.

Această latură calculată și pragmatică a industriașului îl surprinse pe Lucien. Bătrânul nu era nici pe departe creștinul bonom pe care-l crezuse.

– Nu, monsieur, nu pot.

– Atunci îi pun eu la păstrare pentru tine, ce zici?

– Haideți întâi să ne plimbăm puțin, ca de obicei.

Urcară la etaj, apoi în pod și, în cele din urmă, se întoarseră la parter, pe scările de serviciu.

– Treptele astea coboară în beci? întrebă Lucien.

– Cred că da. Acolo se află bucătăria.

Lucien o luă înainte, și cei doi coborâră într-o bucătărie foarte spațioasă, cu un cuptor uriaș lipit de perete și o masă de măcelar la fel de mare în mijlocul încăperii. De tavan erau atârnate oale și tigăi, iar ușa din capătul bucătăriei ducea în grădină. Încet, Lucien dădu roată încăperii, inspectând cămările și dulapurile. Se plimbă înainte și înapoi pe pardoseala de piatră, cu mâinile în buzunar.

– Am putea folosi spațiul de sub platforma pe care stă chiuveta. Vom monta un panou detașabil, astfel că oaspetele se va putea strecura cu ușurință înăuntru, spuse Lucien, nu foarte convins de idee.

Își continuă plimbarea, cu privirea ațintită la podea, încercând să găsească o soluție mai bună. Fiecare posibilitate îi aducea numaidecât în minte toate modalitățile în care putea să fie descoperită, pentru că se temea să nu dea greș din nou și să nu provoace moartea cuiva.

Ajunse la o gură de scurgere fixată în podeaua de piatră a bucătăriei, ce măsura vreo șaizeci de centimetri pătrați. Îngenunche și o examină cu atenție. Scoțând grilajul, descoperi o gaură adâncă de un metru și jumătate, căptușită cu tablă de plumb. Din fundul adânciturii pornea țeava de scurgere a apei.

– Uite-aici, spuse Lucien, arătând spre gura de scurgere.

Manet se aplecă să vadă locul mai îndeaproape.

– O să-l ascundem aici. E loc berechet. Oaspetele va putea să scoată grilajul, să intre și să-l tragă la loc. Sub grilaj vom monta o tavă de metal, puțin adâncă, ce va fi umplută cu apă, pentru ca totul să pară firesc.

Spre surprinderea sa, Lucien fu cuprins din nou de acel entuziasm ciudat, pe care-l crezuse pierdut odată cu moartea soților Serrault. Ingeniozitatea ideii îi dădea aripi. Își recăpătase încrederea în sine și zâmbea cu gura până la urechi.

– Sclipitor, dar cum rămâne cu țeava de scurgere?

– Trebuie debranșată. Nu servește decât la drenarea apei de pe podea, deci n-avem nevoie de ea.

Lucien începuse să se gândească la ocupanții ascunzătorilor ca la niște oameni în carne și oase, luând în calcul și confortul lor. Înainte, îi considerase doar un soi de marfă. Drept urmare, în loc să-și închipuie cum ar încăpea o persoană imaginară, se băgă el în gaura de scurgere, ca să-și facă o idee mai bună. Gaura era suficient de spațioasă pentru un adult, însă nu destul de înaltă încât persoana să stea în picioare.

– Pune-i pe muncitorii dumitale să mai sape puțin, pentru ca omul să aibă suficient loc sub tavă. Ar fi bine să monteze și niște scânduri pe podea și o saltea.

– N-ar trebui să facem și un tunel spre grădină, ca soluție de rezervă? întrebă Manet.

– E mult de muncă. Unde mai pui că trebuie montate grinzi de-a curmezișul tavanului și al pereților laterali, pentru

a preveni surparea tunelului. Trebuie săpat până în grădină, pentru ca oaspetele să nu fie depistat.

Era limpede că după eşecul cu şemineul, Manet se gândea la soluţii de avarie.

– Se poate face la timp.

Lucien se ridică şi privi îndelung la gura de scurgere, luând în calcul toate posibilităţile. După câteva minute, un zâmbet îi înflori pe buze.

– Hai să-i dăm drumul.

Manet îl bătu pe spate.

– Mă bucur că încă eşti de partea noastră. Cu aliaţi ca tine, nu mă îndoiesc că vom învinge.

– Nu prea cred că mai putem învinge.

– Într-adevăr, nemţii păreau de neoprit, dar s-a mai întors roata de-atunci, zâmbi Manet. În iulie, forţele britanice le-au oprit înaintarea la El Alamein, şi se pare că Aliaţii vor invada în curând nordul Africii. Trupele lui Rommel vor fi alungate de pe continent, din lipsă de combustibil pentru tancurile lor. Or avea ei cei mai straşnici soldaţi din lume, dar la ce bun, dacă nu au combustibil?

– Să dea Domnul să ai gura aurită. Nu aşa-i vorba evreilor?

Alain îi urmări pe cei doi intrând în casă, ghemuit în spatele gardului viu din interiorul zidului de piatră ce împrejmuia curtea. Se furişase neobservat la ferestrele de la parter, dar nu reuşise să tragă cu urechea la discuţia celor doi. Îi zărise când intraseră în pivniţă, unde zăboviseră vreme îndelungată. Era prea riscant să arunce un ochi pe fereastră, aşa că rămase locului, aşteptând întoarcerea lor. Cei doi îşi strânseră mâna, apoi fiecare se sui în maşina lui şi plecară. Alain ieşi din ascunzătoare şi se duse în spatele casei, unde se afla intrarea în pivniţă. De la fereastră, cercetă atent bucătăria, dar nu zări nimic deosebit. Bănuia însă că bucătăria era importantă, dat fiind timpul petrecut de cei doi acolo.

Schiţa şemineului şi vizita celor doi la această căsuţă izolată reprezentau în continuare un mister pentru Alain. Tânărul era furios că nu reuşea să pună totul cap la cap. Avea nevoie

şi de alte indicii ca să desluşească misterul. Se întoarse la Peugeot-ul verde-închis, împrumutat de la vărul său, se rezemă de capotă şi fumă o ţigară, cugetând la fiecare detaliu pe care îl văzuse.

34

– Cel puţin n-are mutră de evreu, bombăni Lucien.

Părintele Jacques chicoti şi se ridică din scaun.

– Aşa-i, ceea ce ne uşurează niţel sarcina, şi cu toate astea trebuie să fim foarte atenţi. Zi de zi, zeci de copii sunt daţi pe mâna Gestapoului.

Lucien îl măsură în continuare din priviri pe băiatul care şedea pe scaunul din dreptul biroului. Alături de el, la podea, se zărea un rucsac mare şi verde din care ieşea un cap de pisică.

– Pare un puşti bine-crescut. Câţi ani ziceaţi că are?

– Treisprezece. Pierre e un băiat de treabă. Dintr-o familie de intelectuali. Tatăl lui a fost profesor de chimie la Universitatea din Paris înainte ca naziştii să le interzică evreilor să mai predea. Şi maică-sa a fost o femeie cu carte. Au fost arestaţi şi deportaţi la Drancy, şi de-atunci nu se mai ştie nimic de ei. Pesemne au fost trimişi în lagărele de muncă din Răsărit. Asta-i soarta tuturor evreilor: după deportare, parcă-i înghite pământul.

– E doar el?

– În urmă cu o lună, fraţii şi sora lui au fost denunţaţi şi ridicaţi de Gestapo. Iar binefăcătoarea lor, o femeie de şaptezeci de ani, a fost executată.

Lucien îşi întoarse privirea către bătrânul preot. Părintele Jacques îşi muşcă buza, regretând probabil ultimul detaliu pomenit.

– Şi ce vă face să credeţi că o să ascund un evreu? întrebă Lucien.

– Monsieur Manet a pus chezăşie pentru dumneata.

– Nu zău?

– Ştiu că nu-i puţin lucru. Dar aţi fi surprins să aflaţi, monsieur Lucien, câţi francezi au luat în îngrijire copii. Majoritatea francezilor nu dau doi bani pe evreii adulţi deportaţi, dar imaginea copiilor arestaţi de Gestapo le repugnă.

– Aşa să fie?

– E vorba doar de o şedere temporară, până îi asigur trecerea Pirineilor în Spania.

– Ce înseamnă temporar, părinte?

– Cel mult o lună.

– Dumnezeule, mă aşteptam la maximum două săptămâni! Ceva îmi spune că pisica vine la pachet cu el.

– Într-adevăr, monsieur. O îndrăgeşte teribil.

– Mai ştie cineva că l-aţi adus aici?

– Doar monsieur Manet.

– Pierre Gau e numele lui adevărat, sau e un pseudonim? întrebă Lucien, destul de iritat.

– E noua lui identitate. Are şi actele doveditoare: buletinul şi certificatul de naştere, ambele false.

– De ce nu îl ţineţi în centrul de copii din Montparnasse?

– Poliţia franceză a început să intre la bănuieli. În urmă cu două săptămâni, au făcut o descindere inopinată, dar n-au găsit nimic. Au avut suficient bun-simţ să nu scotocească prin casă. Dar dacă dă buzna Gestapoul, va fi cu totul altă poveste. Vor întoarce casa cu susul în jos.

– Cum dracu' să justific prezenţa lui aici? Am deja un angajat, şi primesc adesea vizita nemţilor.

– Alte familii născocesc tot soiul de explicaţii. Fiul unui prieten ucis în timpul războiului, sau o rudă din sud care şi-a pierdut familia.

– Rahat! Cine-o să creadă aşa bazaconii? răspunse Lucien, fără să-i pese câtuşi de puţin de felul în care îi vorbea preotului.

– Aţi putea să pretindeţi că-i un orfan pe care biserica vi l-a dat temporar în grijă. La urma urmei, e parţial adevărat. Îmi pare rău, dar sunteţi ultima noastră speranţă. Sunt disperat, monsieur.

Îl deranja faptul că Manet profita de el. Pesemne refuzul banilor îl făcuse pe Manet să-l creadă un bun creştin, gata oricând să-şi pună viaţa în primejdie. Iar riscul era *uriaş*. Una era să faci ascunzători în secret. Era ferit de contactul direct cu autorităţile. Şi nu era doar el în pericol. Dacă un evreu era descoperit în casa cuiva, absolut toţi locatarii erau arestaţi şi deportaţi, fără discuţie. Luna trecută, o femeie descoperise că un evreu se ascundea în apartamentul de vizavi, şi fără să stea pe gânduri, se pusese pe urlat, dând de veste tuturor vecinilor. Aceştia spărseseră uşa şi îl predaseră pe evreu Gestapoului. Nu voiau să moară.

Lucien se apropie de puşti şi îl cântări din priviri. Era un băiat chipeş, cu sprâncene groase şi o claie deasă de păr negru, la fel de uscăţiv toţi ceilalţi copii înfometaţi din Paris. Cel mai dureros lucru pentru părinţi, în timpul Ocupaţiei, era să-şi vadă copiii flămânzind. Mamele stăteau ore în şir la coadă să facă rost de mâncare pentru odraslele lor. În acea clipă, Pierre părea absorbit de revistele vechi de arhitectură ale lui Lucien, zăbovind din când în când asupra unor fotografii. Lucien îl urmări câteva minute cu privirea, în vreme ce băiatul studia poza unui magazin universal.

– Încântat de cunoştinţă, monsieur Pierre. Mă numesc Lucien.

Băiatul se ridică de pe scaun şi îi strânse mâna cu hotărâre.

– Pierre Gau, monsieur.

„Ce purtare aleasă!" gândi Lucien numaidecât. Băiatul era bine-crescut. Din punctul acesta de vedere, evreii erau de apreciat. Nu auzeai niciodată de găşti de minori evrei care să tulbure ordinea publică în Paris.

– Observ că te preocupă arhitectura.

– Cum au făcut colţul ăsta curbat la clădire, monsieur? întrebă Pierre, indicând fotografia unei gări.

– Clădirea e din beton. Întâi se face cofrajul din lemn şi apoi se toarnă betonul. Astfel, poţi crea orice formă doreşti.

– Ca şi acoperişul hangarului unui aeroport? întrebă puştiul, înfăţişându-i altă poză.

– Exact. Betonul e crucial în construcția hangarelor. Cum o cheamă pe pisica ta? îl iscodi Lucien.

– Mișa.

Lucien o mângâie pe cap, iar felina începu să toarcă de parcă avea un motoraș în gâtlej. Arhitectul îndrăgise de mic pisicile. Părinții lui ținuseră întotdeauna una sau două pisici în casă. Adora diminețile în care le găsea cuibărite lângă el, dormind duse. După cununie însă, descoperise că Celeste era alergică la pisici, așa că își luase gândul de la ele. Era încântat să aibă acum o pisică în birou. Dădea încăperii un aspect mai intim.

– Cum au reușit să monteze un geam atât de mare aici? întrebă puștiul, indicând fațada unei clădiri de birouri cu un magazin la parter.

– Fixează o grindă de beton armat deasupra și montează geamul dedesubt.

Băiatul răsfoi mai departe revistele în tăcere. Îi devenea tot mai simpatic. Lucien îl urmări în continuare. Cu toate că pierduse tot ce avea mai de preț pe lume – mamă, tată, frați și soră –, puștiul părea destul de sigur pe el. Poate pentru că era nevoit să se maturizeze foarte repede. Lucien se întrebă cum ar fi făcut el față unei asemenea nenorociri la treisprezece ani. Ar fi fost oare curajos, ca acest puști, sau s-ar fi smiorcăit întruna? Varianta a doua era cea mai plauzibilă, tocmai de aceea îl admira pe băiat. Cineva trebuia să-i poarte de grijă puștiului.

Avea impresia că trăia într-unul din acele filme idioate americane. Protagonistul se găsește într-un impas. Un înger în miniatură, cu cerculeț deasupra capului și cu aripioare, îi poposește pe umărul drept, sfătuindu-l ce să facă, în vreme ce un diavol cu furcă îi poposește pe umărul stâng și îl îndeamnă să nu-i dea ascultare îngerului. Uneori, îngerul și diavolul se iau la harță, și, grație codului deontologic din cinematografia americană, îngerul iese mereu învingător, cu toate că diavolul ar putea să-l ucidă lesne cu furca. Pierre răsfoia în continuare revistele, iar Lucien se îndreptă încet spre părintele Jacques.

Părintele îi puse mâna pe umăr.

– Monsieur Manet știa în ce situație disperată mă aflu, și mi-a spus că sunteți un bun creștin.

– Creștin? N-ați vrea să știți când am fost ultima oară la slujbă. O să vi se facă rău.

Lucien n-ar fi recunoscut în veci că era ateu. Într-o Franță eminamente catolică, mai degrabă recunoșteai un viol.

Zâmbetul dispăru de pe chipul părintelui, iar degetele sale se încleștară în umărul lui.

– Ascultă, afurisitule. Da sau nu? Îl iei sau nu-l iei? N-am timp de pierdut.

Lucien fu surprins de felul în care-i vorbise părintele, dar zâmbi. Aprecia faptul că părintele Jacques avea cutezanță. Tatăl său îi spusese că preoții sunt niște eunuci fără coloană vertebrală.

Lucien își întoarse privirea spre băiat, apoi o lăsă în podea. Diavolul de pe umăr – întruchipat de tatăl său – n-avea sorți de izbândă. Ducă-se dracului!

– Doar o lună, dacă am înțeles bine?

Zâmbetul reveni pe chipul preotului, care-i strânse mâna.

– Am o debara în spatele biroului, e o încăpere modestă. Le voi spune tuturor că l-am luat ca ucenic. Dacă-i așa isteț evreul, poate o să învețe câte ceva.

– Ține minte, dacă ești întrebat, spune că-i orfanul unor cunoscuți, îl sfătui părintele Jacques.

– Cum rămâne cu hrana lui? S-ar putea să fie o problemă aici, spuse Lucien.

– Nu-ți face griji, cartela lui de rații e încă valabilă, îl liniști părintele. Mare păcat că ne flămânzesc copiii! Săptămâna trecută, elevii mei au scris un eseu despre o dorință pe care să le-o îndeplinească zâna. O fetiță de șapte ani, pe nume Danielle, a scris doar atât: „Nu mai vreau să-mi fie foame niciodată".

– Nu știu absolut nimic despre copii, dar bănuiesc că o să învăț din mers. Ești conștient că vom fi amândoi torturați și uciși pentru afacerea asta, zâmbi Lucien. Și-atunci o să ne căim pentru nesăbuința noastră.

– Îmi amintesc de pastorala adresată de monseniorul Theas, arhiepiscopul de Montauban, la începutul deportărilor,

în '42. Acolo, părintele spunea că faptele guvernului de la Vichy şi ale nemţilor reprezintă un afront la adresa demnităţii umane şi contravin celor mai sacre drepturi ale indivizilor şi ale familiei. Nu e nesăbuinţă, monsieur.

– Dacă fac asta, mă mântuiesc pentru toate slujbele ratate din 1930 încoace?

– Nu întrece măsura, fiule.

35

– Domnule locotenent Voss, împrospătează-i, te rog, memoria domnului Triolet.

Locotenentul Voss fu încântat să ducă la îndeplinire ordinul lui Schlegal, care devenea tot mai iritat din cauza lui Triolet. După ore bune de bătaie, broscoiul încă refuza să coopereze. Voss fusese trimis la mama dracului, într-o cabană de vânătoare din Le Chesnay, şi voia să isprăvească treaba cât mai repede, ca să se întoarcă în Paris.

Schlegal făcu semn către scara secretă, iar Voss înţelese numaidecât. Îl înşfăcă pe Triolet de guler şi-l smuci din scaun, apoi îl târî după el până la baza treptelor. Căpitanul Wolf, care stătuse până atunci în preajma treptelor, ştia şi el ce avea de făcut. Ofiţerul ridică treptele grele, Voss vârî braţul anchetatului înăuntru, iar Wolf dădu drumul treptelor.

Trosnetul braţului francezului sub impactul treptelor îi aminti lui Schlegal de duminicile din copilărie, când obişnuia să rupă oase de pui la cină, spre amuzamentul fraţilor săi. Doar tatăl său zbiera la el din toţi rărunchii.

Când urletele lui Triolet amuţiră, Schlegal se apropie de el şi îl lovi uşor în coaste.

– Hai, monsieur Triolet. Peste o oră iau cina cu o damă nespus de frumoasă, aşa că hai să terminăm odată. Doar nu vrei s-o facem pe doamnă să aştepte. N-ar fi frumos din partea noastră, nu?

Triolet gemu şi atât. Preţ de o clipă, ofiţerii se temură că bărbatul urma să-şi dea duhul. Cei trei erau însă experţi în acest

domeniu şi ştiau din vasta lor experienţă când să oprească tratativele cu oaspeţii Reichului. Tustrei schimbară priviri exasperate. Voss îl prinse de picioare şi îl răsuci, astfel încât Wolf să-i trântească treptele pe picioare. De data aceasta, micul francez cu mustăcioară elegantă scoase un urlet asurzitor. Un zâmbet larg apăru pe chipul lui Voss. Erau pe cale să facă progrese cu individul ăsta încăpăţânat.

Schlegal îl lovi din nou, de data aceasta fără menajamente.

– Te rog, nu vreau să întârzii la întâlnire, rosti el. Mi-e foarte dragă domnişoara şi nu vreau s-o dezamăgesc. Haide, voi francezii sunteţi experţi în idile. Ştii că nu se face.

Cu un efort neaşteptat, Triolet încercă să se ridice pe coate, dar căzu iute cu faţa la podea.

– Ce-ar fi să încercăm gâtul de data asta, locotenente Voss? spuse Schlegal.

Wolf ridică treptele, iar Voss îl prinse de picioare. Triolet urlă de durere. Capul său era poziţionat acum chiar la buza treptelor, iar Wolf aştepta semnalul din partea colonelului.

– La trei, spuse Schlegal cu nepăsare în glas. Unu... doi...

– Bine, gemu Triolet.

– Reluăm. Întrebarea era... cine crezi că ar fi putut construi o scară ca asta? Hai, monsieur, doar lucrezi de patruzeci de ani în construcţii în Paris. Îi ştii pe toţi meseriaşii din domeniu. Vreau un nume.

Triolet bolborosi ceva neinteligibil.

– N-am auzit, monsieur Triolet.

– Cunosc un tâmplar în arondismentul unsprezece... capabil de aşa ceva.

Urmă o tăcere lungă. Schlegal cunoştea prea bine această etapă a interogatoriului. Procesul de conştiinţă. Oaspetele său şovăia: să pună capăt chinurilor groaznice sau să păstreze tăcerea până la capăt, cu stoicism. Schlegal ştia că în lupta dintre moralitate şi durerea fizică insuportabilă, cea din urmă avea mereu sorţi de izbândă. Unii stăteau mai mult pe gânduri, dar, în final, majoritatea spuneau tot ce ştiau. Monsieur Triolet era gata să vorbească.

– Îl cheamă Louis Ledoyen.

– Îți mulțumesc. Vezi că n-a fost așa de greu? spuse Schlegal. Ai avut onoarea să sprijini Reichul. Nu-i nimic rușinos în asta.

Triolet bombăni ceva și leșină din cauza durerii. Voss îi trase un șut, dar bărbatul rămase inert. Schlegal se uită în jos la francez.

– Duceți-l înapoi în oraș și țineți-l ostatic până dăm de tâmplarul ăsta. Dacă ne-a dat un nume fals, lichidați-l. Mai devreme sau mai târziu vom da de urma acestui individ, și atunci, domnilor, vă garantez că vom descoperi multe alte ascunzători ingenioase.

Voss ieși pe coridor și strigă niște ordine celor doi soldați postați la ușă, care intrară imediat în cameră și-l traseră pe Triolet după ei.

– Să ștergeți sângele de pe podea, porunci Schlegal. Totuși, suntem în casa cuiva. Nu-i frumos să lăsăm mizerie.

Voss și Wolf îl însoțiră pe colonel pe scara principală și cei trei se îndreptară spre automobilul negru, parcat pe aleea circulară din fața cabanei. Preocupat de descoperirea treptelor, Schlegal ordonase să fie anchetați toți cei care aveau legături cu industria construcțiilor. Dar totul fusese de prisos până acum. Informatorii nu știau nimic, și nici cele mai înfiorătoare metode de tortură nu dăduseră rezultate. Avea de-a face cu o operațiune ultrasecretă, în care erau implicați doar câțiva francezi. Mai știa că Rezistența nu avea nici o legătură cu toată tărășenia. Oamenii lui din interior nu știau nimic. Schlegal descoperise o mulțime de ascunzători ale evreilor în tot Parisul, dar niciodată într-un asemenea loc ingenios. Îl măcina încă gândul că jidanii îl păcăliseră. Și mai mult îl înfuria faptul că neevreii îi ajutau. Aveau să plătească scump, odată ce punea mâna pe ei.

Puțin mai jos, pe alee, era parcat un Renault bleumarin, iar de capota lui stătea rezemat un bărbat mic și îndesat, trecut bine de cincizeci de ani, cu țigara în gură. De cum îl zări, Schlegal îi făcu semn să se apropie.

– Ai aflat ceva, Messier?

– Încă nu, domnule colonel, dar o să aflu în curând.

Messier era şeful unei bande, iar Gestapoul îl folosea împotriva evreilor, ca vânător de recompense. Împreună cu banda lui de vreo douăzeci de borfaşi, Messier avea un talent unic în a da de urma evreilor şi a membrilor Rezistenţei, atât în Paris, cât şi în împrejurimi. Schlegal nu era încântat că se folosea de toate scursurile pământului, dar erau foarte eficienţi, în special ca informatori. Messier îi furnizase o sumedenie de informaţii utile, care duseseră la multe arestări. În schimb, membrii bandei nu doreau decât bani şi privilegiul de a jefui apartamentele şi casele evreilor şi ale celorlalţi duşmani ai Reichului.

Deşi Germania se bizuia pe averea evreilor pentru a-şi umple cuferele, împărţea prada cu indivizi precum Messier. Se zvonea că banditul jefuise o casă din arondismentul şase, de unde furase bijuterii în valoare de două milioane de franci. Schlegal aflase cu oarecare surprindere că Messier lucrase odinioară ca poliţist, dar fusese acuzat de şantaj şi forţat să-şi dea demisia înainte de război. Însă tocmai instinctele sale de poliţist îl făceau atât de îndemânatic, şi, pe deasupra avea în subordine alţi jandarmi căzuţi în dizgraţie. Acest lucru îi slujea de minune în cealaltă îndeletnicire a sa, când se dădea drept poliţist german ca să-i tâlhărească pe oameni sau să ia mită de la negustorii de pe piaţa neagră. Schlegal auzise că Messier şantajase până şi un preot care vindea unt pe piaţa neagră. Gestapoul nu punea întrebări decât atunci când banii de pe urma jafurilor încetau să curgă.

– Mai caută. Cineva umple Parisul de ascunzători. Mai devreme sau mai târziu, tot o să facă vreo greşeală, spuse Schlegal. Ce mai ştii de prietenul nostru, Janusky? Pe capul lui am pus *cea mai mare* recompensă. Nu doar averea şi mult lăudata lui colecţie de artă mă interesează. Janusky e şi un duşman politic.

– Recunosc că e un jidan tare şiret. A stat câteva săptămâni într-un apartament de pe strada Hubert, apoi a şters putina.

– De unde ştii că nu primeşte ponturi din interiorul găştii tale? Specimenele alea cu care te înhăitezi şi-ar vinde şi bunicile pentru un franc. Jidanul ăsta e bogat precum Cresus.

Messier izbucni în râs.

– Aveți perfectă dreptate, dom' colonel, oricine poate vinde pe oricine.

– Ai grijă să nu mă vinzi pe mine.

36

– Asta va fi camera ta. În colţ ai şifonierul, iar ăsta va fi biroul tău.

Pierre se aşeză pe pat şi îşi trecu degetele peste cuvertura brodată.

– Aveam o cuvertură albastră.

Lucien constată cu bucurie că băiatul era încântat de noua lui cameră. Conform dispoziţiilor date de el, camera de rezervă fusese temeinic curăţată, şi cumpărase un covor la mâna a doua pentru podeaua de lemn. Acum că nu mai exista nici o şansă ca soţia lui să se întoarcă (habar n-avea unde plecase), era firesc să-l invite pe Pierre în apartamentul său. Trecuseră două săptămâni de la întâlnirea cu părintele Jacques, şi nu i se părea normal să-l ţină la birou. Un puşti de treabă merita o soartă mai bună.

Pentru ca ziua să fie cu adevărat specială pentru băiat, Lucien îl dusese la cinematograf, în drum spre casă. Programul începuse cu un jurnal de ştiri nemţesc, ce proslăvea virtuţile ariene şi înfăţişa fotografii cu cetăţenii popoarelor învinse, toţi numai un zâmbet, bucuroşi să fie sclavii naziştilor. Era o propagandă atât de ieftină, încât Lucien ar fi ieşit numaidecât dacă n-ar fi fost însoţit de cineva. Însă jurnalul fu urmat de un desen animat. De când intrase şi America în război, desenele cu Mickey Mouse şi Bugs Bunny erau interzise în cinematografele franceze, fiind înlocuite de desenele animate germane. Şi, cu toate că erau nemţeşti, povestea cu raţa care păcălea vânătorul era destul de amuzantă. Lucien era surprins. Nemţii cu care avea el de-a face păreau lipsiţi de simţul

umorului. Publicul se prăpădea de râs la fiecare năzbâtie a personajelor. În sala întunecată, Lucien îşi întoarse privirea la chipul băiatului, care se contura în lumina ecranului, şi-l văzu râzând cu poftă. Priveliştea era încântătoare, aşa că Lucien îl urmări în continuare pe băiat, ignorând complet desenul animat. Nu-şi luă ochii de la el pe tot parcursul proiecţiei de lungmetraj – un film francez de mâna a doua despre jefuirea unei bănci. Băiatul savură pelicula fără să-şi dezlipească o clipă ochii de la ecran.

După film, cei doi luară un velotaxi până la Le Chat Roux, unde comandară mâncare gătită, la un preţ piperat, firesţe. Lucien era nespus de încântat să-l vadă pe băiat înfulecând cu poftă friptură de iepure cu cartofi, pâine proaspătă şi un ecler.

Cu toate că şederea lui Pierre era de scurtă durată, la vârsta lui avea nevoie de propria cameră. Lucien îşi aminti cât de bine îi prinsese lui camera din apartamentul de pe strada Passy în anii adolescenţei. Tânjise după intimitate, iar camera aceea devenise un soi de refugiu, un locşor numai al lui, în care putea să evadeze. Obişnuia să încuie uşa pentru a scăpa de tachinările nemiloase ale tatălui şi fratelui său. Pierdea ore în şir citind, desenând sau ascultând muzica şi emisiunile preferate la radio, îndopându-se cu bomboanele şi delicatesele pe care le cumpăra de prin chioşcuri şi cafenele.

Uneori, deschidea ferestrele înalte şi urmărea forfota străzii: sutele de trecători care colindau ceas de ceas trotuarele, maşinile care treceau (ştia toate modelele) şi căruţele împovărate, trase de gloabe ostenite. Privea cu nesaţ la ferestrele apartamentelor de vizavi, sperând să vadă ceva ieşit din comun, precum o crimă sau un jaf ori vreo femeie dezbrăcată, dar nu zărise niciodată nimic. Tot acolo trăise momentele de căpătâi din adolescenţa sa: acolo fumase prima ţigară şi acolo îşi pierduse virginitatea. Pe când avea şaisprezece ani, familia lui plecase într-un weekend la Poissy, iar el o chemase pe Anne Laffront şi făcuse prima oară sex. Îşi amintea şi acum toate nebuniile pe care le făcuse cu ea în vara aceea, până să-i dea papucii. În acea cameră învăţase şi desenase câtă vreme urmase studiile de arhitectură. Lucien îşi dorea ca Pierre să trăiască clipe similare în camera lui.

Știa că nu putea să joace rolul tatălui pe care Pierre îl pierduse, dar voia cel puțin să-i ofere băiatului un cămin adevărat. Și, pe deasupra, avea companie, cu toate că Pierre părea un singuratic și vorbea foarte rar.

– Să vorbim despre mâncare, spuse Lucien, luând loc lângă Pierre. Încă nu se cunoșteau suficient de bine ca să-i pună mâna pe umăr. Nu pot să gătesc nici dacă mă bați.

Nimic mai adevărat. Fusese nevoit să gătească de când plecase Celeste, și nu se pomenise bucătar mai prost pe lume. Totodată, se vedea nevoit să stea la cozi infernale după mâncare, în compania femeilor, corvoadă de care se ocupase mereu Celeste. În Paris, cozile se formau pe la trei dimineața și ajungeau să se întindă pe alte străzi din preajma prăvăliei, înaintând centimetru cu centimetru. Nu de puține ori, atunci când îți venea rândul, descopereai că rafturile erau goale. Mult prea stânjenit de situație, Lucien plătea o vecină cu patru franci pe oră să stea la coadă și să-i facă târguielile.

– Nu vă faceți griji, monsieur Bernard, pot să pregătesc niște gustări simple. Sau, dacă vreți, pot să iau câteva lucruri de la cafeneaua din colț, ca să nu folosim cuptorul.

– Cred că e cea mai bună soluție. Nici măcar nu știu cum să-l aprind. E pe gaz, deci s-ar putea să sărim cu toții în aer.

Pierre izbucni în râs, iar Lucien se bucură în sinea lui, căci puștiul râdea foarte rar, de parcă hotărâse să nu mai râdă niciodată după chinurile îndurate. Lucien își jură să-l facă să râdă mai des.

– O să-ți dau o cheie, ca să poți veni și pleca când pofte ști, dar bagă la cap: să nu te prindă seara pe străzi, după ora stingerii. O să dăm amândoi de belea. Înțelegi lucrul ăsta, da? Apropo, să-mi spui Lucien, nu monsieur Bernard.

– Desigur, monsieur... Lucien. Sunt foarte atent. N-am ieșit niciodată noaptea, spuse Pierre.

Se părea că Mișa găsea camera pe gustul lui, căci deja sărise pe pat și se ghemuise lângă pernă.

– Vezi? Mișa se simte ca la el acasă, spuse Lucien, făcându-l pe Pierre să zâmbească.

Băiatul se aplecă și îl scărpină sub bărbie. Rolul tatălui începea să-l prindă pe Lucien. Cu toate că Pierre era evreu, și

prezența lui putea să ducă la torturarea și uciderea arhitectului și a tuturor locatarilor din bloc, era fără îndoială fiul pe care Lucien și-ar fi dorit să-l aibă: isteț, bine-crescut și serios.

– Cum îți place camera, Pierre?

– E foarte plăcută, la fel de drăguță ca fosta mea cameră de pe strada Oudinot.

Lucien avea grijă să nu scormonească în trecutul băiatului, mai ales la birou, unde Alain putea să tragă cu urechea. Chiar nu-l interesa. Dar acum, în intimitatea apartamentului, ar fi dorit să știe ceva mai mult.

– Când ți-ai văzut ultima oară părinții?

– Înainte de arestările din luna mai, spuse Pierre cu glas stins.

Lucien fu nevoit să se aplece spre el ca să înțeleagă ce spune.

– Am auzit că aveai doi frați și o soră? întrebă Lucien, conștient că atinge un punct sensibil.

– S-au dus. Nu știu unde sunt, dar îmi închipui că au murit. I-au luat când nemții au împușcat-o pe madame Charpointier.

– Ea s-a îngrijit de voi după ce părinții tăi au fost arestați?

– Da, atunci am născocit povestea că suntem creștini. Tatăl meu s-a ocupat de asta înainte să fie arestat. A trebuit să învățăm rugăciuni precum Ave Maria sau Tatăl nostru, ba chiar să luăm parte la liturghie, ca să înțelegem ritualurile. Ne-a obligat să exersăm temeinic, pentru siguranța noastră, dar n-a funcționat.

– Cum v-au descoperit nemții?

– N-am aflat încă. Am impresia că ne-a denunțat cineva.

– Și cum ai reușit să scapi?

Pierre rămase tăcut, făcându-l pe Lucien să regrete numaidecât că forțase un copil să retrăiască asemenea clipe cumplite. Tocmai se pregătea să schimbe subiectul, când băiatul începu să vorbească:

– Nu m-au găsit. Eram sus în pod, și n-au urcat până acolo. Nu știu de ce, dar pur și simplu așa s-a întâmplat. De sus de-acolo am văzut când au împușcat-o pe madame.

– Ai asistat la uciderea ei? exclamă Lucien.

– M-am uitat pe geamul din pod și am văzut cum o împușcă. Se luase la harță cu nemții, în timp ce Jean-Claude,

Philippe şi Isabelle erau târâţi în maşină. M-a salvat faptul că fumam.

– Fumai?

– Obişnuiam să mă furişez în pod să fumez. Asta făceam când au venit să ne ia, şi am auzit toată...

Spre surprinderea lui Lucien, Pierre izbucni în plâns. După câteva clipe, îl luă timid de după umeri şi îl trase lângă el.

– Nu trebuia să fiu acolo, se văită Pierre. Nu trebuia să fiu acolo.

Lucien îl mângâie pe cap şi îl bătu înţelegător pe spate, însă Pierre se trase brusc de lângă el, ruşinat de izbucnirea lui. La câte avea băiatul pe suflet, numai de ruşine nu avea nevoie. Lucien luă pachetul de pe masa din sufragerie şi i-l oferi lui Pierre.

– M-am gândit să-ţi fac un cadou de bun venit, Pierre.

Băiatul îşi şterse lacrimile cu mâneca puloverului şi desfăcu nerăbdător pachetul, apoi zâmbi când văzu setul de soldăţei romani pe care-l zărise în vitrina magazinului de pe strada Roi de Sicile.

37

– Unde mergem aşa, cu noaptea în cap? întrebă Lucien, enervat că Herzog îl trezise la ora şapte dimineaţa.

Herzog râse.

– La hotelul Majestic, şi promit să-ţi iau o ceaşcă mare de cafea când ajungem.

Lui Lucien în îngheţă sângele în vene. Hotelul Majestic era sediul Înaltului Comandament German din Paris. Se zvonea că unii intrau acolo şi nu mai ieşeau niciodată. Privirea îi fugi la mânerul portierei şi simţi brusc nevoia să-l apuce, să deschidă portiera şi să sară din Mercedesul oficial al armatei germane, dar se abţinu. Alături de el, Herzog trăgea dintr-o ţigară şi părea destul de vesel. Era încântat de faptul că străbăteau străzile scăldate în soare ale Parisului şi făcea semn către clădirile lui favorite. Din câte ştia Lucien, maiorului îi plăcea nespus Parisul şi obişnuia să-l cutreiere ore în şir, admirând până şi lucrurile banale. Era fascinat, de pildă, de măturători, sau de bătrânele care vindeau dantelă la tarabele din piaţă.

– Oare toţi germanii sunt atât de veseli la ora şapte dimineaţa?

– Hausen, eşti vesel la orele astea ale dimineţii? îl întrebă Herzog foarte încântat pe şofer.

– Nici pomeneală, dom' maior, bombăni Hausen, apăsând acceleraţia, iar maşina ţâşni pe bulevard.

– Hausen e mahmur. S-a întreţinut până târziu cu una dintre târâturile lui, nu-i aşa, caporale?

– Mie-mi place târâtura, ce mai tura-vura? cântă Hausen cu glas spart. Ăsta-i mottoul meu, dom' maior.

– Ceva-mi spune că încă n-ai dat pe la Notre Dame, Hausen.

– Încă nu, dar o să merg și acolo, promit.

– Încerc să-l educ pe domnul caporal, însă fără prea mare succes. Cert e că a vizitat toate bordelurile din oraș, spuse Herzog, înghiontindu-l sugestiv cu cotul pe Lucien.

– Și-atunci de ce ești așa de vesel în dimineața asta? Ai achiziționat vreo nouă gravură de Dürer?

– Și tu ai fi la fel de vesel dacă ai fi avansat în grad pentru performanțe remarcabile în slujba Reichului.

– Vorbești serios? Felicitări!

Lucien era sincer bucuros pentru Herzog. În urmă cu câteva luni, ar fi considerat această solidaritate rușinoasă, dar pe măsură ce amiciția lor se cimenta și avea tot mai mult respect pentru Herzog, asemenea sentimente nu-l mai deranjau. Doar uniforma gri cu verde a Wehrmachtului îi deosebea, iar Herzog n-o purta decât în timpul serviciului. Altminteri, când Lucien îl vizita în apartament, în timpul liber, maiorul nu se deosebea cu nimic de milioanele de francezi.

Discuțiile despre arhitectură, femei, despre Paris sau despre orice alt subiect se înfiripau firesc, cu excepția celor depre război. Lucien bănuia că maiorul nu aducea niciodată chestiunile de război în discuție de teamă să nu-l jignească, astfel că nu pomenea nici el nimic. De-a lungul anilor, relațiile lui Lucien cu prietenii săi se răciseră, astfel că mai avea doar câteva cunoștințe din domeniul arhitecturii, care se împrăștiaseră oricum după capitularea Franței. Drept e că n-avusese niciodată un prieten apropiat. Aștepta cu plăcere întâlnirile cu Herzog, care-l invita adesea la el acasă. Lucien bănuia că maiorul nu se aștepta ca el să-i întoarcă favorul, întrucât Celeste nu voia picior de inamic în casă. Nu-i spusese de plecarea soției sale, probabil și de rușine, dar mai ales pentru că Pierre locuia acum acolo.

– Totuși, e cam devreme să fii avansat la ora asta. Voi, teutonii, sunteți atât de eficienți! Ca să nu irosiți nici o clipă din zi?

– Eu, unul, nu, însă Herr Albert Speer, da, iar când mă cheamă arhitectul personal al Führerului, plec și în miez de noapte.

– Te întâlnești cu Speer în persoană?

– Exact. Ministrul pentru arme, muniții și armament, în toată splendoarea lui.

– Uitasem că Speer e ministrul pentru arme, muniții și armament.

– Führerul l-a ales pe el în funcție după ce predecesorul lui, Fritz Todt, a murit într-un accident de avion în februarie, și cred că a luat o decizie foarte înțeleaptă. Una dintre puținele, aș adăuga. Speer e un om sclipitor.

– Mi-ai zis că stilul lui e destul de conservator, spuse Lucien, zâmbind viclean.

Herzog se scărpină în cap, cu zâmbetul pe buze. În zadar se străduia să evite subiectul.

– Țin minte cât de mult m-a impresionat complexul ridicat cu ocazia marșurilor de la Nürnberg din '34. Clădirile imitau stilul arhitectural grecesc, dar Speer a folosit reflectoare antiaeriene pentru a crea o adevărată catedrală de lumini. O sută cincizeci de reflectoare ațintite spre cerul nopții. Priveliștea îți tăia răsuflarea. Să fi fost vreo două sute de mii de oameni acolo, înconjurați de aceste turnuri de lumină.

– Ai fost și tu acolo?

– Le-am văzut la cinema. Evenimentele au fost surprinse în filmul *Triumful voinței* al regizoarei Leni Riefenstahl.

– Nu el a proiectat și stadionul din Berlin, unde s-a ținut Olimpiada din 1936?

– Nu, stadionul e opera lui Werner March. Speer a proiectat Cancelaria Reichului pentru Hitler. Sala Cancelariei e de două ori mai mare decât Sala Oglinzilor de la Versailles. Am fost acolo.

– Ai luat un taxi ca să ajungi dintr-un capăt în celălalt?

– Bine-ar fi fost. Mi s-a părut că am străbătut toată Rusia. Să nu uităm de noua lui capitală, Welthauptstadt Germania, al cărei dom urma să fie de șaptesprezece ori mai mare decât bazilica San Pietro.

Lucien râse cu poftă.

– Se spune că bolta clădirii era atât de înaltă, că ar fi încăput întreg Arcul de Triumf acolo. Bine că a venit războiul, şi proiectul a fost sistat. Speer şi Führerul au oarecare tendinţe grandomane.

– Dumnezeule, că bine zici, rosti Lucien.

– Dar Führerul adoră arhitectura clasică. De fapt, dorea ca toate clădirile lui să fie construite din granit, astfel ca, peste o mie de ani, ruinele lor să stea mărturie asemenea Acropolei din Atena, pentru ca oamenii să-şi amintească de Reich aşa cum îşi amintesc de Roma antică.

– Totuşi, toată stima pentru Speer, e în slujba celui mai tare client din lume.

– Omul potrivit la locul potrivit. Goebbels îl angajase să renoveze sediul Ministerului Propagandei, după care l-a recomandat Führerului. Cei doi s-au înţeles de minune, au devenit prieteni la cataramă. Practic, Hitler i-a dat mână liberă în proiecte. Ştiai că Führerul voia să se facă arhitect?

– Da, am aflat.

– Cine ştie, poate că şi-a dat seama că nu e suficient de înzestrat pentru pictură, aşa că s-a resemnat cu arhitectura, unde nu-i nevoie de-atâta talent, spuse Herzog, cu un zâmbet răutăcios.

– O să îngheţe iadul în ziua în care un pictor va fi în stare să facă tot ce face un arhitect! exclamă Lucien. Norocoşii ăştia afurisiţi se pot retrage într-o mansardă şi pot picta orice le trece prin cap.

Herzog nu reuşi să-şi înăbuşe zâmbetul.

– Poţi să-i împărtăşeşti chiar tu ministrului Speer părerea pe care o ai despre pictori când vei face cunoştinţă cu el. Nu mă îndoiesc că va fi în asentimentul tău.

– Vrei să urc cu tine? rosti Lucien înmărmurit.

Hausen gonea pe străzile pustii. Coti pe-o străduţă îngustă, unde pe stânga, ceva mai în faţă se zărea un Mercedes negru. Din clădirea alăturată ieşiră doi bărbaţi purtând pălării de fetru şi paltoane lungi, în mod evident ofiţeri Gestapo în civil, escortând un bărbat şi o femeie purtând în piept steaua galbenă. Femeia ţinea în braţe un bebeluş, pe care încerca să-l liniştească.

– Încetinește, Hausen.

Herzog coborî geamul și scoase capul afară pentru a privi scena, apoi se răsuci și continuă să-i urmărească prin luneta mașinii. Rămase nemișcat până ce Mercedesul dispăru din raza lui vizuală. Apoi își coborî privirea în poală și-și aranjă, dus pe gânduri, mănușile cenușii.

– Îți vine să crezi în ce hal a ajuns armata lui Bismarck? bombăni el. Mi-e rușine că port uniforma asta.

Toată veselia îl părăsise, și restul drumului călătoriră în tăcere.

Când mașina trase în față la Majestic, Herzog îl luă pe arhitect de braț și îl conduse către intrarea somptuoasă a hotelului. Ajunși în foaier, maiorul mârâi câteva ordine unui locotenent, care-i conduse îndată către un lift străjuit de doi soldați înarmați până în dinți.

La etajul cinci, Lucien și Herzog fură escortați către o ușă dublă, pe care ofițerul o deschise fără să bată în prealabil. Locotenentul anunță sosirea oaspeților și se făcu nevăzut. Dintr-o cameră alăturată se ivi un bărbat înalt, impunător, cu sprâncene groase și negre, care înaintă spre ei cu mâna întinsă.

– Domnule colonel Herzog, mă bucur să vă revăd.

Herzog înclină capul, pocni din călcâie și îi strânse mâna.

– Domnule ministru Speer, sunt onorat de invitație. Aș dori să vă fac cunoștință cu Lucien Bernard, arhitectul angajat în slujba Reichului.

– Și un arhitect foarte destoinic. Am văzut ieri fabrica dumitale din Chaville. O clădire interesantă și solidă.

– Vă mulțumesc, domnule ministru, spuse Lucien.

– Funcționalism la cel mai înalt nivel, așa cum se cuvine în arhitectura utilitaristă. Mi-au plăcut în special arcadele din beton.

Lucien zâmbi și încuviință în semn de mulțumire.

Îl urmară pe Speer printr-o suită de încăperi spațioase. Lucien, care nu călcase vreodată în hotelul Majestic, era copleșit de opulența interiorului. Pe mese și canapele erau împrăștiate suluri de hărți și schițe.

– Luați loc, domnilor. Veți fi serviți cu cafea și croasanți, spuse Speer, pocnind din degete.

O ordonanță apăru de nicăieri.

Lucien îl urmări cu interes pe Speer în timp ce acesta sorbea din cafea și discuta cu Herzog despre cele mai importante uzine pentru producția de armament din 1943 și cât de mult costau. Ministrul Reichului nu avea înfățișarea unui monstru. Era arhitect, un profesionist onorabil, asemenea lui. Un om deosebit de inteligent și charismatic, responsabil de executarea unui plan soldat cu anihilarea a zeci de mii de oameni în ultimele șase luni. Un ucigaș cu sânge-rece, care nu întrebuința însă pistolul sau pumnalul, ci le ordona altora să folosească armele pe care el le proiecta și le fabrica. Care era scopul? Asuprirea diabolică a altor popoare pe care naziștii le considerau inferioare?

Lucien nu înțelegea de ce un individ integru precum Speer se punea în slujba unui scelerat ca Hitler. Oare mai erau și alții ca el? La fel de inteligenți și de capabili? În cazul acesta, Germania avea toate șansele să câștige războiul. I se făcu greață și simți nevoia să plece de acolo cât mai repede.

Speer se ridică și dădu de înțeles că întâlnirea luase sfârșit.

– Monsieur Bernard e un om extrem de talentat, și ia arhitectura foarte în serios, spuse Herzog, făcând semn către Lucien.

– Cu toții facem asta, domnule colonel, replică Speer. Arhitectura e cea mai dificilă dintre arte.

– Mult mai dificilă decât pictura, părerea mea, spuse Herzog.

– Într-adevăr, mult mai dificilă, exclamă Speer. Nici nu există termen de comparație.

Herzog se strădui să-și înăbușe zâmbetul.

– Domnule colonel, țin să vă felicit pentru realizările dumitale din Franța. Uzinele construite de dumneata produc cantități considerabile de armament pentru Reich. Avem și alte fabrici în plan, și sunt convins că vă veți pune în continuare în valoare îndemânarea și talentul organizatoric. Führerul își pune speranțele în dumneata.

– Sunt onorat să fiu în slujba Führerului.

– L-ai informat pe monsieur Bernard despre uzina de la Fresnes?

– Nu, domnule ministru. Aşteptam aprobarea finală a planului.

– Tocmai ai primit-o. Fabrica va juca un rol esenţial pentru acţiunile Reichului. Acolo vor fi produse torpilele pentru submarinele noastre. Trebuie să fie extrem de solidă, pentru a rezista bombardamentelor Aliaţilor. Duşmanii noştri vor face tot ce le stă în putinţă ca s-o distrugă. E absolut crucial să consolidăm flota de submarine, pentru anihilarea navelor americane. Americanii fabrică armament într-un ritm nebunesc şi la o scară pe care Germania nu are cum s-o egaleze. Par să aibă resurse nelimitate.

Lucien îşi coborî privirea în covor.

– Întreg poporul german apreciază eforturile dumneavoastră, domnule ministru, rosti Herzog, iar în glasul său răzbătea sinceritatea.

– Politica, gauleiterii[1], partidul... te-ai gândi că toţi pun umărul la victoria totală a Germaniei? În fapt, duc lupte crâncene, atât cu mine, cât şi între ei. Nici măcar Führerul nu mă poate ajuta, rosti Speer cu glas ostenit. Producţia e îngreunată de te miri ce prostii. De pildă, felul în care sunt privite femeile în Germania. În alte ţări, femeile lucrează în producţia de armament, dar nu şi în Germania. Majorităţii femeilor nu le este permis să muncească în fabrică, cică e un afront la adresa feminităţii, rosti el cu dezgust. Am conceput o nouă armă de asalt automată, dar, cum nu putem să producem suficiente exemplare, armata e nevoită să folosească puşti cu repetiţie, ca în Marele Război.

– Vă mulţumesc pentru întâlnire, domnule ministru. Vă asigur că voi lucra cu şi mai multă sârguinţă, spuse Herzog în timp ce strângea mâna lui Speer.

– Nu am nici o îndoială. Mult succes, tinere!

Lucien îi întinse mâna.

– Te invidiez, monsieur Bernard. Lucrezi ca proiectant. De la o vreme încoace, n-am jucat decât rolul birocratului.

– A fost o plăcere, domnule ministru.

---

[1] Conducători ai unor districte din Germania nazistă sau ai unor teritorii ocupate de Germania nazistă (n.red.)

– Domnule, aveţi mare noroc să locuiţi într-un oraş atât de minunat. Führerul mi-a spus odată: „Sunt gata să rad Leningradul sau Moscova de pe faţa pământului, fără nici o mustrare de conştiinţă, dar distrugerea Parisului m-ar fi îndurerat profund".

Speer îi conduse până la uşa încăperii.

– Dintre toate oraşele cucerite, Führerul a avut ochi numai pentru Paris. În iunie 1940, l-am însoţit, alături de sculptorul său personal, Arno Breker, într-o vizită de câteva ore. Am fost la Turnul Eiffel şi la mormântul lui Napoleon, zâmbi Speer. Hitler mi-a spus că Viena e un oraş mai frumos, dar nu sunt de acord.

Deschise uşa şi puse mâna pe umărul lui Lucien.

– Ştiţi, mai demult am proiectat schiţele pentru noul Berlin, iar în mijlocul oraşului am trasat un bulevard lung de cinci kilometri, asemănător bulevardului vostru Champs-Élysées.

38

Adele era pe punctul să atingă orgasmul, când auzi bătăi în uşa apartamentului ei.

– Cine naiba-i la uşă? zbieră Schlegal, la fel de înflăcărat ca Adele, care era deasupra lui.

– Nu te opri, nu te opri, ignoră. La dracu', nu te opri, se tângui Adele.

Dar bătăile erau tot mai rapide şi mai hotărâte. Schlegal se opri.

– Fir-ar să fie, ţi-am spus că am la dispoziţie doar jumătate de oră, rosti Schlegal, înşfăcând-o de braţ şi aruncând-o din pat ca pe o păpuşă de cârpe.

Adele ar fi ajuns direct pe podea dacă nu s-ar fi prins de pătură. Îi aruncă o privire furioasă colonelului Gestapo. Nu era obişnuită să fie tratată astfel de către amanţii ei.

– Vezi naibii cine-i la uşă, rosti Schlegal înainte să-şi pună perna pe faţă.

Adele îşi puse pe ea un halat negru de mătase şi merse la uşă.

– Da, da, vin, strigă ea.

Deschise uşa şi dădu nas în nas cu Bette, care intră cu zâmbetul până la urechi, ştiind prea bine că întrerupsese ceva important.

– Ce Dumnezeu faci aici? întrebă Adele.

– Fac mereu întocmai precum îmi spui, şefa. Mi-ai zis să vin aici la douăsprezece treizeci fix, să iau schiţele şi să i le duc lui André. „Să nu întârzii. André are nevoie urgentă de schiţele alea." Îţi aminteşti?

– Nu face pe deșteapta cu mine. Am avut ceva de rezolvat și am pierdut noțiunea timpului.

Bette intră în salon și se așează pe canapeaua neagră, în stil *art moderne*, apoi își rezemă picioarele pe măsuța de cafea din oțel inoxidabil, în același stil *art moderne*.

– Ia-ți picioarele de pe măsuță. Apropo, nu ți-a spus nimeni până acum ce picioare mari ai? Ca niște lopeți.

– O să plec imediat. Nu te impacienta, scumpa mea, o să aibă timp suficient să se scoale la loc, rosti Bette.

Adele ieși din birou cu un portofoliu negru la subraț. Bette se ridică de pe canapea și luă portofoliul.

– Ce zici de-un păhărel, așa, pentru drum?

Adele privi cu coada ochiului spre ușa deschisă de la dormitor, apoi încuviință. Bette se apropie de servanta neagră de oțel și-și turnă coniac din belșug.

– Mai lasă o picătură și pentru mine, dacă nu te deranjează, spuse Adele, strângând cordonul halatului în jurul taliei.

Bette zâmbi și plescăi din buze, apoi așeză păhărelul pe blatul servantei.

– Iartă-mă, te rog, pentru coitus interruptus, dar, cum ai spus de-atâtea ori, afacerile sunt afaceri.

– Data viitoare, sună și tu înainte.

– Negreșit. Sau poate o să-ți trimit o telegramă muzicală.

– Ai grijă de tine, rosti Adele monoton, în timp ce-i făcea vânt pe ușă.

– Sper că-ți amintești să vii după-amiază la probă, pe la ora patru. Termini cu el până atunci, nu?

Bette ieși pe coridor și auzi ușa trântindu-se în spatele ei. Își lipi urechea de ușa masivă, placată cu lemn, și auzi strigăte în fundul apartamentului. Un zâmbet îi lumină chipul pe măsură ce se îndrepta spre lift. Mai devreme, când traversase salonul lui Adele, aruncase o privire în dormitor și zărise o uniformă neagră întinsă la marginea patului. Negrul era într-adevăr culoarea preferată a lui Adele, însă tunica nu era a ei, și nici chipiul Gestapo ce trona deasupra uniformei.

Nici nu ieși bine din clădire, că trei bărbați îi zâmbiră, ducând mâna la borul pălăriei. Nu era nimic neobișnuit în

asta. În luna februarie împlinise treizeci şi unu de ani, dar ştia că era mai frumoasă acum decât fusese la nouăsprezece ani, când se apucase de modeling. Dacă ar fi crezut în Dumnezeu, i-ar fi mulţumit pentru frumuseţea ei nepieritoare. Era convinsă că şi la cincizeci de ani avea să lase bărbaţii cu gura căscată. Bette credea cu tărie în şansă, căreia i se datora faptul că fusese binecuvântată cu această înfăţişare, în vreme ce sora ei, Simone, era urâtă ca un buldog. Natura mai dădea greş uneori. Adesea se cutremura când şi-o închipuia pe Simone frumoasă, iar pe ea cu trăsături canine. Se putea întâmpla invers.

Încă de la pubertate, fusese nevoită să alunge bărbaţii din preajma ei. Bette primea zilnic invitaţii, chiar şi de Paşte sau de Crăciun. Pentru Bette, frumuseţea era un dar nepreţuit. Lăsând la o parte atenţia de care se bucura din partea reprezentanţilor sexului opus, nu era nevoită să stea la cozi la magazine sau să aştepte să primească o masă în restaurantele de lux, nici măcar să plătească, şi se trezea mereu cu cadouri în faţa uşii. Sărmana Simone n-ar fi putut să-şi găsească alesul decât dacă familia ar fi plătit pe cineva să se însoare cu ea sau dacă i-ar fi făcut lipeala cu un nevăzător. Era o fată blândă şi bună la suflet, şi ar fi fost o soţie şi o mamă de toată isprava, dar cel mai probabil avea să rămână singură şi să ducă o viaţă nefericită.

Într-o vreme, Bette nu accepta să iasă cu un băiat decât dacă acesta îi găsea un partener surorii sale. Dar, de cum punea ochii pe Simone, băiatul se făcea nevăzut. Simone nu fusese niciodată invidioasă pe surioara ei fermecătoare. Ar fi făcut orice pentru ea. Părinţii lor se resemnaseră cu tristul adevăr că Simone avea să rămână toată viaţa singură şi că numai Bette urma să îi binecuvânteze cu nepoţei. Însă lucrurile nu stăteau deloc aşa. În urmă cu trei ani, doctorul lui Bette o informase că nu putea să aibă copii din cauza unei anomalii uterine. Drept urmare, îi făcuseră o procedură de ligatură de trompe, şi cu asta, basta. Vestea zdrobitoare fusese îndulcită de conştientizarea faptului că de acum înainte putea să facă sex oricât dorea fără să rămână însărcinată. Scăpase de o grea povară. Multe dintre prietenele ei manechine erau nevoite să treacă prin calvarul avorturilor ilegale, pentru a nu renunţa

la carieră şi la privilegiile vieţii de fotomodel. Nici una dintre ele nu dorea să crească un copil de una singură, de teamă să nu se acopere de ruşine. Oricum, profesia lor era considerată indecentă, şi nu doreau să fie repudiate de familie.

Bette coti la dreapta pe strada Saint-Martin, spre atelierul lui André, croitorul lui Adele. Îi lăsă portofoliul, îi dădu câteva instrucţiuni clare şi porni spre apartamentul ei de pe strada Payenne. Se opri cu o stradă înainte de blocul ei şi bătu la uşa ciocolatierului Denis Borge. Vitrinele magazinului erau acoperite cu obloane. După câteva clipe, cineva trase puţin de oblon, apoi uşa se deschise.

– Bună ziua, Denis! spuse Bette.

– Madmoiselle Bette, ce plăcere! exclamă Denis.

Toţi vânzătorii se gudurau pe lângă Bette.

– Am venit pentru bomboane. Sunt gata?

– Desigur, sunt gata de ieri. Nu uit niciodată comenzile dumitale. Înăuntru vei găsi toate specialităţile pe care le-ai dorit.

Denis îi înmână o pungă maro de hârtie. Bette scotoci înăuntru după bomboanele înfăşurate în staniol.

– Eşti un înger, Denis. Mai uşor faci rost de diamante decât de ciocolată în vremurile astea.

– Îţi voi onora mereu comenzile. Mademoiselle Bette, eşti clienta mea favorită. De aproape un an, vii să cumperi de două ori pe lună. Te invidiez. Mănânci atâta ciocolată şi nu te îngraşi deloc. Cum reuşeşti?

Bette îşi coborî ruşinată privirea şi surâse.

– Metabolismul e de vină. Pot să mănânc oricât doresc. Sunt în stare să mănânc o baghetă întreagă cu unt.

– Eu, unul, n-aş fi în veci capabil de-o asemenea ispravă fără să plătesc preţul, dacă mă-nţelegi, rosti Denis, mângâindu-şi burdihanul uriaş.

Bette îl împunse jucăuş, iar Denis râse încântat. Odată cu introducerea raţiilor, negustorii, băcanii şi măcelarii parizieni căpătaseră puteri discreţionare asupra clienţilor pe perioada Ocupaţiei, dar pe Bette o tratau mereu cu respect: încă un beneficiu al frumuseţii.

– O zi bună, prietene! Ne vedem pe paisprezece.

Bette ajunse la ultimul etaj al clădirii şi bătu de trei ori la uşă, aşteptă câteva clipe, apoi bătu din nou, tot de trei ori, apoi descuie uşa. De cum intră, rosti cu blândeţe:

– M-am întors, micuţii mei.

Asemenea unor animăluţe care ies precaute din vizuini, un băieţel de şase ani şi o fetiţă de patru ani se iviră în pragul camerei de zi.

– A sosit ciocolata, veniţi şi luaţi, gânguri Bette, arătându-le copiilor punga.

Chipurile lor se mai descreţiră puţin, şi cei doi luară punga.

– Nu uitaţi ce v-am spus.

– Jumi-juma, intonară ei într-un glas.

Bette privi încântată cum cei doi se năpustiră asupra bomboanelor. Ca de obicei, copiii îi oferiră şi ei o bomboană, pe care Bette o luă şi o băgă în gură.

Se întreba adesea dacă ar fi fost în stare să crească doi copii atât de cuviincioşi şi de politicoşi precum copiii familiei Kaminsky. Multă vreme, Bette nu le acordase atenţie celor doi copii care locuiau la etajul întâi. Cu domnul şi doamna Kaminsky fusese în relaţii cordiale, cu toate că nu schimbau decât politeţurile obişnuite. Dar lucrurile luaseră o întorsătură neaşteptată în urmă cu un an, când doamna Kaminsky, însoţită de o altă vecină, se înfiinţase la ea la uşă în toiul nopţii.

Femeia tocmai fusese informată prin telefon că poliţia franceză urma să-i aresteze întreaga familie şi căuta cu disperare o ascunzătoare pentru copiii săi. Bette nu era antisemită, dar ştia că sprijinul acordat evreilor echivala cu condamnarea la moarte. Încercă să scape de ei, spunând că nu se pricepe la creşterea copiilor, dar doamna Kaminsky izbucni în plâns şi o imploră să o ajute. O doamnă, de altfel distinsă, bine îmbrăcată, care se bucura de respectul lui Bette, devenise peste noapte o cerşetoare îngrozită şi nenorocită. Femeia începu să se vaite, apoi căzu în genunchi şi-i oferi un teanc gros de bancnote. Ca s-o calmeze, Bette îi spuse să-i aducă pe copii cu tot cu haine.

Câteva minute mai târziu, doi copii înspăimântaţi, îmbrăcaţi în pijamale, stăteau în camera ei de zi, ţinându-se strâns în braţe. Bette merse la fereastră şi zări maşina de poliţie

oprind în faţa blocului. Trei poliţişti francezi dădură buzna în clădire. Bette se aşteptă să audă urlete şi plânsete din scara blocului, dar clădirea era cufundată într-o tăcere stranie. După zece minute, domnul şi doamna Kaminsky fură vârâţi în maşina de poliţie, care demară în trombă. Nu-i mai văzuse de atunci. Bette se întorsese la copii, care stăteau în continuare lipiţi unul de altul. Le zâmbi şi întinse mâna: „Hai, luaţi nişte ciocolată". În acea clipă, Bette, pentru care viaţa era o luptă nemiloasă, îşi închipuise că acesta era cel mai rău lucru care i se întâmplase vreodată.

În scurt timp, înţelese că fusese cel mai bun lucru care se întâmplase în viaţa ei.

39

– Spune-mi, părinte, nu evreii l-au ucis pe Hristos?

– E discutabil, fiule. Dar chiar dacă ei sunt făptaşii, tot i-aş ajuta.

Schlegal aprecia îndrăzneala părintelui Jacques. Detestase dintotdeauna preoţii, fie ei catolici sau protestanţi. Cu toţii erau nişte neghiobi făţarnici. Agenţii lui descoperiseră că bătrânul preot ascundea copii evrei într-o casă din Montparnasse, iar aceştia erau ulterior trimişi pe ascuns în Spania, peste Pirinei. Un alt preot din Carcassonne, care-i escorta pe copii, fusese şi el arestat. Schlegal dădea ocol încet scaunului pe care şedea părintele Jacques de la ora două noaptea. Preotul nu părea să fi ostenit câtuşi de puţin. Dimpotrivă, întâmpină cu veselie primele raze ale dimineţii, care se strecurară în camera de interogatoriu.

– Credeam că strămoşii evreilor l-au forţat pe Pilat să-l condamne pe Iisus la moarte, spuse Schlegal. Voiau să scape de el.

– Hmm, ipoteza asta e susţinută de câţiva teologi. Ar putea fi adevărată.

– Şi-atunci, de ce să-ţi rişti viaţa pentru nişte ucigaşi ai lui Hristos?

– Domnule colonel, dumneata nu înţelegi că toţi suntem fraţi pe acest pământ.

– Fraţi, rosti Schlegal, izbucnind în râs. Ce nerozie!

Îl disprețuia profund pe bătrânul preot şi pe toţi neevreii care-i ajutau pe jidani. Şi, totuşi, erau atâţia care-şi riscau pielea pentru ei. Nu înţelegea asta în ruptul capului. De ce să

te sacrifici pentru paraziții ăștia? Francezi care nu aveau nici o legătură cu evreii înainte de război îi ascundeau acum în poduri sau în șure, știind prea bine ce-i așteptă dacă erau prinși. Era de neînțeles de ce un om și-ar risca viața pentru niște scursuri și niște tâlhari care nu făcuseră decât rău în lume. În urmă cu o săptămână, în timpul unei percheziții lângă Saint-Honoré, un jandarm îi dăduse chipiul său unui evreu, ca să-l scape. Amândoi fuseseră prinși și împușcați pe loc. Șocant era însă faptul că francezul nici măcar nu-l cunoștea pe evreu. Fără îndoială, planeta ar fi fost un loc mai bun fără evrei. Iar în Paris, el și ceilalți ofițeri Gestapo se străduiau din răsputeri să ducă acest plan la îndeplinire.

– Câți copii ai ajutat să fugă în Spania, părinte?

– Recunosc că mândrie că am ajutat deja câteva sute, rosti părintele Jacques, zâmbind cu gura până la urechi.

Expresia de îngâmfare de pe chipul preotului îl scoase din sărite pe locotenentul Voss, care asista la interogatoriu din umbră. Acesta îl pocni atât de zdravăn în falcă, încât bătrânul se prăbuși la podea.

– Te rog, Voss, spuse Schlegal. Chiar nu era necesar. Părintele Jacques a tras Reichul pe sfoară și, firește, e foarte mândru de isprava lui. Lasă-l să-și savureze triumful.

Voss pufni, îl înșfăcă pe preot de guler și-l trase înapoi în scaun, după care se duse în spatele colonelului și își încrucișă brațele.

– Părinte, iartă-l pe locotenentul Voss. E cam morocănos, fiindcă n-a luat micul dejun. Așa că mărturisește-ți, te rog, păcatele, ca să poată și omul să mănânce.

Preotul își masă obrazul, apoi îl fixă pe colonel cu o privire sfidătoare.

– În cazul ăsta, mi-e teamă că va îngheța iadul înainte să-și mănânce locotenentul Voss micul dejun.

Riposta preotului îl impresionă pe Schlegal, care îl disprețuia pentru ceea ce făcuse, și în același timp îl respecta. Se întreba dacă un preot mai tânăr ar fi fost la fel de insolent ca bătrânul acesta ajuns la apusul vieții. Oare ar mai fi avut această atitudine dacă ar fi avut viața întreagă înainte?

– Să înţeleg că, dacă-ţi dau drumul, n-o să te cumineşti, spuse Schlegal, zâmbind larg.

Părintele Jacques râse în hohote pentru câteva clipe, iar Schlegal îi ţinu isonul.

– Eşti tare amuzant, domnule colonel. Mai că te-aş plăcea, dacă n-ai fi un porc de ofiţer Gestapo.

Schlegal izbucni într-un râs isteric auzind această remarcă. Voss urmărea încruntat scena.

– Vai, părinte Jacques, rosti Schlegal cu lacrimi în ochi. Mai că-mi pare rău că nu sunt catolic.

– Dar faci deja parte dintr-o Biserică, domnule colonel, în fruntea căreia stă însuşi Satan, Herr Hitler.

Schlegal se duse la preot şi se aplecă deasupra lui, punând mâna pe genunchiul bătrânului.

– Cum spuneam, părinte, în ultima vreme ai fost foarte ocupat să ascunzi progeniturile jidanilor. Îmi închipui că ai ostenit rău de tot. Aşa că o să fac ceva special pentru tine.

– Ai de gând să mă converteşti la iudaism?

Voss se repezi la preot, dar Schlegal îi făcu semn să se retragă.

– E cazul să faci o călătorie, părinte. Să te odihneşti. Aşa că am aranjat un concediu pentru tine.

– Ce drăguţ din partea ta!

– Ai fost vreodată în sud-vestul Poloniei? O ţară minunată. Cred că o să-ţi placă. Aer curat. Copaci. Natură. Ca un soi de azil. Unul cu mulţi evrei, şi, cum tot îţi plac evreii atât, o să te simţi ca acasă.

– O idee minunată! Ceva îmi spune că o să plec îndată.

– Într-adevăr. În două minute vei porni la drum. Dar încă ceva. Bag de seamă că n-o să-mi spui dacă şi alţii, în afară de părintele Philippe, îi ajută pe evrei.

Părintele Jacques se mulţumi să zâmbească.

– Nu pot să spun că mi-a făcut plăcere, domnule colonel, dar dar chiar m-a distrat discuţia asta cu dumneata. Ba încă trag nădejde că atunci când vei muri şi vei arde în flăcările iadului, n-o să suferi prea rău. Mă rog pentru tine, fiule.

– Ce frumos din partea ta! A fost o plăcere să te cunosc, părinte. Rareori dau peste oameni curajoşi. Voss te va conduce

direct spre tren. Mi-e teamă că pe durata călătoriei cu trenul vei sta cam înghesuit și nu foarte confortabil.

– Da, din câte-am auzit, condițiile din trenurile voastre nu-s la standardele franțuzești. Se zvonește că încap câte două sute într-un singur vagon.

– În vreme de război, trebuie să faci sacrificii.

Părintele Jacques știa că întâlnirea se încheiase, așa că se ridică în picioare. Făcu o plecăciune scurtă în direcția lui Schlegal și se întoarse spre Voss.

– Herr Voss, sunt gata să pornesc spre Drancy.

– Am veşti bune, părinte, rosti Voss, zâmbind. Nu mai e nevoie să mergi la Drancy, poți să iei trenul numaidecât.

– Așa-i, ți-am rezervat o cușetă într-un expres, adăugă Schlegal. Drumu-i lung, dar am auzit că la destinație te așteaptă un duș cald și plăcut.

40

– Ai căzut în veceu şi te-ai înecat? răcni Alain.

Îl auzi pe Pierre trăgând apa şi descuind uşa. Alain stătea rezemat de perete când puştiul ieşi de la toaletă.

– Ce naiba făceai înăuntru? Mi s-a părut că vorbeai păsăreasca. Ce limbă era aia?

Pierre îi zâmbi lui Alain.

Lui Alain nu-i plăcuse puştiul din clipa în care îl întâlnise. Iniţial, Pierre trebuia să facă pe curierul şi să dea cu mătura, dar Lucien începuse să-i dea lecţii de desen, chipurile, să-i mai uşureze munca lui Alain, ceea ce şi făcuse. Nu demult, Lucien afirmase că băiatul are chemare pentru arhitectură, fapt care-l irita la culme pe Alain. Adevărul era că puştiul de numai treisprezece ani prindea din zbor şi trecea iute la sarcini tot mai complicate. Era tot mai iscusit în trasarea liniilor şi avea simţul detaliului, atât de important în arhitectură.

Pierre se întoarse la masa de desen şi începu să schiţeze planul mezaninului pentru fabrica din Tremblay. După ce termină cu toaleta, Alain merse la Pierre.

– Liniile tale nu sunt suficient de pronunţate, îl atenţionă el.

– Aşa-i, ar putea fi mult mai pronunţate, răspunse Pierre voios.

Pierre primea întotdeauna sfaturile cu recunoştinţă, ceea ce-l scotea din minţi pe Alain, care îl punea pe băiat la tot soiul de munci şi îl ocăra întruna, însă numai când nu era Lucien prin preajmă.

– Ce tot bombăneai în baie? Parcă vorbeai în chineză.

– Spuneam doar Ave Maria... în latină.

– Nu mi s-a părut că vorbeai în latină. Am fost ministrant în copilărie, aşa că recunosc latina.

– În orice caz, a fost în limba latină.

– Te rogi tot timpul la budă?

– E singurul loc intim din tot biroul, nu crezi?

Alain se uită ţintă la băiat. Era ceva suspect în toată afacerea asta. Băiatul apăruse de nicăieri. Lucien îi spusese că Pierre era fiul unui prieten care murise pe front în 1940. Încercase să lege apariţia lui de întâmplările stranii din căsuţa lui Manet. Alain încă nu izbutise să pună lucrurile cap la cap. Îl urmărise pe Lucien de câteva ori, dar nu aflase nimic. Cel puţin o dată pe săptămână scotocea biroul şefului său în căutare de hârtii suspecte, precum schiţa şemineului, dar nu găsise nimic. Nu era uşor să-şi vâre nasul peste tot când afurisitul ăla de puşti era mereu prin preajmă.

– Zici că eşti catolic?

– Dar ce credeai că sunt, arab? i-o întoarse Pierre cu o îndrăzneală neaşteptată.

– Unde ai mers la şcoală înainte să vii la Paris?

– Sf. Bernadine din Toulouse.

– Cum l-a cunoscut taică-tău pe Lucien?

– Au fost prieteni în Paris şi erau amândoi înrolaţi în Divizia 25 când au invadat nemţii.

– Unde era campată Divizia 25?

– Pe Linia Maginot.

– Ce grad avea tatăl tău?

– Locotenent.

– Şi nu mai ai pe nimeni?

– Pe nimeni. Tata şi mama sunt morţi. La fel şi fratele meu, Jules.

– Groaznic. Ce-o să se aleagă de tine?

Pierre ridică din umeri.

Alain se întoarse la birou. Voia ca Pierre să dispară de acolo, dar ştia că asta nu avea să se întâmple prea curând. Alain nu avea încotro, trebuia să-l suporte. Dar, între timp, putea să profite din plin de situaţie. Nu avusese niciodată servitori în familie, dar acum avea unul.

– Hei, tembelule. Du-te să-mi iei un pachet de ţigări.

41

– O să prind pilastrul în balamale chiar în vârf, ca să poată fi ridicat. Are aproape jumătate de metru în diametru, suficient cât să acopere ascunzătoarea. Sper că oaspetele tău nu e gras.

Manet şi Lucien se aflau în salonul unei vile de pe strada Bassano. Era un apartament luxos, decorat cu stucatură alb-aurie şi cu parchet de lemn lăcuit. În dreptul pereţilor se înălţau pilaştri în stil clasic – nişte coloane paralelipipedice adânci de cincisprezece centimetri şi înalte de patru metri –, care împărţeau panourile din lemn în mai multe secţiuni întinse. Lucien găsise soluţia de cum intrase în apartament şi zărise pilaştrii.

– Se poate face? întrebă Manet.

Lucien desluşi îngrijorarea din glasul bătrânului. De la tragedia din şemineu, Manet se cam îndoia de el, cu toate că n-ar fi recunoscut asta nici în ruptul capului.

Lucien examină încă o dată pilastrul de sus până jos.

– Da, o să meargă. Pilastrul trebuie scos cu grijă şi reasamblat. Va fi ridicat de jos pentru ca oaspetele să intre pe sub el în ascunzătoarea care va fi săpată în cărămidă. Înăuntru vom monta un zăvor, ca şi în cazul treptelor. Dar trebuie lucrat cu migală, pentru ca balamalele să pice exact unde trebuie.

– N-ai de ce să-ţi faci griji în privinţa asta. Dă-ne proiectul şi ne ocupăm noi de restul.

Ajutat şi de Manet, Lucien măsură pilastrul şi cornişa de deasupra. Cei doi se îndreptară apoi spre intrare, unde se întoarseră să arunce o ultimă privire ascunzătorii.

– Locul ăsta e superb. Dumneata îl deții? întrebă Lucien când intră în Citroën.

– Nu, e-al unui coleg din Paris, care m-a rugat să nu-i divulg identitatea, desigur.

Lucien porni mașina, dar opri brusc motorul și se întoarse către Manet.

– Aș vrea să-i transmiți părintelui Jacques că băiatul va rămâne în grija mea. Pot să-l protejez. E mai în siguranță cu mine decât dacă ar încerca să treacă granița fraudulos în Spania sau în Elveția. Îi comunici asta, te rog?

– Probabil că părintele Jacques nu mai e printre noi.

Lucien nu era deloc surprins. Era doar o chestiune de timp până la arestarea lui.

– Când l-au ridicat?

– În urmă cu câteva zile, împreună cu șase copii evrei. I-a turnat cineva, și cei din Gestapo au venit să-i aresteze. Se ascundeau în podul casei, dar unul dintre copii a început să plângă, și așa i-au găsit.

– Crezi că le-a spus ceva?

Manet râse.

– Nici gând. Probabil i-a trimis la mama dracului.

– Ești sigur?

– Nu-ți face griji, Lucien. Avem oameni de legătură în sediul central al Gestapoului. Te asigur că nu le-a spus nimic.

– Când zici „avem", te referi la Rezistență?

– Ar fi mai bine să nu întrebi.

– Mi-era simpatic părintele Jacques. Un preot cu mult tupeu.

– Așa-i, spuse Manet, râzând cu poftă. Ar fi surprins să afle ce mi-ai spus în legătură cu Pierre. El nu credea că ai curaj.

Vorbele lui Manet îl mâhniră profund pe Lucien, care își coborî privirea în podeaua mașinii.

Manet își dădu seama imediat de gafa comisă și își plecă rușinat capul.

– În vreme de război, oameni pe care toți îi știau niște lași au dat dovadă de mult curaj. Decizia ta de a-l ascunde pe Pierre

l-ar fi surprins probabil pe părintele Jacques, dar pe mine nu mă surprinde.

Împăcat cu aceste vorbe, Lucien porni maşina.

- Mă bucur să-l am pe Pierre alături. E un puşti de toată isprava. Isteţ, muncitor şi bine-crescut. Mi-ar fi plăcut să fiu aşa la vârsta lui. Pe deasupra, mai e şi înzestrat. S-ar putea orienta spre arhitectură când creşte. În fiecare zi îl învăţ câte ceva într-ale profesiei.

Manet privea în zare prin parbrizul maşinii, pufăind din pipă.

- Curios pe ce cărări ne duce viaţa. Pierre rămâne fără familie, apoi te întâlneşte pe tine, care-i deschizi noi orizonturi. Mă fascinează faptul că vieţile noastre se află la voia destinului.

- Nu mai e atât de ruşinos şi de tăcut ca înainte, şi mă bucur tot mai mult de compania lui. Îmi place să-l duc la cinema. Zâmbetul şi râsetele lui îmi oferă mult mai multă satisfacţie decât pelicula în sine.

- Mă bucur că vă înţelegeţi aşa bine. Ce spune madame Bernard de toată situaţia? Îmi închipui că e şi ea bucuroasă să aibă grijă de-un copil.

Lucien opri maşina la intersecţia cu Champs-Élysée, aşteptând să treacă parada militară. În fiecare zi, la ora unu, fie vreme bună sau rea, nemţii defilau pe artera principală a oraşului, cu fanfară şi tot tacâmul, pentru a le reaminti parizienilor cine deţinea puterea. În opinia arhitectului, era o armă psihologică la fel de eficientă ca şi interdicţia.

Ca să nu consume benzină de pomană, Lucien opri motorul şi îşi întoarse privirea către Manet.

- Ne-am despărţit chiar înainte să vină băiatul la birou. Am urât mereu expresia „tot răul spre bine". Dar poate că-i mai bine aşa. Uite cu ce m-am procopsit.

- Fiul pe care nu l-ai fi avut niciodată.

- Căsnicia noastră a fost umbrită de faptul că n-am avut copii. Da, recunosc că Pierre e fiul pe care nu l-am avut niciodată. Îmi place să am grijă de el.

- Unde mai pui că i-ai salvat viaţa.

Parada trecuse de intersecție, astfel că jandarmii redeschiseră traficul. Când Lucien porni motorul și puse mâna pe schimbător, Manet așeză palma peste mâna lui.

– Cei pe care i-ai ajutat îți sunt pe veci recunoscători, dar mai sunt mulți alții în primejdie.

– Sunt gata să ajut, monsieur, rosti Lucien înainte să demareze.

42

– Fir-ar să fie, sunt pe aici pe undeva, dacă-ţi spun.

– Dom' colonel, am întors casa pe dos, am scotocit în fiecare cotlon şi pe sub fiecare piesă de mobilier, rosti căpitanul Bruckner.

– Idiotule. Evreii sunt pe undeva prin casă, în spatele vreunui perete sau sub parchet, răcni Schlegal, plimbându-se de colo colo ca un leu în cuşcă. Foloseşte-ţi imaginaţia, omule.

– Nu vă faceţi griji, dom' colonel, o să-i găsim, îl asigură Bruckner, rostind vorbele pe care Schlegal voia să le audă.

Căpitanul se întoarse în căsuţă, zbierând cât îl ţinea gura. Schlegal adora să-i vadă pe Bruckner şi pe subalternii lui dându-se de ceasul morţii ca să-i îndeplinească ordinele. Nu doar spaima le dădea ghes – cu toţii îl credeau ţicnit, ceea ce era şi mai bine. Bruckner era cu atât mai supus cu cât se temea să nu piardă mult aşteptata permisie de două săptămâni în München. Ca să-l tortureze puţin, Schlegal îl ameninţa constant că avea să-i anuleze permisia. Bruckner ieşi din casă ca să-l asigure pe colonel că oamenii lui răscoleau din nou interiorul. Brusc, Schlegal se opri din mers şi se apropie la o palmă de chipul căpitanului.

– Căpitane, trimite după baroase şi răngi. Pune-ţi oamenii să meargă în şopronul din spatele casei şi să ia cu ei orice ustensile găsesc pe-acolo. Trimite-i apoi în casă şi spune-le să bată în pereţi. Dacă sună a gol, spargeţi pereţii. Şi desfaceţi toate scările. Hai, dă-i drumul, domnule, sau poţi să-ţi iei adio de la Marienplatz. Din câte-mi aduc aminte, *e* în München, nu?

În timp ce Bruckner alerga şi răcnea ordine în stânga şi în dreapta, Schlegal se întoarse la maşina lui de serviciu. Se rezemă de capotă, aprinse o ţigară şi scrută casa. Cercetă cu atenţie faţada, în căutare de posibile ascunzători. Arhitectul ascunzătorii de sub trepte din casa lui Adele era foarte viclean. Spaţiile secrete erau aproape imposibil de găsit. Individul era fără îndoială foarte mândru că reuşise să păcălească poliţia secretă. Ingeniozitatea treptelor îi demonstra că se confrunta cu un adversar redutabil, care nu avea să comită gafe din neglijenţă. Gândul că alţi evrei stăteau bine mersi în ascunzătorile acestui individ îl scotea din minţi. Presimţirea acesta nu-i dădea pace de când descoperise treptele. Era atât de obsedat de chestiune, încât nici nu mai putea să şi-o tragă cu Adele în acel dormitor.

Schlegal intră în casă, cu mâinile încrucişate la spate. Soldaţii se apucară să verifice pereţii. Zgomotul a douăzeci de oameni bătând în pereţi aducea cu un cor de ciocănitori zălude. Câţiva dintre ei dădeau jos tencuiala şi spărgeau scândurile de lemn pentru a găsi scobiturile din perete. În casă se ridică un nor de praf şi moloz. Doi soldaţi smulseră peretele din spatele unor trepte, la parter. Altul se sui pe-o scară în salon şi lovea tavanul. Un sergent smulse lambriurile de mahon de pe pereţii antreului. Un locotenent îndepărtase tencuiala peretelui din sufragerie cu ajutorul ciocanului, dezvăluind un zid de cărămidă în care lovea frenetic. Bruckner urlă la el, spunându-i că nu era nimeni acolo. Din cameră în cameră, Schlegal făcu înconjurul parterului, inspectând operaţiunea de demolare.

– Ieşiţi afară, micuţii mei jidani, oriunde-aţi fi. Ştiu că sunteţi aici, ţipa Schlegal cât îl ţinea gura. Dacă ieşiţi în clipa asta, o să fie mult mai uşor pentru voi.

Era, firește, o minciună, dar Schlegal promitea adesea să fie indulgent cu victimele sale în schimbul cooperării. Nu le trata niciodată cu blândeţe, dar spre surprinderea lui, mulţi îl credeau.

– Ieşiţi, dragilor, ieşiţi, zbieră el, încercând să acopere larma dimprejur.

Misiunile acestea începeau să-i placă. Era tot mai încântat de perspectiva descoperirii evreilor, ca atunci când era mic şi se juca de-a v-aţi ascunselea. Se aştepta ca evreii să apară din clipă în clipă în spatele vreunui perete spart. Şi-i închipuia chicotind şi strigând încântaţi, aşa cum obişnuiau să facă verişorii lui din Mannheim când erau descoperiţi. Amintirea acelor clipe îi aduse zâmbetul pe buze. Adora să meargă în vizită la verişorii săi în vacanţa de vară şi de Crăciun. Mâncau pe săturate şi se distrau pe cinste.

– Daţi-i zor, oameni buni! Primul care-i găseşte primeşte o ladă – atenţie, o ladă întreagă, nu o sticlă – de şampanie, strigă Schlegal încântat.

Ritmul demolării se înteţi, iar Schlegal râse cu poftă.

– Bruckner, dacă-i găseşti, primeşti *trei* săptămâni permisie.

La auzul promisiunii, căpitanul apucă ciocanul şi începu să spargă peretele din spatele unei debarale, împrăştiind moloz pe toată uniforma de pe el. În faţa casei opri un camion din care coborâră vreo doisprezece soldaţi înarmaţi cu baroase şi răngi. De cum intrară, Bruckner le dădu nişte ordine, şi zgomotul deveni asurzitor.

– O să vă găsim, dragii mei şoricei jidani. Sau mai bine zis, şobolani, urlă Schlegal.

Trei ore mai târziu, operaţiunea de căutare nu dăduse încă nici un rezultat, iar veselia colonelului se preschimbase în furie. Pereţii fuseseră cercetaţi centimetru cu centimetru. Nici o încăpere nu rămăsese întreagă. Aproape tot tavanul zăcea prăbuşit la podea. Scările fuseseră demontate treaptă cu treaptă. Scândurile fuseseră smulse din parchet, dezvăluind spaţiile prăfuite dintre căpriori, unde mişunau insectele. Dulapurile din bucătărie fuseseră distruse. Interiorul cuptorului uriaş fusese temeinic verificat. Până şi coşurile de pe acoperişul casei fuseseră dărâmate, în caz că evreii se ascundeau în hornurile casei. Bruckner se ferise să dea ochii cu Schlegal în ultima oră, dar în cele din urmă îşi luă inima în dinţi şi merse la el. Colonelul stătea în bucătărie, gata să plesnească de furie.

– Mai vezi tu Münchenul la paştele cailor, domnule.

– Dom' colonel, nu-s aici. Dacă nu i-a înghiţit pământul, au fugit cel mai probabil înainte să venim noi.

– Rahat, făcu Schlegal.

Azvârli o bucată de lambriu prin încăpere, apoi lovi o bucată de tencuială cu cizma sa neagră, acoperind-o cu un strat fin de moloz. Se duse la fereastră şi scrută grădina luxuriantă.

– Ascultă la mine, încă sunt aici.

– Îmi pare rău, dom' colonel, dar sunt de negăsit.

Schlegal îşi întoarse privirea către Bruckner. Îl bătu părinteşte pe umăr şi zâmbi.

– Atunci dă foc la casă. Fumul o să-i scoată, sau pur şi simplu îi lăsăm să ardă, dacă nu vor să iasă din ascunzătoare. O să scotocim prin ruinele casei şi-o să-i găsim. Arde casa din temelii.

Căpitanul nu crâcni. Era o cale simplă şi rapidă de a pune capăt întregii harababuri, ca să se întoarcă şi el în Paris, unde-l aşteptau un pat cald şi o prostituată franţuzoaică pe nume Jane. Mai bine făceau asta de la bun început. Soldaţii dădură fuga la camioane şi se întoarseră cu canistrele de benzină. După câteva minute, întreaga căsuţă era stropită cu benzină. Sub privirile lui Schlegal, Bruckner îi făcu semn soldatului din prag, care aprinse un chibrit şi-l aruncă în antreu. Casa luă foc în câteva secunde. Afară se înserase, iar văpăile care se înălţau din acoperişul căsuţei se profilau în chip sublim pe cerul întunecat. Soldaţii istoviseră tot demolând fără rost, aşa că Bruckner le dădu voie să se întindă pe iarbă sau în camioane şi să privească spectacolul. Flăcările aruncau o lumină stranie, portocalie, pe chipurile lor. Schlegal se aştepta să audă ţipete dintr-o clipă în alta, dar auzi doar trosnetul flăcărilor. Cum incendiul avea să ţină o noapte întreagă, Schlegal le ordonă soldaţilor să se întoarcă în Paris.

Nemţii o luaseră pe Juliette Trenet pe nepregătite; tânăra aţipise când soldaţii opriseră în faţa casei. Se trezise buimacă şi nu-şi amintise pe moment unde era ascuns rucsacul, dar îl găsise sub masa uriaşă de măcelar din mijlocul bucătăriei. Nici nu trăsese bine tava şi grilajul deasupra ei, că nemţii spărseseră deja uşa de la intrare cu ceea ce părea a fi un berbece

de metal. Chiar şi cu tava de apă deasupra ei, auzise zarva pe care o făceau soldaţii întorcând căsuţa cu susul în jos şi spărgând pereţii şi tavanul în căutarea ei. Nu-i venea să creadă că tot acel efort era pe seama ei. Poate căutau totuşi pe altcineva.

Nemţii intrară în bucătărie şi răsturnară masa uriaşă, care se prăvăli cu zgomot la podea, făcând-o pe Juliette să tremure de frică. Tropotul cizmelor la câţiva centimetri deasupra ei era insuportabil. Ca să nu izbucnească în urlete, fu nevoită să-şi înfigă pumnul în gură. Adâncitura de sub gura de scurgere îi oferea suficient spaţiu cât să stea cu braţele în jurul trupului, însă avea doar un metru şi jumătate adâncime, forţând-o să stea ghemuită pe o pernă. Înspăimântată de-a binelea, închise ochii şi îşi duse genunchii la piept, ghemuindu-se în poziţia fetusului şi tremurând din toate încheieturile.

Faptul că toate acestea se întâmplaseră din senin o zdruncinase complet. Şederea ei în căsuţa aceea confortabilă fusese plăcută, aproape ca un concediu permanent, infinit mai agreabilă decât traiul din cuşca leilor. Încă se minuna cât noroc avusese să descopere acest loc. Iar acum urma să moară. Zgomotul şi vânzoleala păreau să nu se mai sfârşească, iar soldaţii tropăiau întruna pe gura de scurgere. Juliette îşi lăsă mâinile moi şi începu să plângă. Cu un efort supraomenesc îşi înăbuşi imboldul de a ţâşni în picioare şi de-a izbi tava de deasupra cu creştetul capului, azvârlind-o cât colo şi băgându-i în sperieţi pe soldaţi. Avea de gând să zbiere: „Aici sunt, nazişti afurisiţi! Ucideţi-mă ca să încheiem odată toată tărăşenia".

Dar tocmai atunci simţi o mişcare în pântec, urmată de alta. Juliette îşi pipăi pântecul dezvelit. Unde naiba-i stătea capul? „În mine trăieşte un om de ştiinţă", îşi spuse ea, „care are nevoie de ajutorul şi de îndrumarea mea." Bucuria de a-i oferi pruncului ei primul microscop. Clipa în care avea să absolve magna cum laude. Iar peste patruzeci de ani urma să meargă la Stockholm, când Marie sau Pierre avea să câştige Premiul Nobel. Viitorul se anunţa atât de luminos. Surâse şi hotărî să nu se predea în ruptul capului ticăloşilor de nazişti. Juliette nu avea nici cea mai mică intenţie să-şi încheie socotelile cu viaţa.

Apoi deveni brusc conştientă că toată larma din jur amuţise. Îşi înălţă ochii către tava de sub scurgere, de parcă prin ea ar fi putut vedea drept în bucătărie. După un sfert de oră în care nu auzi nici un zgomot, îşi spuse că nemţii se lăsaseră păgubaşi. Manet îi spusese să aştepte o oră până să iasă din ascunzătoare. Însă tocmai atunci, simţi, vag, miros de fum. De la o clipă la alta, mirosul devenea tot mai puternic. Fără să mai stea pe gânduri, Juliette se răsuci şi se târî cu capul înainte prin deschizătura tunelului ce pornea din adâncul ascunzătorii. Tunelul măsura numai jumătate de metru în diametru, astfel că Juliette şi rucsacul ei de-abia încăpeau în el. Având grijă să nu atingă pământul reavăn cu burta, înaintă târâş-grăpiş prin bezna tunelului de douăzeci de metri, ca o cârtiţă turbată. O forţă uriaşă, nevăzută, o propulsă înainte ca pe o săgeată. Pământul negru i se lipea de mâini şi de haine. Se temea că tunelul se va surpa dintr-o clipă în alta, îngropând-o de vie. Atât de aproape de izbăvire, şi, totuşi, condamnată la moarte. Dar pe măsură ce înainta, observă că tunelul era bine construit, prevăzut cu scânduri de susţinere deasupra şi pe lateral. Când zări luminiţa de la capăt, zâmbi, dar, pe măsură ce se apropia de ieşire, o cuprinse teama că nemţii o aşteptau deja afară. Oare gloanţele aveau să o ucidă pe loc, sau avea să îndure o moarte lentă şi dureroasă?

Dis-de-dimineaţă, fumul încă se înălţa din ruinele casei pe când oamenii lui Schlegal scormoneau printre dărâmături. Când Schlegal ajunse, două ore mai târziu, la faţa locului, Bruckner îl informă că nu descoperise nici un cadavru. Schlegal le ordonă de îndată oamenilor să se împrăştie şi păşi printre ruine. Mai că se aştepta să dea peste un cadavru carbonizat, dar nu găsi nimic. Ajunse în locul unde nu demult fusese bucătăria şi aprinse o ţigară. Stinse chibritul şi-l aruncă în ceea ce părea a fi o gură de scurgere. Ceva însă nu era în regulă cu scurgerea. Sub grilaj se zărea o tavă de metal, puţin adâncă şi goală. Schlegal aruncă ţigara, apoi îngenunche şi trase grilajul, care era prins de tavă. Dedesubt se căsca o gaură întunecată. Colonelul puse grilajul deoparte, îşi scoase chipiul şi îşi băgă capul în gaură. Apoi aprinse un chibrit şi în lumina

lui zări un tunel. Se ridică în picioare, zâmbind. Tava fusese probabil umplută cu apă câtă vreme soldaţii cotrobăiseră prin casă. Nu-i dăduseră importanţă pentru că dădea impresia unei scurgeri obişnuite. Apa se evaporase în timpul incendiului. Schlegal bănuia că ieşirea tunelului era undeva în fundul grădinii, ascunsă de răsadurile dese de flori. Evreul scăpase când ei erau încă în casă.

Schlegal aprinse încă o ţigară şi se întoarse încet la maşină.

–Afurisitul ăsta e sclipitor, rosti el, zâmbind.

De pe o culme aflată la trei kilometri depărtare, Juliette încă mai zărea coloana de fum ce se înălţa încet deasupra pădurii. Nu o aşteptase nimeni la ieşirea din tunel, pe înserat, aşa că o luase la fugă prin pădurea deasă, împiedicându-se şi căzând de nenumărate ori cu faţa la pământ. Îşi întoarse privirea şi zări o coloană de foc galben-portocalie ce lumina pădurea pe o rază de sute de metri. Când simţi că e în afara oricărui pericol, se ghemui istovită lângă un buştean şi se odihni. Îşi lăsă capul pe muşchiul verde şi răcoros ce se întindea pe buşteanul putrezit şi dormi până în zori.

Manet îi prezentase un plan de rezervă în caz că ascunzătoarea era descoperită, şi Juliette trebuia să-l respecte cu sfinţenie. Îşi luă rucsacul în spate, aruncă o privire la pântec şi îl mângâie, apoi porni în pas lent. Nu se mai temea de nimic. Era convinsă că aveau să scape cu viaţă.

43

– Deci, cine-i tipul ăsta nemaipomenit? Nu-ţi stă-n fire să faci nebunii în timpul zilei.

Adele se foi neliniştită pe scaunul de fier negru al cafenelei. Bette găsea amuzant faptul că întrebarea o iritase pe şefa ei şi aşteptă răbdătoare ca Adele să îndruge o minciună bine ticluită. O fascinase mereu să-i vadă pe oameni minţind, născocind tot soiul de poveşti în câteva clipe. Unii se pricepeau de minune la asta. De pildă, Etienne, amantul ei de anul trecut, care scornea câte o minciună convingătoare în două-trei secunde. Bette îi admira pe mincinoşii desăvârşiţi.

Adele luă o gură de vin şi îşi şterse buzele cu un şerveţel. Era un mod isteţ de a trage de timp, până-şi ticluia povestea.

– Un funcţionar de stat căruia i s-au aprins călcâiele după mine.

– S-ar putea să-ţi folosească un amant cu influenţă.

– Într-adevăr, mi-a deschis câteva uşi.

– Cum e? Înalt? Chipeş? Bun la pat?

– Toate la un loc, rosti Adele nerăbdătoare. E unul dintre cei mai buni amanţi ai mei. Ai văzut noile schiţe?

Bette nu avea de gând s-o lase cu una cu două.

– Bănuiesc că e căsătorit.

– Dacă vrei să ştii, e căsătorit, domnişoară Băgăcioasă. Cum rămâne cu André?

– Sunt sigură că va termina până mâine. Mi-a promis doar. De cât timp îl cunoşti?

– Nu de mult, spuse Adele, luând o gură de vin.

– Şi pentru cine lucrează? Pentru guvernul francez sau german?

Adele o fixă pe prietena ei cu o privire îngheţată.

– Francez.

Bette nu avea înclinaţii patriotice, dar în clipa aceea era scârbită de Adele. Pentru francezi, orice femeie care întreţinea raporturi sexuale cu un neamţ era o târfă. Bette văzuse cu ochii ei cum erau tratate femeile care le făceau ochi dulci nemţilor. Zărise o fată râzând şi glumind cu un ofiţer Wehrmacht. După plecarea ofiţerului, un necunoscut venise la masa fetei şi îi cârpise din senin o palmă, fără nici o explicaţie. Se considera că nici o fată provenind dintr-o familie respectabilă nu s-ar fi culcat cu un neamţ.

Adele era excepţia de la regulă, femeia educată şi înstărită care sărise în pat cu inamicul. Şi nu cu orice inamic, ci cu un ofiţer Gestapo. Era ca şi cum ţi-ai fi tras-o cu diavolul în persoană. Adele nu era atât de nătângă încât să-şi mărturisească aventura cu ofiţerul Gestapo. Ar fi fost pură sinucidere. Bette şi-o închipui pe şefa ei cheală şi zâmbi. Existaseră represaliii împotriva femeilor care se întreţineau cu nemţii. Toamna trecută, câţiva bărbaţi cotonogiseră un ofiţer german într-o cafenea şi o lăsaseră pe însoţitoarea lui fără păr pe cap. Cum nimeni nu voia să-i vândă o perucă, fata se dăduse la fund o vreme, aşteptând să-i crească părul la loc. Adele era o femeie extrem de înfumurată, chiar şi pentru un fost manechin, astfel că, în accepţiunea ei, mai bine-i luai gâtul decât s-o razi în cap ca pe-o oaie şi s-o lipseşti de minunatele-i plete blonde. Adele era fără îndoială conştientă că se juca cu focul.

Bette înţelegea acum de unde făcuse rost Adele de materiale în aceste vremuri de restrişte. Pesemne şefa ei îşi închipuia că trecuse de partea învingătorilor, dar nemţii nu se descurcau prea bine în ultima vreme. Nu mai erau la fel de invincibili precum îi crezuse lumea. Oamenii vorbeau pe la colţuri de Eliberare.

Bette se pregătea să treacă din nou la atac, dar tocmai atunci, Lucien Bernard se ivi în spatele lui Adele şi începu să-i mângâie părul blond. Adele se răsuci brusc pe scaun.

– Lucien, scumpule. Pe unde-ai fost? Nu m-ai sunat de-o veşnicie.

– Am încercat să te sun de mai multe ori, rosti Lucien, dar glasul său firav făcea ca vorbele lui să nu fie prea convingătoare.

Adele se uită la el şi îl prinse de mână.

– Lucien, îţi mai aduci aminte de Bette? Mâna mea dreaptă... şi stângă.

– Desigur. Ne-am întâlnit la prezentarea de modă, rosti Lucien, luând loc lângă Adele.

Bette nu-l uitase pe Lucien. Îi făcuse o impresie foarte plăcută în acea seară. Dar, cum era amantul şefei sale, nu se putea atinge de el.

– Mă bucur să te revăd, monsieur Bernard.

– Povesteşte-mi despre ultimul tău proiect, spuse Adele. Ultima oară când am vorbit, proiectai o fabrică de armament, sau ceva de genul ăsta lângă Chatou, nu-i aşa?

– În Chaville, scumpa mea. Momentan, proiectez altă fabrică pentru monsieur Manet.

– Ce interesant! rosti Adele, prefăcută.

Lucien îi zâmbi lui Bette, care observă că arhitectul se străduia din răsputeri să nu-şi ia privirea de la Adele. Era limpede că nu venise la prezentarea de modă să vadă pălăriile în vogă, iar asta o mulţumi pe Bette.

– Scumpul meu Lucien e unul dintre cei mai talentaţi arhitecţi din Franţa, spuse Adele. Chiar mai talentat decât bătrânul ăla nătâng şi plicticos, Le Corbusier. Mişelul a fugit în Spania, sau în Elveţia, nu mai ştiu. Unde mai pui că-i urât ca noaptea.

– Urât, dar foarte talentat, Adele. Când lumea vorbea de arhitectură franceză în anii '20 şi '30, vorbea de Le Corbusier.

– Asta nu-l face cu nimic mai frumos, cu ochelarii ăia negri şi rotunzi. Vrea să arate că-i intelectual, sau ce?

– Spune-mi, Adele, n-ai vrea să luăm prânzul undeva în provincie? Ştiu un han foarte primitor. Ce zici, draga mea?

– Eşti un dulce, Lucien, dar am multă treabă în după-amiaza asta. Hai s-o lăsăm pe altă dată.

– Pot să-ți țin eu locul, scumpa mea, spuse Bette. Nu-i mare scofală. Mai trebuie doar să probăm cele două costume negre, de catifea. Iar voi, porumbeilor, puteți să evadați câteva ore. Mi se pare foarte romantic.

Clipe bune, Adele o străfulgeră cu privirea. Bette îi răspunse cu o mină amuzată.

– Foarte drăguț din partea ta, scumpo, dar trebuie să asist la probe, rosti Adele. Nu-i loc de imperfecțiuni pentru prezentarea de săptămâna viitoare. Știi doar că sunt o perfecționistă convinsă.

Bette mai știa că Adele nu asista niciodată la probe, lăsând mereu sarcina respectivă în seama subalternei sale. În după-amiaza acesta, Adele era probabil ocupată să probeze bărbăția ofițerului Gestapo.

– Așa-i. Știu că te dai în vânt după toate veșmintele negre.

Fără să ia în seamă comentariile ei, Adele se întoarse către Lucien și îl bătu ușor pe mână.

– Am o idee grozavă! Ce-ar fi s-o scoți pe scumpa mea Bette la o plimbare prin provincie? Nu i-ar strica puțin aer curat. N-a mai ieșit de secole din temnița orașului, nu-i așa, dragă?

Cu alte cuvinte, Adele îi arunca niște resturi. Dar Bette era mulțumită. Din câte își dădea seama, Lucien avea potențial. Iar judecând după expresia de pe chipul lui, și el era mulțumit de turnura pe care o luaseră lucrurile.

– La cât să fiu gata? Stau pe strada Payenne, numărul trei, precizâ Bette.

– La ora două?

44

Lucien se uita la Bette, care dormea lângă el. Era o femeie nespus de frumoasă, şi se simţea onorat că făcuse dragoste cu ea. Petrecuseră o după-amiază superbă împreună, luând prânzul şi bucurându-se fiecare de compania celuilalt. Era de la sine înţeles că asfinţitul avea să-i găsească în pat. În perioada studenţiei, Lucien fusese total neexperimentat într-ale sexului, iar fetele mai dezgheţate cu care se culcase nu se sfiiseră să-i spună asta în faţă. Dar de atunci exersase şi făcuse progrese. Avusese câteva legături amoroase de scurtă durată, apoi se însurase cu Celeste şi urmaseră şapte ani de monogamie plictisitoare, până în urmă cu trei ani, când i se aprinseseră călcâiele după Adele. Găsea ideea de a avea o amantă foarte captivantă. Pe deasupra, vădea maturitate şi cosmopolitism. Întâlnirile secrete aduceau o pată de culoare vieţii sale cenuşii.

Însă Bette era o amantă mult mai înflăcărată şi mai agresivă decât şefa ei. Pentru prima oară în viaţa lui, sexul îi provoca mai mulţi fiori decât un contract.

Lucien rezemă perna de tăblia patului şi aprinse o ţigară, aruncând o privire prin cameră. Pereţii albi, strălucitori, cu lambriuri de culoare închisă de nuc, precum şi şemineul de piatră dădeau încăperii un aspect intim. Când sosise vremea să facă sex, Lucien îşi dăduse seama că nu puteau merge la el acasă, din cauza lui Pierre. Nu putea să-l trimită pe băiat la plimbare o după-amiază întreagă. Iniţial, crezuse că aveau să meargă la Bette acasă, dar se pare că în apartamentul ei locuiau nişte rude de la ţară, aşa că închiriaseră o cameră la

hanul unde luaseră prânzul. Lucien se întinse şi o mângâie pe minunatul ei păr castaniu, iar Bette dădu semne că se trezea. Tânăra căscă şi deschise ochii. Când îl zări pe Lucien, zâmbi somnoroasă.

– Cred că am pornit cu dreptul, şopti ea, mângâindu-l pe obraz.

– Aşa bag de seamă, mademoiselle.

– Fără îndoială, ai potenţial.

Vorbele ei îi gâdilară orgoliul, iar Lucien izbucni în râs. Se ghemui lângă Bette, îmbătat de mireasma şi de căldura trupului ei. Întâlnirea aceasta fusese deopotrivă neprevăzută şi bine-venită. O relaţie amoroasă i-ar fi alungat grijile din minte, care atârnau deasupra lui ca sabia lui Damocles, gata să cadă în orice clipă. Pesemne două-trei partide de sex pe săptămână aveau să-i îndulcească puţin traiul.

– Mă bucur că am potenţial de amant, spuse Lucien.

– Potenţial? Dar *eşti* deja amantul meu, scumpule. Ce faci joi seară?

– Sunt ocupat, dar pentru tine pot să-mi fac timp. La tine acasă? întrebă Lucien cu speranţă în glas.

– Nu, mai bine la tine.

– Nu se poate, se grăbi Lucien să răspundă.

– De ce nu?

Lucien rămase fără glas şi nu izbuti să găsească suficient de iute un pretext. Pierre era în fiecare seară în apartament. De altfel, Lucien prefera ca băiatul să nu meargă altundeva decât la birou, de teamă să nu-l ridice patrulele nemţeşti. De la o vreme, se temea mai mult pentru siguranţa lui Pierre decât pentru el însuşi. Nenumăraţi parizieni dispăruseră din senin, şi nu se mai ştia nimic de ei. Ar fi vrut să se tăvălească cu Bette cât mai des, dar nu în dauna lui Pierre.

– Păi... au venit nişte rude în vizită. Ca şi la tine.

– De unde? întrebă Bette.

– Din Nantes. Unchiul Emile. Fratele mamei mele. Un bărbat de ispravă.

– Înţeleg. Atunci unde vrei să ne-ntâlnim?

– Hai la Café Hiver. O ştii? întrebă Lucien, trecându-şi degetele prin părul ei.

- E un local fermecător. Dar ce facem după? Toată seara ne va sta gândul la sex, așa că unde-am putea să mergem?

- Hmm... păi ar fi hotelul Gagnol, de pe bulevardul Parmentier. Foarte confortabil și destul de ieftin, spuse Lucien.

- Am impresia c-ai mai fost acolo. Cu nemaipomenita Adele, cel mai probabil.

- Da, eram atât de înflăcărați în seara aia, că n-am mai avut răbdare să ajungem la apartamentul ei.

- Ah, ce vremuri! Nu-ți pare rău că ai pierdut-o pe fantastica Adele?

- Aventura noastră se apropia oricum de sfârșit. Eram o gustare de care se plictisise. Ce zici, scumpa mea, dorești și felul doi?

- E aproape ora șapte, și trebuie să mă întorc, spuse Bette. Rudele mele se tem probabil să nu fi pățit ceva.

Bette sări din pat și se îndreptă spre mormanul de haine ce zăcea pe podea.

Lucien era vrăjit de silueta ei. Picioare lungi și frumoase și talie îngustă. Spre deosebire de majoritatea manechinelor pariziene, care erau plate în zona pieptului, Bette avea niște sâni rotunzi, minunați. Bette îi surprinse privirea și spuse:

- Nu-i rău pentru o babă de treizeci și unu de ani, nu?

- Nicidecum. Sigur nu vrei să iei desertul? întrebă Lucien, dând așternutul la o parte pentru a-i arăta lui Bette că era gata de acțiune.

- E foarte ispititor, dar nu vreau să întârzii, rosti Bette în timp ce-și prindea sutienul, stârnindu-l și mai mult pe arhitect.

- Sper că ești conștientă că mă obligi să fac un duș rece înainte de plecare.

45

– Spune-mi unchiule, ce pățesc evreii odată ce ajung la Drancy? întrebă Alain, în timp ce vecinul său, monsieur Valery, era scos din apartament și târât de păr într-un Citroën negru.

În urma lui veneau soția și cei doi copii, împinși de la spate de ofițeri Gestapo îmbrăcați în civil. Mașina demară în trombă, iar Alain se întoarse către unchiul său, care trăgea cu nesaț din țigară. Cei doi urmăriseră scena de pe bancheta din spate a mașinii de serviciu a unchiului său.

Hermann trase adânc din țigară și zâmbi.

– După un popas scurt la Drancy, evreii sunt trimiși într-o minunată vacanță în Polonia. Gimnastică și aer curat cât cuprinde.

– Umblă vorba că nu mai sunt văzuți niciodată. Nimeni nu s-a întors în Paris.

– Asta pentru că le place atât de mult vacanța. Nu vor să se întoarcă.

– Germanii par să-i urască pe evrei chiar mai mult decât pe francezi. De ce, unchiule?

– Noi știm că evreii sunt o pacoste pentru lumea asta. Niște paraziți care trebuie anihilați înainte să ne distrugă civilizația.

– Francezii nu sunt și ei de aceeași părere?

– Autoritățile franceze nu mișcă un deget când vine vorba de arestarea evreilor, mai ales a evreilor născuți în Franța. Le dau din timp de știre, ca să fugă înainte să ajungem noi. Domnul Valery e o excepție. S-a arătat foarte surprins când ne-a văzut la ușă. Ai făcut o treabă minunată, băiete. *Era* evreu.

Îți dai mereu seama după mutră. Valery a plătit o căruță de bani ca să-și falsifice buletinul și certificatele de naștere ale copiilor, dar în final nu i-a ajutat la nimic. Schlegal va fi foarte mulțumit de captură.

– Mă bucur că pot să-ți fiu de folos, unchiule. Ai fost foarte generos cu mine și cu familia mea. Poți să mă suni oricând dorești.

– Asta am să și fac. Dă-mi de știre dacă mai bănuiești pe cineva.

– Am deja câțiva pe listă, murmură Alain, pregătindu-se să coboare din mașină.

– Înainte să pleci, am o mică surpriză pentru tine. Domnul Valery nu mai are nevoie de Renault-ul lui în vacanța din Răsărit. O să ia trenul până acolo, așa că mașina-i a ta. Un tânăr chipeș ca tine va avea mult succes la domnișoare cu așa o mașină frumoasă, rosti Hermann, fluturând cheile mașinii pe sub nasul lui.

Alain făcu ochii mari și înșfăcă numaidecât cheile din mâna unchiului său. Nu mai trebuia să-l implore pe vărul lui să-i împrumute mașina.

– Ești foarte darnic, unchiule. Nimeni nu mai are mașină în Paris.

– Ai nevoie și de benzină, așa că uite și o cartelă de rații. Nu face risipă. Benzina se găsește foarte greu.

– Fii pe pace, unchiule, voi avea mare grijă. Unde-i parcată mașina?

– Cea verde-închis de colo, chiar pe colț. O vezi?

Alain nu se mai putu stăpâni și țâșni pe portieră afară. Îi strigă unchiului său, de pe trotuar:

– Spune-i colonelului Schlegal că se poate baza pe mine.

– O să-i spun la timpul potrivit. Deocamdată, Schlegal e într-o pasă proastă și mă feresc de el câteva zile.

– Cum așa? întrebă Alain, mai mult din politețe.

– I-a scăpat un evreu printre degete, într-o căsuță de lângă Épinay.

– Unde-ai spus?

– Épinay. La opt kilometri nord de Paris. Evreul se ascundea acolo. Schlegal era convins că stătea ascuns prin pereți sau în

cine ştie ce ascunzătoare, aşa că i-a pus pe soldaţi să dărâme casa cărămidă cu cărămidă. Dar nu a dat de el. Apoi a dat foc la casă, dar nici picior de jidan. Se pare că evreul stătuse ascuns în bucătăria din pivniţă, sub o gură de scurgere falsă. De-acolo pornea un tunel spre grădină, şi aşa a scăpat. Schlegal a turbat de furie.

– Şi căsuţa asta era în Épinay?

– N-a mai rămas nimic din ea. Hai, ia-ţi maşina şi dă iama printre franţuzoaicele astea. Bancheta din spate a Renault-ului e destul de încăpătoare. Profită de ea din plin, nepoate.

Hermann îi făcu semn şoferului să pornească maşina.

Rămas singur pe trotuar, Alain se uită preţ de câteva clipe la chei, apoi se îndreptă spre locul unde era parcată maşina. Aventurile sale amoroase mai trebuiau să aştepte puţin.

Alain inspectă gura falsă de scurgere, apoi coborî în adâncitură. Tunelul fusese săpat pe grabă, însă cu cap, şi consolidat cu scânduri de lemn prinse deasupra, pentru a preîntâmpina surparea. Cineva făcuse pe dracu' în patru să scape un evreu de la moarte. Însă Alain nu era interesat de cel care săpase tunelul, ci de individul care găsise această soluţie ingenioasă. Tunelul te scotea în grădină, la vreo douăzeci de metri în spatele casei, pe unde evreul putea să iasă neobservat în vreme ce trupele Gestapo întorceau casa cu susul în jos. Alain ştia deja cine proiectase scurgerea falsă. Doar schiţa cadrului metalic din zidul de cărămidă îi mai dădea bătăi de cap. Păşi printre ruinele carbonizate, răscolind dărâmăturile, până dădu cu ochii de şemineu şi de hornul aferent, care încă stăteau în picioare. Alain se apropie de şemineu cu zâmbetul pe buze, căci toate aveau noimă acum. Schiţa reprezenta un zid fals în spatele vetrei. O soluţie foarte isteaţă. În acea clipă nu mai avea decât o singură nelămurire: de ce-ar fi Lucien atât de nesăbuit încât să proiecteze ascunzătorile astea?

46

– E de departe cel mai frumos interior din întreg Parisul, rosti Lucien, care vorbea din spatele lui Pierre, ţinând mâinile pe umerii băiatului. Sala de lectură a Bibliotecii Naţionale e faimoasă în toată lumea. E cea mai de seamă bibliotecă din Franţa. Priveşte sus la cupole. Vezi cum pătrunde lumina înăuntru? Sunt fenomenale, nu-i aşa? Şi observi că geamurile sunt prinse între grinzile alea metalice subţiri?

Lucien se entuziasma de fiecare dată când îi vorbea lui Pierre despre clădirile sale favorite. Vizitaseră Notre Dame, La Madeleine, Turnul Eiffel şi clădirea Operei. De fiecare dată trăncănea în neştire, dar Pierre îl asculta mereu cu atenţie. Puştiul nu părea niciodată plictisit de lecţiile lui Lucien. Dimpotrivă, punea întrebări şi atrăgea atenţia asupra elementelor de structură sau de design într-un mod care-l impresiona pe Lucien.

– În anii '60 ai secolului trecut, Henri Labrouste a fost primul arhitect care a folosit fierul expus la vedere, ca element arhitectural. Foarte curajos din partea lui. Mulţi l-au criticat, spunând că fierul nu-i estetic. Uită-te şi tu la arcadele astea de fier care susţin cupola. Observi cum ies din coloane? Incredibil.

– Şşşş, făcu un bătrân, ducându-şi degetul la buze.

Lucien uitase complet că se afla într-o bibliotecă, şi încuviinţă din cap în semn de scuze.

Străbătură încăperea printre rândurile de mese de lectură, cu privirile înălţate la luminatoarele din mijlocul cupolei. Lucien îl duse pe Pierre la una dintre coloane şi ciocăni în ea

cu degetele, scoţând un sunet metalic. Gestul lui fu admonestat de alt vizitator.

– Vezi? E din metal, nu din piatră.

Pierre îi urmă exemplul şi zâmbi la auzul sunetului.

Mesele erau ocupate de tot soiul de oameni, adânciţi în lectură, luând notiţe sau făcând semne de carte din bucăţele de hârtie. Trecând pe lângă ei, Lucien se întrebă dacă îşi găseau alinarea în lectură în aceste vremuri tulburi sau dacă se lăsau mereu absorbiţi de universul lor academic.

– Şase ani au durat construcţiile la bibliotecă. Acolo ţin cărţile, în teancuri, în spatele unui splendid perete de sticlă, înrămat în fier.

Lucien şi Pierre se apropiară de peretele de sticlă şi priviră înăuntru la teancurile de volume maronii, roase de vreme. Lucien îl luă pe băiat de umăr şi îi făcu turul sălii imense, atrăgându-i atenţia asupra elementelor de arhitectură.

– Toate clădirile astea din Paris sunt nişte comori, spuse Lucien.

– Dar sunt vechi, răspunse Pierre. Credeam că eşti un arhitect modernist.

Lucien îşi înăbuşi cu palma un hohot de râs.

– Cu siguranţă, dar poţi învăţa foarte multe de la o clădire veche.

Era încântat de faptul că Pierre putea să-l ia peste picior.

În timp ce înaintau prin sala de lectură cufundată în linişte, Lucien auzi un zgomot în depărtare. Zgomotul crescu în intensitate şi, unul câte unul, vizitatorii îşi înălţară privirile şi ascultară. Lucien recunoscu tropăitul cizmelor nemţeşti pe podeaua de marmură.

– Doamne Dumnezeule! spuse Lucien.

Se uită la Pierre, care avea chipul împietrit de groază.

Panica punea încet stăpânire pe el, dar Lucien nu se pierdu cu firea şi acţionă rapid. Vizitase biblioteca de multe ori şi cunoştea configuraţia sălii. Îl luă pe Pierre de braţ, apoi îl trase către o firidă din peretele despărţitor, în spatele unei coloane, şi îl împinse înăuntru.

– Capul la cutie. Ştii unde să mergi, nu?

Îi strânse mâna puternic şi îl sărută pe obraz. Pierre încuviinţă şi se făcu nevăzut. Chiar în acel moment, uşile duble de la intrarea în sala de lectură zburară în lături, şi un grup de şase soldaţi germani, în fruntea căruia se afla un căpitan Gestapo, intră în bibliotecă, în pas susţinut. Ofiţerul străbătu încet culoarul principal, urmat de oamenii săi, înarmaţi cu toţii cu mitraliere. Privirea sa se plimba de la o masă la alta. Toţi vizitatorii stăteau cu capetele plecate, dorind să pară absorbiţi de lectură. Lucien o luă printre mese şi se duse ţintă spre ofiţer ca să-i abată atenţia de la Pierre. Dar nici nu făcu bine câţiva paşi, că ofiţerul se apropie de un bărbat între două vârste, care purta ochelari cu ramă de sârmă şi o haină de tweed cenuşiu.

– Domnule profesor Paul Mortier, te rog să mă însoţeşti îndată.

– Dar n-am făcut nimic.

Doi soldaţi îl înşfăcară de braţe şi îl târâră afară din sală.

– N-am făcut nimic! urlă el.

După plecarea nemţilor, o tăcere deplină se aşternu în sala de lectură. Încetul cu încetul, vizitatorii îşi reluară lectura. Lucien se întoarse la Pierre, tremurând zdravăn. Băiatul se ivise din spatele coloanei şi înainta în direcţia lui. Când se apropie la vreo trei metri de el, Pierre o rupse la fugă şi îşi cuibări faţa la pieptul său.

În timp ce-l strângea la piept, îşi spuse că trebuia să-l scoată cumva din Franţa, dar gândul îl mâhni teribil. Îl iubea din tot sufletul, avea nevoie de el şi nu-l lăsa inima să se despartă de el. Nu voia s-o facă.

47

– Shabbos fericit, monsieur Laval! rosti Schlegal vesel când intră în cameră.

Legat de scaun cu mâinile la spate, Laval se prăbuşi grămadă în faţă.

– Am zis shabbos fericit, Laval. N-ai auzit?

Schlegal îl prinse de bărbie şi îi înălţă capul tumefiat şi plin de sânge.

– E sâmbătă, deci e shabbos, nu? Shabbatul vostru?

Laval mormăi, iar Schlegal lăsă să-i cadă capul în poală. Întorcându-se către subalternii săi, locotenentul Voss şi căpitanul Bruckner, Schlegal dădu din mâini într-un gest de indignare.

– Ce informaţii utile ne-a oferit domnul Laval?

– Din păcate, monsieur Laval a fost foarte recalcitrant. N-a scos o vorbă despre partenerul lui de afaceri, Mendel Janusky, răspunse Voss cu profund regret în glas.

– Mare păcat! făcu Schlegal. Mare păcat, monsieur Laval! Chiar mă bazam pe tine. Te caut de trei luni, şi când te găsesc într-un sfârşit, nu vrei să mă ajuţi deloc.

Schlegal se aplecă şi se uită în ochii injectaţi ai bătrânului, apoi începu să se plimbe încolo şi încoace cu mâinile în şolduri.

– În calitate de bancher al lui Janusky, sigur ştii unde-şi ţine averea. Nu mai e clientul tău, aşa că unde a depozitat banii?

Laval îşi înălţă capul şi bâigui ceva.

– Îmi pare rău, n-am auzit.

– A... ascuns-o bine de tot. Nici eu... nu știu... unde e. N-a vrut să-mi spună.

– Greu de crezut. Sigur ai o bănuială pe unde și-ar fi putut ascunde prada. Încearcă să ghicești.

– Pe cuvântul meu... nu știu, gemu Laval.

– O sumedenie de picturi, sculpturi, cupe de aur și nestemate. Cam dificil să treci granița cu ele pe furiș, în Elveția. Sunt depozitate pe undeva prin provincie?

Laval gemu din nou, iar capul său se legănă dintr-o parte în alta.

– Dom' colonel, permiteți-mi să sugerez o nouă metodă de interogare, interveni Voss, scoțând o husă din geamantanul de piele roșie, care stătea pe podea.

– Lasă-mă să ghicesc: un dispozitiv electric? Oamenii mei se dau în vânt după dispozitive electrice, îi spuse Schlegal amuzat bătrânului.

– E un ciocan de lipit, spuse Voss, băgând aparatul în priză. Îi trebuie două minute să se încarce.

– Sunt plăcut surprins de inițiativa ta, Voss.

– Dom' colonel, de când am fost mutat la Paris, am prelucrat zeci de bărbați și femei, și-am început să obosesc. Uneori mă întorc acasă terminat de durere, rosti Voss, de parcă era o bătrână care se plângea de reumatism. Mi-am spus că tehnologia trebuie să ne înlesnească munca.

– Să știi că-mi plac ofițerii cu inițiativă.

– Din păcate, nu-i ideea mea, dom' colonel. E o metodă pe care-am văzut-o în Varșovia, în urmă cu câțiva ani.

– Prea bine, hai să-i dăm drumul.

Schlegal se întoarse către Laval.

– Două întrebări simple: unde e Janusky și unde e averea lui? Mai ai o șansă.

Laval rămase tăcut. Voss se apropie să verifice dacă nu cumva leșinase, dar bătrânul deschise ochii de cum primi o palmă peste față.

Locotenentul propti ciocanul de lipit de fruntea interogatului. Urletul bătrânului răsună clipe în șir. Schlegal încuviință cu tărie, vizibil impresionat de eficiența aparatului. Voss presă ciocanul în diferite locuri pe fața bătrânului, apoi

îi sfâșie cămașa și continuă pe piept. Fiecare țipăt al lui Laval era mai asurzitor decât cel de dinainte.

– Cred că ai omis o zonă evidentă, spuse Schlegal, care se așeză pe scaun și aprinse o țigară.

Voss îi aruncă un zâmbet colonelului, apoi îi desfăcu bătrânului cureaua, trase șlițul și îi scoase mădularul afară.

– Vezi să te speli pe mâini după ce terminăm, băiete. Nu știi pe unde-a umblat cu aia, rosti Schlegal cât se poate de serios.

– Parcă-i o prună zbârcită, spuse Voss, care lipi ciocanul de capul mădularului și-l ținu acolo.

Urletele bătrânului se preschimbară într-un vaiet prelung. Când vacarmul deveni insuportabil, Schlegal îi făcu semn să înceteze, apoi se ridică de pe scaun și se apropie la câțiva centimetri de chipul bătrânului.

– Nu ducem lipsă de curent electric, Laval, și mai sunt o grămadă de zone pe trupul tău gras și scârbos de care nu ne-am atins încă. Ce spui?

Cum bătrânul nu răspunse, Voss trecu la treabă, dar Schlegal îl opri numaidecât.

– Cred că monsieur Laval se poate despărți de-un ochi, nu?

Fără să stea pe gânduri, locotenentul vârî ciocanul de lipit în ochiul stâng al bătrânului.

– Strada d'Assas numărul 86, apartamentul 5C! zbieră Laval.

Schlegal îi făcu semn locotenentului, care țâșni afară din încăpere, strigând ordine către soldații care așteptau pe coridor.

– Cine-l ascunde acolo, afurisitule? Spune-mi, dacă vrei să scapi cu zile.

– Știu doar că-i un bogătan neevreu. Atât știu, jur. Janusky nu mi-a spus mai multe.

– Un neevreu?

– Nu-i primul loc în care-l ascunde.

– A ajutat și alți evrei, sau numai pe Janusky? răcni Schlegal.

– Au fost și alții.

Schlegal îl smuci de păr.

– Îi bagă în ascunzători special construite?

Laval tresări. În ochiul său bun se citea spaima, iar Schlegal simți că e tot mai aproape.

– Spune-mi, Laval, sau te las fără ochi.

Laval începu să plângă și să se vaite.

– Doamne, iartă-mă! gemu el.

Schlegal aprinse o țigară și se așeză la birou.

– Ai noroc că mi-ai dat informații prețioase, altfel ai fi umblat pentru tot restul vieții cu baston și ochelari negri, cerșind pe străzile Parisului, hodorogule.

48

– Poate trebuia să mai înalţ puţin arcadele în zona centrală. Acoperişul ar fi căpătat un aspect mai dinamic, spuse Lucien.

– Ştii foarte bine că arhitectul n-ar trebui să gândească modificările strict din punct de vedere estetic, ci să-i ofere clientului temeiuri practice de a face asta.

Lucien încuviinţă la sfatul lui Herzog, apoi căzu pe gânduri.

– Dacă înălţăm secţiunea centrală cu doi metri, vom putea monta o macara mai înaltă.

– Minunată sugestie, monsieur Bernard! exclamă Herzog. Labrune, vino până aici să faci o modificare.

Herzog şi Lucien se întâlneau aproape zilnic pe şantierul din Tremblay pentru a discuta despre avansarea lucrărilor. La toate întâlnirile era prezent şi Labrune, un constructor bătrân şi arţăgos şi totodată şef peste întreg proiectul. Armata germană îl rechemase de la pensie şi-l angajase în slujba Reichului, fapt care-i displăcea profund francezului. Labrune luptase în Marele Război şi încă nu le iertase nemţilor folosirea gazelor toxice în 1916. Labrune se apropie de colonelul Herzog, înjurând în barbă. Îi aruncă o privire maliţioasă lui Lucien şi scuipă, aşa cum îi era obiceiul de fiecare dată când dădea cu ochii de arhitect. Lucien nu avea nici o îndoială că pezevenchiul bătrân îi purta sâmbetele, dar, la urma urmei, toţi constructorii îi urau pe arhitecţi pentru că făceau mereu modificări. Labrune ura arhitecţii de vreo cincizeci de ani.

– Labrune, te mişti ca un moşulică. Vino odată aici, răcni Herzog, dar omul nu iuţi pasul.

– Sunt bătrân, domnule colonel. Sau n-ai observat? Ce modificare importantă avem de făcut?

– Înalță cele patru arcade centrale cu doi metri. Nu necesită prea mult lemn și nici n-o să întârzie lucrările, spuse Herzog.

– Nu-i mare scofală, Labrune, te descurci tu, adăugă Lucien, atrăgându-și numaidecât furia bătrânului, care pufni precum un cal și vorbi cu privirea în pământ.

– Nu-i chiar așa ușor, monsieur Bernard. Va trebui să îngroș arcadele ca să le fac mai înalte, și să le mai și consolidez. Am nevoie de-o schiță pentru structură.

– Vei primi una mâine-dimineață de la inginerul nostru, Mangin. Stai liniștit.

Labrune primi încuviințarea lui Herzog și plecă scârbit, călcând apăsat.

– Căcănaru' naibii, bombăni Labrune.

– Ce-ai spus, Labrune? strigă Herzog după el.

– Ziceam că o să fiu încântat să fac modificările, răspunse Labrune. Am de ales? Ori fac modificarea, ori mă împușcați pe loc, nu-i așa, Mein Führer?

– Îmi place cum gândești, Labrune, spuse Herzog, întorcându-se către Lucien. Va fi cea mai de seamă clădire a ta, Lucien. Superb modul în care se înalță arcadele din pământ.

Lucien era de aceeași părere. Cofrajul primelor trei arcade era în picioare, și chiar și îmbrăcate în lemn arătau foarte bine. Îi plăcea nespus să-și vadă clădirile construite. Era cea mai satisfăcătoare parte a meseriei de arhitect: să-ți vezi desenele materializându-se și devenind obiecte tridimensionale, pe care le puteai vizita sau atinge. Toți arhitecții erau nerăbdători să-și vadă proiectele finalizate. De regulă, dura o veșnicie până la finalizarea lucrărilor, dar nemții se mișcau nespus de rapid. Un proiect care ar fi durat luni de zile dacă ar fi fost executat de administrația franceză era dus la bun sfârșit în câteva săptămâni de nemți. Lucien auzise adesea vorbindu-se de legendara eficiență germană, dar luase ideea în răspăr. Acum, că asista la întregul proces, era profund impresionat. Lucrările avansau la ritmul acela și pentru că se lucra în trei schimburi, șapte zile pe săptămână. Ajuta și faptul că muncitorii erau amenințați cu bătaia, uneori chiar cu moartea.

– Nu am fi reuşit fără susţinerea ta, rosti Lucien precaut.

Nu voia să treacă la dulcegării. De când Herzog fusese avansat la rangul de colonel, fostul său superior, imbecilul de Lieber, fusese transferat înapoi la Berlin, lăsându-l pe Herzog la cârma întregului program de construcţii. Bucurându-se de susţinerea deplină a ministrului Speer, ridicase fabrică după fabrică şi reuşise să depăşească estimările Berlinului în randamentul producţiei de armament. Ba chiar se zvonea că urma să fie avansat la gradul de general.

Urmat de Lucien, Herzog înaintă spre groapa unde se săpa fundaţia. Pe lângă talentul de proiectant, pe care Lucien îl aprecia enorm, Herzog avea ochi bun şi la construcţii, depistând cu uşurinţă dacă se făcea economie de materie primă, moment în care nu ezita să oblige un subcontractor să dărâme construcţia şi s-o ia de la capăt. Firește, constructorii nu protestau niciodată. Dacă cineva îndrăznea să refuze, îl săltau soldaţii şi nu mai auzeai niciodată de el. Lucien fusese martor, nu demult, la un astfel de episod, care-i amintise că Herzog era totuşi un ofiţer german, dedicat trup şi suflet Führerului şi victoriei totale. Dar pentru Herzog părea şi o chestiune de mândrie. Colonelul părea hotărât să-şi lase amprenta asupra Franţei pentru Reich. Fabricile aveau să stea mărturie pentru trecerea lui pe acolo. Şi arhitecţii gândeau la fel. Rodul muncii unui arhitect dăinuia şi după moartea acestuia. O bibliotecă, de pildă, avea să funcţioneze generaţii la rând. Acum, că scăpase de Lieber, Lucien avea deplină libertate creatoare. Se spunea că un arhitect bun are nevoie de un client pe măsură pentru a face lucruri măreţe, şi nu erau vorbe goale. Herzog era clientul ideal.

– Centurile de sticlă vor scoate în evidenţă orizontalitatea, şi vor aduce multă lumină naturală înăuntru, rosti Herzog, zâmbind.

– Muncitorii vor vedea mai bine şi astfel vor lucra mai cu sârg, adăugă Lucien, şi amândoi izbucniră în râs.

– Întocmai. Centurile de cărămidă neagră vor ajuta fără îndoială la creşterea productivităţii. Nu-mi dau seama cum, dar reduc din dimensiunile peretelui frontal, spuse Herzog, făcând cu ochiul.

Priviră amândoi în groapă, unde se săpa fundația.

– Le-am ordonat să facă o fundație cât mai întinsă, pentru a distribui sarcina cât mai bine, preciză Herzog. Mai devreme sau mai târziu, clădirile vor fi bombardate de trupele Aliaților, deci trebuie gândite să reziste la impact puternic. Fabrica trebuie să rămână în picioare și să continue producția de armament. Ăsta-i ordinul lui Speer.

Herzog nu aducea niciodată în discuție chestiuni de război, dar Lucien observase că nemții erau tot mai neliniștiți de felul în care se desfășurau lucrurile. Totul mersese ca pe roate până toamna trecută, când Aliații invadaseră nordul Africii și erau tot mai stăpâni pe situație. Toată lumea se aștepta la o debarcare britanică. Pentru a nu fi luați pe nepregătite, Herzog inspectase fiecare detaliu al clădirii, mai cu seamă schițele privind structura. La ordinele sale, coloanele și arcadele fuseseră ranforsate cu oțel, ramele de oțel care susțineau geamurile fuseseră îngroșate, iar plăcile de beton care alcătuiau acoperișul fuseseră de asemenea îngroșate. Cu toate că scopul lor era să consolideze clădirea, modificările erau foarte estetice, așa că Lucien nu ridică nici o obiecție. Era invidios pe talentul colonelului și încerca să învețe de la el. Cu toate că Herzog nu-și încheiase niciodată studiile la Bauhaus, era un proiectant de primă mână, binecuvântat cu o intuiție structurală fenomenală.

Mulțumit de felul în care decurgeau lucrurile, Lucien își luă rămas-bun de la Herzog și se întoarse la mașină, pe care o parcase în magazia aferentă șantierului. La colțul clădirii îl zări pe Labrune, care-și umplea pipa. Lucien îi flutură un salut.

– Bună treabă, Labrune. Ține-o tot așa.

– Trădător împuțit, rosti Labrune, suficient de tare cât să audă și Lucien.

Lucien nu se opri din mers, cu toate că ofensa îl enervase. Bucuria de a-și vedea proiectul prinzând viață se risipi într-o clipită.

49

Lucien era mândru că făcuse rost de un pui prăjit pentru cină. Ce-i drept, dăduse o grămadă de bani pe el - de douăzeci de ori mai mult decât în timp de pace. Dar merita. Pierre avea să adulmece mirosul îmbietor de cum intra în apartament şi avea să vină într-un suflet la el. Investiţia merita chiar şi numai pentru clipa aceasta. Cei douăzeci de mii de franci pe care Manet insistase să-i ia zburau mai repede decât îşi închipuise. În 1942, inflaţia ajunsese să toace banii francezilor cu o iuţeală ameţitoare. Preţurile nu fuseseră niciodată mici, dar acum erau de-a dreptul exorbitante. Oficial, untul costa cincizeci şi nouă de franci, dar nu se putea procura decât de pe piaţa neagră, unde depăşea două sute de franci. Trocul era nelipsit în Paris. Un puşti din blocul lui îşi plătise lecţia de vioară cu jumătate de kilogram de unt.

În timp ce străbătea străzile întunecate, se gândea ce garnitură să pună lângă pui. Cartofi şi varză? Sau numai pâine şi vin? Cum dilema continua să-l frământe, nu auzi paşii în spatele lui. Nu foarte departe de casă, fu flancat de doi bărbaţi, iar Lucien simţi că i se înmoaie genunchii. Erau oare agenţi Gestapo, care înhăţau adesea oameni din stradă şi îi băgau în maşina ce aştepta în apropiere? Sau erau borfaşi care se dădeau drept poliţişti şi îţi confiscau produsele achiziţionate de pe piaţa neagră? Luna trecută, prietenului său, Daniel Joffre, îi fusese confiscat un picior întreg de miel pe care-l transporta într-o valiză. Ar fi putut să ţâşnească pe următoarea stradă la dreapta. Aruncă priviri furişe în stânga şi-n dreapta, încercând să-i cântărească puţin din ochi pe cei doi bărbaţi.

Păreau destul de voinici şi probabil l-ar fi ajuns cu uşurinţă din urmă. Lucien nu era deloc în formă, dar trebuia să fugă. În mod ciudat însă, cei doi îl însoţiră mai departe, cam cincizeci de metri. Gestapoului nu i-ar fi luat atât până să-l aresteze. Gândind că erau pretinşi poliţişti chitiţi să-i ia puiul, Lucien strânse instinctiv pachetul la piept şi iuţi pasul. Poate erau doar nişte bieţi flămânzi, înnebuniţi de mirosul de pui.

Unul din ei fugi puţin înainte şi-i aţinu calea arhitectului. Celălalt se opri în spatele lui. Lucien n-avea de gând să renunţe la pui cu una, cu două.

– Vă rog să-mi daţi voie, monsieur, rosti Lucien pe cel mai politicos ton, cu toate că era pregătit să-i tragă una între picioare şi s-o ia la sănătoasa.

Avea de gând să-i spună că nu voia necazuri, dar tocmai atunci bărbatul din faţa lui vorbi.

– Monsieur Bernard, am dori stăm puţin de vorbă, dacă nu vă supăraţi. Promit că nu durează.

Individul purta o pălărie elegantă şi un palton tipic pentru Gestapo. Făcu semn unei maşini care se opri în dreptul lor. Lucien începu să tremure, spre amuzamentul celor doi. Bărbatul din spatele său îl prinse uşor de umăr şi îl conduse către portiera maşinii. Tustrei luară loc pe bancheta din spate, Lucien cu puiul în mijloc. Bănuia că erau poliţişti francezi în cârdăşie cu Gestapoul. Era limpede că nu erau interesaţi de puiul lui. Merseră cale de un kilometru în tăcere, apoi se opriră într-un garaj. Lucien îşi răsuci privirea şi zări pe cineva închizând uşile garajului. Până aici îi fusese. Aveau de gând să-l omoare. În vreme ce trupul i se scurse moale pe banchetă, gândurile lui se îndreptară spre Pierre, care avea să petreacă singur noaptea, fără să ştie ce se alesese de arhitect. Lucien era pe punctul să îngroaşe rândurile parizienilor care dispăruseră fără urmă. Iar Pierre putea să-şi ia adio de la cina specială cu pui prăjit.

Individul din dreapta deschise portiera şi ieşiră cu toţii din maşină. Lucien îi urmă pe un şir de trepte ce făcea legătura dintre spatele garajului şi un birou nu foarte încăpător, unde aşteptau alţi doi indivizi. Un bărbat trecut de şaizeci de ani, într-un palton gri-închis, îl pofti să ia loc la o masă rotundă.

– Frumoasă clădire ați proiectat pentru nemți în Chaville, monsieur Bernard. Iar cea din Tremblay nu-i cu nimic mai prejos, rosti bătrânul, care ședea de cealaltă parte a mesei.

– Vă mulțumesc.

– Foarte interesant că sunteți dispus să proiectați clădiri mai bine decât ar face-o nemții.

– Eu nu văd lucrurile așa, monsieur. Încerc să fac tot ce-mi stă în putință.

– Vreți să spuneți, tot ce vă stă în putință pentru nemți.

– Pentru mine. Proiectez la standarde înalte, stabilite de mine însumi.

– La un standard mai înalt decât cel german?

Lucien înțelese imediat încotro se îndrepta interogatoriul și nu mai avea nici o îndoială asupra identității răpitorilor săi.

– Sunteți din Rezistență, nu-i așa?

– Într-adevăr, monsieur, suntem reprezentanții acestei organizații. Și am avea niște întrebări privind loialitatea dumitale față de țară.

– Stai numai puțin, bătrân afurisit. Nu care cumva să-ți închipui că-s vreun trădător. Sunt devotat Franței. Am fost pe front și am luptat până în ultima clipă. Puteți să verificați dacă vreți, strigă Lucien.

– Am aflat despre luptele tale eroice purtate din spatele biroului.

Un cor de râsete zgudui încăperea.

– Pe noi *prezentul* ne interesează.

– Voi vă credeți *eroi*? ripostă Lucien. Ce glumă bună!

De fapt, Lucien nu avea pic de respect pentru Rezistență, întrucât era alcătuită în proporție covârșitoare din comuniști, pe care îi disprețuia deopotrivă cu visurile lor prostești de a răsturna capitalismul. Așa-zisele lor fapte eroice nu dădeau naștere decât unui șir nesfârșit de represalii.

Încă din 1941, când Rezistența începuse să ucidă soldați germani, Reichul ripostase prin uciderea prizonierilor. Nu mai demult decât cu o săptămână în urmă, Rezistența aruncase mai multe grenade în mijlocul unui grup de piloți pe stadionul Jean-Boudin din Paris, ucigând opt dintre ei. Drept răspuns, nemții omorâseră optzeci și cinci de oameni. Majoritatea erau

comuniști, ceea ce nu-l deranja pe Lucien, însă printre ei se aflau și oameni nevinovați.

– Voi ucideți un afurisit de neamț, iar ei omoară doisprezece francezi nevinovați. Voi faceți câteva acte de sabotaj fără noimă, tăind niște cabluri de telefonie, de pildă, sau deviind ruta marfarelor, și alți francezi nevinovați o mierlesc în cadrul represaliilor. La amărâții ăia care au murit deunăzi din pricina voastră v-ați gândit? Mare brânză nu faceți, monsieur, nici cât să justifice sacrificarea unui singur francez măcar.

– Las' că-l învăț eu minte, zbieră un bărbat scund și bărbos, care ședea în colțul încăperii. Un glonț în scăfârlia colaboraționistului, și-am terminat pe ziua de azi.

– Emile, te rog, nu ne întrerupe, rosti bătrânul. Mă ocup eu de el. Monsieur Bernard, Rezistența face tot ce poate în circumstanțe extrem de dificile. Dar trebuie să luptăm. Să pleci capul înseamnă să mori în fiecare clipă.

– Nu zău? L-am auzit ieri pe de Gaulle declarând la BBC că ucigând soldați germani le dăm apă la moară să masacreze civili neînarmați. Zicea că mai mult rău faceți decât bine. În orice caz, englezii și americanii o să ne scape de naziști, nu niște dobitoci ca voi.

– Într-adevăr, dar până atunci luptăm cum putem.

– Dumnezeule, sunteți doar o mână de comuniști afurisiți! Stați liniștiți, că nici Stalin al vostru nu-i ușă de biserică. Umblă vorba că a înfometat milioane de oameni în Ucraina. Ca să nu mai pomenesc de pactul de neagresiune cu Hitler. Vă mai aduceți aminte?

Bătrânul nu răspunse. Lucien știa că atinsese o coardă sensibilă pentru comuniști.

– Să ne-ntoarcem la tine. Considerăm că ai fost prea săritor în sprijinirea efortului de război german. Te-am ruga să fii mai puțin cooperant. Să îți mai stăpânești elanul.

– La naiba cu voi, nu sunt un colaboraționist! Fabricile alea vor fi folosite și după război.

Bătrânul aprinse o țigară și trase cu nesaț, apoi îi zâmbi arhitectului.

– E un mod foarte original de a-ți justifica faptele, monsieur.

Un murmur de încuviințare răzbătu până la el dinspre ceilalți bărbați din încăpere. Lucien nu agrea să fie luat peste picior de niște amărâți de proletari.

– Franța va avea nevoie de fabrici în procesul de reconstrucție.

– N-o să mai rămână nimic din țara asta dacă indivizi ca tine îi ajută pe nemți, strigă bărbosul. Iar fabricile alea sunt ca dracu' de urâte.

– Te-am avertizat, monsieur Bernard, spuse bătrânul. Nu uita de partea cui ești. Te asigur că în ziua victoriei, colaboraționiștii vor plăti cu vârf și îndesat.

– Poate chiar și înainte de victorie, rosti bărbosul, scoțând un revolver din buzunarul paltonului.

– În locul tău, aș fi mai rezervat în compania colonelului Herzog. Nu dă bine, adăugă bătrânul.

Fără să lase puiul din mână, Lucien se ridică și făcu privirea roată.

– Ascultați la mine, ticăloșilor! Îmi iubesc țara și nu sunt colaboraționist. Dacă aveți impresia că sunt, n-aveți decât să vă duceți dracului. Lăsați-mă să plec acasă.

Bătrânul îi făcu semn individului în palton.

– Du-l înapoi. Noapte bună, monsieur Bernard! Poftă bună, sper să savurați puiul ăla.

Aceiași doi indivizi îl luară în mașină și îl împinseră violent afară când ajunseră la colțul străzii unde locuia Lucien. Arhitectul se prăvăli pe asfalt, scăpând puiul din mână.

– Hai să luăm puiul, propuse bărbatul în palton.

– Dă-l în mă-sa! Sper să-ți stea în gât, trădătorule, răcni șoferul înainte să demareze în trombă.

50

Alain vizionase o sumedenie de filme americane în care detectivul sau spionul urmărea pe cineva, aşa că-şi făcuse temele. Era esenţial să păstrezi o distanţă suficient de mare cât să nu fii depistat, având totodată grijă să nu scapi victima din ochi.

Alain străbătea strada Cirque, fără să-şi ia ochii de la Lucien. Când şeful lui se oprea să arunce o privire în vitrina vreunui magazin, Alain se furişa la adăpostul unei intrări, apoi îşi continua filajul, cum era numit în filme. Era clar că Lucien nu se grăbea să ajungă la destinaţie. Se opri să-şi cumpere o carte, apoi bău un păhărel în Café de la Place. Pesemne Lucien trăgea de timp pentru a se asigura că nu era urmărit. Alain văzuse tehnica asta tot în filme. Individul care se ştia urmărit aştepta momentul potrivit şi se făcea nevăzut.

Lucien o luă pe bulevardul Gabriel, apoi făcu stânga pe strada Boissy d'Anglas şi înaintă fără grabă preţ de cincisprezece minute. Era suficientă forfotă pe stradă ca Alain să rămână neobservat. Dacă Lucien ar fi cotit pe o străduţă pustie, filajul ar fi devenit mult mai dificil. Alain scotocise prin biroul lui Lucien aproape seară de seară, în căutare de schiţe cu ascunzători, dar eforturile sale fuseseră zadarnice. După gafa cu şemineul, Lucien devenise mult mai precaut. Alain avusese de gând să-i spună unchiului său despre gura de scurgere falsă din căsuţa incendiată de Gestapo, dar îşi dăduse seama că nu avea nici o dovadă că Lucien proiectase ascunzătoarea. Trebuia să-l prindă pe Lucien în flagrant, drept urmare, trebuia să găsească locul unde se ascundea un alt evreu.

Şi cum nu deţinea documente compromiţătoare în acest sens, era nevoit să-l urmărească. Dar, până în acel moment, tehnica filajului nu dusese nicăieri.

Alain îl ura de moarte pe Lucien. Ar fi putut să dea uitării cele petrecute în magazie, precum şi restul insultelor, dar pur şi simplu nu era în stare. Adesea, şi-l închipuia pe Lucien căzut în ghearele poliţiei secrete şi dus departe, situaţie în care firma îi revenea automat lui. Germanii aveau nevoie de schiţe pentru fabricile lor şi, graţie intervenţiei unchiului său, aveau să-i ofere lui slujba. Cât despre ascunzătorile pentru evrei, Alain nu fusese niciodată antisemit. Copilărise alături de evrei în cartierul Saint-Germain, iar aceştia fuseseră mereu prietenoşi cu el. Pe domnul Valery, care se purtase de altfel frumos cu el, îl denunţase doar ca să câştige simpatia unchiului său.

Lucien se opri în dreptul altei vitrine, dar făcu un gest care trezi suspiciunea lui Alain. În timp ce studia costumul din vitrină, privi în stânga şi-n dreapta să vadă dacă nu cumva era urmărit. Un gest de precauţie, negreşit. Alain stătea ascuns în spatele unei coloane ce străjuia intrarea într-o clădire. Aşteptă o vreme înainte să reia urmărirea. Voia să se asigure că Lucien nu-şi mai întorcea privirea. Alain era convins că şeful lui se îndrepta spre o ascunzătoare şi plesnea de încântare. Trebuia să fie relativ aproape de Lucien când intra în clădire, pentru ca să se poată furişa în urma lui, să-l spioneze.

Îşi continuă urmărirea cale de câteva străzi, până ce Lucien se aşeză la terasa unei cafenele obscure de pe strada Duras. Aşteptă impacientat ca Lucien să cheme chelnerul să-i ia comanda. Alain se opri vizavi, în uşa unui magazin ce vindea pălării de damă, şi aprinse o ţigară. Din fericire, magazinul era închis, astfel că nu risca să fie trimis la plimbare. După ce primi paharul de vin, Lucien îl întrebă ceva pe chelner şi fu direcţionat în cafenea. Lucien se ridică de la masă şi intră. Alain presupuse că şeful său mersese la toaletă, dar după zece minute de aşteptare, începu să-şi facă griji. După alte zece minute, Alain nu mai avea nici o îndoială. Trecu strada şi se apropie încet de cafenea. Nu voia să dea nas în nas cu Lucien, în caz că acesta urma să iasă din local.

Alain scrută întunericul din cafenea şi intră cu grijă, zăbovind puţin în spatele uşii interioare. Un chelner se apropie de el, iar Alain îl întrebă unde se află toaleta. Chelnerul se răsti la el, spunându-i că trebuie să comande înainte să folosească toaleta. Fără să-l ia în seamă, Alain se duse iute în spatele cafenelei. Deschise încet uşa de la toaleta bărbaţilor, gândind că avea să dea de Lucien, dar locul era pustiu. Luă la rând toate closetele, apoi verifică fereastra închisă de deasupra chiuvetei. Când ieşi din toaletă, zări o uşă ce ducea într-o magazie în capătul căreia mai era o uşă. Alain scăpă o înjurătură când păşi în curticica interioară, de unde pornea un gang. Străbătu pasajul şi ieşi în stradă, unde făcu privirea roată; nici urmă de Lucien.

Se rezemă de zidul clădirii şi aprinse o ţigară. Era convins că Lucien nu-l zărise. Probabil folosea mereu cafeneaua ca o precauţie, pentru a se descotorosi de potenţiali urmăritori. Alain ar fi procedat la fel în locul lui. Chibzui puţin la situaţie şi zâmbi în sinea lui. Era o manevră foarte isteaţă. Îi plăcea jocul de-a şoarecele şi pisica şi era nerăbdător să-i ia din nou urma şefului său. În timp ce trăgea din ţigară, observă că se afla pe strada Saussaies, vizavi de sediul Gestapoului, unde lucra unchiul său. Era o clădire cu faţadă de calcar, balcoane de fier şi ferestre înalte. Desigur, faţada ei frumos ornamentată dezminţea grozăviile dinăuntru. Unchiul lui îi povestise odată cum erau încurajaţi „oaspeţii" să coopereze. Alain azvârli chiştocul şi porni spre casă. Cum nu se grăbea, se opri în faţa vitrinei unui anticariat şi zări un volum interesant despre arhitectura modernă, aşa că intră.

Pierre îl privea pe Alain din pragul unei uşi aflate vizavi de anticariat. Douăzeci de minute mai târziu, Alain ieşi în stradă, iar băiatul îl urmări până acasă. În urmă cu câteva săptămâni, îl surprinsese pe Alain scotocind prin documentele din biroul lui Lucien. Iniţial, nu găsi nimic nefiresc în asta. La urma urmei, Alain era mâna dreaptă a lui Lucien şi trebuia să se ocupe de toate detaliile clădirilor. Episodul se repetă de câteva ori, fără ca Pierre să intre la bănuieli.

Dar, într-o după amiază, Alain îl trimise la papetărie să cumpere niște hârtie de calc. Pierre abia ieșise pe ușă, când își aminti că uitase să ia mostra de hârtie. Alain avea obiceiul să zbiere la el pentru cea mai neînsemnată gafă, așa că băiatul intrase înapoi pe furiș. Dar când păși în antreul biroului, auzi un zăngănit metalic. Alain meșterea ceva cu briceagul la sertarul încuiat din biroul lui Lucien. Fără să știe că era urmărit, Alain deschise sertarul și cercetă hârtiile cu luare-aminte. Intrigat de purtarea lui, Pierre îl ținuse de atunci sub observație.

Într-o dimineață, când Lucien nu era la birou și Pierre făcea curat în debara, îl auzi pe Alain cerând să vorbească la telefon cu un ofițer german. Un fior de groază îi străbătu trupul. Oare aflase de identitatea lui falsă? Alain era un individ meschin și n-ar fi ezitat să-i denunțe pe amândoi. Pierre știa că Alain îl ura pe șeful său. Îl denigra întruna când Lucien nu era de față. Iar pe Pierre nu-l înghițea defel și îi aducea mereu aminte acest lucru. Lucien îl luase sub aripa lui și, mai presus de toate, îl trata ca pe propriul său fiu, dar era prea frumos ca să dureze. Pierre avea să piardă totul într-o fracțiune de secundă, tocmai când întrezărea o oază de siguranță în viața lui. Nu avea el norocul să găsească un cămin după ce toată familia lui fusese lichidată. Primul său instinct la auzul vorbelor lui Alain fu s-o ia la goană, dar nu avea unde. Și nici nu putea să-l avertizeze pe Lucien, căci n-avea dovada trădării lui Alain. Prin urmare, hotărî să-și păstreze cumpătul și să nu-l scape pe Alain din priviri.

În săptămânile care urmară, trase cu urechea la mai multe convorbiri telefonice și înțelese că Alain vorbea cu o rudă a lui, un unchi la care ținea foarte mult. Din fericire, discuțiile nu erau legate de identitatea *lui* secretă. Deși se mutase în apartamentul lui Lucien, Pierre nu se îndoia că Alain continua să dea iama prin documentele șefului său după încheierea programului de lucru. Într-o zi, când se întorcea la birou după ce rezolvase niște treburi, îl zări pe Lucien ieșind din clădire, apoi pe Alain, care o luă pe urmele șefului său, la o distanță apreciabilă. Se purta de parcă nu dorea ca Lucien să-l descopere. Mai mult din curiozitate, Pierre merse în urma lui și își dădu seama că Alain îl spiona pe Lucien. Cei trei colindară

o vreme străzile Parisului, Alain pe urmele lui Lucien, şi Pierre pe urmele lui Alain. Pierre era convins că Lucien ducea o viaţă secretă, de care nu dorea să afle nimeni. Alain părea foarte hotărât să desluşească acest mister, ceea ce reprezenta o ameninţare la adresa lui Lucien şi, implicit, la adresa lui Pierre.

În drum spre casă, Pierre făcu un ocol pe la vechea locuinţă a doamnei Charpointier. Mai fusese de vreo două ori pe acolo, adăpostindu-se de fiecare dată la intrarea unei clădiri de vizavi, ca să nu fie zărit de vecini şi denunţat la Gestapo. Nici acum nu ştia cine-i trădase. De fiecare dată când îşi înălţa privirea spre lucarna de unde asistase la împuşcarea doamnei Charpointier în acea zi înfiorătoare, îl apuca greaţa. Imaginea ei prăbuşindu-se pe trotuar avea să-i rămână pe veci întipărită în minte. Madame îi purtase de grijă, iar el nu fusese în stare s-o salveze de la moarte. Ruşinea de a nu fi ridicat nici un deget în apărarea ei îl bântuia zilnic. Pierre îşi jurase să nu mai facă aceeaşi greşeală. Lucien era noul său protector, iar Pierre voia să-l ferească cu orice preţ de primejdii. Trebuia să se poarte ca un bărbat. Asta-i spusese tatăl său la ceremonia de Bar Miţva.

51

– Are impresia că se ascunde sub podea, Paulus.

– Poate că s-a cocoţat sus, pe candelabru.

– Tot ce se poate. Sau poate-i în perna pe care m-am aşezat.

Căpitanul Bruckner şi locotenentul Paulus stăteau tolăniţi în două fotolii capitonate, într-o vilă de pe strada Bassano, unde se aflau la ordinele colonelului Schlegal. Din fericire pentru ei, colonelul era în provincie cu amanta lui franţuzoiacă, aşa că puteau rezolva problema fără să-i simtă răsuflarea în ceafă. Schlegal aflase de la un informator că în apartamentul acesta se ascundea un evreu. Cei doi hotărâseră să studieze chestiunea relaxându-se puţin în salonul somptuos.

– Sper că nu mă pui să bat în pereţi, făcu Paulus.

– Da' de unde. Schlegal ăsta e ţicnit, spuse Bruckner. N-am de gând să mai trec prin rahatul prin care-am trecut la căsuţa din Épinay. Nici acum nu-mi vine să cred. Am făcut ferfeniţă uniforma acolo.

– De asta te plângi tu? Eu am călcat într-un cui.

– Bun, o să găsim jidanul folosindu-ne creierele.

– Ar fi şi păcat să distrugem aşa frumuseţe de apartament, spuse Paulus, făcând semn către pereţii somptuoasei locuinţe.

Aceştia erau căptuşiţi cu lambriuri sculptate de toată frumuseţea, despărţite din loc în loc de pilaştri superbi, suflaţi cu aur, care se înălţau până la tavan. Parchetul de lemn era vopsit într-un auriu ce strălucea la amiază în razele soarelui. Tavanul în formă de cupolă era presărat cu picturi uriaşe, înfăţişând îngeri care purtau nimfe către rai.

– Fii atent ce idee mi-a venit, rosti Paulus, zâmbind larg. Răscolim puțin apartamentul, apoi luăm un evreu de pe stradă, îl lichidăm și spunem că l-am găsit aici. Cum o să-și dea Schlegal seama că-i altul?

– Paulus, căpitan scrie pe chipiul tău, rosti Bruckner, vădit impresionat de planul subalternului său.

– O să-i spunem că l-am găsit în spatele unui dulap, într-un perete fals, cum am mai descoperit noi cu câteva săptămâni în urmă. În timp ce coboram cu el, a încercat să fugă și am fost nevoiți să-l împușcăm.

– Mi se pare cât se poate de plauzibil, răspunse Bruckner.

– Nu-ți face griji, îl conving eu. Am fost avocat înainte de război, se lăudă Paulus.

– Nu mă-nnebuni! Ai fost avocat? Nici nu știam.

– Am absolvit dreptul în '39.

– Și cum ai ajuns să lucrezi pentru un smintit ca Schlegal?

– Am zis să las dreptul deoparte și să fac ceva mai dinamic.

– Și-ai ajuns să fugărești evrei prin Paris, râse Bruckner.

– Mai bine-aici decât în Rusia.

– Că bine zici.

– Ce spui? Urmăm planul meu și luăm prânzul în tihnă la ora două? întrebă Paulus.

La fel ca majoritatea ofițerilor germani, Paulus se dădea în vânt după bucătăria franțuzească. Prânzul și cina erau cele mai importante momente ale zilei, și erau pregătite cu grija și atenția cu care era întocmită strategia de luptă.

– Eu zic s-o facem. Dar va fi destul de greu să găsim un jidan pe stradă. De la o vreme, stau toți ascunși.

– Ai dreptate. Poate dacă punem câțiva soldați santinelă la fiecare colț de stradă, o să avem noroc. Să zicem douăzeci de oameni în total. Sigur găsim noi pe cineva.

Bruckner se duse la canapea și se întinse cât era de lung, punându-și cizmele negre și lucioase pe pernele castanii. Își înălță privirea la tavanul frumos împodobit și suflă rotocoale de fum în sus. Paulus se ridică din fotoliu și aruncă un ochi la obiectele de pe polița șemineului.

– Ce splendidă-i figurina asta de porțelan! exclamă Paulus, luând un cerb miniatural în mână. Era pictat în nuanțe

minunate, pastelate, şi atât de migălos lucrat, încât se zărea şi albul ochilor. Câtă măiestrie!

Bruckner încuviinţă din cap, ţinându-şi părerea pentru el. Nu suporta flecuşteţele astea bune de adunat praful. Soţia lui avea un milion acasă.

– O să-i placă nevesti-mii, spuse Paulus. Scoase o batistă, înfăşură figurina strâns şi o vârî în buzunar. E prea fragilă ca s-o trimit prin poştă, aşa că luna viitoare când plec în permisie, o să-i fac o surpriză.

– Bun, dă-i drumul, spuse Bruckner. Era vorba că facem puţin deranj pe-aici. Du-te şi cheamă-l pe Krueger.

Paulus deschise uşile duble care dădeau în coridor şi-i găsi pe sergentul Krueger şi pe cei patru soldaţi ai săi tolăniţi în voie pe treptele principale.

– Krueger, mişcă-ţi curul încoace! ordonă Paul.

Krueger şi un soldat pământiu la faţă, pe nume Wolfe, se ridicară cu încetineală.

– Leneş afurisit ce eşti! Ia faceţi puţină dezordine prin apartament, să pară că am căutat pe cineva, spuse Bruckner.

– Domnule?

– M-ai auzit, boule. Caută prin dulapuri şi răstoarnă paturile.

– Da, să trăiţi! strigă Krueger nedumerit, şi răcni apoi din toţi rărunchii la soldaţii lui să intre în apartament.

– Stai numai puţin, îl întrerupse Paulus. Ia trageţi nişte gloanţe în pereţi, pentru mai mult efect. Schlegal o să rămână cu gura căscată.

Krueger îşi scoase pistolul-mitralieră MP40 de pe umăr, intră în salonul mare şi trase în toţi pereţii, găurind coloanele groase de lemn şi stucatura de ipsos, şi făcând ţăndări oglinzile cu rame aurii.

– Gata, suficient. Acum mergeţi în celelalte camere şi întoarceţi-le cu fundul în sus, şi fără împuşcături, s-a înţeles, Krueger? întrebă Bruckner.

– Da, să trăiţi.

Paulus şi Bruckner rămaseră în antreu până ce Krueger şi soldaţii săi terminară treaba. Sporovăiră despre Luvru, despre coniacul pe care-l băuseră la cină şi despre faptul că

nemţoaicele erau mult mai durdulii decât franţuzoaicele. Într-un târziu, apăru şi Krueger şi coborâră cu toţii pe scări.

– Hai să găsim un evreu, spuse Bruckner.

După o oră, baza pilastrului din mijlocul peretelui începu să se ridice încet. Mendel Janusky se opinti din răsputeri în coloană şi împinse cu ambele mâini. Capitelul pilastrului era prins în balamale de cornişa groasă de lemn ce traversa tavanul. Încetul cu încetul, trapa se deschise suficient ca Janusky să se poată strecura pe dedesubt. Pilastrul greu se izbi cu zgomot de perete. Janusky se prăbuşi la podea. Îşi privi piciorul stâng şi zări firicelul de sânge care i se scurgea prin pantalonii maro-deschis, unde îl nimerise glonţul. Sleit de puteri şi asudat, Janusky se rezemă cu spatele de perete. Scoase o batistă murdară şi îşi şterse mai întâi sudoarea de pe chip, apoi sângele de pe picior.

52

Mercedesul trecu în viteză pe lângă el, împroşcându-l de la brâu până la genunchi.

– Mama mă-tii de nemţălău! urlă el după maşină, dar regretă numaidecât şi speră ca şoferul să nu oprească.

Purta costumul lui favorit, gri-deschis, iar apa murdară, uleioasă lăsase mai jos de curea o pată întunecată, cât se poate de vizibilă. Nu putea să meargă la întâlnire în halul ăsta. Nemţii aveau să se holbeze la prohabul lui pe toată durata prezentării. Lucien trebuia neapărat să-şi cureţe costumul. Atunci îşi dădu seama că era destul de aproape de clădirea unde locuia Bette. O condusese de două ori până în faţa blocului, dar nu intrase niciodată. Nu făcuseră niciodată dragoste în propriile apartamente. Bette invoca de fiecare dată scuza cu rudele ei de la ţară. Lucien găsise un pretext la fel de puţin convingător, doar ca să-l protejeze pe Pierre.

Hotărî să îşi încerce norocul şi s-o caute în apartament. Bănuia că Bette, o cunoscătoare într-ale vestimentaţiei, putea să-l scape de petele acelea. Lucien porni în grabă, dar, când ajunse în holul clădirii, îşi dădu seama că nu ştia la ce apartament locuia Bette, aşa că sună la portar. În uşă se ivi un bătrân cu ţigara atârnându-i între buze, care-l luă imediat la rost. După ce află numărul apartamentului, Lucien îl întrebă pe portar dacă rudele lui Bette stăteau în continuare cu ea. Bătrânul îl privi nedumerit şi îi făcu semn cu mâna să se care.

Lucien tocmai se pregătea să bată la uşa amantei sale, când auzi muzică dinspre apartament. Era un cântec de copii. Pesemne rudele ei erau încă acolo. La o adică, nu era de mirare

că veniseră în Paris. Datorită relațiilor ei, Bette putea să facă rost de mâncare. Foametea făcea ravagii în toată Franța, așa că oamenii se descurcau cum puteau, apelând uneori la rude pentru hrană. Lucien bătu tare la ușă și așteptă.

După un minut de tăcere, mai bătu o dată. Într-un târziu, Bette veni la ușă.

– Cine-i acolo? strigă ea din spatele ușii de stejar. Ce vrei?

Asprimea vorbelor ei îl luă prin surprindere.

– Așa obișnuiești să-ți întâmpini amanții?

– Tu ești, Lucien? răspunse Bette uimită.

– Da, scumpa mea, eu sunt. Deschide. Am avut un mic incident și am nevoie de îndemânarea ta feminină.

Lucien se aștepta să fie luat în brațe și poftit înăuntru, dar ușa nu se clinti. Urmă o lungă tăcere.

Bătu pentru a treia oară.

– Bette, eu sunt, Lucien. Hai, deschide, am nevoie de ajutorul tău! Mi s-a murdărit costumul pe stradă și vreau să-l curăț puțin. Trebuie să ajung la întâlnire într-o oră. Te rog, deschide.

Urmă un alt moment lung de tăcere, iar Lucien intră la bănuieli. Îl și vedea pe amantul ei îmbrăcându-se în grabă și căutând un loc unde să se ascundă. Bătu cu pumnul în ușă până când un bătrân scoase capul pe ușa de alături.

– Ce-i cu gălăgia asta? întrebă el.

– Vezi-ți de treabă.

– Lasă scandalul.

– Tacă-ți fleanca, moșule!

Bătrânul trânti revoltat ușa tocmai în clipa în care Bette o deschise pe-a ei.

– Lucien, ce naiba cauți aici? Ți-am spus că am oaspeți și că nu poți veni la mine, spuse ea. De ce faci scandal?

– Uită-te și tu la costumul meu, rosti Lucien. Trebuie curățat. Mă gândeam că ai putea să-l clătești puțin sau să-l lași la uscat în fața cuptorului, orice, numai să dispară pata.

– Ți-am zis că nu poți să intri.

La început, nu-i veni să-și creadă urechilor, apoi se înfurie și se mâhni.

– Nu ți-e bine, femeie?

Fără să mai aştepte un răspuns, Lucien ţâşni pe lângă ea şi intră în antreu; rămase uimit de frumuseţea apartamentului. Era decorat cu gust, în stil modern, iar mobila părea destul de scumpă. Odată ce arhitectul din el îşi încheie evaluarea, Lucien se mânie din nou. Înţelese pe dată că purtarea ei trăda prezenţa unui amant, ceea ce îl scotea din minţi.

– Bun, cu cine te culci? E în dormitor? Hai să facem cunoştinţă. Îmi face mare plăcere să-ţi cunosc prietenii. O luă într-o direcţie, dar constată că apartamentul avea mai multe dormitoare. Şi eu care credeam că toţi bărbaţii din industria modei sunt nişte poponari, rosti el în batjocură.

Dădu năvală într-un dormitor şi verifică sub pat, în spatele draperiilor şi în dulapul uriaş. Intră apoi în alt dormitor şi repetă operaţiunea.

Bette venea în urma lui.

– Ai înnebunit, Lucien? Termină odată. Nu-i nimeni aici. Pentru numele lui Dumnezeu, opreşte-te, insistă ea, trăgându-l de braţ. Pleacă de-aici.

– Aiureli. Ştiu că-i pe-aici pe undeva. Şi unde naiba sunt rudele astea misterioase ale tale?

– Ţi-am spus să pleci, zbieră ea, trosnindu-i cu furie o palmă peste faţă.

Lucien se abţinu cu greu să nu-i tragă un pumn în nas, şi continuă cercetările. Mânia se revărsa din el ca un şuvoi în voia căruia se lăsa purtat. Nu era în stare să-i pună zăgaz. Fusese atât de fericit cu Bette, şi tocmai de aceea trădarea ei era atât de dureroasă. După toate grozăviile de care avusese parte – moartea soţilor Serrault, descoperirea treptelor secrete –, Bette venise ca o rază de speranţă în viaţa lui. Clipele minunate petrecute împreună îl ajutau să uite pentru o vreme de necazuri şi să savureze momente de neţărmurită plăcere. Nu doar frumuseţea şi senzualitatea ei îl atrăgeau, ci şi isteţimea, simţul umorului şi inteligenţa ei. Fără îndoială, se îndrăgostise lulea. Să dai peste iubire în aceste vremuri tulburi era un lucru pe cât de uimitor, pe atât de frumos, iar pierderea lui era cu atât mai greu de îndurat.

Bette continua să-l lovească în spinare, când Lucien se opri în faţa unui cufăr uriaş din lemn de nuc sculptat, plasat la

piciorul patului, şi deschise capacul greu. Ploaia de lovituri se înteţi, semn că Lucien descoperise lozul cel mare.

– Cred că am găsit comoara îngropată.

– Lucien, te rog, potoleşte-te, se văită Bette, trăgând de el cu toată puterea.

– O fi amantul amanţilor, exclamă Lucien, scoţând păturile groase care acopereau cufărul. O să-l sugrum cu mâinile mele pe ticălos.

Lucien azvârli şi a treia pătură şi fu întâmpinat de chipurile îngrozite a doi copii. Arhitectul înlemni şi se holbă la ei, nevenindu-i să-şi creadă ochilor, de parcă tocmai dezgropase o mumie egipteană.

Bette îl împinse violent la o parte şi îi ajută pe copii să iasă din cufăr. Băiatul şi fetiţa se agăţară de picioarele ei şi-şi îngropară feţele în rochia ei albă. Bette îi mângâie pe creştet şi îl privi sfidător pe Lucien.

Lucien era complet fermecat de privelişte. Bette era o femeie deşteaptă, independentă şi frumoasă, şi nu-şi arătase niciodată latura maternă. Dar iat-o sărind în apărarea micuţilor, asemenea leoaicei pregătită să sfâşie pe oricine se apropia de puii ei. Lucien le zâmbi şi fu imediat cuprins de dragoste şi admiraţie pentru femeia dinaintea lui. Îngenunche şi întinse mâna către băiat.

– Eu sunt Lucien şi îmi pare nespus de rău că v-am speriat. Căutam pe altcineva. Cum te cheamă, tinere?

Băiatul îşi înalţă privirea spre Bette, care încuviinţă.

– Emile.

– Iar pe tine, domnişoară?

– Carole, se prezentă fetiţa, care nu părea la fel de sfioasă ca băiatul.

– Încântat de cunoştinţă. Bette, ce-ar fi să bem nişte răcoritoare în salon în timp ce te ocupi de costumul meu.

– Arăţi ca naiba. Stai să-ţi aduc un halat ca să dai jos pantalonii ăia.

Lucien îi luă pe micuţi de mână şi îi duse în salon. Îşi scoase sacoul şi pantalonii şi i le dădu lui Bette, care tocmai venise cu băuturile. După ce îmbrăcă halatul alb, Lucien se întinse pe canapea şi trecu prin repertoriul obişnuit al întrebărilor

adresate celor mici: vârsta, cărțile și jucăriile preferate. Încetul cu încetul, Emile și Carole se destinseră și se împrieteniră cu Lucien, râzând la glumele lui prostești și la mutrele lui caraghioase. Nu mai era nevoie să întrebe cărei confesiuni aparțineau. Lucrul acesta era limpede ca lumina zilei.

Bette urmărea toată scena din prag, amuzată. Cu excepția ei, Lucien era prima persoană cu care copiii aveau ocazia să vorbească după un an de zile. Lucien îi zâmbi, știind că era bucuroasă să-i vadă simțindu-se în largul lor și totodată încântată de faptul că Lucien, care nu manifestase aptitudini paterne, îi făcea să se simtă în largul lor și în siguranță. După o vreme, Bette îi trimise pe copii să se joace în camera lor și se așeză în șezlongul din fața arhitectului.

– Monsieur, costumul va fi uscat în cinci minute.

– Excelent. N-o să întârzii. Știi cât de mult țin nemții la punctualitate.

Bette îi relată întreaga poveste, fără ca Lucien s-o tragă de limbă. El ascultă în tăcere, apoi dădu ocol salonului. Bette îl urmări în timp ce el studia apartamentul.

– Ce părere are domnul arhitect de apartamentul meu? întrebă Bette sfioasă.

– E fantastic. Mor de invidie că nu eu l-am proiectat. Felul în care-și decorează casa spune multe despre o persoană.

– Și ce spune despre mine, monsieur Bernard?

– Că ai gusturi minunate. Însă cele două „accesorii" ale dumitale care se joacă în camera de alături spun foarte multe despre firea ta.

– Și? O găsești pe placul tău?

– Fără doar și poate, răspunse Lucien.

Îngenunche în fața ei, îi luă mâna în palmă și o sărută tandru.

– Ești un scump, Lucien, și un om minunat. Îmi pare rău că am fost nevoită să te amăgesc.

– Avem totuși o problemă, iubirea mea. Ai văzut ce repede ți-am descoperit secretul? Agenților Gestapo le va fi la fel de ușor. Nu putem îngădui așa ceva. Trebuie să îndreptăm numaidecât lucrurile.

Lucien se ridică și se îndreptă spre fereastra cu vedere la stradă.

– Pervazul ăsta are adâncimea perfectă. Ce-i înăuntru?

Bette veni lângă el.

– Habar n-am. Tu ești arhitectul așa că tu să-mi spui.

– Cred că mai demult a fost un calorifer acolo și l-au scos, spuse Lucien. Făcu o gaură cu briceagul în polița de lemn și aruncă o privire înăuntru. Cheamă-i pe copii aici, spuse el. Luă niște perne de pe canapea și le băgă înăuntru. Toți iepurașii să facă un pas înainte!

Micuții veniră într-un suflet lângă el, veseli nevoie mare.

– Hai să ne jucăm! propuse Lucien.

Cei doi zâmbiră și încuviințară entuziasmați din cap.

– E ceva gen de-a v-ați ascunselea. Vreau să vă ascundeți sub pervaz, spuse Lucien.

Îl ridică pe Emile și îl ajută să intre în gaură, apoi pe Carole. Amândoi încăpură fără probleme.

– Asta va fi ascunzătoarea noastră secretă, rosti el în timp ce-i ajuta să iasă. Bine, la joacă cu voi, micuților.

– Dar dacă verifică nemții acolo? Ar putea să deschidă capacul și să-i găsească.

– Capacul va fi prins înăuntru în balamale și prevăzut cu două zăvoare pe interior, pe care Emile le va trage după ce intră. Nemții nu vor avea cum să ridice capacul. În plus, vom masca pervazul cu ghivece cu flori.

– Ești tare isteț. Nu ți-a luat mult să găsești soluția asta.

– Am ceva experiență în domeniul ascunzătorilor. Adu-mi, te rog, costumul, ca s-o iau și eu din loc. Dar mă întorc imediat după întâlnire, pentru că am și eu un secret care-ți va stârni fără îndoială curiozitatea.

53

- Nu mi-am dat seama până acum ce simț ciudat al umorului ai, monsieur Manet.

- Dacă te iei după nevastă-mea, sunt complet lipsit de simțul umorului. Dar în cazul ascunzătorii de față, n-am avut de ales.

- Poate ți-ai dat seama că e vizavi de strada Saussaies numărul 11?

- Desigur, Lucien.

- Unde, întâmplător, e sediul Gestapoului.

Lucien aruncă o privire furișă clădirii, printre draperii. Vizitase pentru prima oară apartamentul în urmă cu o săptămână, căutând posibile ascunzători. Fusese atât de preocupat să se asigure că nu era urmărit, încât de-abia la plecare își dăduse seama că se afla vizavi de sediul Gestapo. I se făcuse rău de cum zărise clădirea, de parcă mâncase un ou clocit. Tocmai de aceea, nădăjduia să-l convingă pe Manet să schimbe locul ascunzătorii.

- Așa-i, nu există parizian să nu știe adresa asta, răspunse Manet, zâmbind viclean.

- Și cu toate astea vrei să folosim acest apartament?

- După cum ți-am spus, nu am avut de ales. Suntem la limită cu timpul, iar ăsta e singurul apartament care nu prezintă vreun risc în momentul de față, așa că trebuie să fii foarte isteț.

- Monsieur Manet, isteț e puțin spus. Chiar nu putem găsi alt loc?

– Nu. Şi îmi pare rău, dar trebuie să te mişti foarte repede. Voi aduce un oaspete în câteva zile. Omul se află în mare primejdie. Va rămâne aici o vreme. E încă periculos să-l trec în Spania, iar de Elveţia nici nu se pune problema.

– În clădirea aia se întâmplă lucruri teribile, chiar în clipa de faţă, rosti Lucien, care mai că se aştepta să audă urlete de durere de peste drum.

– Dacă nu suntem cu băgare de seamă, putem să ajungem amândoi acolo.

– Crede-mă, m-am gândit de sute de ori la asta.

– Nu mă surprinde, răspunse Manet.

– Recunosc, totuşi, că alegerea dumitale are o doză de ingeniozitate în ea.

– Ai vreo idee, Lucien?

– Da. Am întrezărit câteva posibilităţi după ultima vizită.

Lucien îşi începu deja bine cunoscutul tur de apartament. Ochii săi reexaminară fiecare porţiune de perete şi podea. Era un apartament frumos decorat, asemenea celorlalte apartamente puse la dispoziţie de Manet. Îşi închipuia cât de greu i-ar fi fost să găsească o ascunzătoare într-un apartament ieftin şi banal. Pereţii erau căptuşiţi cu lambriuri albe, suflate cu aur, iar fiecare încăpere era prevăzută cu câte un şemineu uriaş de marmură, ce ieşea un metru în afară.

În salon, cam la doi metri deasupra podelei, pereţii erau traversaţi, pe tot perimetrul încăperii, de-o bordură groasă de treizeci de centimetri. Pe unul dintre pereţi, chiar deasupra bordurii, se zăreau picturi de mari dimensiuni, fixate în tencuiala albă, împrejmuite de stucatură suflată în aur şi separate de pilaştri care se înălţau până în tavan. După ce examină fiecare încăpere în parte, Lucien făcu încă un tur de apartament, luând notiţe şi făcând schiţe miniaturale pe o bucată de hârtie. Din când în când, se oprea să măsoare grosimea pilaştrilor, adâncimea şemineului, lăţimea uşilor sau grosimea vreunui perete. Se aşeză apoi pe canapeaua din salon, mâzgăli ceva pe hârtie şi căzu pe gânduri.

– Cum e oaspetele tău? Plinuţ sau subţirel?

– La fel de zvelt ca tine, poate un pic mai zvelt, răspunse Manet.

- Şi cât de înalt e?
- Cu vreo trei centimetri mai scund decât tine.
- E sănătos şi în putere?
- Eu zic că da.
- Bun, atunci am terminat pe ziua de azi. Mă întorc mâine să mai arunc o privire şi vei primi desenele pe seară.

Manet aruncă o privire către sediul Gestapoului.

- Mai avem o mică problemă. Meşterul care-a lucrat la ascunzători se află momentan peste drum, în compania ofiţerilor Gestapo.

Lucien se duse la o fereastră şi privi pe furiş din spatele draperiilor, de parcă se aştepta să zărească vizavi un om torturat.

- Cum rezistă?
- A suferit leziuni foarte grave. L-au mutilat pe viaţă.
- Crezi că o să cedeze?
- Nu.
- A aflat despre apartamentul ăsta?
- Da.

După ce ieşi din apartament, Lucien dădu pe gât şase pahare de poşircă pentru a-şi calma nervii. Şedea la terasa unei cafenele şi privea dus la o pasăre cocoţată pe un chioşc, dorindu-şi din toată inima să fie şi el pasăre. Ar fi putut să zboare până în Elveţia, lăsând în urmă toate necazurile. În acea clipă, un om care ştia despre apartament era torturat şi pe punctul de a divulga secretul. Ofiţerii Gestapo puteau aştepta ca Manet să-l aducă pe evreu şi apoi să dea buzna în apartament. Ce lagăr de concentrare? Lucien avea să fie împuşcat pe loc.

Îi făcu semn chelnerului să-i mai aducă un rând. Chelnerul părea realmente impresionat de faptul că Lucien nu părea câtuşi de puţin cherchelit după atâtea pahare de poşircă îndoită cu apă - aşa-zisul vin. Cu toate că situaţia aceasta, care pentru el era curată sinucidere, îl înspăimânta de moarte, n-avea de gând să bată în retragere.

Voia să continue cu proiectul.

54

– Credeam că pe tine mă pot baza cel mai mult, Schlegal, dar m-am înşelat.

Schlegal mai că plesni de furie la auzul acelor vorbe. Nimeni nu-i pusese vreodată îndemânarea la îndoială. Nu spuse însă nimic şi luă poziţie de drepţi în faţa superiorului său, Kurt Lischka, comandantul poliţiei secrete din Paris.

În opinia lui Schlegal, Lischka aducea mai degrabă cu un funcţionar de la o firmă de asigurări decât cu un poliţist. Începutul de chelie şi ochelarii cu rame de sârmă îl făceau să pară nevolnic, aproape opus idealului arian. În fapt, Lischka era perfect pentru Gestapo: un om lipsit de orice compasiune şi un ucigaş înnăscut. Mulţi francezi sfârşiseră între zidurile clădirii numărul 11 de pe strada Saussaies sub ochii lui.

– Ştiai că însuşi Heinrich Mueller e interesat de cazul Janusky? întrebă Lischka cu glas scăzut, în timp ce se plimba prin faţa lui.

– Nu, să trăiţi, rosti Schlegal, bănuind că şeful său urma să-i ţină o prelegere. Când şeful suprem al Gestapoului sufla în ceafa unui comandant regional, situaţia era cruntă.

– În ochii lui Mueller, Janusky nu-i doar un spin în coasta Reichului, ci şi o fântână de bani – o sută de milioane de franci, potrivit estimărilor –, care ar putea aduce Germaniei victoria mult dorită de Führer. Averea lui Janusky e asemenea plombei de aur din gura celui mai neînsemnat evreu: aparţine de drept Reichului, dar nu putem da de urma ei. Şi asta nu-i totul. Ştii pe câţi jidani i-a ajutat ticălosul ăsta să scape în ultimii ani? Mii şi mii îmi închipui... şi nu doar în Franţa. Are

o întreagă rețea de agenți, până și în Germania. A mituit zeci de funcționari spanioli, portughezi și turci, ca să obțină acte false pentru ai lui. Jidanul ăsta a plătit transportul maritim pentru mii de evrei care au fugit din mai multe porturi. Am aflat recent că Janusky și-a adus *propriile* vapoare ca să-i transporte pe nenorociți. Unde mai pui că Göring vrea să pună mâna pe colecția lui de artă. Îl bate aproape zilnic la cap pe Mueller cu treaba asta. Deci, Schlegal, trebuie neapărat să-l găsești pe Janusky.

– Nu trece zi să nu-l căutăm, domnule. Există o întreagă rețea de francezi care-l ajută pe afurisitul ăsta să se ascundă. Cu fiecare zi suntem tot mai aproape să dezlegăm ițele acestei conspirații.

– N-aș vrea ca Mueller să vină aici și să supervizeze în persoană căutările. Nici tu nu vrei asta, nu?

Lischka se așeză de partea cealaltă a biroului și aprinse o țigară. Schlegal observă numaidecât că nu-i oferise și lui una, ceea ce era semn rău.

– Nu va fi necesar. O să-i dăm de urmă în câteva zile, minți Schlegal.

Dacă Mueller venea în Paris, Lischka avea să-i facă viața un calvar.

– Sper, pentru binele tău, domnule colonel. Ai o carieră de-a dreptul impresionantă. Ți s-a dus buhul la Berlin. A sosit clipa ta de glorie. Găsește-l pe jidan cu tot cu averea lui, și lumea va fi la picioarele tale. Ne gândeam să fii avansat la gradul de general.

Schlegal prinse inimă la auzul acestei vești. Părinții lui aveau să fie în culmea fericirii: fiul lor, general. Gândul acesta îi dădu un nou imbold. Lischka scoase din sertar un teanc de fotografii alb-negru și le răsfoi. Luă una și i-o vârî sub nas lui Schlegal. Era un portret oficial al lui Janusky, înfățișându-l cu mâna pe o carte.

– Uită-te la inelul de pe mâna porcului. Smaraldul e cât o minge de golf. Cu inelul ăla de aur putem cumpăra un tanc. Nu crezi?

– Poate chiar două, trânti Schlegal, cu toate că habar nu avea cât costa un tanc.

– Pe loc repaus, colonele, ordonă Lischka, trăgând un ultim fum din ţigară şi ridicându-se în picioare. Povesteşte-mi despre nenorocitul ăsta.

Lischka se apropie cu nonşalanţă de bărbatul care zăcea în colţul încăperii şi îi trase un picior în scăfârlie.

– Trezirea, monsieur! rosti el cu glas vesel, ca o mamă care-şi trezea copilul din pat.

– Aubert e cel mai priceput meşter tâmplar din Paris, începu Schlegal. Toată lumea confirmă că e cel mai bun.

– Şi ce legătură are asta cu chestiunea despre care discutam?

– Cred că anumiţi evrei stau ascunşi în ascunzători ingenioase, răspândite prin tot oraşul. Meşteri tâmplari precum Aubert se ocupă cu mascarea ascunzătorilor, ca să nu-i găsim noi.

– Fascinantă teorie, Schlegal. Ai descoperit un asemenea loc până acum?

– Două chiar.

– Iar domnul Aubert ne-a fost de ajutor în această chestiune?

– Până acum, a fost foarte recalcitrant, dar sunt convins că o să-şi revizuiască purtarea, spuse Schlegal, făcându-i semn lui Voss, care aştepta în celălalt colţ al încăperii.

Locotenentul scoase din buzunarul tunicii un cleşte de tăiat cabluri şi îngenunche lângă Aubert.

– Trezirea! urlă Voss în urechea prizonierului.

Bătrânul tresări şi dădu să ridice capul, dar se prăvăli din nou la podea.

– Monsieur Aubert, ceva-mi spune că pui mare preţ pe mânuţele astea două ale tale, rosti Schlegal. Ce opere frumoase au ieşit din ele, nu?

Aubert, al cărui chip tumefiat era acoperit de sânge, scoase un geamăt firav.

– Ce s-ar întâmpla dacă ţi-ai pierde arătătorul? Ar fi destul de greu să mai tai lemnul, nu?

Voss îi tăie complet lui Aubert degetul arătător de la mâna dreaptă, de parcă ar fi fost tulpina unei plante. Acesta zbură prin aer şi ateriză pe podea. Sângele ţâşni din mâna lui precum

apa dintr-un furtun. Pereții gri de ipsos reverberară de țipetele bătrânului.

Lischka făcu o grimasă.

– Ar trebui să placăm pereții ăștia, ca să izolăm fonic clădirea, nu crezi?

Fără să primească vreun ordin, Voss reteză și degetul mijlociu de la mâna dreaptă a lui Aubert, provocând niște urlete de durere încă și mai puternice.

– Probabil că monsieur Aubert va dori să plece cu câteva suvenire de la această vizită, spuse Schlegal.

– Bineînțeles, domnule colonel, replică Voss în timp ce aduna de pe podea degetele țepene.

Se scărpină în cap cu unul dintre ele, spre amuzamentul teribil al celor din încăpere; inclusiv Lischka se cutremura de râs. Apoi bagă ambele degete în buzunarul lateral al sacoului bătrânului și se apropie de Schlegal.

– Să-i acordăm domnului Aubert răgaz să se odihnească și să reflecteze la toată situația. Vom relua întâlnirea. La urma urmei, mai are încă opt degete, spuse Schlegal. Le făcu semn oamenilor din subordine. Dați-i ceva să oprească sângerarea. Nu vreau să crape în mâinile noastre. Și curățați tot sângele ăla de pe podea.

– Foarte impresionant, colonele, spuse Lischka, părăsind încăperea. Ține-o tot așa.

Voss chemă doi soldați din hol, apoi țipă:

– Marie, baborniță afurisită, adu aici un mop și o găleată!

Soldații îl înșfăcară de brațe pe Aubert și îl traseră după ei ca pe un sac de cartofi. Un minut mai târziu, o femeie bătrână, cu ochii duși în fundul capului, purtând o rochie maro șifonată, intră în încăpere cu găleata și începu să șteargă sângele cu o cârpă. Ofițerii o urmăreau amuzați.

– Îmi pare rău că am făcut mizerie, Marie. Promit să nu se mai repete, spuse Schlegal.

– Mereu spuneți asta, domnule colonel, și mereu faceți mizerie, bombăni Marie.

– Marie, de-abia acum observ ce cur mișto ai, spuse Voss. Îmi închipui c-ai fost damă bine în timpul Războiului Franco-Prusac.

Soldaţii se prăpădiră de râs. Voss se aplecă şi îi lipi o palmă zdravănă pe fund, dar femeia stoarse cârpa îmbibată de sânge în găleată şi-şi văzu mai departe de treabă.

– Mersi, domnule locotenent. Am fost o femeie tare frumoasă la vremea mea. Odată, o să vă povestesc cum i-am tras-o kaizerului Wilhelm I. Pe urmă, m-a decorat cu Crucea de Fier în grad de Cavaler.

– Marie, iubita mea, dacă ai fi cu douăzeci şi cinci de ani mai tinerică, acum te-aş lua pe podea, spuse Schlegal, azvârlind câţiva franci în găleata cu apă însângerată.

Când toţi ofiţerii părăsiră încăperea, Marie se ridică greoi pe picioarele ei afectate de artrită şi se apropie de biroul din colţul încăperii, unde răsfoi printre nişte documente. Pe unul îl citi cu atenţie, apoi ridică găleata şi ieşi din camera de interogatoriu.

55

Lucien examina alături de Labrune un detaliu din planul clădirii, când deodată simți că ceva nu era în ordine.

Zgomotul nelipsit pe șantierul din Tremblay amuțise. Împrejur se lăsase o tăcere mormântală. Nu se mai auzeau nici bătaie de ciocan, nici scrâșnet de fierăstrău, nici huruit de macara, nici strigăte de muncitori. Labrune băgase și el de seamă și îi aruncă o privire nedumerită. Lucien se întoarse și văzu că toți muncitorii priveau într-un punct îndepărtat spre răsărit. Zăriseră probabil apropierea bombardierelor inamice. Șantierul nu era prevăzut cu dispozitive antiaeriene și nici cu buncăre. Înaltul Comandament German din Paris nu considera că erau necesare încă. Unde puteau să se ascundă?

Lucien urmări privirea unui muncitor care se oprise în apropiere, cu roaba în mână, și descoperi consternat sursa acestei paralizii generale. Cam la vreo treizeci de metri depărtare o zări pe Bette, într-o rochie bleumarin asortată cu un șal gri-închis. Bette zâmbi și flutură din mână în timp ce se apropia de ei. Lucien privi amuzat în jurul său. Toți muncitorii întrerupseseră lucrul ca să se holbeze la Bette. Pentru ei era o privelişte cu totul neobișnuită, de parcă tocmai aterizaseră marțienii într-o farfurie zburătoare.

– Bună! spuse Bette când ajunse lângă el. Probabil ești surprins să mă vezi aici.

– Într-adevăr, și nu sunt singurul, i-o întoarse Lucien, făcând semn în direcția celor două sute de muncitori din spatele său.

Bette părea nedumerită.

– Vrei să spui că n-au mai văzut o femeie pe şantier până acum?

– Nu una ca dumneata. Vă asigur de asta, domnişoară, răspunse Labrune, care aştepta ca Lucien să facă prezentările.

– Mademoiselle Tullard, dumnealui e monsieur Labrune, dirigintele de şantier.

– Nespus de încântat, zise bătrânul, sărutându-i mâna.

– Încântată de cunoştinţă. Lucien mi-a spus că fără dumneata nimic nu s-ar construi.

Chipul bătrân şi încărunţit al lui Labrune se însenină.

– Mă gândeam să-ţi fac o surpriză. Colega mea de serviciu, Karin, are un Renault vechi şi a primit raţia de benzină, aşa că m-a lăsat în drum, spuse Bette, întorcându-se spre Lucien. Am trecut întâi pe la biroul tău, dar tinerelul ăla, Alain, mi-a spus unde să te găsesc. Speram că ai timp să luăm prânzul împreună.

– Vezi tu, sunt foarte ocupat...

– Nu fi necioplit cu o femeie aşa frumoasă, Bernard. Trebuie s-o scoţi la restaurant, protestă Labrune, zâmbind larg. Te sfătuiesc s-o ştergi în secunda asta, ca să n-o faci pe domnişoara să te aştepte. Labrune îi luă planşele din mână lui Lucien, îl prinse de umăr şi începu să-l împingă cu putere. Ne descurcăm şi fără tine.

– Bine, să mergem. Acolo am parcat maşina.

Bette îşi luă rămas-bun de la Labrune şi plecă împreună cu Lucien.

– Nu cumva să te grăbeşti să te întorci din cauza mea. Ia-ţi liber toată după-amiaza. Voi, tinereii, trebuie să vă bucuraţi de viaţă, strigă Labrune în urma lor.

– Ce bătrânel de treabă, Lucien! Şi tu, care spuneai că-i un nesuferit.

Labrune făcu privirea roată şi zbieră.

– Înapoi la muncă, putorilor, mişcaţi-vă odată! Ce, n-aţi mai văzut femei?

Câţiva dintre ei îşi reluară activităţile, dar cei mai mulţi rămaseră cu privirile aţintite la Bette.

Nu plecară bine, că lui Bette îi scăpă tocul unui pantof într-o groapă plină cu noroi.

– Rahat, ăştia-s pantofii mei favoriţi!

Lucien izbucni în râs.

– Data viitoare să-ţi iei cizme în picioare.

– N-am nici o pereche care să meargă cu rochia asta, deşteptule.

Bette îşi scoase pantoful din picior şi ţopăi până la maşină.

De cum intrară în maşină, Bette îşi petrecu braţele după gâtul lui şi îl sărută cu pasiune. Pe Lucien nu-l interesa câtuşi de puţin dacă-i vedea cineva. Dimpotrivă, era mândru în sinea lui să fie văzut în compania acestei fete superbe.

În drum spre Paris, Bette îşi lăsă capul pe umărul lui. Prin viaţa relativ scurtă a tinerei se perindaseră tot soiul de amanţi, amintindu-i de un şir nesfârşit de bărbaţi care treceau încolonaţi printr-o uşă batantă. Bărbaţi chipeşi, bătrâni, burlaci, însuraţi, şi mulţi bogătani. Una peste alta, Bette se considera o expertă în materie de bărbaţi şi ajunsese la concluzia că aceştia reprezentau în general o dezamăgire. Un aristocrat pe nume Lafont, care-o curtase mai demult, îi dăduse primele lecţii de echitaţie, şi de atunci se îndrăgostise de cai. Descoperise destul de repede că un cal e mult mai devotat şi mai de nădejde decât orice bărbat.

La scurtă vreme după ce împlinise douăzeci de ani, Bette îi trecuse atent în revistă pe toţi bărbaţii din trecutul şi din prezentul ei. Întocmise categorii şi liste cu trăsături definitorii, asemenea antropologilor care studiau triburile din Africa Ecuatorială Franceză. Existau câteva categorii fundamentale, precum avere, maniere, inteligenţă, educaţie, aspect fizic, stare civilă şi performanţă sexuală, iar mai apoi categorii speciale pentru consumul de alcool, chibzuinţă, tărie de caracter şi afecţiune. Umplea caiete întregi cu informaţii pe care le analiza la modul general, căutând corelaţii între aceste tipologii de bărbaţi. Era teribil de încântată de cercetările ei. Majoritatea franţuzoaicelor ieşeau cu unul sau doi bărbaţi, apoi familia şi societatea le forţau să se mărite. Întrucât Bette ignora convenţiile sociale, iar bărbaţii roiau mereu în jurul ei, avea ceea ce antropologii numesc un eşantion reprezentativ, care-i permitea să descopere anumite tipare comportamentale. Unele rezultate erau evidente: bogătanii erau de regulă egoişti, plictisiţi

şi dificili; cu cât bărbatul era mai chipeş, cu atât mai urât se purta cu ea.

De Lucien îi plăcuse de la bun început. Rar întâlneai un individ creativ. Era unul dintre puţinii bărbaţi creativi pe care-i cunoştea, fără a pune la socoteală pictorii şi sculptorii care o rugau să pozeze ca model ca să-şi facă loc în aşternuturile ei. Dar Lucien mai avea o trăsătură unică.

La categoria „caracter", majoritatea bărbaţilor picau testul. Cercetările ei evidenţiau faptul că bărbaţii erau lipsiţi de caracter sau de coloană vertebrală. Până şi caii aveau mai mult caracter. Îi plăcuse compania lui Lucien, atât în general, cât şi în pat, dar de când aflase de Pierre, Lucien era cap de listă la capitolul caracter. Adevărul fie spus, dezvăluirea lui Lucien o lăsase mască. Nu-şi închipuise că un bărbat ar fi în stare să se sacrifice pentru ceva. Găsea această dovadă de curaj foarte atrăgătoare, cu mult mai ispititoare decât un bărbat cu vilă şi Bugatti. La urma urmei, şi ea era într-o situaţie similară, însă în cazul ei funcţiona instinctul matern, ceea ce era cu totul altceva. Lucien trezise în inima ei nişte sentimente pe care nici un alt bărbat nu le trezise vreodată. Odată cu vârsta, Bette începea să înţeleagă ce înseamnă iubirea, şi ştia că se îndrăgostise de Lucien.

– Am o idee interesantă, rupse Bette tăcerea prelungă. Dacă tot ţi-a dat monsieur Labrune liber în după-amiaza asta, ce-ar fi ca după prânz să-mi arăţi toate clădirile pe care le-ai proiectat în oraş şi în afara oraşului? Am trecut deja pe la vinoteca de pe strada Vaneau.

– Ai văzut-o? întrebă Lucien, deopotrivă surprins şi măgulit.

– Cum să nu? Îmi place cum se curbează frontispiciul deasupra intrării, de parcă l-ar trage pe client înăuntru.

– Asta era şi ideea.

– Îmi place şi grilajul uşii de la intrare. E din bronz?

– Da, ca şi mânerele de altfel.

– Interiorul e foarte elegant. Am văzut şi rafturile pe care erau expuse sticlele. Foarte bine gândite. Felul în care ies în afară şi se retrag apoi înăuntru. Mult mai original decât rafturile obişnuite.

– Într-adevăr, am lucrat din greu la ele.

– Foarte creativ.

Lucien plănuise să facă dragoste cu ea toată după-amiaza, dar acum se gândea la toate proiectele sale din Paris şi la cele mai scurte rute posibile pentru a ajunge la ele.

56

– Nespus de încântat să vă cunosc în cele din urmă, monsieur Bernard. Am auzit numai lucruri bune despre dumneata.

Când un neamţ complimenta un francez, nu ştiai niciodată dacă era sincer sau sarcastic. Remarca lui Schlegal i se păru sinceră, dar Lucien avea o slăbiciune pentru complimente, aşa că nu putea să bage mâna în foc. În orice caz, se mai linişti puţin. Preţ de douăzeci de minute îl aşteptase cu groază în suflet pe Schlegal, stând neclintit pe scaunul de lemn. În tot acest timp, privirea îi zbură întruna spre apartamentul de pe strada Saussaies numărul 12, care, printr-o întâmplare nefericită a sorţii, era chiar vizavi de biroul lui Schlegal.

Când primise telefonul de la Schlegal, aproape că leşinase de spaimă. Puţin a lipsit să nu urce la volanul Citroënului şi să se-oprească direct în Canalul Mânecii. Dar ofiţerul Gestapo se dovedise vesel şi exuberant şi-l lăudase pe arhitect pentru munca depusă în slujba secţiei de construcţii şi inginerie din cadrul diviziei de armament. Bănuind că Herzog se afla în spatele acestor laude, Lucien răsuflase uşurat. Schlegal îl invitase la o discuţie în biroul său, iar arhitectul îşi închipuise că era ceva legat de proiectare. Pe de altă parte, putea să fie o cursă, iar odată căzut în ghearele lor, urma să fie torturat până dezvăluia întreaga operaţiune a lui Manet. Orgoliul îi spuse însă că era vorba despre talentul său de arhitect, aşa că acceptase invitaţia. Oricum, nu avea de ales. După scurtul episod cu Rezistenţa, Lucien se convinsese că nu era colaboraţionist. Dar să lucrezi pentru Gestapo era cu totul altceva. Dacă îl obligau să proiecteze pentru ei, nu era exclus ca cei din

Rezistență să-l stranguleze sau să-l împuște în cap. Probabil îl văzuseră deja intrând în sediul poliției secrete. Și, încă o dată, gândurile sale nu se îndreptară spre propria persoană, ci spre Pierre.

– Vă mulțumesc, domnule colonel.

Nu putea să-i întoarcă complimentul, spunând că auzise lucruri frumoase despre activitățile Gestapoului, întrucât ar fi părut cam nesincer.

– Ai proiectat niște clădiri nemaipomenite pentru Reich. Le-am văzut. Firește, puțin cam avangardiste pentru gustul meu, dar Înaltul Comandament din Paris e mulțumit de rezultate, și asta-i tot ce contează. N-am dreptate?

– Reichul pare să fie mulțumit de realizările mele. În caz contrar, bănuiesc că nu mi-ar prelungi colaborarea.

– Întocmai. Te întrebi probabil de ce te-am invitat aici. Vreau să mă consult cu dumneata într-o chestiune neobișnuită de natură arhitecturală.

Șuvoiul complimentelor îi mai alungase temerile și neliniștea, însă acum Lucien miji ochii și strânse pumnii în jurul brațelor scaunului. Discuția avea, până la urmă, legătură cu evreii. Lucien știa că risca să se dea de gol în clipa în care Schlegal urma să-i pună întrebări despre ascunzători. Trebuia să-și controleze expresia chipului cu orice preț. Întrebarea ofițerului veni după o veșnicie.

– Am descoperit o ascunzătoare. Una foarte ingenioasă, sub niște trepte. Încercăm să aflăm cine anume din Paris ar putea fi autorul acestor minunate opere de tâmplărie. Am spus bine, nu? Tâmplărie.

– Da, e termenul potrivit. Vă rog să continuați.

– E o scară prinsă în balamale, ce oferă un bun ascunziș.

Cu alte cuvinte, Adele și-o trăgea cu Schlegal. Motivele erau limpezi. Era foarte chipeș și, mai presus de toate, era atotputernic. Era în stare să-i îndeplinească toate dorințele. Treptele se aflau în casa de vacanță a lui Adele, mai precis în dormitorul ei, unde se culcase cu Lucien, dar și cu acest ofițer Gestapo. Fără doar și poate, Adele îi spusese lui Schlegal să-i ceară sfatul în privința scărilor, dată fiind profesia lui. Dacă fosta

lui amantă ar fi fost alături de ei în încăpere, Lucien ar fi strangulat-o în fața bestiei de la Gestapo.

Deși era speriat de moarte, Lucien știa că următoarele minute aveau să fie decisive, așa că hotărî să-și joace cât mai bine rolul. Nu avea voie să intre în panică.

– Vorbim de niște trepte noi?

– Nu, le-au folosit în chip viclean pe cele vechi.

Lucien zâmbi. Adora să primească asemenea complimente indirecte.

– Foarte inteligent. Și cum spuneați că funcționează?

– Sunt patru trepte care duc spre un mic birou. Treptele sunt prinse în balamale în partea superioară și pot fi ridicate pentru a-i permite persoanei să se ascundă dedesubt.

– Cum le-ați descoperit dacă erau mascate cu atâta dibăcie?

Preț de câteva clipe, Schlegal șovăi, alegându-și vorbele cu grijă.

– Păi... am dat din întâmplare peste ele. Eu nu le-aș fi găsit într-o mie de ani.

– Ei bine, cunosc câțiva parizieni capabili de asemenea construcții, însă doi dintre ei sunt morți, iar altul a tulit-o în sudul Franței. Ei sunt singurii pe care-i știu în stare de asemenea drăcovenii.

– Pe lângă execuție, ar fi capabili să proiecteze sau mai degrabă să născocească un asemenea șiretlic? Mai precis, cui i-ar trece prin minte asemenea idei?

Lucien se pregătea să-i spună că un tâmplar n-ar fi în veci în stare să proiecteze o ascunzătoare atât de ingenioasă, și că numai un arhitect era suficient de isteț și talentat, dar își ținu orgoliul în frâu.

– Unui tâmplar nu i-ar fi greu să conceapă asemenea trepte.

– Ești sigur că nu mai cunoști pe nimeni în stare de așa ceva?

– Foarte sigur, domnule colonel. Îmi pare rău.

– Bun, dar dacă îți aduci aminte...

Schlegal fu întrerupt de-un aghiotant care intră pe neașteptate în încăpere, fără să bată la ușă.

– Să trăiți, vă caută un anume colonel Herzog. E de la divizia armament...

– La naiba, omule, știu cine e. Spune-i să aștepte câteva minute.

Herzog dădu buzna înăuntru, împingându-l pe aghiotant, care se retrase la biroul său.

– Ce se petrece aici, Schlegal? Ce treabă ai cu arhitectul meu?

– Calmează-te, colonele. Arhitectul tău mă sfătuiește în chestiuni de arhitectură. Stai liniștit, că nu te văduvesc de el. Suntem la curent cu minunatele proiecte pe care le-a realizat pentru tine. Nu l-am arestat, dacă de asta te temeai, spuse Schlegal.

Herzog îl pironi cu privirea pe Schlegal, care nu se deranjase să se ridice pentru a-l întâmpina pe colonel. Lui Lucien, care era obișnuit deja cu purtările sale manierate, nu-i fu greu să vadă că Herzog nu avea pic de considerație pentru Schlegal.

– Ce chestiuni de arhitectură? întrebă Herzog.

Schlegal șovăi o clipă.

– S-au trezit unii să-i ascundă pe evrei în locuri secrete prin tot orașul.

Herzog îi aruncă o privire nedumerită lui Lucien, apoi se întoarse către ofițerul Gestapo.

– Evrei care se ascund în elemente de arhitectură? De unde ți-a venit ideea asta năstrușnică?

Schlegal se ridică de pe scaun și se apropie la o palmă de chipul lui Herzog. Lucien știa că nu mai aveau mult până să se ia la trântă, dar nu știa cine urma să aibă sorți de izbândă. Amândoi erau voinici și cam de aceeași statură.

– Colonele, știi negreșit că Reichul ia foarte în serios amenințarea reprezentată de evreimea internațională. Trebuie să-i punem capăt prompt și fără milă. Führerul o consideră prioritatea lui numărul unu.

– Credeam că prioritatea numărul unu a Führerului e să câștige războiul împotriva comuniștilor și a Aliaților, ripostă Herzog. Nu să cotrobăie prin Paris în căutare de evrei speriați. Wehrmachtul e format din bărbați destoinici și nu se înjosește cu asemenea porcării. Cu alte cuvinte, iroseşti timpul acestui om. Și asta înseamnă că-mi iroseşti și mie timpul.

– Măsoară-ți vorbele, amice, dacă nu vrei să calci o droaie de oameni pe bătături.

– Te pomeneşti că o să mă acuzi de filosemitism imediat.

Schlegal îi râse în faţă.

– Nicidecum. Dar pot să te acuz că te amesteci în treburile Reichului – o acuzaţie foarte gravă, colonele.

– Din partea mea domnule, n-ai decât să-ţi foloseşti chipiul pe post de closet. Iartă-mă, te rog, dar avem un război de câştigat. Însă, dacă ţii morţiş să mă raportezi, poftim numărul personal al ministrului Speer. Herzog înşfăcă un creion şi mâzgăli un număr pe sugativa de pe biroul lui Schlegal. Dă-i telefon. Poate s-au ascuns nişte evrei sub patul lui şi poţi să-i arestezi. Haideţi, monsieur Bernard. Plecăm împreună.

57

– Ce spui Lucien, poţi să renunţi la câteva contracte pentru un vechi prieten, de dragul vremurilor bune?

Lucien nu îl considerase niciodată prieten pe Henri Devereaux. Era un om meschin şi josnic, un ticălos egoist care, de fiecare dată când primea un contract important la o licitaţie, îl suna imediat pe Lucien să îi râdă în faţă. Lucien îl ura pe Devereaux, dar era totodată şi invidios pe influenţa şi pe cunoştinţele sale, graţie cărora primea constant contracte bănoase.

Lucien era şocat de faptul că Devereaux îl invitase la un pahar. Înainte de război nu-l sunase niciodată să-l invite în oraş. Acest imbecil arogant nu-l considera pe Lucien suficient de talentat ca să stea la aceeaşi masă cu el. Iar acum şedeau amândoi la aceeaşi masă, bând vin şi schimbând pretinse amabilităţi. Lucien ştiuse că mai devreme sau mai târziu, Henri avea să-i destăinuie motivul întâlnirii.

– Nu ştiu pe ce criterii îşi aleg nemţii arhitecţii, spuse Lucien.

Ştiau amândoi că era o minciună. Alţi arhitecţi, prieteni cu Lucien, primiseră oferte din partea nemţilor. Spre imensa încântare a lui Lucien, Devereaux nu avea nici un proiect în derulare şi plesnea de ciudă în faţa contractelor sale.

– Nu mă interesează dacă sunt proiecte de război, spuse Devereaux. Sunt disperat să proiectez ceva real. Tot ce fac arhitecţii în timpul războiului e să proiecteze clădiri imaginare, care nu se realizează. Un proiect trebuie să fie construit ca să fie real. Înnebunesc, nu am nimic de lucru şi, în plus, banii sunt pe sfârşite.

– Ce s-a întâmplat cu toți clienții și cu toate contractele pe care le aveai? întrebă Lucien, reținându-și un zâmbet.

Știa foarte bine că toți clienții lui Devereaux fugiseră din țară, iar antreprenorii pe care-i persiflase înainte de izbucnirea războiului și care acum aveau lucrări nu se gândeau să-i ofere vreo comandă. Știa cât de mult îi urau aroganța, iar acum ei erau cei care râdeau cu poftă.

Devereaux îi ignoră întrebarea și spuse:

– Nu cumva a primit Raoul Cochin o ofertă să proiecteze garnizoana din Joinville? Din câte-mi amintesc, era prietenul tău.

– Desigur, îl știu pe Raoul, dar nu am pus nici o vorbă pentru el, dacă asta insinuezi.

– Deci a primit lucrarea din senin?

– Tot ce se poate. Toată lumea are pile într-un fel sau altul, și știi foarte bine că dacă ai relații, găsești de lucru, îi răspunse Lucien pe cel mai viclean ton posibil.

– De o vreme încoace nu mai am nici o relație.

Lucien i-ar fi râs în nas, dar se arătă foarte îngrijorat.

– E greu să găsești de lucru pe timp de război. Îmi închipui ce greu îți e, ținând cont cum stăteau lucrurile înainte. Pe vremuri, toate contractele trăgeau la tine, nu-i așa?

Lucien avea o plăcere nespusă să învârtă cuțitul în rană și era încântat să-l vadă atât de disperat.

– Da, am avut ceva succes înainte de război, după cum bine știi. Am fost unul dintre cei mai proeminenți arhitecți din oraș. Am fost nevoit să refuz contracte și să le recomand clienților mei alți arhitecți.

– Nu-mi aduc aminte să fi primit recomandări din partea ta.

– Vai, dragă Lucien, dar puteam să jur că ți-am trimis un client sau doi, spuse Devereaux mințind de înghețau apele.

– Nu, n-am primit nimic de la tine. Crede-mă, mi-aș fi adus aminte. Un eveniment de o asemenea amploare e la fel de notabil ca trecerea cometei Halley.

– Cred că te înșeli. Un anume monsieur Renier. Sunt sigur că a venit la tine pentru un atelier pentru reparații de mașini. I-am spus că slujba ți se potrivește mănușă.

Era timpul să încheie această şaradă. Lucien era bucuros de conjunctura nefavorabilă în care se afla Devereaux. O merita mai mult ca oricine altul.

– Henri, mi-a făcut mare plăcere să povestim de vremurile bune. Sunt sigur că îţi aduci aminte cu drag de ele şi de toate contractele pe care le-ai avut odinioară. Dar trebuie să plec, am o întâlnire după-amiază, pentru un nou contract de proiectare a unei fabrici de muniţie. Mă gândeam să o fac cu beton armat, pentru o structură mai solidă. Ce zici? Când încep construcţiile, te duc pe şantier să arunci o privire.

Lucien întrecuse orice măsură. Devereaux izbi cu pumnul în masă, răsturnând paharele şi atrăgând privirile muşteriilor. Lucien zâmbi. Ultima lui săgeată nimerise la fix. Provocările sale se soldară cu o tiradă de invective.

– Nenorocitule! izbucni Devereaux. Cum poate un neica nimeni ca tine să primească atâtea proiecte, şi cineva cu talentul şi poziţia mea să fie dat la o parte?

Lucien continuă să zâmbească, savurând din plin momentul. Devereaux de-abia îşi dăduse drumul, ştia asta.

– Am văzut fabrica din Chaville pe care ai proiectat-o. E un rahat. Habar n-ai ce înseamnă arhitectură modernistă. Cine te crezi, Gropius?

Lucien izbucni în râs. Se înroşi la faţă şi fu nevoit să ia o înghiţitură de apă ca să nu se înece. Gestul său îl scoase şi mai rău din sărite pe Devereaux. Până în acea clipă, îl insultase pe un ton liniştit pe Lucien, dar acum începu să zbiere.

– Ascultă la mine, amice! Nu aş fi acceptat în veci contractele alea. Eu nu colaborez cu nemţii. Nenorocitule, ţi-ai trădat patria! Vei plăti scump după război. Voi avea eu grijă de asta.

– Sunt tare acri strugurii, nu-i aşa? replică Lucien, râzând în hohote şi ridicându-se. Dacă nemţii te-ar ruga mâine să proiectezi un closet, l-ai face cât ai zice peşte. Nu te deranja, Henri, plătesc eu, preciză el, aruncând banii pe faţa albă de masă. A meritat fiecare bănuţ.

– O să-ţi vin eu de hac, Bernard, strigă Devereaux, în timp ce Lucien ieşi agale din cafenea.

58

Bette îi lăsă să bată la uşă aproape un minut înainte să le deschidă.

- Ce naiba vreţi? ţipă ea la cei doi ofiţeri Gestapo ale căror chipuri ameninţătoare se preschimbară în unele şocate de-a dreptul.

Înaintea lor se înfăţişă Bette în lenjerie intimă neagră, cu jartiere şi ciorapi din mătase tot negri. Rămaseră fără glas un timp, apoi cel înalt cu ochelari începu să se bâlbâie.

- Ce naiba tot spuneţi? întrebă Bette.

- Am... am spus că am venit să vă percheziţionăm apartamentul din ordinul Reichului.

- Să căutaţi ce, dacă pot să întreb?

- Am fost informaţi că ascundeţi inamici ai Reichului.

- Chiar aşa? Şi cine v-a povestit astfel de basme? Vecinul de jos, pun pariu.

- Nu vă priveşte pe dumneavoastră. La o parte, spuse celălalt, un bărbat cu urechi enorme.

Bette îşi închipui că dacă ar flutura din ele, ar putea să-şi ia zborul.

Bette rămase nemişcată, cu mâinile în şold şi cu picioarele ei lungi, superbe, depărtate. Dorea ca ei să-i admire trupul, unul dintre cele mai frumoase din Paris. Îi lăsă să se holbeze la ea încă două-trei secunde înainte să se dea la o parte.

- Poftiţi înăuntru, băieţi. Nu vreau să-i împiedic pe ofiţerii Gestapo să-şi facă datoria. Căutaţi cât poftiţi.

Bărbaţii intrară încet, aproape cu sfială, în apartament. Începură să cotrobăie prin camera de zi. Ea se duse la pervazul

ferestrei, unde se ascundeau Emile şi Carole. Mută ghiveciul şi se aşeză pe pervaz, îşi încrucişă picioarele şi îi zâmbi bărbatului cu urechi mari. Începu să-şi aranjeze încet ciorapul pe un picior, apoi pe celălalt.

Bărbaţii nu suflară o vorbă în timp ce scotociră prin dormitor, apoi prin baie. Unul dintre ei verifică şi pe acoperiş.

– Aşadar, îmi daţi un indiciu, întrebă Bette, ce căutaţi? Poate vă ajut.

– Inamici ai Reichului, v-am mai spus, bolborosi bărbatul cu ochelari în timp ce intră în camera de zi.

– Ah, vă referiţi la evrei. Ei bine, ar trebui să fie cel puţin cinci care se ascund acum pe aici. Dacă perseveraţi, îi veţi găsi. Dacă vă plac jocurile, ne putem juca de-a rece – cald – fierbinte.

Ochelaristul nu găsi propunerea ei amuzantă.

– Rece... călduţ... nu, se răceşte din nou.

Începură să caute prin dulap. Bette ţinea toate jucăriile copiilor într-un compartiment ascuns în spatele dulapului din dormitor, în faţa căruia erau mormane de cutii pline cu vechituri.

– Stai puţin, ţipă Bette, iar bărbaţii se opriră brusc. E unul pe candelabru. Nu îl vezi? E chiar deasupra ta. Un evreu cu nas mare.

Şi pufni în râs.

Bette observă că ofiţerii Gestapo ajungeau încet, încet la concluzia că îşi pierdeau timpul, dar, fiind nemţi, deci eficienţi, continuară căutările. Cel cu urechi mari se întoarse în dormitor şi deschise uşa dulapului. Acest lucru o nelinişti pe Bette, care simţi că era timpul să acţioneze.

– Ştiţi, dacă tot sunteţi aici, puteţi să-mi faceţi o favoare. Aşteptaţi aici.

Se duse la un teanc de cutii din colţul camerei de zi şi le deschise pe două dintre ele. Bărbaţii o priviră cu interes în timp ce ea scoase din cutii două rochii lungi de seară – una de un roşu-purpuriu şi una albă.

– Pe care din ele ar trebui să o port în seara asta? Am nevoie de părerea unui bărbat. Bette îşi lipi rochia albă de trup şi porni lasciv spre bărbaţi, exact ca un manechin pe podium.

Se opri şi repetă mişcarea cu cealaltă rochie. La urma urmei, le purtăm ca să le facem pe plac bărbaţilor noştri. Deci?

– Domnişoară, sunt foarte elegante. Desigur, pe dumneavoastră amândouă arată minunat, îngăimă bărbatul cu ochelari.

– Ah, sunteţi drăguţ. Dar care din ele? Cea roşie sau cea albă? întrebă ea.

– Cea roşie, categoric, îşi dădu cu părerea urecheatul.

– Aşadar, sunteţi amândoi de acord? Bette ridică rochia roşie pentru o ultimă inspecţie.

– Da, răspunseră bărbaţii la unison.

– În regulă, dacă voi, domnilor, spuneţi roşu, atunci roşu să fie. Mi-aţi fost de mare ajutor în această după-amiază, şi meritaţi o recompensă.

Bette era sigură că ofiţerilor Gestapo le trecuse prin minte aceeaşi fantezie, văzând dezamăgirea de pe chipurile lor când aruncă rochia cât colo şi se îndreptă spre servanta pentru băuturi.

– Două pahare de coniac. Şi nu îndrăzniţi să spuneţi că nu consumaţi alcool în timpul serviciului.

Bette le servi paharele invitaţilor săi, care le acceptară recunoscători.

– Îmi pare foarte rău că nu aţi găsit nici un evreu. De obicei, locul e înţesat de ei – citesc Vechiul Testament şi îşi numără banii.

Bărbaţii îşi aruncară o privire unul altuia şi izbucniră în râs, dând băuturile pe gât.

– Doamnă, cel mai probabil a fost o neînţelegere, spuse cel cu urechile mari. Ne scuzaţi pentru deranj. Sper că nu sunteţi supărată pe noi.

– Deloc, lucruri de genul ăsta se întâmplă tot timpul. Voi vă faceţi doar datoria.

– Sunteţi foarte înţelegătoare. Noi ne retragem. V-am răpit destul din timp.

Bette îi luă de umeri pe amândoi şi îi conduse spre uşă, ca pe nişte nevăzători, în timp ce ei o sorbeau din priviri cât mai aveau ocazia. Odată ce închise uşa, se rezemă de ea şi oftă. Aşteptă cu urechea lipită de uşă până ce îi auzi părăsind

clădirea. Apoi se îndreptă spre servantă, căci avea nevoie de o tărie să se calmeze. După telefonul anonim pe care îl primise, prin care fusese avertizată de raidul Gestapo, abia dacă avusese zece minute la dispoziție să ascundă copiii și lucrurile lor și să se dezbrace.

Privi spre pervaz și zâmbi. Emile și Carole nu scoseseră nici un sunet. Inima îi crescu în piept de dragul lor. Ce copii curajoși! Bette bătu de trei ori în pervaz, iar Emile, cu mare dexteritate pentru un copil de șase ani, desfăcu zăvorul din interior. Ridică pervazul și îi văzu cum încă stăteau ținându-se în brațe, întinși pe o parte. Amândoi își ridicară privirile spre ea și zâmbiră. Fu cât pe ce să-i dea lacrimile, dar se abținu și îi întinse mâna lui Carole.

– Hai iepurași, sunteți în siguranță acum. Nu vă va face nimeni rău.

O ridică pe micuța Carole, trecându-și mâna prin părul ei scurt, castaniu. Emile ieși singur, o îmbrățișă și nu mai vru să îi dea drumul. Bette privi ascunzătoarea proiectată de Lucien. Îi salvase copiii, și în acel moment îl iubea mai mult ca niciodată. Dorea să-și petreacă tot restul vieții cu Lucien.

În cele din urmă, Emile îi dădu drumul.

– Mătușă Bette, nu ți-e frig doar în lenjerie?

59

Alain ajunse la concluzia că Lucien se îndrepta spre o ascunzătoare de evrei. Mersese pe rute mult prea ocolite, ca să își dea seama dacă era urmărit de cineva. Alain ar fi făcut același lucru în locul lui. Însă el nu ar fi fost atât de nesăbuit să ascundă evrei.

Lucien se plimbă agale prin grădinile Tuileries, apoi prin Place de la Concorde, unde încercui obeliscul de două ori înainte de a se îndrepta spre nord, pe strada Royale. Ajuns la biserica La Madeleine, o înconjură de două ori, prefăcându-se impresionat de elementele sale neoclasice, apoi porni spre vest, pe strada Saint-Honoré, după care o luă la dreapta pe strada Anjou, apoi la stânga pe strada Surène. De îndată ce Alain o luă la stânga, își aduse aminte că data trecută când îl urmărise pe Lucien, îl pierduse pe strada Suassaies, adică următoarea stradă. Se apropie mai mult, ca să nu-l mai scape din ochi. Cu două clădiri înainte de intersecția cu strada Montalivet, Lucien se opri și își aprinse o țigară. Se sprijini de o ușă și se uită fix la sediul Gestapo de peste drum. Alain se apropie de șeful său în încercarea de a-l vedea mai bine. Cu rapiditatea unei pisici, Lucien țâșni de pe trotuar și intră pe ușa cu numărul 12.

Alain trecu voios strada, oprindu-se lângă poarta dublă, apoi împinse una din uși ca să arunce un ochi înăuntru. Zări în treacăt pantoful stâng al lui Lucien exact când acesta călcă pe prima treaptă a scărilor. Răsuflă ușurat când văzu că portarul nu era prin preajmă. Auzi pașii grăbiți ai lui Lucien în timp ce acesta urca pe scări. Când Lucien ajunse la primul

etaj, Alain începu să urce pe lângă perete, ca să nu fie văzut în cazul în care Lucien s-ar fi uitat peste balustradă.

La etajul al doilea, Lucien se îndreptă spre ușa unui apartament, bătu de trei ori în ușă, făcu o pauză, apoi din nou de trei ori. Alain se opri pe scări între etaje, privind peste balustradă spre ușă, și îl văzu pe Lucien intrând în apartament. Așteptă câteva secunde, apoi o luă din loc. Dinăuntru se auzeau voci de bărbați, pe care nu le putea însă distinge din cauza ușii masive. Își lipi urechea de cadrul ușii, dar în zadar. Se depărtă de ușă și notă numărul 3A, apoi coborî în grabă scările.

Ieși în stradă și examină cu atenție clădirea, numărând etajele. Grație cunoștințelor sale de proiectare, își dădu seama că apartamentul avea vedere la stradă. Traversă strada și se ascunse după colț, lângă intrarea unei clădiri, de teamă să nu îl vadă Lucien de la fereastră, cu toate că obloanele erau trase. De acolo cercetă clădirea în ansamblu.

Alain încercă să-și imagineze unde îi ascundea Lucien pe evrei, dar era imposibil de ghicit fără să intre în apartament. Să fi fost tot vreo ascunzătoare în spatele șemineului? Sau sub podea? Probabil că evreii nu erau încă acolo. Pesemne Lucien vizitase apartamentul ca să inspecteze ascunzătoarea înainte să fie aduși evreii, cel mai probabil în timpul nopții. Alain nu avea cum să intre în apartament, odată ce acesta rămânea gol. Ar fi putut să-l mituiască pe portar, dar cineva care organiza asemenea operațiuni se asigura mai întâi de loialitatea tuturor persoanelor implicate. Nu putea să invoce pretextul că-l trimisese Lucien cu treburi de la birou. Oricine și-ar fi dat seama că ceva nu era în regulă. Dacă ar fi fost într-un film, Alain s-ar fi dus noaptea și ar fi intrat forțând încuietoarea, dar nu știa cum să facă asta.

Se hotărî să aștepte până când Lucien și ceilalți aveau să părăsească clădirea. Era sigur că bărbații aveau să iasă unul câte unul ca să nu atragă atenția asupra lor; nu de alta, dar Gestapoul avea spioni în tot orașul. Isteț din partea lor să construiască o ascunzătoare la doar câțiva metri de sediul Gestapoului. Cine și-ar putea imagina așa ceva? Ar fi putut cel puțin să-i vadă pe complici. Exista totuși posibilitatea să fie o ieșire prin spate, cum era de altfel cazul clădirilor mari,

aşa că risca să nu vadă pe nimeni. Ieşind în stradă, Alain căută din priviri o cafenea unde ar putea să aştepte, dar nu găsi nici una. Era obligat să rămână acolo. Afară se întunecase de-a binelea, ceea ce-l făcea mult mai greu de depistat în dreptul uşii.

După un sfert de oră, îl zări pe Lucien deschizând încet uşa şi luând-o grăbit pe stradă. După încă un sfert de oră, Alain era nerăbdător să plece şi să-i dea naibii pe ceilalţi conspiratori. Îi era foame, sete şi avea o nevoie stringentă la toaletă. Important era ca Lucien să fie arestat de Gestapo. Arhitectul avea să dispară fără urmă, la fel ca mulţi alţi parizieni.

Stinse ţigara şi se pregăti să plece, dar tocmai atunci îl văzu pe monsieur Manet ieşind din clădire. Afaceristul era, negreşit, creierul din umbră, cum se spunea în filmele americane. Manet o luă agale pe strada Saussaies, de parcă nu avea nici o grijă pe lume. Nerodul ăsta îşi pusese viaţa şi averea în pericol pentru un lucru aşa nesăbuit şi periculos, gândi Alain. Îşi închipuia cât de greu era să faci faţă unui asemenea proiect. Alain îl întâlnise de multe ori pe Manet în biroul său şi vorbise cu el despre detaliile uzinelor lui. Era un aristocrat distins, iar Alain nu înţelegea de ce un om ca el ar ajuta nişte evrei. Nu pentru bani, asta cu siguranţă. Manet era deja unul dintre cei mai bogaţi oameni din Paris. Pesemne era şantajat. Nu se îndoia însă că Lucien, care muncea pe nimica toată pentru nemţi, o făcea pentru bani.

Manet îşi continuă plimbarea pe strada Faubourg, iar când ajunse în dreptul unui camion vechi şi uzat, ridică bastonul la umăr. Din camion ieşiră doi indivizi vânjoşi cam la treizeci de ani. Cei doi merseră în spate şi scoaseră un cufăr enorm, apoi, apucând fiecare de o toartă, porniră cu încărcătura grea în susul străzii. Alain izbucni în râs, ştiind ce se ascunde în cufăr. Evreul era fără îndoială o namilă de om. Cei doi ajunseră la uşa imobilului numărul 12. Alain radia de încântare, căci acum putea să-şi sune într-un final unchiul. Până acum, nu avusese rost să-i trimită pe cei de la Gestapo, dacă nu era sigur că evreul era în cufăr. S-ar fi întors cu mâna goală, şi unchiul lui s-ar fi făcut de ruşine în faţa superiorilor. Dar acum aveau să pună mâna pe evreu. Alain ardea de nerăbdare

să ajungă la cabina telefonică de pe strada Faubourg, dar mai aşteptă o vreme. Voia să le dea bărbaţilor timp să descarce încărcătura. După jumătate de oră, cei doi se întoarseră în stradă, cărând un cufăr ce părea mult mai uşor acum.

Alain ar fi vrut să salte de bucurie, dar se stăpâni şi înaintă calm. Tremura de încântare gândindu-se la ofiţerii Gestapo care aveau să dea buzna peste Lucien în toiul nopţii ca să-l aresteze. Când ajunse la cabina telefonică, se făcuse deja ora opt, iar strada era pustie. Era târziu, iar unchiul său plecase fără îndoială de la birou, aşa că Alain urma să-l sune pe numărul de acasă înainte ca germanul să iasă la obişnuitele distracţii nocturne. Introduse monedele în aparat şi aproape că nu reuşi să formeze numărul de încântare. Alain fu uşurat când auzi glasul unchiului său în receptor.

– Alo, sunt...

Alain se opri brusc în mijlocul propoziţiei. La mai puţin de un metru în faţa lui stătea Pierre, care-l săgeta din priviri cu atâta ură, încât Alain scăpă receptorul şi făcu un pas în spate. În liniştea ce urmă, Pierre îi zâmbi lui Alain, care se uita la el ca la o fantomă. Alain îşi reveni imediat în fire şi explodă:

– Ce cauţi aici, rahat cu ochi?

Era insultat de apariţia acestui orfan netrebnic, care-i tăiase elanul. În acest timp, receptorul se legăna în aer, iar o voce tot întreba:

– Alo, cine-i acolo?

– Ce naiba vrei? Răspunde-mi, dobitocule, spuse Alain, înşfăcând receptorul şi ducându-l la ureche.

Privindu-l în continuare în ochi, Pierre se năpusti asupra lui Alain. Tânărul simţi o arsură ciudată în piept. Îşi coborî privirea şi văzu cuţitul de bucătărie înfipt în el până la mâner. Alain icni şi scăpă receptorul din mână, sprijinindu-se de cabina telefonică. Încercă să strige după ajutor, dar cuvintele refuzau să-i iasă din gură. Parcă i se poticniseră în gât. Alunecă încet la pământ, iar sângele îi ţâşni din rană, pătându-i cămaşa albă. Din cauza şocului, ochii îi ieşiră din orbite, dar tot nu reuşi să strige după ajutor. Pierre îl privi în tăcere, iar chipul său nu trăda nici o emoţie. Alain se ghemui pe podeaua cabinei şi îşi dădu duhul. Pierre îl împunse cu piciorul, ca să se

asigure nu mai suflă, apoi puse receptorul în furcă. Se aplecă și îi scoase portofelul din jachetă, apoi își văzu liniștit de drum.

În timp ce se îndrepta spre casă prin întuneric, Pierre își spuse că nu avusese de ales. Mai ales după ce aflase cu ce se ocupa Lucien. Dacă Lucien îi proteja semenii, era de datoria lui să-l protejeze pe Lucien. Era mândru că-și scăpase protectorul de la ananghie, și că o făcuse de unul singur, ca un bărbat adevărat.

60

– Bună seara, monsieur Bernard! Îmi pare bine să vă revăd.

De pe podeaua din spatele mașinii aflate în mișcare, Lucien îl măsură pe om din priviri și îl recunoscu drept liderul Rezistenței cu care făcuse cunoștință în urmă cu câteva săptămâni. Cu câteva minute mai devreme, în timp ce traversa o alee întunecată, Lucien zărise un sedan verde-închis trăgând în dreptul lui. Văzând că nu era o mașină Gestapo, nu o luă în seamă până când doi bărbați săriră din ea și îl acostară, târându-l de brațe până pe podeaua din spatele mașinii. Operațiunea fusese bine executată și durase numai câteva secunde.

– Te rog, ia loc lângă mine, să stăm de vorbă, spuse bătrânul, bătând cu palma pe banchetă.

Lucien se ridică de pe podea și se așeză pe banchetă. Își îndreptă costumul și își aranjă cravata. Plesnea de furie, dar își păstră cumpătul. Nu-i mirosea a bine că Rezistența îl contactase din nou într-o asemenea manieră.

– Domnule Bernard, avem o problemă cu care doar dumneata ne poți ajuta.

– Vă ajut cum pot, bombăni Lucien, amintindu-și că la ultima întâlnire fusese acuzat de colaboraționism.

– Am primit instrucțiuni de la Londra ca să ne intensificăm eforturile de sabotaj.

– Minunat. Mergeți și tăiați niște linii telefonice. Vă doresc tot norocul din lume. Mă puteți lăsa la următorul colț.

– E un pic mai complicat de atât. Am primit instrucțiuni să întrerupem producția de armament a nemților.

– Vorbiți cu muncitorii să deterioreze muniția în timpul procesului de fabricație. Mici abateri în procesul de frezare sau în cel de tăiere ar trebui să fie îndeajuns. Iar nemții nu-și vor da seama până în momentul în care vor folosi armamentul. Planul e infailibil. E cel mai bun sfat pe care aș putea să vi-l dau, deci mă lăsați să cobor?

– Noi ne-am gândit la altceva, domnule. Plănuim ceva mai de amploare.

– Și ce vreți să faceți?

– Să aruncăm în aer o fabrică. Deocamdată, Aliații nu pot bombarda fabricile de armament din Franța, așa că o vom face noi.

Lucien izbucni în râs. Ce adunătură de neghiobi amărâți! Fiecare acțiune dusă la bun sfârșit însemna represalii din partea nemților. Un marfar ce transportă muniție e mutat pe altă linie și are întârziere de o oră? Douăzeci de parizieni nevinovați sunt împușcați.

– Ești dus cu pluta. Știi câți oameni vor fi împușcați pentru așa ceva? Cel puțin o mie, țipă Lucien.

Bătrânul să holbă pe geam.

– Da, trebuie să plătim un preț pentru fiecare act de rezistență, dar la final totul va merita.

– Pentru numele lui Dumnezeu, scutește-mă de replici de genul „să pleci capul înseamnă să mori în fiecare clipă".

– Totuși, trebuie să ducem la îndeplinire ordinele și să facem tot ce ne stă în putință să ne împotrivim nemților. Deși Aliații au triumfat în Africa de Nord, nemții încă pot câștiga războiul. Îți dorești ca Franța să devină provincie germană? Vrei să rămâi sub stăpânirea lor?

– Au intrat și americanii în război. Mai devreme sau mai târziu, vor da năvala peste nemți și vor câștiga, spuse Lucien. Ai să vezi, exact ca în 1918.

– Probabil că ai dreptate, chiar sper să ai. Dar eu trebuie să îndeplinesc ordinele primite.

– Cum vrei tu să arunci o fabrică în aer? Acolo se lucrează non-stop, și vei omorî toți muncitorii. Cum plănuiești să plantezi explozibilul printre muncitori?

– Avem de gând să aruncăm în aer fabrica din Tremblay, care e în construcție.

O undă de șoc îi străbătu trupul, de parcă fusese electrocutat. Lucien era complet năucit.

– Dar aia e fabrica mea, spuse Lucien după ce își reveni.

Bărbatul de pe scaunul din față izbucni în râs.

– Armand, ai auzit ce tâmpenie a scos pe gură? E fabrica lui.

– Nu puteți s-o aruncați în aer.

– Și de ce nu, domnule?

– Pentru că eu am proiectat-o... de aceea.

Toți trei bărbații din mașină izbucniră în râs. Lucien se simțea de parcă cineva îi cerea să-și omoare copilul. La fel ca în Biblie, când Dumnezeu îi ceruse lui Avraam să-l sacrifice pe Isaac. Dar spre deosebire de Avraam, el nu avea de gând s-o facă. Mereu îl desconsiderase pe Avraam pentru gestul său.

– Habar n-aveți cât de mult am lucrat la ea, la fiecare detaliu, câte schițe am realizat. E cel mai bun proiect pe care l-am realizat vreodată.

– Armand, îți aduci aminte când m-ai întrebat ce vreau cadou de ziua mea? Uită de cârnați. Vreau să mă lași să-l împușc pe trădătorul ăsta împuțit, spuse pasagerul de lângă șofer.

– Calmează-te Remy. Nimeni nu omoară pe nimeni, ordonă bătrânul. Domnule Bernard, nu e fabrica dumitale. E fabrica *nemților*. Armamentul produs acolo va scurta zilnic viețile compatrioților și ale aliaților noștri.

În acel moment, lui Lucien îi venea foarte greu să accepte argumentele lui Armand. Gândurile îl purtau întruna la proiectul clădirii, în fiecare detaliu al său. Pe timp de pace, fabrica i-ar fi adus un premiu și recunoaștere internațională.

– Domnule Bernard, știi că mulți oameni și-au pierdut viața din cauza capodoperei dumitale arhitecturale din Chaville?

– Nu... nu știam, răspunse Lucien, vizibil șocat de veste.

– Vreau să-ți arăt ceva. S-ar putea să te intereseze.

Bătrânul îi înmână un teanc de fotografii, pe care Lucien nu reuși să le deslușească foarte bine în întunericul din mașină.

– Dă-mi voie să te-ajut puțin, spuse bătrânul, aprinzând bricheta și ridicând-o deasupra fotografiilor. Așa vezi mai bine?

Pozele înfăţişau cadavre într-un peisaj deşertic şi pe marginea drumurilor de ţară.

– Hai să-ţi explic. Aceştia sunt soldaţii care au murit în Africa de Nord. Uită-te bine la uniformele lor. Francezi liberi. Au fost răpuşi de avioane de luptă cu motor Heinkel, care, întâmplător, au fost fabricate în minunata dumitale fabrică din Chaville. Iar aici, aceşti civili francezi au fost mitraliaţi la graniţa cu Elveţia, în timp ce încercau să treacă dincolo. Poţi ghici unde au fost construite motoarele acelor avioane?

Lucien se uită pe geam, fără să scoată un cuvânt.

– Lasă-mă să opresc maşina şi să-l omor, spuse cel din dreapta şoferului. Ştiu un loc perfect unde să arunc cadavrul.

– Ţi-am spus să-ţi ţii gura, Remy.

Fotografiile îi alunecară din mână şi căzură la podea. Lucien continuă să se uite pe geam. Se aflau pe un drum de ţară, undeva la marginea Parisului. Privind la câmpurile şi la pădurile întunecate pe lângă care treceau, Lucien îşi aduse aminte de vorbele lui Celeste: un Faust al arhitecturii. Un om care-şi vânduse sufletul nemţilor ca să poată proiecta. Să proiecteze clădiri care îi ucideau compatrioţii. Celeste avea dreptate. Devenise un colaboraţionist în adevăratul sens al cuvântului, doar de dragul artei sale. Bătrânul avea dreptate. Fabrica din Tremblay putea să fie premiată de o sută de ori, dar în final era clădirea inamicului, nu a lui.

Lucien reluă în minte justificările pe care le născocise după prima întâlnire cu Rezistenţa. Era atât de ahtiat după succes în arhitectură, încât nu îi păsa pentru cine proiecta. De cum începuse războiul, cariera lui păruse încheiată. Spre dezamăgirea sa, proiectele din anii '30 nu-i aduseseră recunoaşterea la care visase. Nu reuşise să pună mâna pe acel proiect cu care să dea lovitura. Drept urmare, văzuse în comanda oferită de Manet pentru fabrica din Chaville o şansă uriaşă.

Diavolul căruia îşi vânduse sufletul era Herzog, care nu era un diavol propriu-zis, în costum roşu, cu coarne şi coadă ascuţită, ci un inginer iscusit, care iubea arhitectura şi care îl încuraja pe Lucien să-i proiecteze clădiri extraordinare. Nu era un barbar ca ceilalţi. Herzog îi împărtăşea iubirea pentru arhitectură şi îl îndemna pe Lucien să proiecteze ceva

frumos, pentru că văzuse de ce era în stare. Cele două clădiri erau dovada clară a talentului său. Dar acum, aceste justificări nu i se mai păreau atât de convingătoare. Înţelese că făcea o greşeală.

În acea clipă, nu se mai temea de ei, căci sentimentul de vinovăţie îi alungase toată spaima. Se întinse după fotografii şi le privi încă o dată. Nu mai era necesar să-şi pună şi alte întrebări.

– Ce vrei să fac? întrebă Lucien.

– Avem un stoc limitat de explozibil, primit de la Divizia de Operaţiuni Speciale Britanice, aşa că trebuie să îl plantăm acolo unde va produce cele mai multe daune, spuse bătrânul. Asta-i treaba dumitale. Dar înainte de toate avem nevoie de planul clădirii, ca să ştim pe unde să intrăm. Ne întoarcem în Paris şi mergem la biroul dumitale. Remy te va însoţi sus să-l iei.

– Şi dacă fugi, primeşti un glonţ în ceafă, spuse Remy, râzând cu gura până la urechi.

– Când aveţi de gând să aruncaţi fabrica în aer?

– În noaptea asta, spuse bătrânul. Timp de câteva ore, sunt doar două santinele care păzesc tot şantierul. Iar tu ne vei însoţi, ca să te asiguri că totul este executat corect. Avem o singură şansă.

Lucien nu mai avea forţă să protesteze, aşa că se resemnă.

– În regulă, domnule, sunt de partea voastră.

– Perfect. Domnul Devereaux ne-a spus că sunteţi un patriot adevărat.

– Devereaux, arhitectul?

– Prietenul nostru comun. El este cel care a sugerat să aruncăm în aer clădirea dumitale, şi a spus că vei găsi cea mai bună soluţie în acest sens. Ca să-l citez: „Bernard îşi va sacrifica cu plăcere clădirea pentru binele Franţei".

– Nici nu mă îndoiesc, i-o întoarse Lucien.

61

– Ţine-ţi capul la cutie, dobitocule!

– Îţi spun, vrea să ne dea în vileag. Ştii asta, nu Remy?

– Sper să o facă, Albert. O să am o scuză bună să-l împuşc în ţeastă, şopti Remy în urechea lui Lucien.

Remy se tot ridica să privească peste maldărul de paleţi. Dar când Lucien hotărî să-i urmeze exemplul, căci, la urma urmelor, era clădirea lui, Remy îl trânti în noroi şi se ghemui lângă el.

– Paznicul tocmai şi-a încheiat rondul, şi nu se va mai întoarce timp de jumătate de oră, îi spuse Remy lui Albert, fără să-l bage în seamă pe Lucien.

– N-avem suficient timp să plantăm explozibilul, spuse Lucien.

– Ţi-am spus să-ţi ţii gura, domnule arhitect. Sarcina ta e să ne arăţi locul ideal unde să plantăm încărcătura, spuse Albert.

Lucien era revoltat. Nu aşa i te adresai unui profesionist. Indivizii ăştia erau nişte şobolani de cea mai joasă speţă, de la periferia societăţii. N-aveau pic de educaţie şi, pe deasupra, erau şi comunişti. Războiul întorsese ordinea socială cu fundul în sus.

– Desfă schiţele alea şi mai arată-ne o dată stâlpii de rezistenţă, porunci Remy, scoţând o brichetă din buzunarul de la jachetă.

Lucien întinse schiţa pe pământ şi indică cei patru stâlpi care erau deja marcaţi cu creion roşu.

– Aceşti patru stâlpi de rezistenţă vor dărâma toată clădirea.

– Habar n-am să citesc schiţe arhitecturale, aşa că vii cu noi, spuse Remy.

– Armand a spus că pot să vă aştept afară.

– Albert, ai auzit ce a spus dobitocul? Ce laş nenorocit!

– Ce mai patriot! Hai să-l omorâm după misiune. Putem să dăm vina pe paznicul neamţ, se stropşi Albert.

– Ascultă, dobitocule, spuse Remy înşfăcându-l pe Lucien de guler. Armand nu e aici, aşa că eu dau ordinele acum, iar tu vii cu noi.

– Bine, bine. Merg cu voi, se învoi Lucien, smucindu-se din strânsoarea lui Remy.

– Pierdem timpul. Trebuie să ne mişcăm, îi zori Albert.

– Pe unde putem intra? întrebă Remy.

– Putem să o luăm la stânga, pe după mormanul ăla de cărămizi, şi să intrăm pe poarta din sud.

– E încuiată?

– Nici o poartă n-are încuietori.

– Bun, să ne mişcăm, spuse Remy, împingându-l pe Lucien înainte.

Cei trei bărbaţi ocoliră paleţii în patru labe, lucru pe care Lucien îl găsi oarecum exagerat. Ar fi putut să sară peste grămadă, fără să-i vadă nimeni. Albert căra explozibilul, iar Remy, detonatorul şi bobina cu cabluri. Odată intraţi în complex, Lucien descoperi că-i era foarte greu să se orienteze; era o noapte fără lună, iar înăuntru nu exista nici o sursă de lumină. Îi amintea de întunericul din cinematograf, unde nu puteai să-ţi vezi mâna în faţa ochilor.

– Încotro? şuieră Remy, iritat de şovăiala lui Lucien.

– Stai puţin, stai puţin, spuse Lucien, în timp ce ochii i se obişnuiau cu întunericul. După mine.

Cei doi bărbaţi îl urmară până la ultimul stâlp din extremitatea îndepărtată a fabricii.

– Aici, spuse Lucien, arătând spre baza stâlpului.

Remy puse detonatorul şi montă cu îndemânare cablurile pe explozibil. Lucien era uimit de viteza şi dibăcia cu care se mişca.

– Eşti un as în domeniu, spuse Lucien.

Remy îi aruncă o privire furioasă.

– Cine te crezi? Maică-mea? N-am nevoie de aprobarea ta.

– Care-i următorul? întrebă Albert.

– Vom merge în zigzag, şopti Lucien. La al doilea rând, în capătul opus.

– Eşti sigur că se va prăbuşi? întrebă Remy.

Lucien se simţi jignit de întrebare.

– Am fost primul din clasă la rezistenţă în construcţii. Sunt cât se poate de sigur.

Traseră cablul până la următorul stâlp şi armară detonatorul, apoi se îndreptară spre următorul stâlp şi tot aşa, până când toate cele patru detonatoare fură armate.

Albert se uita întruna la ceas.

– Mai avem cinci minute până se întoarce paznicul, aşa că mişcaţi-vă dracului mai repede.

Albert începea să se piardă cu firea, ceea ce-l surprinse pe Lucien. O luară la fugă. Remy ţinea bobina din care se desfăşura cablul pe măsură ce înaintau. Dar când ajunseră în spatele grămezii de paleţi, îşi dădură seama că se terminase cablul. Lucien abia dacă mai sufla.

– Suntem prea aproape de clădire, spuse Albert, cuprins de panică.

Acelaşi gând îi trecuse prin minte şi lui Lucien.

– Nu avem de ales, spuse Remy. Când încep exploziile, o luăm la goană spre pădure.

Remy montă iute cablul în detonator şi învârti cursorul în direcţia acelor de ceasornic.

– Atenţie! spuse Remy, pe punctul de a apăsa pe detonator.

– Stai o clipă! E clădirea mea. Lasă-mă pe mine.

Lucien rostise acele vorbe pe un ton atât de autoritar, încât Remy îi înmână imediat declanşatorul. Îşi spuse că dacă el construise clădirea, numai el avea dreptul s-o arunce în aer.

Apăsă pe declanşator, şi se aşteptă să audă numaidecât o detunătură, dar prima explozie veni cu întârziere de câteva secunde, urmată de celelalte trei, la intervale scurte. Stâlpii clădirii păreau că se înalţă şi se contorsionează în chinuri. Începură să se prăbuşească, şi, odată cu ei, se prăbuşiră şi superbele arcade înalte, la care Lucien lucrase cu atâta drag. Scheletul de beton armat trase după sine zidurile de cărămidă,

împrăştiind o puzderie de cioburi la podea. Dar, în loc să fugă cât îl ţineau picioarele, Lucien rămase locului, hipnotizat de distrugerea propriei creaţii.

Se simţea de parcă şi-ar fi sacrificat propriul copil.

– Hai odată, idiotule! ţipă Remy la Lucien din pădure. Se întoarse după Lucien, îl smuci de braţ şi-l scoase din transă. Asta ne mai lipsea acum, să fii prins şi să ne dai în gât.

Lucien alergă aşa de iute spre pădure, că îi întrecu pe ceilalţi. Când ajunseră la marginea pădurii, tustrei se aruncară pe burtă şi priviră în urmă spre mormanul de moloz.

– Bernard, te pricepi la inginerie, spuse Albert în timp ce îl bătu pe spate.

– Doamne, ce privelişte minunată! rosti Remy. Ştii, domnule arhitect, sunt aşa atât de încântat de rezultat, încât am hotărât să te cruţ.

62

– Îmi pare rău, dom' colonel. N-am vrut să fac asta.

Schlegal şi maiorul Hermann Holweig zăboveau deasupra trupului neînsufleţit al lui Aubert, tâmplarul. Holweig îl împunse cu bocancul, sperând să fie doar leşinat, dar bătrânul era ţeapăn.

– Hermann, ţi-am spus s-o laşi mai moale, rosti Schlegal. Urma să ciripească. Dar tu ai continuat să-l loveşti cu nenorocitul tău de baston.

– Îmi pare rău. Ce-i drept, mi-ai spus să nu mai folosesc bastonul. Trebuia să te ascult, răspunse Holweig, plecându-şi capul ruşinat.

– Doamne, ai omorât doi oameni cu chestia aia. De-aia prefer ca Voss să se ocupe de genul ăsta de treburi. El nu întrece măsura niciodată. Ce naiba ai?

– Mă lupt cu toate lucrurile rele care mi s-au întâmplat în ultima perioadă. Am pierdut-o pe Helena, apoi a fost ucis Alain. M-am descărcat pe bătrân, spuse Holweig.

Cu un gest de compasiune care nu-l caracteriza câtuşi de puţin, Schlegal puse mâna pe umărul lui Holweig.

– Da, îmi pare rău pentru nepotul tău. A fost ucis şi jefuit chiar pe strada asta, într-o cabină telefonică, nu?

– Un nenorocit de francez l-a ucis pentru câţiva franci cât avea la el. Dacă îl prind vreodată pe nenorocit, o să plătească înmiit pentru fapta comisă.

Schlegal îşi aprinse o ţigară şi se aşeză pe marginea biroului.

– Nepotul tău, Alain, nu cumva lucra pentru arhitectul Bernard?

Holweig se aşează pe un scaun din colţul îndepărtat al camerei şi-şi puse capul în palme.

- Era mâna lui dreaptă. Un băiat foarte talentat, proaspăt absolvent de facultate. Ce viitor măreţ avea copilul ăla!

- Cine l-a găsit în cabina telefonică?

- Unul care voia să dea un telefon, a doua zi dimineaţă.

- Deci a fost ucis noaptea?

- Aşa a spus medicul legist.

- Şi ce căuta prin zona asta noaptea? Venise să te vadă pe tine, ce crezi?

- Nu am nici cea mai vagă idee. Am primit un telefon foarte ciudat în acea noapte. Am răspuns, dar n-am auzit pe nimeni la celălalt capăt al firului.

Ultimele vorbe ale lui Holweig îi stârniră interesul lui Schlegal. Colonelul strivi chiştocul chiar lângă trupul neînsufleţit al lui Aubert şi se îndreptă spre Holweig.

- Spui că nu era nimeni la celălalt capăt al firului? Şi ai primit acel telefon chiar în noaptea în care a fost ucis Alain?

- Da, în aceeaşi noapte.

- Şi crezi că era Alain?

- V-am spus că nu am auzit pe nimeni.

- Mergi acasă Hermann, lasă cluburile în seara asta; vreau să te relaxezi. Şi nu-ţi face griji pentru Aubert.

- S-a ţinut bine bătrânul. Îţi poţi imagina, să-i tai toate degetele de la mâini, şi tot să nu vorbească? spuse Holweig, păşind peste cadavru. Ştii foarte bine că era implicat în dosirea jidanilor. Să înduri atâta durere de dragul unor evrei împuţiţi. Nu înţeleg. Chiar nu înţeleg, colonele.

Maiorul ieşi din cameră nervos, lăsându-l pe Schlegal singur cu cadavrul. Acesta însă se purta de parcă nu era acolo. Îl trata ca pe un covor. Îşi aprinse încă o ţigară, apoi merse la fereastră şi o deschise. Era o după-amiază rece de decembrie, iar razele soarelui inundau strada Saussaies, împrăştiind o lumină gălbuie pe clădirile de vizavi. Schlegal se întoarse la birou, meditând la situaţia în care se afla. Se aşteptase ca Aubert să vorbească în cele din urmă, să-i dea un fir pe care să-l poată urmări. Acum, trebuia să o ia de la capăt, cu Lischka suflându-i în ceafă. Nu avea de ales, trebuia să adune toţi

suspecții din domeniul construcțiilor și să-i interogheze. După cum mergeau lucrurile, era sigur că nu avea să fie avansat în grad. Întreaga situație îl deprima, și rămase cu privirea pierdută pe fereastra deschisă din fața lui.

Îi atrase atenția un licăr de lumină de peste drum. Soarele după-amiezii își aruncase razele pe un obiect strălucitor de pe balconul de vizavi. Schlegal se ridică încet de pe scaun. Geamul dublu cu draperii trase era întredeschis, iar prin deschizătură văzu o mână care se odihnea pe balustrada din fier forjat a balconului. Pe mână se zărea un inel enorm, în care se reflecta lumina soarelui. Zări un firicel de fum ieșind prin crăpătura ferestrei. Schlegal înlemni și simți un gol în stomac. Căscă ochii și privi stupefiat cum mâna se retrage și închide fereastra. Se așeză pe scaun și încercă să-și adune gândurile. Fu cuprins de un val de adrenalină și entuziasmul îi creștea de la o clipă la alta. Începu să râdă si să aplaude de fericire. Alergă spre ușă, strigând ordine oricui îi ieșea în cale. Ofițerii din capătul coridorului fugiră spre el și fură cât pe ce să o doboare pe Marie, care spăla podeaua. Toți formară un cerc în jurul lui Schegal, care îi așteptase în hol.

– Voss, vreau să trimiți un detașament în civil, în spatele și în părțile laterale ale imobilului 12 de pe strada Saussaies. Să oprească pe oricine iese prin fața sau prin spatele clădirii. Trimite câțiva oameni să supravegheze acoperișul, dar ai grijă să nu fie văzuți. Ryckel, fă-mi rost de cel puțin doisprezece oameni care să mă aștepte jos în hol, să nu iasă afară. Să aibă la ei ciocane, topoare, rângi și un fierăstrău. Acum, mișcați-vă!

Schlegal încă nu se putea opri din râs. Uimiți, Voss și Ryckel schimbară o privire, apoi fugiră pe coridor. Marie se lipise de perete, ca să nu le stea în cale.

– Și, Voss, trimite pe cineva să-l aducă pe arhitectul Lucien Bernard. Dacă nu îl găsești în biroul lui, îl găsești la biroul colonelului Herzog la secția de armament de la Wehrmacht. Fă cum știi, dar găsește-l și adu-l la mine.

În vreme ce Schlegal îl petrecu cu privirea pe Voss pe când acesta se îndepărta, o observă pe Marie.

– Marie, târâtură bătrână. Am să-ţi cumpăr o rochie din cel mai select magazin din Paris, în care să-ţi îndeşi posteriorul ăla frumos, spuse Schlegal în timp ce trecu pe lângă ea.

– Mărimea L, dom' colonel. Albastru-deschis, culoarea asta m-a prins întotdeauna, strigă ea în urma lui Schlegal. Se asortează cu ochii mei.

– Am înţeles, îi răspunse el peste umăr.

Marie îl urmări cu privirea până dispăru după colţ, iar după ce se asigură că rămăsese singură pe coridor, se furişă în birou. Nu schiţă nici o reacţie la vederea cadavrului lui Aubert. Ridică tacticos receptorul şi formă un număr, lăsând telefonul să sune de patru ori înainte să închidă. Se îndreptă spre fereastră şi privi spre clădirea cu numărul 12 de pe strada Saussaies.

63

Schlegal urcă în fugă treptele de la numărul 12, cuprins de un entuziasm nebun, de parcă se afla în fruntea unei şarje de cavalerie, aşa cum văzuse în westernurile care îi plăcuseră atât de mult înainte ca Führerul să declare război Statelor Unite şi să interzică toate producţiile americane. Ducea în special dorul filmelor cu John Wayne.

– Voss, adu portăreasa şi strânge toţi locatarii în hol, strigă el de la etaj.

Doisprezece soldaţi înarmaţi cu pistoale-mitralieră şi cu un arsenal întreg de unelte urcară treptele în urma lui Schlegal. Ştiau exact ce aveau de făcut. Făcură praf încuietoarea şi năvăliră în apartament. Un soldat trase câteva focuri de armă în salon. Schlegal veni în urma lor, cu ochii în patru după cel mai mic semn de pradă.

– Janusky e aici, spuse Schlegal, ţinând în mână un pahar cu vin pe jumătate plin.

Pe măsuţa de lângă canapea zări o scrumieră plină de chiştoace. Cercetă cu atenţie fiecare chiştoc în parte, verificând dacă erau calde, ceea ce ar fi însemnat că evreul era încă în apartament. Spre dezamăgirea lui, toate erau reci. În orice caz, clădirea era supravegheată pe toate părţile, deci nu avea cum să scape.

În cămara din bucătărie găsi nişte pâine şi brânză.

Schlegal auzi pe hol o femeie zbierând cât o ţinea gura. Femeia îl înjura pe Voss, care o târâse cale de două etaje ţinând-o de gâtul costeliv.

– Neamț afurisit ce ești, cum îți permiți să mă obligi să urc toate treptele astea? Sufăr de reumatism. Trebuia să luăm liftul.

– Las' că-ți prinde bine antrenamentul, îi râse Voss în față, azvârlind-o la picioarele lui Schlegal, care o împunse ușor cu vârful negru și lucios al cizmei.

– Spune, mătușico, cine locuiește în apartamentul ăsta? Vreau să aud niște nume.

– Nu stă nimeni aici de ani de zile. Monsieur Lamont a părăsit țara înainte de capitulare.

– Și-atunci cine a băut din paharul ăsta? Și cine a fumat țigările astea? Vreo fantomă, te pomenești?

– Nimeni nu locuiește aici.

– Cineva a adus mâncare în apartamentul ăsta. N-ai văzut pe nimeni?

– Jur că n-am nici cea mai mică idee. N-am văzut pe nimeni. Nu urc niciodată până aici din cauza reumatismului, se văicări portăreasa, agățându-se de cizmele lui Schlegal.

– Am eu leac pentru reumatismul tău. Pe cuvântul meu dacă o să te mai supere vreodată.

Schlegal se trase înapoi și îi făcu semn lui Voss, care o înșfăcă de gulerul capotului ei galben cu maro. Locotenentul o târî afară pe palier și o aruncă peste balustradă, ca pe-un sac de cartofi. Femeia căzu lin până la parter, fără să se izbească de lift sau de casa scărilor.

Lucien era condus pe trepte de ofițerul Gestapo, când auzi un strigăt și zări o pată galben-maronie săgetând în jos. Urmă o bufnitură puternică. Lucien privi peste balustradă și zări o femeie bătrână și sfrijită întinsă la podea, cu capul răsucit într-un unghi nefiresc și cu brațul stâng îndoit. Strânse cu putere lemnul balustradei, încercând să-și păstreze cumpătul.

Când ofițerul Gestapo îmbrăcat în civil apăruse la ușa lui, Lucien își închipuise că era vorba de moartea lui Alain. Aflase că unchiul tânărului era ofițer Gestapo și că era turbat de furie din cauza celor petrecute. Aveau să urmeze interogatorii peste interogatorii. Crima avusese loc pe strada Faubourg, la o aruncătură de băț de ascunzătoare, ceea ce avea darul să-l neliniștească. A naibii coincidență! Vestea crimei îl năucise

pe Lucien. Nu avea rost să pretindă că îl îndrăgise pe băiat, dar pierduse un angajat important și foarte dificil de înlocuit. De asemenea, se îndoia că vizita ofițerului Gestapo avea vreo legătură cu explozia din fabrică. Nemții o puseseră pe seama sabotajului și executaseră o sută de oameni a doua zi, mult mai puțini decât se așteptase Lucien. Auzise că Hitler ordonase execuția a cinci sute de oameni. Dar când opriră în fața sediului Gestapo și trecură strada la numărul 12, Lucien știu că era în mare încurcătură. Mare-i fu mirarea că n-o luă imediat la goană, ci, în mod surprinzător, izbuti să-și păstreze calmul.

După ce asistă la uciderea brutală a bătrânei, despre care-și aminti că era portăreasa imobilului, Lucien trase adânc aer în piept și continuă să urce calm treptele, însoțit de ofițer. Știa că în câteva minute aveau să-l aresteze, și hotărî să moară decât să cadă în mâinile lor. În curând, avea să se alăture bătrânei care zăcea întinsă la parter. În caz că murea, nu-și mai făcea griji în privința lui Pierre. Vorbise deja cu Bette și era împăcat cu gândul că avea cine să aibă grijă de el. Nu era speriat. Dimpotrivă, își găsise în sfârșit liniștea interioară, pentru că reușise să-și împlinească visul, și anume să fie tată, și încă unul de toată isprava.

Înainte să ajungă la al doilea etaj, Schlegal îi ieși în întâmpinare. Lucien auzi gălăgia infernală din apartament, semn că soldații îl căutau pe Janusky. Zâmbi și îl salută pe colonel fluturând mâna. În mod surprinzător, acesta îi întoarse salutul cu aceeași căldură.

– Monsieur Bernard, îmi cer scuze de deranj, dar mă văd nevoit să apelez din nou la cunoștințele dumitale de arhitectură.

Pesemne nu era sfârșitul pentru el. Dar trebuia să fie foarte atent, dacă avea de gând să mai trăiască.

– Desigur, domnule colonel. Mă bucur să-i fiu de folos Reichului. Cu ce pot să vă ajut?

Schlegal îi puse mâna pe umăr și îl conduse în apartament. Un grup de soldați înarmați cu topoare devastau apartamentul milimetru cu milimetru. Un nor de praf se ridicase în încăpere, îngreunând vederea.

– După cum observi, am luat la puricat apartamentul în căutarea unui domn cu origini semite. Cred că se află în apartament chiar acum.

Lucien izbuti să rămână imperturbabil, ştiind că Schlegal urmărea orice reacţie de pe chipul său, care ar fi putut să dea de gol ascunzătoarea lui Janusky.

– De unde ştiţi?

– L-am văzut cu ochii mei.

– Înseamnă că e aici.

– Ai vreo sugestie unde-am putea să căutăm? întrebă Schlegal.

Lucien se întoarse pe călcâie şi se opri.

– Căutaţi în hornul şemineului, apoi spargeţi toate vetrele din apartament. În opinia mea, sunt ascunzători foarte bune.

Schlegal zbieră numaidecât către un soldat să urmeze sfaturile lui Lucien. Arhitectul străbătu apartamentul, urmat îndeaproape de ofiţerul Gestapo, şi se opri în baie.

– Ai verificat platforma pe care stă cada? Cred că încape un om în ea.

Un soldat sfărâmă iute platforma de lemn, dar nici urmă de evreu înăuntru.

– Dacă mă gândesc bine, s-ar putea ascunde oriunde sub podea sau printre grinzi. Sunt suficient de groase ca să încapă un om printre ele. Poate foloseşte vreo trapă ascunsă. Trebuie să cercetaţi podeaua milimetru cu milimetru, rosti Lucien pe un ton autoritar.

Schlegal încuviinţă, asigurându-l pe arhitect că asta urma să facă.

– Nu vă bateţi capul cu bibliotecile. E prea bătător la ochi, adăugă Lucien, ştiind că Schlegal avea să le dărâme oricum. Nu uitaţi să verificaţi sub podelele dulapurilor după compartimente ascunse.

Pe moment, Lucien reuşi să alunge gândurile morbide din minte. Se simţea bine mergând prin apartament şi asistând la operaţiunile de demolare. După o vreme, se aşeză pe canapea şi le strigă soldaţilor unde să caute. Faptul că soldaţii executau fiecare sugestie a lui îl umplea de satisfacţie. În timp ce fuma ţigară după ţigară, Lucien avu grijă să nu-i fugă privirea spre

ascunzătoare. După o oră, pe costumul său bleumarin se așternuse un strat gros de praf. Tot de la praf, părul i se albise, oferindu-i un bizar portret la bătrânețe într-una din oglinzile ornamentate ale apartamentului.

După felul în care păşea şi îi suduia pe soldaţi, era limpede că Schlegal începea să-şi piardă cumpătul. Colonelul înşfăcă o rangă şi smulse lambriurile din pereţi, apoi făcu ţăndări toate oglinzile ornamentate de pe pereţi, sperând să găsească o ascunzătoare în spatele lor. Era atâta moloz şi mizerie pe jos, încât abia mai puteai să de deplasezi prin apartament. La ordinele lui Schlegal, toată mizeria fu aruncată pe casa scărilor, îngropând-o pe portăreasa moartă.

În vălătucii de praf ce se învolburau prin aer, soldaţii germani păreau nişte siluete fantomatice înaintând în ritm lent. Nu după multă vreme, toţi soldaţii tuşeau fără oprire, dar, temându-se de Schlegal, continuară să distrugă apartamentul.

Janusky trăgea cu urechea din ascunzătoare la tot ce se petrecea în jur. Larma pe care o făceau soldaţii era asurzitoare, şi pe deasupra, nu înceta nici o clipită. Fantastic cum puteau oamenii să lucreze fără oprire, de parcă erau nişte maşinării electrice! Ascunzătoarea era într-atât de îngustă, încât Janusky era nevoit să stea întins pe partea dreaptă, cu braţul băgat sub corp, astfel că simţea vibraţiile loviturilor de topor şi de rangă în pereţi, podele şi tavan. Tresărea şi se schimonosea la fiecare izbitură. După ce, în timpul Marelui Război, supravieţuise luni întregi în luptele de pe fluviul Somme, Janusky nu-şi închipuise că avea să mai fie vreodată speriat în viaţa lui – urletul cumplit al obuzelor înainte să cadă în tranşee, imaginea oamenilor făcuţi bucăţi... Dar se înşelase. În clipa de faţă tremura din toate încheieturile, de parcă suferea de febră tifoidă. Janusky avea de mult probleme cardiace şi se temea să nu facă vreun stop cardiac, urmând ca trupele Gestapo să-i găsească leşul. S-ar fi prăpădit de râs văzând că îl speriaseră de moarte, în adevăratul sens al cuvântului. Janusky nu avea de gând să le dea satisfacţie.

După ce o aruncaseră pe portăreasă peste balustradă, Janusky hotărâse să se predea, căci nu mai putea să îndure

chinul. Ar fi putut să evite toată grozăvia asta dacă nu s-ar fi dus la fereastră. Se gândi la nerozia gestului său, la dorința lui tâmpită de a arunca un ochi pe geam. Și nu era vorba doar de bătrână. Prea mulți oameni își dăduseră viața ca să-l protejeze. Janusky nu se considera demn de sacrificiul lor, și nu mai voia să-și mânjească mâinile cu sânge nevinovat. Ascultase apoi înmărmurit discuția dintre ofițerul german și Bernard, pe care-l recunoscu drept arhitectul lui Manet. De ce venise tocmai el aici? Oare aflaseră în sfârșit tâlcul proiectelor pentru Manet? Inițial, Janusky presupuse că arhitectul avea să îi direcționeze pe nemți spre ascunzătoare, însă Bernard le oferea piste false. Gestul arhitectului îi dădu forțe proaspete lui Janusky, care strânse din dinți și rămase nemișcat. Voia cu orice chip să trăiască. Soldații își continuară distrugerea într-un ritm nebunesc.

Brusc, peste tot vacarmul, auzi un strigăt ascuțit.

– Schlegal! Dobitocule! Ți-am spus să-mi lași arhitectul în pace!

64

Herzog se plimbă prin apartament, zâmbind. Când se întoarse lângă Schlegal, care stătea în pragul uşii, îşi scoase chipiul şi îl şterse de praf.

– Lasă-mă să ghicesc. Nici urmă de evreu, spuse el, fără să se uite la ofiţerul Gestapo.

Herzog ştia că Schlegal turba deja de furie că nu găsise pe nimeni, iar împunsăturile sale aveau darul să-l scoată şi mai rău din pepeni, ceea ce şi urmărea de fapt.

– Căutările nu s-au încheiat, rosti Schlegal sec.

Herzog izbucni în râs.

– Pentru numele lui Dumnezeu, aţi luat la puricat tot apartamentul. E limpede că nu-i aici. Pe cine anume căutaţi?

– Mendel Janusky.

Herzog se opri locului şi îşi întoarse privirea către Schlegal.

– Colecţionarul de artă? De unde dracu' ştiţi că se ascunde aici?

– L-am văzut de vizavi.

Voss se apropie de uşă şi îi salută pe cei doi ofiţeri.

– Dom' colonel, ce să fac cu locatarii din hol?

Lucien ştia deja răspunsul la întrebare. În decurs de o oră, Schlegal trecuse de la extaz la agonie, şi, mai rău, la umilinţă. Soarta locatarilor era pecetluită.

– Mai există vreo intrare prin spate? Poate s-a furişat pe-acolo, îşi dădu Herzog cu părerea.

– E supravegheată. N-avea cum să iasă prin spate, răspunse Schlegal, iritat de întrebarea colonelului.

Schlegal se întoarse către Voss.

– Întreabă-i pentru ultima oară unde se ascunde Janusky.

Voss încuviință și coborî scările în grabă.

Herzog dădu încet roată salonului, constatând stricăciunile. Fiecare centimetru pătrat era distrus.

Herzog clătină din cap.

– V-a scăpat.

Deodată, pe casa scărilor se auzi o rafală de focuri de mitralieră.

– Deci, nu știau unde se ascunde Janusky, rosti Schlegal, ridicând din umeri.

Un sergent cam rotofei, de vreo treizeci și cinci de ani, se apropie șovăielnic de Schlegal. Înțelegea ce se petrecea în încăpere și nu voia să fie luat la rost.

– Să trăiți, am răscolit tot, cu excepția picturilor de-acolo, de sus.

Herzog observă privirea furișă pe care Lucien o aruncă spre picturi.

Schlegal plecă de lângă Herzog și-și înălță privirea deasupra cornișei la picturile de mari dimensiuni care acopereau unul dintre pereți.

– Am și uitat de ele, cu toată vânzoleala asta, rosti Schlegal râzând.

Herzog se apropie agale de picturi și le examină cu atenție. Înfățișau peisaje bucolice cu păstori și nimfe senzuale, care țineau în mâini lăute și urcioare, totul pictat cu multe nuanțe de verde și tonuri pastelate.

– Stai, strigă Herzog, pășind între Schlegal și sergent. Dobitoc ignorant ce ești, nu-ți dai seama cât de valoroase sunt picturile alea? Sunt lucrări de Giorgione Da Castelfranco, pictor venețian de secol șaisprezece. A fost ucenicul lui Bellini și maestrul lui Tițian.

– Cui dracu' îi pasă?

– Sunt foarte prețioase, tâmpitule! Sunt ca aurul pentru Reich. Nu poți să le distrugi. Reichul are nevoie de asemenea comori.

Schlegal se holbă la picturi.

– Nu văd ce mare scofală-i de capul lor.

– Ascultă, Schlegal, sunt la fel de prețioase ca diamantele! rosti Herzog entuziasmat. Nu te atinge de ele. În caz contrar, în două minute o să-i dai explicații ministrului Speer la telefon. A auzit de Giorgione, așa că va trebui să justifici distrugerea unor bunuri ce valorează milioane de mărci.

– Ce mai contează? Le dăm jos, și cu asta basta. Și nu vom avea nevoie de scări ca să ajungem la ele.

– Ce vrei să zici cu asta? rosti Herzog nedumerit.

– Uită-te pe fereastră.

Herzog se duse la fereastra deschisă cu vedere spre strada Saussaies. Pe trotuarul de vizavi se zărea un tun tractabil cu țeava ațintită spre numărul 12. Doi soldați mânuiau tunul, iar unul din ei tocmai băga un proiectil în culată.

– Ai două minute să le dai jos, dacă n-ai renunțat încă la idee, adăugă Schlegal, cu un rânjet larg întipărit pe față. Sergent, spune-le soldaților să iasă imediat din clădire.

Sergentul și soldații săi executară ordinul cu bucurie.

– Ce naiba-ți închipui că faci? îl apostrofă Herzog. Ai de gând să distrugi toată clădirea pentru că nu l-ai găsit pe evreu?

Lucien se apropie și el de fereastră, dar când privi afară, simți un gol în stomac.

– Întocmai. N-am de gând să mai pierd vremea întorcând apartamentele cu susul în jos. Distrugem toată clădirea, rosti Schlegal cu glas scăzut. E în clădirea asta, și o să moară.

– Ți-ai pierdut complet mințile? O să ia foc toată clădirea, și incendiul se va răspândi în tot cartierul. Va fi iadul de pe lume!

– Mai ai un minut să dai jos neprețuitele tale picturi.

– Schlegal, nu fi idiot! Oprește nebunia asta. Din pricina șocului detunăturii, se vor sparge toate geamurile din sediul Gestapo.

Herzog se îndreptă spre o măsuța gri, placată cu marmură, aflată lângă perete, puse mâna pe receptor și formă un număr.

– Dom' colonel, am permisiunea dumneavoastră să plec? întrebă Lucien.

– Deocamdată, am încheiat socoteala cu dumneata, dar în curând o să avem o mică discuție, monsieur Bernard.

Lucien ştia prea bine ce presupunea acea „mică discuţie". Schlegal era ţicnit de-a binelea; fusese umilit în faţa subalternilor şi avea de gând se răzbune pe oricine-i ieşea în cale.

– O secundă, domnule. Vi-l dau acum la telefon, rosti Herzog în receptor. Schlegal, te caută cineva la telefon.

– Spune-i ministrului Speer că-s ocupat.

– Te sfătuiesc insistent să vorbeşti cu şeful tău, Herr Lischka, dacă nu vrei să-ţi faci bagajele pentru o lungă călătorie în Rusia, rosti Herzog, zâmbind cu toată faţa.

Schlegal îi aruncă o privire nedumerită colonelului înainte să ia receptorul din mâna lui. Lischka începu să zbiere într-un asemenea hal, încât Schlegal fu nevoit să depărteze receptorul de ureche.

– Schlegal, te-ai smintit la cap? Ce naiba faci acolo? răcni Lischka. Stau la fereastră şi văd tunul aţintit spre clădirea de vizavi de sediu. O să faci ţăndări toate geamurile dacă tragi cu tâmpenia aia.

Schlegal aruncă o privire pe geam şi-l zări pe Lischka bătând nervos cu palma în fereastră.

– Dar Janusky se află în clădire. Sunt absolut convins de asta.

– Atunci de ce nu vorbeşti cu Luftwaffe să arunce câteva bombe prin cartier, ca să fii sigur că n-a scăpat.

– Mi se pare o măsură cam exagerată, domnule.

– Şi ce faci tu nu-i exagerat? În orice caz, voiam să-l prindem pe jidan în viaţă. Las-o baltă, Schlegal! Îţi ordon să te retragi imediat.

– Dacă ăsta-i ordinul, mă supun. Vă mulţumesc.

Lischka trânti receptorul în furcă. Fără să mai zică nimic, Schlegal îşi puse chipiul pe cap şi ieşi pe uşă, lăsându-i pe Herzog şi pe Lucien singuri în apartament.

– În curând o să-i îngheţe boaşele la Stalingrad, spuse Herzog, rânjind satisfăcut.

Colonelul privi din nou la picturi.

– Ce descoperire nemaipomenită! Giorgione da Castelfranco. Ştiai că anumiţi cercetători consideră că unele dintre picturile lui sunt de fapt opera ucenicului său, Tiţian? Deci, am putea avea de-a face cu lucrări de Tiţian. Îţi închipui?

Herzog aprinse o țigară și dădu roată salonului.

– E trist să vezi așa picturi frumoase în mijlocul dezastrului ăstuia. S-ar putea să revin în decursul săptămânii ca să le recuperez, rosti Herzog zâmbind și făcându-i cu ochiul.

Lucien își înălță privirea la picturi, iar Herzog îl prinse de umăr și îi șopti în ureche.

– Mai bine aștepți până la noapte să-l scoți de-acolo. Iar tu, prietene, trebuie să te faci nevăzut până mâine-seară.

65

– Poţi să ieşi, Mendel. Manet, care stătuse până atunci în mijlocul apartamentului, merse la canapeaua acoperită de moloz şi se aşeză. M-ai auzit, Mendel? Poţi să ieşi.

Industriaşul auzi zvon de mişcare. Urmă un zgomot de zăvor tras, apoi partea de jos a uneia dintre picturile de pe perete se ridică încet, dezvăluindu-l pe Mendel, care împingea trapa. Pictura aşezată pe stucatura de ipsos era prinsă sus în balamale pe toată lungimea ei. Întreg panoul se deschise asemenea capacului unei cutii de pâine. Janusky stătuse lungit pe o parte în cavitatea adâncă de numai patruzeci de centimetri, scobită în zidul de cărămidă din spatele picturii.

– Te descurci, Mendel?

– Da, doar că sunt foarte înţepenit. Ai răbdare puţin.

Cu mişcări greoaie, Janusky se târî pe cornişa lată ce traversa peretele dedesubtul picturii. Îşi făcu vânt peste margine, dibuind cu piciorul după capitelul pilastrului. Odată ce-l găsi, îşi întinse celălalt picior către baza lui, dar alunecă şi, pierzându-şi priza pe cornişă, se prăbuşi la podea. De cum ieşi cu totul din văgăună, pictura reveni la loc în perete.

Manet merse într-un suflet la Janusky, îl ajută să se ridice şi îl conduse cu mare dificultate spre canapea. Janusky respira greu şi era lac de sudoare.

– Ce zi, bătrâne! spuse Manet, bătându-l prietenește pe genunchi.

– N-ai ceva de băut, Auguste?

– Ba bine că nu. Mi-am închipuit că o să-ţi fie sete şi foame, aşa că am adus o sticlă de vin şi un codru de pâine.

Janusky scoase dopul şi goli sticla pe nerăsuflate, apoi muşcă din pâine cu ferocitatea unui animal de pradă.

– Te rog să-mi ierţi apucăturile.

Manet râse şi îl bătu pe umăr.

– Azi au murit oameni nevinovaţi din pricina mea, Auguste. Am auzit totul. Nu mai putem continua aşa. După ce termin vinul, trec strada şi mă predau. Trebuia să fi făcut asta de luni de zile, spuse Janusky cu emoţie în glas.

– Dimpotrivă, sacrificiul lor *te obligă* să scapi cu viaţă. În caz contrar, toate strădaniile noastre au fost în zadar.

– Dar sunt responsabil pentru moartea lor, Auguste.

– Ce-a fost a fost, Mendel. Războiul ăsta răpeşte vieţi clipă de clipă, şi lucrurile vor continua aşa până vom învinge.

– Încă mai crezi că putem câştiga? Îţi admir credinţa. Eu m-am dezis de ea cu luni în urmă.

– În după-amiaza asta, binele a triumfat, nu-i aşa?

– Dragul meu, ăsta a fost un miracol.

– La care se adaugă o ascunzătoare ingenios gândită, spuse Manet, cu privirea la pictură.

– Mai bună chiar decât cea de pe strada Bassano. Spune-mi, arhitectul tău ştie semnificaţia cuvântului „mensch"?

– Da, i-am explicat mai demult.

– Transmite-i, te rog, din partea mea că e un adevărat *mensch*.

– N-o să mai am ocazia. Urmează să părăsească oraşul. Dar cred că ştie deja.

– Acum, încotro, bunul meu prieten? A proiectat cumva arhitectul tău vreo altă ascunzătoare?

– După ce s-a petrecut azi, e mult prea primejdios. La noapte pleci în Spania. E extrem de riscant, dar cred că vom reuşi.

– După ce-am trăit azi, mi se pare o joacă de copii.

– Trebuie să ne mişcăm. Clădirea s-ar putea să fie urmărită de peste drum. Se întâmplă cumva să ştii Tatăl nostru?

– Nu, Auguste, au uitat să mă înveţe rugăciunea asta la sinagogă. Ai de gând să mă converteşti la creştinism?

Manet se duse la intrare şi luă un pachet voluminos, înfăşurat în hârtie cafenie, pe care i-l înmână lui Janusky.

– Ai ghicit. Te rog să te îmbraci cu astea, spuse Manet.

– Ce veşmânt elegant! spuse Janusky, ridicând sutana. Tot e bine că nu mi-ai dat straie de călugăriţă.

Lângă sutană, Mendel găsi o pereche de pantofi, şosete, pantaloni, o cămaşă albă şi un guler preoţesc.

– Pentru o vreme, vei fi preot. La noapte porneşti într-un pelerinaj spre Lourdes, care, după cum bine ştii, e aproape de graniţa cu Spania.

– Fac un popas acolo ca să mă rog pentru un miracol?

– Ai avut deja parte de un miracol astăzi. Nu-ţi forţa norocul.

Janusky îşi dădu jos hainele şi îmbrăcă noile veşminte, punându-şi inclusiv pălăria. Apoi, spre amuzamentul lui Manet, execută câteva piruete, ca la prezentările de modă.

– Ce părere ai? Nu mai arăt a evreu, nu?

– Ba da. Nu putem face nimic în privinţa nasului, aşa că trage-ţi pălăria cât mai jos. Şi agaţă mătăniile astea de brâu. Dar, mai întâi de toate, repetă după mine: „Tatăl nostru, care eşti în ceruri..."

– *Barukh atah adonai, eloheinu...*

– Opreşte-te!

66

– Nu mai vine.

– O să vină.

– Suntem în locul potrivit? Sper că n-ai încurcat destinaţia. La cât trebuia să fim aici?

– Suntem în locul potrivit la ora potrivită. Mesajul lui a fost foarte clar. Te rog, nu-ţi mai face griji, răspunse Lucien vesel, încercând să-şi ascundă neliniştea.

– Imposibil, spuse Bette, aruncând o privire către bancheta din spate a Citroënului, unde Emile şi Carole dormeau lângă Pierre, care era treaz şi foarte calm şi îi zâmbi lui Bette.

– O să avem suficient timp să ne facem griji. Ne aşteaptă patru ore de drum până la graniţa cu Elveţia. Orice se poate întâmpla în acel timp, spuse Lucien, cu privirea pierdută în noaptea friguroasă de decembrie.

– Da' chiar că m-ai liniştit, iubitule.

– Ăsta-i adevărul. Şi m-ai rugat să fiu întotdeauna sincer cu tine.

– Poţi să ai încredere în el? La urma urmei, e neamţ.

Întrebarea ei îi aduse zâmbetul pe buze. Era de-abia zece fără un sfert, şi era convins că Herzog urma să sosească în curând. Lucien primise la birou un plic cu instrucţiuni potrivit cărora trebuiau să se deplaseze cu maşina în Saint-Dizier, un orăşel la vest de Paris. Din centrul oraşului trebuia s-o ia pe drumul de ţară ce ducea înspre sud-est şi să-l aştepte acolo în spatele unui hambar de piatră dărăpănat. Deşi erau gata de plecare, cu toate bagajele făcute, fuseseră nevoiţi să aştepte până după asfinţit ca să părăsească oraşul. Orele de aşteptare

din apartamentul lui Bette fuseseră insuportabile. Se temuseră că Schlegal şi oamenii săi aveau să dea buzna dintr-o clipă în alta în apartament. Mica discuţie cu Schlegal nu fusese încă programată, dar Lucien era convins că ofiţerul Gestapo nu uitase de ea. El şi Pierre stătuseră de pază la ferestre, pândind sosirea poliţiei secrete. În caz că veneau, Pierre şi cei doi copii urmau să intre în ascunzătoarea de sub pervaz, de unde avea să-i recupereze Manet ulterior. Lucien şi Bette vorbiseră cu Manet, asupra căruia nu plana încă nici o suspiciune, să-i ia pe copii în îngrijirea lui şi să-i scoată din Franţa. Pierre nu voia să stea ascuns, dar Lucien îşi pierduse cumpătul şi se răstise pentru prima oară la băiat, obligându-l să-i dea ascultare. Orele se scurgeau lent şi, din fericire, nu se întâmplase nimic.

– A studiat la şcoala Bauhaus.

– Şi de asta ai încredere în el? Fiindcă-i arhitect?

– Un arhitect modernist.

– Ai un simţ tare ciudat al încrederii, iubitule. Nu uita că-i neamţ, şi în nemţi nu te poţi încrede niciodată. Ascultă la mine.

– Am reţinut, draga mea.

Lucien deschise puţin geamul, lăsând să pătrundă aerul rece al nopţii. Era o noapte frumoasă şi senină, iar adierea uşoară îl revigora pe arhitect, uscând stropii de sudoare ce-i scăldau chipul. Îşi trecu mâinile prin păr şi se frecă la ochi, încercând să alunge somnul. Liniştea satului îi amintea de tăcerea mormântală ce se aşternea asupra Parisului după ora interdicţiei, când puteai să auzi musca de la o sută de metri depărtare. Acum se auzea doar şoapta vântului ce foşnea printre ramurile copacilor din apropierea maşinii. Deodată, un trosnet de crengi venind de undeva din stânga sparse tăcerea nopţii. Inima începu să-i bată cu putere. Lucien continuă să privească fix înainte, strângând puternic volanul în mâini. Brusc, tresări la auzul unui ciocănit în maşină. Îşi întoarse privirea spre stânga şi dădu nas în nas cu Herzog, care zâmbea vesel. Colonelul îi făcu semn să iasă din maşină. Spre uimirea arhitectului, Herzog era îmbrăcat în civil. Ţinuta colonelului îl nedumeri.

– Știi ce ai de făcut? rosti Herzog cu nonșalanță, de parcă tocmai îl rugase să-i ducă hainele la spălat.

– Ne îndreptăm la vest de Belfort, exact în punctul indicat de tine, apoi ne dăm jos din mașină și trecem granița.

– *Trebuie* să fie exact în punctul ăla. În seara asta nu vor fi gardieni nici de o parte, nici de cealaltă, spuse Herzog. Să nu care cumva să vă rătăciți. Herzog îi puse mâna pe umăr. V-am adus câteva lucruri pentru drum, rosti Herzog, scoțând două hârtii împăturite din buzunarul de la pantaloni. Un document oficial emis de divizia de armament, cu permisiune de liberă trecere pe toată durata zilei. N-o să întâmpinați nici o problemă pe drum.

– Oare poliția franceză nu va intra la bănuieli dacă avem copii în mașină?

– Arată-le asta. E o adresă redactată de mine, în care scrie că te muți cu tot cu familie în Montbéliard, ca să proiectezi o fabrică.

– Te-ai gândit la toate.

– Nu neapărat. Iată și planul de rezervă, în caz de urgență, spuse Herzog, scoțând un pistol Luger din celălalt buzunar. S-ar putea să-ți fie de folos, dacă apare ceva neașteptat.

– Îți... îți mulțumesc, spuse Lucien, strângând neliniștit pistolul în mână.

– Sper că te-au învățat în armată să tragi cu pistolul. Știu că voi, francezii, nu vă pricepeți la război, fiindcă preferați să pierdeți vremea fumând, bând și îndrugând prostii, zâmbi Herzog.

– Da. Tragi de chestia asta, spuse Lucien, arătând spre trăgaci.

– Excelent. Iar glonțul iese pe dincolo. Musai să ții minte.

– Mai avem un loc în mașină. Sigur nu vrei să vii și tu cu noi, Dieter? Văd că ești îmbrăcat pentru ocazia asta.

– Sunt, totuși, soldat german și am jurat să-mi apăr patria, așa că-mi văd în continuare de fabricile și fortificațiile mele. Unde mai pui că încă nu mi-am completat colecția de artă. Cine știe, poate o să reconstruiesc clădirea aia pe care afurisiții din Rezistență au aruncat-o în aer.

Lucien se întoarse și-și ațintи privirea spre un pâlc de copaci.

– Sper să ne revedem, când se va sfârşi toată nebunia asta, spuse Lucien.

– Sunt sigur că ne vom revedea, spuse Herzog.

– Nu credeam că-i voi spune asta unui asupritor german, dar o să-mi fie dor de tine. Ciudată echipă am mai făcut împreună!

– Aşa-i, prietene, încuviinţă Herzog. A sosit clipa să pleci. Te aşteaptă o noapte lungă.

– Rămas-bun! spuse Lucien, cu mâna întinsă.

Herzog i-o strânse cu putere.

– Mult noroc, Lucien!

Lucien se întoarse şi intră în maşină. Înainte să plece, îi făcu pentru ultima oară germanului cu mâna. Bette privi drept înainte, fără să spună nimic. Lucien porni maşina şi demară.

Herzog aprinse o ţigară şi urmări cum luminile roşietice se făcură tot mai mici, doar două scântei la un moment dat, până ce se pierdură dincolo de linia orizontului. Trase cu poftă din ţigară şi-şi înălţă privirea în văzduhul rece al nopţii, uitându-se la puzderia de stele presărate pe bolta cerească. Priveliştea îi merse drept la inimă, cu toate că nu cunoştea constelaţiile. În Paris nu observase niciodată cerul înstelat, care la ţară îţi tăia răsuflarea. Fără îndoială, era o privelişte copleşitoare. Continuă să fumeze şi să admire bolta cerească, fermecat de infinitatea de stele şi de combinaţii dintre ele. Într-un târziu, aruncă chiştocul şi îl strivi sub cizmă, apoi îşi întoarse ochii spre şosea.

După circa un minut, la orizont se iviră două faruri. Herzog aruncă o ultimă privire spre stele, apoi se îndreptă calm spre pădure, unde îşi parcase maşina. Deschise portiera din dreapta şi scoase un sac de pânză verde şi o mitralieră, apoi se ascunse în spatele tufelor de la marginea drumului şi aşteptă apropierea maşinii. Când maşina ajunse pe la vreo cincizeci de metri depărtare, Herzog ieşi din spatele tufelor şi deschise focul. Gloanţele pătrunseră prin parbriz şi prin geamurile laterale, iar maşina viră la dreapta şi ieşi în câmp. Herzog păşi spre maşina oficială gri cu verde, care se opri brusc, nu foarte departe de el. Un soldat zăcea nemişcat peste volan, iar doi ofiţeri

îşi dădeau brânci pe bancheta din spate. Herzog aşează mitraliera pe marginea drumului, apoi cotrobăi relaxat în sacul de pânză atârnat de umăr şi scoase o grenadă de mână. Mai făcu câţiva paşi spre maşină şi azvârli grenada, folosindu-se de mânerul ei lung de lemn. Grenada se rostogoli sub maşină şi explodă, proiectând-o la un metru deasupra solului şi învăluind-o în flăcări. Herzog urmări dansul flăcărilor preţ de câteva clipe, apoi se întoarse la maşină şi o scoase din ascunzătoare. În drum spre Paris, zâmbi în sinea lui. Ştia că Schlegal n-ar fi nesocotit niciodată un pont anonim.

În timp ce-şi croia drum prin noapte, Lucien îşi dădu seama că teama îl părăsise complet. Aveau să răzbească. Nu avea nici o îndoială în privinţa asta. Fixând cu privirea lumina farurilor care despicau şoseaua pustie, Lucien îşi imagină reacţia tatălui său cu privire la peripeţiile sale din ultimele şase luni şi zâmbi. Fiul lui era un neghiob. Pentru nişte jidani amărâţi! Nebunie curată! „Ce ţi-am spus eu ţie, băiete?" Profesorul Bernard ar fi oftat şi ar fi zis: „Greşelile copiilor sunt greşelile părinţilor". Dar Lucien era convins că nu greşise cu nimic. Nu se crezuse suficient de mărinimos încât să-i ajute pe alţii. Dar, spre uimirea lui, se dovedise un om bun, şi era mândru de asta. Pe deasupra, dovedise că tatăl lui se înşelase.

Era uimit că norocul dăduse peste el în aceste vremuri tulburi. Se spune că războaiele nu aduc nimic bun, dar lucrurile nu stăteau chiar aşa. Întâlnirea cu Bette, prietenia cu Herzog şi, mai presus de toate, apariţia în viaţa sa a lui Pierre. Drumurile lor nu s-ar fi întâlnit niciodată dacă nu ar fi fost războiul.

– Crezi c-o să fie bine? şopti Bette cu teamă în glas.

Nu scosese o vorbă de când porniseră la drum.

– Totul va fi bine.

Bette se întinse şi îl sărută pe obraz, apoi îşi puse capul pe umărul lui. Lucien ştia că Bette avea încredere în el, iar această încredere desăvârşită îi dădea un sentiment foarte liniştitor. Dădu drumul mai tare la căldură şi apăsă uşor cu piciorul pe pedala de acceleraţie, pentru ca demarajul să nu-i trezească pe cei din maşină. Citroënul, cu motorul lui

care torcea silenţios, le oferea protecţie în timp ce gonea prin noaptea rece.

Totul fusese o iluzie, Lucien nu se îndoia de asta. Clădirile, grinzile, fundaţiile, liniile elegante. În tot acest timp, venerase nişte faţade de beton şi sticlă.

Îşi dădea seama, după cum respira, că Bette adormise. Se întoarse şi se uită la cei trei copii care dormeau pe bancheta din spate, băgaţi unul într-altul, înveliţi cu o pătură de lână albastră. Mişa era un ghem de blană ce şedea între faldurile păturii. Un zâmbet îi răsări pe buze, privindu-şi familia. Familia lui.

MULȚUMIRI

Un autor de succes mi-a dat cândva un sfat foarte bun. Mi-a spus că unul dintre cele mai importante lucruri atunci când scrii ficțiune este să găsești pe cineva care să creadă cu tărie în romanul tău. A avut dreptate. Iar eu am fost suficient de norocos să găsesc două astfel de persoane. Prima a fost agentul meu literar, Susan Ginsburg, de la Writers House. Experiența și îndrumarea ei m-au ajutat enorm. Mi-a dat încredere și m-a încurajat într-o perioadă foarte întunecată din viața mea. Îmi voi aminti întotdeauna că a fost alături de mine. Cea de-a doua persoană a fost Shana Drehs, director editorial la Sourcebooks Landmark, care a crezut într-un arhitect aflat la primul lui roman. Entuziasmul ei în legătură cu cartea mi-a dat încredere, iar aptitudinile ei de redactor au făcut ca romanul meu să fie mai incisiv și mai bun.

Le mulțumesc amândurora pentru că au crezut în munca mea.

Charles Belfoure
Westminster, Maryland